MESNEVI

VI

Mevlana Xhelaleddin
Rumi

Bashkia Metropoliane e Konjas, Botimet Kulturore, Nr. 115

Koordinatori i përgjithshëm
Ercan Uslu

Botues
Mehmet Birekul

Korrektore
Flora Hoxha

Kapakët
Sadrettin Özçimi

Shtypur në
Sebat Ofset
+90.332.342 01 53

Konja, Maj / 2007

ISBN
978-9944-913-75-1 (kompleti)
978-9944-913-81-2(vëll.6)

Përgatitur nga
Realizim i Shoqërisë Anonime Konya Kültür
+90.332. 352 81 11

www.mkm.gov.tr
www.konyakultur.com.tr

Mevlana Xhelaleddin Rumi

MESNEVI
VI

Përkthyes
Dr. Mithat Hoxha

Bashkia Metropoliane e Konjas

28 Dikush e pyet hoxhën që predikonte: "Zogu i ulur mbi një kullë, a kokën e ka më të lartë e të çmuar, apo bishtin?" Predikuesi përgjigjet sipas botëkuptimit të personit që pyet.

32 Dënimi i zellit dhe përpjekjes së kalbur e të rrudhur që e tregon atë që është pengesë për kënaqësinë e besimit si provë të dobësisë së drejtësisë dhe u pret rrugën qindramijra kokëtrashëve. Kështu, edhe dhentë ia prisnin rrugën një të pandershmi dhe ai s'kalonte dot. Ky i pandershëm e pyeti çobanin: "A më kafshojnë, vallë, delet mua?" Çobani i tha: "Në je burrë dhe në ke damar burrënrie, që të gjitha të qofshin falë! Po nëse je i pandershëm, të kthehen të gjitha në kuçedra!" Ishte edhe një i pandershëm tjetër që, sapo t'i shihte dhentë, kthente nga rruga menjëherë. Edhe çobanin s'e pyeste dot sepse mendonte se po ta pyeste çobanin, dhentë do t'i lëshoheshin sipër e do ta kafshonin!

34 Zgjedhja e një rruge me dëshirë, mbështetja te Zoti dhe përgjërimi ndaj tij pa i vënë në provë shkaqet e kësaj zgjedhjeje. Edhe qiejt dhe toka u frikësuan nga zotërimi i kësaj zgjedhjeje dhe nga shkaqet e saj. Mirëpo, sipas natyrës së tij krijuese, njeriu është i uritur për t'i kërkuar zgjedhjen dhe shkaqet e zgjedhjes. Kështu, kur sëmuret, zgjedhjen e sheh të pakët dhe kërkon të mirën që është shkak për të qenë zotërues i zgjedhjes; në këtë mënyrë dhe duke u bërë zotërues pozite, dëshiron shumëfishimin e zgjedhjes. Edhe në popujt e vjetër, shkak për zbritjen e persekutimit të Zotit kanë qenë numri i madh i zgjedhjes dhe shkaqeve të saj. Askush kurrë nuk e pa Faraonin të varfër.

37 Një skllav indian ishte dashuruar fshehurazi pas vajzës së zotërisë. Por vajzën ia dhanë një burri të shquar. Kur e mori vesh, skllavi u sëmur dhe filloi të qante e vajtonte. As mjeku ia kuptonte vuajtjen, as ai kishte guxim t'ia thoshte.

39 Zotëria i tha së shoqes: "Duro, mos e qorto dhe mos e shaj skllavin. Unë do ta bëj atë të heqë dorë nga kjo pangopësi në atë mënyrë që mishi të piqet dhe helli të mos digjet!

41 Ky vetëmashtrim nuk i takon vetëm atij skllavit indian. Çdo njeri përveç atyre që i ruan Zoti, mund të vetëmashtrohet.

43 Ajeti që thotë se "po e ndezën zjarrin e luftës, Zoti e shuan", u përket të gjithëve.

44 Një tregim që flet për këtë.

45 Padishahu ua bëri të ditur bejlerëve që nuk e pëlqenin veprimin e Ejazit, vlerën e lartë të tij, epërsinë e pozitës, shkaqet e pagës së madhe që merrte, në atë mënyrë që të mos sillnin dot asnjë argument, që të mos bënin dot asnjë kundërshtim.

46 Bejlerët luftojnë ta dobësojnë me forcë këtë argument me anë të dyshimeve dhe përgjigjja që u dha padishahu.

49 Një gjuetar qe maskuar me barëra dhe lule me qëllim që zogjtë ta pandehnin për bar. Një zog i mençur që iu dukën të dyshimta barërat dhe lulet e rregulluara në atë mënyrë dhe iu duk se prej andej vinte era njeri, mendoi se ai duhet të ishte njeri. Por era që mori nuk ishte e fortë, sepse edhe dyshimi i parë nuk qe i prerë. Dyshimi i dytë qe më i fortë se edhe era e barërave qe më e fortë. Jo, tha zogu, duhet të jenë barëra dhe lule! Ky dyshim ishte shkaktuar nga ambicja dhe pangopësia. Ambicja dhe pangopësia janë shumë të vështira, sidomos në kohë nevoje dhe papasjeje. Pejgamberi pati thënë: "Edhe pak, dhe varfëria do të bëhej kufr (mohim)!"

51 Hajdutët i vodhën dikujt dashin. Nuk u kënaqën me aq, por ia vodhën edhe rrobat.

52 Mustafai (a.s.) ka thënë se "Në Islam nuk ka klerikalitet". Mbi këtë bazë, zogu bisedon dhe diskuton me gjuetarin.

56 Një karvanxhi nuk nxjerr zë gjersa hajdutët i marrin të gjitha mallrat e tregtarëve, pastaj nis të bëjë zhurmë të madhe.

57 Zogu ia ngarkon zënien e vet veprimit të zahidit, dyfytyrësisë dhe dredhisë së tij; zahidi i përgjigjet.

59 Duke vepruar sipas fjalës së dhënë nga e dashura, dashnori shkoi në vendin e caktuar, por nata u zgjat dhe ai, duke pritur, ra në gjumë. E dashura e mbajti premtimin dhe shkoi por, kur e pa në gjumë, ia mbushi xhepin me arra dhe iku.

62 Beu turk i përgjumur e thërret qysh në mëngjes herët muzikantin; komenti i hadithit "Është një verë që Zoti i madh e ka përgatitur për miqtë e vet, që, kur e pijnë, dehen dhe, pasi të dehen, bëhen krejt të pastër...". Në qypin e të fshehtave, vera shkumbëzon për këtë arsye: Kush të ketë hequr dorë nga gjithçka, e pi atë verë; Zoti

i lartë ka thënë se "njerëzit e mirë e pijnë". Vera që pi ti është haram. Ne nuk pijmë verë tjetër përveç asaj që është hallall. Puno dhe arri nga mosqenia në qenie, Dhe me verën e Zotit dehu!

64 Një qorr shkon në shtëpinë e Mustafait (a.s.), Aisheja (r.anha) ikën nga qorri; I Dërguari i Allahut i thotë: "Pse ikën? Ai nuk të sheh ty!" Aisheja i përgjigjet Pejgamberit.

65 Mustafai (a.s.) e provon Aishenë (r. anha) për të kuptuar nëse e di ajo atë që ka në zemër ai, apo imiton një fjalë të thënë, dhe e pyet: "Pse fshihesh? Mos u fshih. Qorri nuk të sheh ty!"

66 Në kuvendin e beut turk, muzikanti filloi të këndojë këtë gazel: "A mos je trëndafil, apo stoli, apo hënë? Nuk e di, ç'kërkon nga kjo dashuri e shkretë, nuk e di!.." Beu turk i bërtiti: "Thuaje atë që di, more!" Muzikanti i dha përgjigje.

68 Tefsiri i hadithit: "Vdisni para se të vdisni!" Po deshe gjallëri, o mik, vdis para se të vdesësh. Me këtë lloj vdekjeje vdiq Idrisi dhe, për ne, u bë nga të xhennetit!

71 Të vihesh për të bërë pendesë mu në kohën e dhënies së shpirtit, në ato çaste të vështira pasi e ke çuar jetën kot, i përngjet mbajtjes zi në portën e Antakjas në ditët e Ashuras të Shias në Halep. Një poet i panjohur kishte ardhur nga rruga dhe kishte pyetur: "Ç'është kjo zhurmë e ky vajtim, për kë mbahet zi?"

72 Fjalët qortuese të poetit për shiitët në Halep.

73 I urituri që nuk i sheh furnizimin e Zotit me ushqime dhe thesaret e tij të mëshirës, i përngjet milingonës e cila, duke mos e parë lëmin, në vend të tij, ngjitet pas një kokrre grurë dhe, me përpjekje të mëdha e frikë, përpiqet ta marrë me vete.

75 Dikush i bie daulles së syfyrit në mes të natës para portës së një shtëpie. Komshiu i thotë: "Eshtë akoma mezi i natës, nuk është koha e syfyrit. Pastaj në atë shtëpi s'ka njeri, për kë i bie daulles?" Daullxhiu i jep përgjigje.

78 Në vapën e Hixhazit, Bilali, me dashurinë për Mustafain (a.s.), thoshte: "Zoti është një - Ehad! Ehad!" Edhe zotëria i tij, me zellin prej qafiri, mohuesi, e rrihte me thupra mu në kohën e paradites, nën diellin e Hixhazit. Trupi i Bilalit plagosej, nga plagët i rridhte gjak, por,

prapëseprapë, pa dashje, nga buzët i dilte thirrja "Ehad, Ehad". Po kështu, edhe të vuajturit klithin dhe rënkojnë pa dashje. Bilali ishte i mbushur plot me vuajtjen e ashkut hyjnor. Magjistarët e Faraonit, Pejgamberi Xherxhis dhe shumë burra si ai që kishin rënë në këtë vuajtje, nuk mendonin shpëtimin nga thuprat, as që pyesnin për to!

82 Ebu Bekr Besniku (r.a.) ia tregon ngjarjen Mustafait (a.s.), i tregon për mizoritë e qafirëve dhe shtimin e torturave nga thirrjet e Bilalit "Ehad, Ehad!"; të dy këshillohen për ta marrë Bilalin.

84 Mustafai (a.s.) i thotë Ebu Bekr Besnikut (r.a.) se, po të bëhej ai myshteri për Bilalin, nga inati do t'ia shisnin shtrenjtë, prandaj le të merrte edhe ai vetë pjesë në këtë virtyt duke e paguar gjysmën e shumës duke e bërë Ebu Bekrin ortak dhe dorëzanës në këtë punë.

87 Duke pandehur se, në këtë allishverish, Ebu Bekri u mashtrua, qafiri filloi të qeshte.

90 Mustafai (a.s.) zemërohet me Ebu Bekr Besnikun (r.a.) duke i thënë: "A nuk të thashë unë ty që të më bëje ortak mua? Pse e more vetëm?" Ebu Bekri i kërkon falje.

92 Hilali ishte një rob i sinqertë dhe parimor ndaj Zotit. Ai s'ishte imitues, e kishte syrin e shpirtit të hapur. Ai u falej robve jo nga dobësia, por për t'u maskuar. Po kështu, edhe Lukmani, Jusufi dhe të tjerë u qenë bërë robër adhurimi krijesave. Edhe Hilali ishte robi dhe stallari i kuajve të një beu. Beu ishte musliman, por qorr. Edhe qorri e di se ka një nënë. Por si është ajo nënë? As që mundet ta imagjinojë! Po e respektoi nënën me kaq sa di, ka mundësi të shpëtojë nga verbëria. "Po deshi Zoti t'i japë të mira një robi të vet, i hap në zemër dy sy dhe, me ato sy, robi sheh botën e fshehtë!"

93 Një tregim që e shtjellon këtë thënie.

93 Shembull.

95 Hilali u sëmur. Zotëria e përbuzte, nuk e njihte. As sëmundjen nuk ia dëgjoi. Mustafait (a.s.) i lindi në zemër ta pyeste Hilalin për shëndetin dhe shkoi për qoftë e shkuar.

96 Mustafai (a.s.) hyn në stallën e atij beut për t'i thënë Hilalit të shkuara dhe shfaq respekt dhe konsideratë për Hilalin.

97 Kur dëgjoi se Isai (a.s.) kishte ecur mbi ujë, Mustafai (a.s.) tha: "Po ta kishte shtuar njohjen faktike, do të ecte mbi ajër!"

99 Një grua plakë shkulte qimet mbi surratin e saj të shëmtuar, e lyente fytyrën, vinte të kuq, por kurrsesi nuk ia arrinte dot qëllimit.

100 Një i varfër u lut për dikë nga Gejlani: "Zoti të bashkoftë shëndoshë e mirë me shtëpi e fëmijë!"

101 Gruaja plakë.

101 Një i varfër mori përgjigjen "jo" për çfarëdo gjë që kërkoi në një shtëpi.

102 Historia e gruas plakë.

104 I sëmuri që e preu shpresën se do ta shëronte mjeku.

105 Historia e të sëmurit.

109 Sulltan Mahmuti dhe skllavi indian.

113 Nuk ka dhimbje dhe shqetësim për vdekjen e atyre që kanë ikur; ata kujtohen me dhimbje vetëm se humbën atë që kishin në dorë!

115 Prapë historia e sofiut, sofiu me kadiun.

120 Gruaja zemërohet, sofiu e qorton.

121 Kadiu i përgjigjet sofiut.

122 Sofiu e pyet kadiun.

123 Kadiu i përgjigjet sofiut.

125 Sofiu e pyet prapë kadiun.

125 Kadiu i jep përgjigje sofiut dhe i sjell si shembull historinë e turkut me rrobaqepësin.

126 Pejgamberi (a.s.) ka thënë: "Nuk ka dyshim se me zellin e dëgjuesve, Zoti sugjeron urtësi në gjuhën e predikuesve!"

127 Turku futet në bast se rrobaqepësi nuk mund të vjedhë gjë prej tij.

128 Rrobaqepësi thotë gjëra për të qeshur, turku qesh me të madhe duke i mbyllur sytë e vegjël dhe, duke përfituar nga ky rast, i vjedh nga copa e atllasit.

130 Rrobaqepësi i thotë turkut: "Eja në vete, hesht, përndryshe, po të them edhe një gjë tjetër për të qeshur, kaftani ka për të të ardhur i ngushtë!"

130 Të papunët dhe ata që kërkojnë përralla, i ngjajnë atij turkut, kurse bota e ashpër dhe mashtruese i ngjet atij rrobaqepësit. Epshet dhe gratë janë thënia nga kjo botë e gjërave për të qeshur. Jetëgjatësia është copa prej atllasi e vënë para rrobaqepësit për të qepur kaftanin e përjetshmërisë dhe rrobën e devocionit.

131 Shembull.

131 Sofiu pyet prapë.

132 Kadiu i përgjigjet sofiut.

133 Durimi ndaj mundimit është më i lehtë se durimi ndaj ndarjes nga e dashura.

134 Shembull.

137 Historia e të varfërit që kërkon rizk pa fituar.

142 I varfëri gjen një letër ku shkruhej: "Qëndro pranë një kubeje, kthej fytyrën në drejtim të kibles, hidh një shigjetë dhe ku të bjerë shigjeta, aty ka një thesar!"

144 I varfëri dhe vendi ku ndodhej thesari.

144 Populli nis të flasë për thesarin dhe këtë e dëgjoi padishahu.

145 Padishahu e pret shpresën se do ta gjejë thesarin dhe mërzitet së kërkuari.

146 Padishahu ia jep të varfërit letrën që tregonte vendin e thesarit, duke i thënë: "Merre, ne hoqëm dorë nga kjo!"

150 Tregim për Shejh Hasan Harkaniun -Zoti ia shenjtëroftë të fshehtën!-

151 Dervishi pyet se ku është shehu dhe ku mund ta kërkojë atë, kurse gruaja e shehut i përgjigjet edhe më keq.

152 Pasi gruaja e fyen dhe flet marrëzira, dervishi nxehet dhe i përgjigjet me fjalë të rënda.

155 Dervishi kthehet nga shtëpia e shehut dhe i pyet njerëzit për të dhe ata i thonë se ka shkuar në filan pyll.

155 Myridi ia arrin qëllimit, dervishi takohet me shehun në një vend pranë pyllit.

157 Urtësia e ajetit "Unë do të krijoj një zëvendës mbi tokë!"

159 Kur fryu era e ndëshkimit, Hudi (a.s.) e shpëton ummetin, bashkësinë e tij besimtare dhe tregon mrekulli.

163 Historia e kubes dhe thesarit.

165 I mbetur i dobët e i paaftë pas shumë kërkimesh, i varfëri që kërkonte thesar i lutet Zotit: "O ti që e nxjerr çdo gjë në shesh, nxirre në shesh këtë sekret të fshehur!"

168 Hatifi i bën zë të varfërit që kërkonte thesar dhe ia tregon të vërtetën e thesarit.

170 Tre udhëtarë, nga të cilët, njëri, musliman, tjetri, krishter dhe i treti, çifut, gjetën ushqim në një vend konaku. Krishteri dhe çifuti ishin të ngrënë, prandaj thanë që ushqimin ta lënë për të nesërmen. Muslimani ishte i agjëruar atë ditë, por, meqë nuk ia doli dot me ta, mbeti pa ngrënë.

175 Kau, deveja dhe dashi gjetën në rrugë një krah bar. Secili tha se do ta hante vetë.

175 Shembull.

177 Muslimani ua tregon ëndrrën shokëve të tij krishter dhe çifut, të cilët mjerohen.

178 Padishahu i Tirmizit, Sejjid lajmëron me tellall: "Atij që mund të shkojë në Samarkand për të kryer një punë brenda tri ose katër ditëve, do t'i jap rroba, kalë, shkllav, skllave dhe kaq e aq flori!". Delkaku që banonte në fshat, e dëgjoi këtë dhe iu drejtua padishahut me këto fjalë: "Unë nuk shkoj dot, kjo nuk është punë për mua!"

186 Miu bëhet shok me bretkocën dhe lidhen nga këmbët me një gjalmë të gjatë. Sorra e kap miun dhe bashkë me të ngjitet në ajër edhe bretkoca e cila fillon të ulërijë e të qajë dhe të pendohet pse kishte zënë miqësi me një kafshë që s'ishte i llojit të saj!

188 Miu i tha bretkocës: "Kur dua të të shoh ty, nuk zhytem dot në ujë. Na duhet të kemi një mjet ndërlidhës në mes. Kur të dal në breg e të të kërkoj ty, të të gjej. Edhe ti, kur të vish në grykë të vrimës sime, të më lajmërosh mua!"

189 Miu i lutet shumë bretkocës dhe i qahet për të gjetur një mjet ndërlidhës midis tyre.

191 Miu i lutet bretkocës duke i thënë: "Mos shpik pretekste. Mos e dridh bishtin duke e lënë punën për nesër. Plotësoma menjëherë këtë nevojë. Përpara na presin fatkeqësi dhe rreziqe. Sofiu është i biri i kohës. Biri nuk heq dorë nga lidhja me të atin. Edhe koha që është ati bamirës i sofiut, nuk e lë atë nevojtar për të parë nga e nesërmja. Ai nuk e pret kohën e ardhshme. I përket lumit, është gjithmonë në lëvizje e formim; nuk i përket materies së ngurtë, nuk është i kushtëzuar nga koha. Sepse "tek Zoti nuk ka as mëngjes e as mbrëmje". Atje s'ka të shkuar e të ardhshme, fillim e mbarim. Aty s'futen dot Ademi i shkuar dhe dexhali i ardhshëm. Këto janë gjëra të fushës së mendjes së pjesshme dhe të shpirtit shtazor. Këto nuk janë në botën jashtë kohës dhe hapësirës. Atëherë, po u kuptua se, kur thuhet Zoti është një, jo se e vërteta është një, por nuk ai nuk ka të dytë, edhe nga thënia se sofiu është i biri i kohës, kuptohet mosqenia e të kaluarës, çastit dhe të ardhmes, e fillimit dhe mbarimit!"

197 Një natë, sulltan Mamudi futet mes hajdutëve të cilëve u thotë se është prej tyre dhe e kupton gjendjen e tyre.

203 Bualli i ujit nxjerr nga fundi i detit margaritarin, e vendos në breg dhe kullot nën dritën e tij. Tregtari del nga pusia dhe meqë bualli ndodhet shumë larg nga guri, e mbulon atë me baltë, kurse vetë fshihet mes drurëve.

204 Në breg të lumit, miu kërkon ta shohë bretkocën dhe e tërheq gjalmën.

207 Peritë e kapin Abdylgavsin dhe e marrin me vete. Ai qëndron me vite mes tyre. Pastaj, pas shumë vitesh, kthehet te familja në qytetin e vet, por meqë ishte bërë si peritë dhe zemrën e kishte tek to, nuk duroi dot dhe, për shkak të seksit, shkoi prapë tek ato.

209 Një njeri kishte për të marrë rrogën mujore nga inspektori i bashkisë së Tebrizit. Duke besuar te rroga, ai kishte marrë borxh. Ai nuk dinte gjë për vdekjen e inspektorit. Shkurt, atij s'ia dha borxhin askush, prapë inspektori i vdekur ia dha. Kështu, kanë thënë: Nuk është i vdekuri që vdes dhe qetësohet, Por personi që vdes pasi ka jetuar si i vdekur!

210 Xhaferi (r.a.) shkon për të pushtuar një kala i vetëm. Padishahu që e zotëronte kështjellën, bisedon me vezirin për ta mposhtur atë. Veziri i thotë padishahut: "Dorëzoje kalanë dhe mos u zemëro pa ditur gjë. Sepse ky burrë gjen fuqi nga Zoti. Zoti i ka dhuruar shpirtit të tij një ushtri të madhe!"

215 Borxhliu shkon në Tebriz duke shpresuar ndihmën e inspektorit.

216 Pasi dëgjon për vdekjen e inspektorit, i varfri bën pendesë sepse është mbështetur te njerëzit dhe i ka besuar mirësisë së njerëzve dhe, duke kujtuar dhuntitë e Zotit, heq dorë nga gabimi dhe kthehet në drejtim të Zotit. "Qafirët, mohuesit, shohin kaq shumë të mira dhe prapë i kthejnë shpinën Zotit!"

222 I vëngërti i ngjan atij të shkretit nga qyteti Kash. Emrin e kishte Omer. Pse ishte i vëngërt, e dërgonin nga një dyqan në tjetrin. Ai nuk e kuptonte se të gjitha dyqanet që nuk i shisnin bukë, ishin një. Ai nuk tha dot: "T'u them se u kam treguar gabim, nuk e kam emrin Omer, dhe të pendohem. Po të shkoj te njëri dyqan e të them kështu, mund të marr bukë jo vetëm nga ai dyqan, por nga të gjithë. Por po s'veprova kështu e po më mbeti emri Omer, nuk do të kem dobi edhe sikur të shkoj në vend tjetër veç këtij dyqani. Do të mbetem pa asnjërin, sepse jam i vëngërt dhe më duken dyqanet veç nga njëri-tjetri!"

224 Kryeqahjai i Portës i Tebrizit e përpjesëtoi borxhin e atij njeriut tek të gjithë tebrizasit, por u mblodhën shumë pak para. Njeriu i shkretë shkoi te varri i kryeqahjait dhe, te koka e varrit, ia tregoi hallin të vdekurit!

230 Harzemshahu që Zoti e ndjeftë, ndërsa po shëtiste një ditë, pa në shpurën që e ndiqte, një kalë të pashoq dhe i mbeti zemra në bukurinë dhe shkathtësinë e tij. Shefi i pronave e ftohu padishahun nga ai kalë. Padishahu e pranoi fjalën e tij duke e lënë mendimin e vet. Kështu, edhe Hakimi, Zoti e mëshiroftë, në "Ilahiname" thotë: Po qe se shitësi i skllevërve hiqet ziliqar, një Jusuf mund ta marrësh për një arshin beze. Vëllezërit e zhdukën Jusufin nga zilia. Edhe myshterinjtë nuk e dalluan dot atë bukuri, iu duk i shëmtuar. Sepse vëllezërit e Jusufit nuk krahasoheshin dot me të!

234 Jusufi që Zoti e mëshiroftë, kërkon ndihmë nga dikush tjetër veç Zotit dhe i thotë: "Tregoji zotërisë për mua!" Prandaj mbeti pesë vjet në burg duke vuajtur ndëshkimin e kësaj fjale.

241 Historia e kryeqahjait dhe e borxhliut. Ata kthehen nga varri i inspektorit të bashkisë dhe kryeqahjai e sheh në ëndërr atë.

242 Në ëndërr, inspektori i bashkisë i tregon kryeqehajait rrugën për pagimin e borxheve të atij burrit dhe i tregoi vendin e thesarit. Ai i la këtë porosi për trashëgimtarët: "Do të vijë një njeri i tillë, por ju mos e pengoni të marrë ç'të dojë. Madje edhe sikur të mos pranojë ose të mos dojë ta marrë një pjesë, ju mos merrni asgjë nga ai thesar. Ai le të marrë sa të dojë. Sepse unë i kam premtuar Zotit se unë dhe të afërmit e mi nuk kemi për të marrë asgjë nga ai thesar!"

245 Një padishah u lë këtë porosi tre djemve të tij: "Filan vend të atdheut përdoreni në këtë mënyrë, në filan vend caktoni këta lloj gjykatësish. Vetëm, ju lutem, për hir të Zotit, në filan kala mos shkoni, mos u përsillni rreth saj!"

246 Arifi kërkon ndihmë nga burimi i jetës së përhershme, nuk lyp diçka nga çezmat e ujërave të pabesa, nuk i mban sytë tek to dhe nuk interesohet për to. Shenja e kësaj është "druajtja prej kësaj bote që është vendi i krenarisë dhe vetëmashtrimit"! Kush mbështetet në këto burime të përkohshme, burimin e përjetshëm nuk e kërkon dot si duhet! Në shpirt duhet të kesh një punë, Ndryshe, nuk të hapet portë nga këto gjëra të përkohshme. Çezmja e vetme brenda shtëpisë Është më e mirë se lumi që vjen nga jashtë!

248 Shehzadetë, duke i lënë lamtumirën të atit, shkojnë për ta shëtitur vendin dhe padishahu, duke u ndarë prej tyre, u lë të njëjtat porosi.

252 Shehzadetë, duke bërë sipas thënies "njeriu synon atë që i ndalohet", shkojnë te kalaja që u ishte ndaluar të shkonin; ata marrin nëpër këmbë të gjitha këshillat dhe porositë e të atit dhe më në fund, bien në gropën e belasë. Pyetjes "a ju erdhi një frikësues" i përgjigjen me të qara dhe pendim: "Na erdhi, por, po ta kishim dëgjuar, po t'i kishim pasur mendtë në vend, nuk do të hynim mes atyre të xhehennemit!"

256 Në pallatin e kalasë Zatussuver, shehzadetë shohin portretin e vajzës së padishahut kinez, që të tre e humbin mendjen pas saj dhe fillojnë ta kërkojnë duke pyetur: "I kujt është ky portret?"

259 Në Buhara ishte një sundimtar i madh. Cili lypës të hapte gojën e të kërkonte diçka, s'përfitonte dot asgjë nga mirësia e tij e përgjithshme. Një dijetar i varfër e harroi këtë dhe nga ambicja dhe nxitimi, kërkoi diçka kur po kalonte shpura e sundimtarit. Sundimtari i madh e ktheu kokën mënjanë. I varfëri çdo ditë përdorte një

hile të re, herë vishej si grua me çarçaf, herë shtihej si qorr duke lidhur sytë, por sundimtari i zgjuar e njihte atë menjëherë.

262 Ishin dy vëllezër, njëri qose, tjetri, i ri. Ata qëndruan në odën e një beqari. Natën, i riu stivoi qerpiç pas shpine. Pas pas kohe, beqari u afrua në majë të gishtave te i riu dhe ia hoqi copat e qerpiçit. Me t'u zgjuar, i riu nisi të grindet me beqarin pse ia kishte hequr qerpiçët. Beqari e pyeti: Ti pse i vure këto qerpiçë?

265 Mustafai - Zoti e mëshiroftë - tha: "Ka dy të etur që nuk ngopen kurrë; njëri që dëshiron këtë botë, tjetri që kërkon dituri!" Kjo dituri duhet të jetë e ndryshme nga dituria e kësaj bote në mënyrë që në thënie të mos ndodhë përsëritje. Sepse edhe dija e kësaj bote është vetë kjo botë. Po qe se dituria që e kërkonte ai do të ishte e kësaj bote, atëherë do të thuhej: "Njëri dëshiron këtë botë, tjetri kërkon nga kjo botë". Kjo do të ishte e njëjta gjë.

265 Tre shehzadetë bisedojnë për punën.

265 Gjendja e vëllait të madh.

267 Një padishah e solli me shtrëngim një dijetar në kuvend dhe e uli. Sakiu i vuri para dijetarit një kupë verë. Dijetari u zemërua. Padishahu e urdhëroi sakiun ta detyronte dijetarin të pinte. Sakiu e goditi disa herë në kokë dijetarin dhe e bëri që të pinte verë.

271 Pas kësaj aventure, shehzadetë nisen për në Kinë për t'u takuar me të dashurën, për t'ia arritur qëllimit të tyre. Afrimi ndaj synimit me të gjitha mundësitë edhe sikur rruga të jetë e mbyllur, është gjë e mirë.

272 Imrulkajsi ishte fisnik arab. Ishte shumë i bukur. Ishte pothuaj Jusufi i kohës. Gratë arabe, si Zelihaja, vdisnin për të. Ai ishte edhe poet. E tij është kasideja që fillon me vargun "Prit, të qaj duke e kujtuar të dashurën dhe konakun e saj!" Të dashuruara thellësisht pas tij, gratë thoshin se për cilën e kishte shkruar kasiden. Por ai e dinte se ato ishin të bukura vetëm si trajtë, pothuaj si portrete të vizatuara në gurë. Më në fund, i zhgënjyer nga realiteti, Imrulkajsi një mesnatë iku nga vendi i fshehur nën një hirkë duke braktisur edhe të birin. Ai emigroi në një vend tjetër. Atje kërkoi dikë që të ishte i pastër nga të gjitha të metat. "Zoti ia jep mëshirën e vet kujt të dojë dhe, në këtë mënyrë, e merr mes robve të tij të zgjedhur!"

276 Shehzadetë arrijnë në Kinë dhe fshihen në kryeqendrën administrative të vendit. Pasi durojnë për një kohë të gjatë, vëllai i madh e humb durimin dhe u thotë dy të tjerëve: "Lamtumirë, unë po shkoj. Do të shkoj e do t'ia bëj të njohur veten sundimtarit! Ose këmba më çon te qëllimi, ose atje do të lë edhe kokën siç kam lënë zemrën!" Vëllezërit e këshillojnë por pa dobi. O ti që i qorton të dashuruarit, lëri ata! Një fis që e ka tërbuar Zoti, si mund ta vësh në rrugë ti?

283 Për personin që punon e përpiqet për një punë, edhe sikur ta dijë se dëshira do t'i plotësohet nga Zoti nga një anë tjetër dhe si rrjedhojë e një pune tjetër, prapëseprapë, e gjithë imagjinata dhe shpresa i janë lidhur pas asaj rruge të njohur prej tij, në atë portë vazhdon të trokasë. Por Zoti i madh mund t'ia japë atë rizk edhe nga një portë tjetër që nuk e mendon fare. "Robi furnizohet nga një vend që s'e vë fare në hesap!" "Robi merr masa, Zoti vendos!" Mund të ndodhë që robi të mbajë një qëndrim adhuruesi dhe të thotë: "Unë trokas në këtë portë, por Zoti mund të ma japë atë që dëshiroj, nga një portë tjetër!" Zoti i lartë e furnizon atë edhe nga kjo portë, edhe nga porta të tjera! Në fakt, të gjitha portat janë portat e një konaku!

286 Një njeri pa dikë në ëndërr. Ai i tha: "Ti kërkon të bëhesh i pasur dhe këtë qëllim do ta arrish në Egjipt. Atje ka një thesar në filan mëhallë, në filan shtëpi." Kur njeriu arriti në Egjipt, dikush i tha: "Në Bagdad, në filan mëhallë, në filan shtëpi, ka një thesar!" Ia tha edhe emrat e mëhallës dhe të të zotit të shtëpisë. Njeriu mendoi me vete: "Shkaku i ardhjes në Egjipt paska qenë të mësoj se thesarin duhet ta kërkoj në vend tjetër nga shtëpia ime. Kuptohet se thesarin nuk do ta gjej në Egjipt!"

287 Shkaku që lutja e besimtarit pranohet me vonesë.

288 Personi që i tha se në Egjipt ka thesar, qan nga varfëria në portë të Zotit.

289 Njeriu arriti në Egjipt dhe natën doli në rrugë për të lypur. Atë e kapi roja. Njeriu hëngri dru të mirë nga roja, por, pastaj, ia arriti qëllimit! "Ka gjëra të tilla që nuk ju pëlqejnë, por ato janë të mbara për ju." Zoti i madh ka urdhëruar: "Pas vështirësisë, Zoti i fal njeriut lehtësi!" Dhe: "Nuk ka dyshim se, bashkë me vështirësinë ka edhe lehtësi!" Edhe Pegamberi (a.s.) ka thënë: "O mundim dhe vështirësi, ashpërsohu se lehtësohesh!" Kur'ani dhe të gjithë librat e zbritur nga qielli këtë tregojnë!"

290 Hadithi: "Gënjeshtra i jep njeriut dyshim, kurse e vërteta, besim!"

294 Shembull.

294 Pasi e gjeti atë që kërkonte dhe pasi punët iu rregulluan ashtu që s'do t'ia merrte mendja askujt, i habitur tej mase, njeriu kthehet në vendin e vet duke u gëzuar dhe duke e falenderuar Zotin.

298 Vëllezërit i dhanë vëllait të madh këshilla një pas një, por ai nuk duroi dot. Si i marrë, duke mos qenë në vete, u largua prej tyre dhe e hodhi veten pa leje në pallatin e sundimtarit. Por kjo ndodhte jo se ishte i paturpshëm, jo se nuk e vlerësonte veprimin, por se ishte shumë i dashuruar.

302 Kadiu jepet pas gruas së Xhuhasë dhe mbetet në sëndyk; ndihmësi i kadiut e blen sëndykun. Vitin tjetër, gruaja e Xhuhasë, duke shpresuar në fitimin e vitit të kaluar, shkon përsëri te kadiu, i cili kësaj radhe i thotë: "Mua lërmë të qetë, drejtoju tjetërkujt!"

303 Kadiu shkon në shtëpinë e gruas së Xhuhasë; i nxehur keq, Xhuhai e godet fort dorezën e derës dhe kadiu fshihet në sëndyk.

306 Ndihmësi i kadiut shkon në pazar dhe e blen sëndykun nga Xhuhai.

307 Mustafai (s.a.) tha: "Nuk ka dyshim se, për kë të jem unë zotëri, edhe Aliu është zotëria i tij!" Hipokritët dhe hezitantët e qortuan: "A nuk qe e mjaftueshme që, të bindur ndaj tij, iu bëmë skllevër e shërbëtorë, që na bën tani skllevër e shërbëtorë të një personi i cili nuk ka shpëtuar ende nga fëmijëria?"

310 Shehzadeja mbeti në pallatin e sundimtarit.

312 Ura e Siratit është nderë mbi xhehennem. Duke kaluar besimtari, xhehennemi i thotë: "Kalo shpejt se shkëlqimi i bukurisë tënde do të na e shuajë zjarrin!"

314 Vëllai i madh vdes dhe meqë vëllai i vogël ishte i sëmurë, në funeralin e vëllait të madh shkoi vetëm vëllai i mesëm. Sundimtari i shfaq konsideratë vëllait të mesëm, i cili admiron mirësinë e sundimtarit dhe mbetet në pallat dhe, në sajë të fuqisë dhe këndvështrimit të sundimtarit, shtie në dorë qindramijëra të mira të dukshme e të padukshme.

322 Nga mirësia e sundimtarit, në zemrën e shehzadesë lindi një ndjenjë vetëkënaqësie dhe pavarësie. Prandaj filloi të lëkundej, të mos e falenderonte sundimtarin dhe të mbante qëndrim arrogant. Sundimtari e kuptoi këtë me rrugën e frymëzimit dhe iu mërzit shpirti. Shpirti i padishahut, pa e ditur trajta e tij, i dha një goditje shehzadesë.

324 Zoti e pyet Azrailin se kush i dhimbset më shumë kur ua merr shpirtrat njerëzve; Azraili i përgjigjet Zotit.

325 Kerametet e sheh Shejbani Rait - Zoti ia bekoftë shpirtin e vyer!

326 Zoti i madh e rriti Nemrudin pa nënë e pa dado.

328 Shehzadeja përfitoi nga zemra e padishahut dhe iku nga bota pa i zotëruar plotësisht vlerat dhe virtytet.

329 Një njeri lë si porosi që, pas tij, mallin e tij ta marrë më përtaci i të tre djemve të tij.

331 Shembull.

332 Fund

بسم الله الرحمن الرحيم

Me emrin e Allahut Mëshirues e Shpërblyes!

Ky është vëllimi i gjashtë i librit të Mesnevisë dhe i argumenteve shpirtërore! I përngjet një drite që i ndriçon errësirat e fantazisë dhe dyshimit, që i fshin iluzionet e pandehmave dhe lëkundjeve. Ndërkaq, është e pamundur që kjo dritë të shihet me anë të shqisave shtazore. Sepse pikëqëndrimi i mahnitjes është më i poshtmi i të poshtmëve dhe ata që ndodhen në atë pikëqëndrim, janë krijuar që të formojnë dhe shtrojnë trajtën e botës së ultësisë. Me anë të ndjenjave të tyre, botëkuptimit të tyre u është hequr një kornizë në mënyrë që të mos mundin të dalin jashtë saj. Ky është paravlerësimi dhe paracaktimi i Zotit të lartë që di çdo gjë! Me fjalë të tjera, Zoti u ka treguar atyre vendin që mund të mbajnë me anë të punëve që do të kryejnë. Po kështu, edhe çdo yll ka në qiell vendin dhe orbitën e vet dhe lëviz vetëm në orbitën që i është caktuar dhe kryen vetëm detyrat që i janë caktuar! Me fjalë të tjera, si sundimtari i një qyteti. Urdhri i tij vepron vetëm brenda atij qyteti, jo jashtë tij. Zoti na ruajttë nga burgosja në një vend, nga vulosja e syve, veshëve dhe zemrave tona! Duke na favorizuar me mirësinë e Tij të lartë, na i tregoftë gjërat që nuk ua tregon robve që i ka lënë pas perdes! Amin, ashtu qoftë!

MESNEWI
VI

O jeta e zemrave, Husameddin, ka shumë kohë që priresh për ta shkruar vëllimin e gjashtë.

Husami-name, me tërheqjen e një burri shumë të ditur si ti, po përshkon botën rreth e qark!

O burrë i ndjenjave, edhe vëllimin e gjashtë që është vëllimi i fundit i Mesnevisë, po ta ofroj ty si dhuratë!

Me këto gjashtë vëllime shpërnda dritë në gjashtë anë që ai që s'e ka përshkuar, ta përshkojë!

Ashku nuk ka punë me pesë e me gjashtë. Synimi i tij është vetëm që ta tërheqë të dashurin.

Ndoshta pas kësaj vjen leja dhe thuhen të fshehtat që duhet të thuhen.

Dhe tregohet në një mënyrë më të hapur, më të kuptueshme se këto alegori.

E fshehta, sekreti është i barabartë vetëm me atë që e di. Sekreti nuk thuhet në veshin e personit që e mohon.

Por kur të vijë nga Zoti urdhri i ftesës, ç'punë do të kemi me pranimin ose mospranimin e njerëzve?

Nuhu e ftoi fisin e vet plot nëntë shekuj me radhë dhe çdo çast, mohimi i fisit u shtua.

Por a mos hoqi dorë ai nga ftesa? A mos tentoi të tërhiqej në shpellën e heshtjes?

A mbetet në rrugë karvani pse lehin qentë?

Në natën me hënë të plotë, a e ngadalëson ecjen hëna pse lehin qentë?

Hëna shpërndan dritë, kurse qentë lehin. Çdokush, sipas natyrës së krijimit, kryen një shërbim!

Vlerësimi hyjnor i ka dhënë secilit një shërbim, secilin e ka parë të denjë për një punë dhe e ka lëshuar pas saj.

Hëna thotë: Po s'e la qeni atë zë të pistë, unë jam hënë, si mund ta lë lëvizjen?

Po u forcua uthulla, duhet shtuar edhe sheqeri.

Persekutimi është uthull, kurse favori i ngjet mjaltit. Këto të dy janë themeli i sherbetit të mjaltit me uthull.

Po që mjalti më pak se uthulla, sherbeti nuk bëhet i mirë.

Edhe fisi i Nuhut i derdhnin vazhdimisht uthull atij, por deti i favorit dhe mirësisë së Zotit i derdhte më shumë sheqer.

Sheqeri i tiej ndihmohej nga deti i bujarisë, prandaj sheqeri i tij ishte më i shumtë se uthulla e njerëzve të botës.

Një njeri i vetëm, por sa për një mijë... Kush është ai? Veliu, i urti i Zotit. Madje, ai rob i Zotit është burri i vetëm i qindra kohëve!

Para një qypi që e ka gjetur rrugën për në det, edhe lumenjtë përgjunjen.

Kur detet i dëgjojnë këta shembuj, këto fjalë, u helmohet goja pse një emër i vogël u bë i barabartë me një emër të madh!

Nga bashkimi i kësaj bote me atë botë, kjo botë turpërohet, asgjësohet.

Kjo fjalë është e ngushtë, gradën e ka shumë të ulët, ndryshe, ç'lidhje ka me thelbin e një gjëje të ulët?

Sorra në vreshtë bërtet si sorrë, por a mos bilbili e pakëson këngën pse e dëgjon atë?

Në tregun "Zoti bën ç'të dëshirojë", për të dy ka blerës.

Ushqimi i gjembishtes është zjarri, kurse ushqimi i kokës së dehur me dashurinë hyjnore, është aroma e trëndafilit.

Një kufomë, sipas nesh, është e keqe, e fëlliqur, por sipas derrit dhe qenit është sheqer, hallvë!

Të fëlliqurit le të vazhdojnë të bëjnë fëlliqësi, ujërat luftojnë për t'i pastruar ata!

Gjarpërinjtë hedhin helm, dhimbjet na prishin ne, por

Bletët, nëpër male, nëpër koshere, nëpër pemë, mbushin hambarët e sheqerit.

Helmet vazhdojnë të bëjnë efektin e tyre, por dhe kundërhelmet i fshijnë menjëherë ato efekte.

Po ta vësh re këtë botë, do të shohësh se është fund e krye luftë. Molekulat me molekulat luftojnë me njëra-tjetrën pothuajse si feja me qafirët.

Një molekulë fluturon nga e majta, kurse tjetra, duke shkuar nga e djathta, kërkon atë që kërkon.

Një molekulë ngjitet lartësive, tjetra bie kokëposhtë. Ato duken sikur rrinë, por luftën e tyre shihe në këtë botë pasiviteti.

Luftërat e tyre praktike e kanë prejardhjen nga luftërat e fshehta. Shihe këtë kundërshti dhe kuptoje atë kundërshti.

Por lufta e molekulës që shkatërrohet në diell, është jashtë karakterizimit dhe llogarisë.

Pasi të shkatërrohet vetë molekula dhe fryma e saj, atëherë, lufta e saj është vetëm lufta e diellit.

Asaj s'i ka mbetur më as lëvizja në vetvete, as qëndrimi në vetvete. Pse? Nga e fshehta "Ne do të kthehemi prapë te Zoti ynë"!

Ne e kapërcyem vetveten dhe u kthyem në detin tënd. Pimë qumësht nga origjina dhe u zhvilluam.

O ti njeri pa bazë që, i gënjyer nga hijet, zhytesh në anët e rrugës, fol pak për origjinat!

Edhe lufta jonë, në të vërtetë, nuk është prej nesh. As paqja jonë. Çdo gjendje e jona është mes dy gishtave të Zotit.

Lufta mes pjesëve përsa i përket natyrës, veprimit dhe fjalës, është një luftë shumë e tmerrshme.

Mirëpo kjo botë me këtë luftë qëndron. Vështroji elementët dhe kuptoje.

Katër elementë janë katër shtylla të fuqishme. Me anë të tyre, tavani i botës qëndron i palëkundshëm.

Çdo shtyllë kompenson tjetrën. Shtylla ujë kompenson shtyllën zjarr.

Struktura e popullit është ngritur mbi kundërshti. Shkurt, ne jemi në luftë edhe përsa i përket dëmit, edhe përsa i përket dobisë.

Gjendjet e tua janë në kundërshtim me njëra-tjetrën. Si rrjedhojë e efektit, secila është e kundërta e tjetrës.

Çdo çast i bie rrugës sime, si mund t'i gjej zgjidhje tjetërkujt?

Shih valët e ushtarëve të gjendjes që më vijnë mua; secili lufton me tjetrin, secili e urren tjetrin.

Shihe këtë luftë të tmerrshme në vetvete. Pse merresh me luftën e të tjerëve?

Gjersa Zoti të të heqë nga kjo luftë dhe në botën e paqes të ngjyhesh në një ngjyrë të vetme.

Ajo botë është vetëm e përhershme, e paqme dhe as që ka mundësi të jetë ndryshe. Sepse sinteza e saj nuk është prej gjërash të kundërta!

Ky asgjësim, ky mbarim është pasojë e asgjësimit reciprok të të kundërtave. Po s'pati të kundërta, s'është gjë tjetër veçse vazhdimësi, përhershmëri.

Zoti i pashoq e i pangjashëm e hoqi kundërvënien nga xhenneti. Atje s'ka as diell, as mesdimër që është e kundërta e tij.

Origjina e ngjyrave është mungesa e ngjyrës... Origjina e luftërave është paqja.

Origjina e buxhakut të mbushur me këto shqetësime, është ajo botë. Origjina e çdo ndarjeje është takimi dhe bashkimi.

O mësues, pse ndodhemi ne mes këtyre ndarjeve? Pse i lind njësia këto shifra?

Sepse ne jemi pjesë; katër bazat e kundërta me njëra-tjetrën funksionojnë te pjesa.

Mirëpo elementi shpirt është përtej ndarjeve. Shprehia e tij nuk është kjo; shprehia e tij është shprehia e Zotit.

Shihi edhe luftërat. Ato luftëra janë origjinat e paqeve. Si Pejgamberi që luftonte për hir të Zotit.

Ai është epror në të dy botët, por këtë epërsi gjuha s'e përshkruan dot!

Eshtë e pamundur të pihet i gjithë uji i lumit. por edhe është e pamundur të mos pihet aq sa për të hequr etjen.

Po qe se je etur për detin e kuptimit, hap një kanal nga ishulli i Mesnevisë për në atë det.

Dhe atë kanal hape në atë shkallë që çdo çast Mesnevinë të mund ta shohë vetëm deti i kuptimit.

Kur era t'i ketë pastruar fijet e kashtës nga sipërfaqja e lumit, atëherë uji e nxjerr në shesh ngjyrën e vetme.

Ti shih në Mesnevi degët e njoma të merxhanit dhe sodit frytet e formuara nga uji i shpirtit.

Kur fjala të ndahet nga shkronja, nga tingulli dhe fryma, i lë të gjitha dhe bëhet det.

Edhe ai që i thotë tingujt, edhe ai që i dëgjon, madje edhe tingujt, që të tre këta, më në fund bëhen shpirt.

Ai që jep bukë, ai që merr bukë dhe buka e pastër shpëtojnë nga trajtat dhe bëhen dhé.

Por kuptimet e tyre, prapë veç nga njëri-tjetri dhe në një mënyrë të vazhdueshme, janë në tre poste.

Trajta bëhet dhé, por kuptim nuk bëhet. Atij që thotë se bëhet, thuaji: Jo, kjo s'ka mundësi!

Në botën e shpirtit presin që të tre herë duke ikur nga trajta, herë duke u veshur me trajtë.

Vjen urdhri "shkoni në trajta", shkojnë; prapë me urdhrin e tij, ndahen nga trajtat.

Shkurt, dije të fshehtën se "edhe krijimi është i tij, edhe urdhri". Krijimi është trajtë kurse urdhri është shpirti që hipën në atë trajtë.

Edhe kali i shalës është nën urdhrin e padishahut, edhe kalorësi; trupi është te porta, shpirti, në audiencë.

Kur uji të dojë të mbushet në shtakmbë, padishahu i urdhëron ushtarët e shpirtit: "hipni!".

Pastaj, kur të dëshirojë t'i tërheqë përsëri shpirtrat në lartësi, nga ndihmësit e padishahut vjen zëri: "zbrisni!"

Këtej e tutje fjala u hollua. pakësoje zjarrin, mos i hidh shumë dru.

Mos i hidh që poçja e vogël të mos zjejë. Poçet e kuptimit janë shumë të vegjël e të dobët.

Zoti që është i pastër nga mangësitë, nxjerr në shesh një sasi molle të cilat i fsheh brenda shkronjave që u ngjajnë pemëve dhe gjetheve.

Mes kësaj zone drunore prej shkronjash, tingujsh dhe thashethemesh, nga molla mund të merret vetëm një aromë.

Të paktën, edhe ti tërhiqe mirë në mendje këtë aromë, merre mirë këtë aromë në mënyrë që të të kapë nga veshi e të të çojë gjer në origjinë.

Shih të marrësh aromë e jo rrufë! Mbuloje trupin nga era e nga fryma e njerëzve!

Ajri i tyre është më i ftohtë edhe se erërat e dimrit. Mbulohu, fshihu që të të mos hyjë në hundë.

Ata janë persona të ngrirë, pa shpirt. Frymët e tyre vijnë nga malet me borë.

Por kur toka të mbulohet me këtë qefin prej bore, menjëherë luaje shpatën e Husameddinit!

Menjëherë tërhiqe nga lindja shpatën e Zotit dhe me atë lindje ngrohe këtë vend.

Po i ra dielli botës me hanxhar, nga malet e nga fushat rrjedhin ujërat e furishme.

Sepse ai s'është as në lindje, as në perëndim. Natë e ditë lufton me astrologun.

Pse i bëre, i thotë, nga ultësia dhe verbëria, orientim përveç meje yjet që s'tregojnë rrugë?

Nuk të ka pëlqyer në Kur'an fjala e atij njeriu të bindur që thoshte: "Unë nuk i dua ata që perëndojnë!"

I dole para hënës, lidhe brezin e adhurimit pa të prekur sita ime në bel, prandaj u preke nga ndarja e hënës në dy pjesë.

Ti e mohon ajetin "dielli mbështillet", sepse, sipas teje, dielli është në pozitën më të lartë.

E di se moti ndryshon nga efekti i yjeve, por nuk të pëlqen ajeti "Betohem në yllin që bie!"

Hëna s'është më e efektshme se buka. Sa bukë ka që e këpusin damarin e jetës të burrit!

Venusi nuk është më i efektshëm se uji. Sa ujëra ka që e rrënojnë trupin!

Por dashuria e tij është nga shpirti yt, prandaj këshilla e mikut në një vesh të hyn e nga tjetri të del!

Por dije se edhe këshilla jote nuk ndikon mbi ne, edhe këshilla jonë, mbi ty!

Gjersa nga i dashuri që mban në dorë çelësat e qiejve të të dhurohet ty një çelës i posaçëm.

Kjo fjalë i ngjet yllit, hënës. Por nuk ka efekt pa urdhrin e Zotit!

Ky yll pa anë vepron vetëm mbi veshët që kërkojnë mesazhin e Zotit.

Dhe thotë: Ejani nga ana në botën pa anë që të mos ju copëtojë krimbi i vdekjes.

Përballë shkëlqimit tij nga ku shpërthejnë yje, ky dielli i kësaj bote i ngjan lakuriqit të natës.

Shtatë yje blu janë nën shërbimin e tij. Hëna që i ngjan një çaushi, digjet e shkrihet nga malli për të.

Kur Venusi kërkon të pyesë për diçka, i zgjat dorën atij, Jupiteri e merr në dorë vlerën e shpirtit të tij dhe qëndron në audiencë.

Saturni ka dëshirë t'ia puthë dorën, mirëpo nuk e sheh veten të denjë për këtë fat!

Për shkak të tij i ka vrarë Marsi këmbë e duar, për shkak të vetive të tij ka thyer Mërkuri qindra kalemë!

Të gjithë yjet me astrologun, o ti që e lë shpirtin dhe zgjedh ngjyrën!

Shpirt ai është, kurse ne, ngjyra, shifra dhe shkrime. Ylli i mendimit i tij lufton se ai është shpirti i të gjithë yjeve.

Ku është mendimi? Ajo pozitë është plotësisht dritë e pastër. O ti që kapesh pas mendimeve, kjo fjala mendim është thënë për ty.

Çdo yll ka një shtëpi atje lart, kurse yllin tonë s'e nxë asnjë shtëpi.

Si ndodh që ta nxërë hapësira gjënë që djeg vend e vatër? Drita që s'ka kufi, si mund të futet brenda kufinjsh?

Por personi sevdalli dhe i dobët të jep një shembull që të kuptosh dhe në këtë mënyrë bën një përshkrim.

Ajo gjë e bërë është shembull, nuk është e njëjta e tij. Dhe këtë shembull e sjellin që mendja e ngrirë të kuptojë!

Mendja është e mprehtë, por këmbën e ka të dobët. Sepse zemra e tij është e shembur, kurse trupi, i shëndoshë.

Kudo që të ngecë mendja e atyre që kanë këtë lloj mendjeje, ngec fort, por nuk e mendon aspak ta lërë epshin.

Gjokset e kohës së davasë i ngjajnë lindjes, por durimet e kohës së devocionit janë pothuaj si rrufe!

Secili prej tyre e tregon veten me aftësira, hiqet dijetar. Por në kohën e besës, është i pabesë si bota.

Në kohën e shikimit të vetes, nuk e nxë bota, por, si buka, humbet në grykë e në stomak.

Megjithëkëtë, të gjitha këto veti janë të mira. Po kërkoi të mirën, te njeriu s'mbetet gjë e keqe!

125 Për sa kohë që të mbetet në trup, sperma merr erë, fëlliqet. Por sapo të arrijë te shpirti, gjen botën e dritës.

Po qe se gjëja pa jetë nis të bëhet bimësi, nga pema e fatit mbin jetë.

Bimësia që nis të bëhet me shpirt, pi, si Hizri, nga burimi i eliksirit.

Edhe në qoftë se shpirti kthehet në drejtim të të dashurit, ç'të ketë e tërheq dhe e çon në klimën e jetës së pafundme!

Dikush e pyet hoxhën që predikonte: "Zogu i ulur mbi një kullë, a kokën e ka më të lartë e të çmuar, apo bishtin?" Predikuesi përgjigjet sipas botëkuptimit të personit që pyet.

Një ditë, një njeri i paditur e pyeti dikë që po predikonte: Nuk ka në minber, në katedrën e predikimit, burrë që të flasë më bukur se ti, që të predikojë më mirë se ti!

130 Kam një pyetje për ty; o burrë i mençur, përgjigjmu pyetjes sime në këtë kuvend!

Po qe se një zog ulet mbi kullën e një kalaje, a kokën e ka më të lartë e të çmuar, apo bishtin?

Predikuesi tha: Po qe se fytyrën e ka në drejtim të qytetit, kurse bishtin në drejtim të fshatit, dije se kokën e ka më të çmuar se bishtin.

Por po qe se fytyrën e ka në drejtim të fshatit, kurse bishtin, në drejtim të qytetit, bëju dhé atij bishti, hiqe vështrimin nga fytyra e tij!

Zogu që ka flatra, fluturon e shkon gjer te foleja e vet. Njerëzit si dhe flatrat e njerëzve janë zelli dhe përpjekja e tyre.

135 Një ashik, i dashuruar me pasion, mund të bëjë një veprim të mirë ose të keq. Ti mos ia vër re këtë, por përpjekjen!

Le të jetë skifteri i bardhë dhe i bukur që të mos ketë shok; pasi të ketë gjuajtur minj, e ka vlerën të ulët.

Po qe se kukuvajka priret nga padishahu, konsiderohet skifter; mos ia shih qylafin!

Njeriu e ka shtatin sa një govatë brumi, por është më i lartë në vlerë edhe se qielli, edhe se eteri.

A e dëgjoi, vallë, qielli thënien "Ne e lartësuam atë"? Kush e dëgjoi këtë fjalë? Njeriu i rënë në halle!

140 A mos ia tregoi, a mos ia bëri të ditur kush bukurinë, mendjen, fjalët, kërkesat dhe dëshirat tokës e qiellit?

A mos tentove ti t'ia tregosh qiellit bukurinë e fytyrës, saktësinë e opinionit?

O bir, a mos ia tregon veten dashnori trupargjendtë portreteve të vizatuara në muret e hamamit, a mos bën trille përballë tyre?

Lëri ato portretet e bukura si hyritë, ti ngrihesh e bën trille përballë një plake gjysmë të verbër!

Ç'është ajo që ndodhet te plaka dhe s'ndodhet te portretet që të kap e të largon nga portretet?

145 Ti nuk e thua, por po ta them unë: është mendja, ndjenja, kuptimi, zgjedhja, shpirti.

Te plaka është shpirti që ngjitet me njeriun. Kurse në portretet në hamam nuk ka shpirt.

Po qe se portreti në mur do të bënte një lëvizje, menjëherë do të tërhiqte prej plakës!

Ç'është shpirti? Ai që e di se ç'janë e mira dhe e keqja, që gëzohet për favorin dhe mirësinë, që dëshpërohet nga dëmi dhe qan.

Meqë sekreti i shpirtit qenka te përbërja, te njoftimi njeriut i së mirës dhe së keqes, në këto kushte, kush di më shumë nga e vërteta, është më i gjallë, më me shpirt!

150 Efekti i shpirtit është njohuri dhe kuptim. Kush ka më tepër njohuri dhe kuptim, ka më tepër hyjnitet.

Por përtej kësaj bote natyrore ka njoftime dhe njohuri të tilla, që këta shpirtra në atë shesh kthehen në të pashpirt.

Shpirti që s'di gjë për këto, u bë i merituar për adhurimin e Zotit, kurse shpirti i shpirtrave, i merituar për vetë Zotin!

Edhe engjëjt janë krejtësisht prej mendjeje dhe shpirti. Por erdhi një shpirt i ri. Sapo u krijua Ademi, njeriu i parë, përballë tij ata erdhën në gjendje trupi.

E panë atë shpirt nga bekueshmëria e tij dhe u bënë shërbëtorë të atij shpirti në formë trupi.

155 Sa për shejtanin, iu kundërvu me të gjitha mundësitë atij, nuk u bashkua me shpirtin sepse ishte një gjymtyrë e vdekur!

Meqë s'kishte shpirt, nuk iu bë fli Ademit. Ishte një dorë e thyer, nuk iu bind shpirtit.

Por nëse iu thye ajo gjymtyrë, shpirtit nuk iu krijua ndonjë e metë. Është në dorë të shpirtit kjo, mund ta krijojë përsëri atë.

Është edhe një sekret tjetër, por ku është veshi që ta dëgjojë atë? Ku është papagalli që ta hajë atë sheqer?

Për papagajtë e vërtetë ka shumë sheqer dhe të çmuar, por papagajtë e ulët i kanë mbyllur sykë në atë anë.

160 Ai që është dervish vetëm në pamje, si do ta shijojë atë zeqat, atë pastërti? Ajo është kuptim, jo vargëzim!

Nuk i kursehet sheqeri gomarit të Isait, por përsa i përket krijimit, gomari pëlqen barin!

Po qe se sheqeri do t'i jepte gomarit gëzim dhe hare, para do t'i derdhej sheqer me kuintalë!

Njihe kuptimin e ajetit "Gojët e tyre i vulosëm". Kjo është një gjë e rëndësishme për udhëtarin!

Dije këtë dhe për respekt të rrugës së pejgamberit të fundit, të hiqet nga goja ajo vulë e rëndë!

165 Vulat e mbetura nga pejgamberët i hoqën për respekt të fesë së Ahmedit.

Kishte dryna të pahapur. Ato u hapën me dorën e "Inna fetahna; pa dyshim, Ne i hapëm".

Ai është shefaatçi, ndërmjetësues për falje, edhe në këtë botë, edhe në atë botë; në këtë botë e çon njeriun në fe, kurse në atë botë, në xhennet!

Në këtë botë thotë: "Ti tregoju rrugën atyre"; në atë botë, thotë: "Ti tregoju atyre fytyrën tënde si hënë!"

Puna e tij e hapur dhe e fshehtë është të lutet vazhdimisht: "O Zot, tregoji rrugën popullit tim se nuk dinë!"

170 Me frymën e tij, të dy dyert janë të hapura. Lutja e tij pranohet në të dy botët.

As ka ardhur, as ka për të ardhur si ai! Prandaj është bërë pejgamberi i fundit!

Po të shohësh një mjeshtër që ka shkuar shumë para në artin e tij, a nuk i thua se ai art ka dalë prej tij?

O pejgamber, je duke i hequr vulat, je duke i hapur dyert e mbyllura; ti je vulë, kjo punë ka mbaruar me ty dhe tek ti. Ti je Vulë në botën e faljes së shpirtrave!

Shkurt, në heqjen e vulave dhe në hapjen e dyerve, shenjat e Muhammedit janë plotësisht qartësi brenda qartësie!

175 Qindramijra bekime shpirtit të tij, bijve të tij dhe kohës së tyre!

Bijtë e zëvendësit të tij të mbarë e të fuqishëm kanë lindur nga elementi i shpirtit dhe zemrës së tij.

Qofshin nga Bagdati, nga Herati apo Reji! Ata janë nga soji i tij me dhé dhe ujë të papërzier!

Kudo që të mbijë dega e trëndafilit, trëndafil është. Kudo që të zjejë e të shkumbojë ena e verës, verë ka.

Edhe sikur ta nxjerrë kokën nga perëndimi, dielli është prapëseprapë diell, jo tjetër gjë.

180 Zoti im, mbuloje këtë, mos ua trego atyre që shohin të metat, bëji të verbër ata!

Zoti tha: Me anë të diellit të pashoq, unë ia kam lidhur sytë lakuriqit të natës me vese të këqija!

Nga sytë e lakuriqit të natës me shikim të mangët janë të fshehur edhe yjet e atij dielli!

Dënimi i zellit dhe përpjekjes së kalbur e të rrudhur
që e tregon atë që është pengesë për kënaqësinë e besimit
si provë të dobësisë së drejtësisë dhe u pret rrugën qindramijra kokëtrashëve.
Kështu, edhe dhentë ia prisnin rrugën një të pandershmi dhe ai s'kalonte dot.
Ky i pandershëm e pyeti çobanin: "A më kafshojnë, vallë, delet mua?"
Çobani i tha: "Në je burrë dhe në ke damar burrënrie, që të gjitha të qofshin falë!
Po nëse je i pandershëm, të kthehen të gjitha në kuçedra!"
Ishte edhe një i pandershëm tjetër që, sapo t'i shihte dhentë,
kthente nga rruga menjëherë.
Edhe çobanin s'e pyeste dot sepse mendonte se po ta pyeste çobanin,
dhentë do t'i lëshoheshin sipër e do ta kafshonin!

O dritë e Zotit, Husameddin, o shkëlqim i shpirtit, o sovran që tregon rrugën e drejtë, eja!

Sille Mesnevinë në gjendje livadhi të gjerë dhe jepu shpirt trajtave të shembujve.

185 Jepu shpirt dhe të gjitha shkronjat t'u bëhen mendje dhe shpirt dhe të fluturojnë në xhennetin e shpirtrave!

Fundja, ata, në sajë tënde erdhën nga bota e shpirtit dhe u kapën pas kurthit të fjalëve, u burgosën mes tyre!

Jetëgjatësia jote në botë si Hizri le të zgjatet, shpirtrave shpirt t'u bëhet, t'i kapë për dore të raskapiturit, e përhershme të jetë!

Qëndro si Iljasi dhe Hizri sa të qëndrojnë botët, me qëllim që, me favorin tënd, toka të bëhet qiell!

Po të mos ish krekosja, prekja e sykeqëve, një përqind të favorit tënd do ta përmendja.

190 Mirëpo, nga syri i keq me frymëmarrje të helmuar, edhe unë hëngra goditje që ta dëshpërojnë shpirtin!

Prandaj, gjendjen tënde e përshkruaj me simbole dhe alegori duke kujtuar gjendjet e të tjerëve.

Në këtë pretekst, është një hile e zemrës që këmbët e zemrës, për atë shkak, janë ngulur në tokë dhe kanë mbetur.

Qindra zemra dhe shpirtra janë bërë të pasionuar pas Zotit krijues dhe atyre ose syri i keq u është bërë pengesë, ose veshi i keq!

Dhe njëri prej tyre, ungji i Pejgamberit, të cilit iu duk shumë i frikshëm që Pejgamberi i shau arabët!

195 Dhe i ungji tha: "Ç'të them nëse më thonë se arabi dëgjoi fëmijën e vet dhe u largua nga feja e tij e sigurt?"

Pejgamberi i tha: "O im ungj! Dëshmo një herë dhe unë të ndërhyj tek Zoti për ty!"

Ebu Talibi i tha: "Mirë, po merret vesh, përhapet, çdo njeri e dëgjon! Çdo e fshehtë që i kapërcen dy vetë, përhapet; nga tridhjetë e dy dhëmbë u njoftohet tridhjetë e dy ushtrive!

Dhe unë bie në gojë të këtyre arabëve dhe, pastaj, para tyre turpërohem!"

Mirëpo, po të ishte favori i përjetshëm i Zotit, a do të ndodhte mohimi i Zotit dhe kjo zemër e keqe?

200 O Zot që u shkon në ndihmë të dobtëve, na ndihmo! Na ndihmo nga këto lutje me dy anë!

Unë aq u dëmtova nga mashtrimi i zemrës, sa s'më mbeti më fuqi as për të bërtitur!

Kush jam unë? Edhe qielli me aq forcë e madhështi u bë që të bërtasë nga kjo pusi, nga pëlqimi i kësaj dëshire!

O ti që je bujar, o ti që je i butë në sjellje, ti më ndihmo nga kjo dëshirë me dy anë!

O ti që je bujar, tërheqja e njëanshme e rrugës së drejtë është më e mirë se rënia në lëkundje mes dy rrugëve!

205 Prapë, ti je synimi i këtyre dy rrugëve, mirëpo nga ky dualitet, njeriu pothuajse bie në agoni!

Tek ti arrihet edhe nga këto dy rrugë, mirëpo lufta kurrë s'i shembëllen kuvendit të gëzimit!

Për këtë, këndo në Kur'an ajetin që thotë se "qiejt dhe toka patën frikë ta marrin përsipër amanetin e Zotit" dhe dëgjoje çështjen nga Zoti vetë!

Dualiteti në këtë çështje është si një luftë në zemër!

Në pasiguri dhe lëkundje, frika dhe shpresa e sulmojnë njëra-tjetrën me të gjithë forcën e tyre!

Zgjedhja e një rruge me dëshirë, mbështetja te Zoti
dhe përgjërimi ndaj tij pa i vënë në provë shkaqet e
kësaj zgjedhjeje.
Edhe qiejt dhe toka u frikësuan nga zotërimi i kësaj
zgjedhjeje
dhe nga shkaqet e saj. Mirëpo, sipas natyrës së tij
krijuese,
njeriu është i uritur për t'i kërkuar zgjedhjen dhe
shkaqet e zgjedhjes.
Kështu, kur sëmuret, zgjedhjen e sheh të pakët dhe
kërkon të mirën
që është shkak për të qenë zotërues i zgjedhjes;
në këtë mënyrë dhe duke u bërë zotërues pozite,
dëshiron shumëfishimin e zgjedhjes.
Edhe në popujt e vjetër, shkak për zbritjen e
persekutimit të Zotit
kanë qenë numri i madh i zgjedhjes dhe shkaqeve të
saj.
Askush kurrë nuk e pa Faraonin të varfër.

210 O Zot i lartë, ngjitja ime e mëparshme më erdhi prej teje, sepse ky det ishte i qetë, o Zot!

Këtë lëkundje ma dhe nga ajo pozitë, prapë, me bujarinë tënde, më bëj të palëkundur!

Ndihmë, o Zot që i shkon thirrjen në ndihmë, ti po më shkakton vuajtje. Me vuajtjet që jep ti, edhe trimat kthehen në gra!

Mos ma jep këtë vuajtje, o Zot! Falmë një rrugë, o Zot, jo dhjetë!

Unë jam një deve e moshuar me shpinën me plagë. Shpina m'u plagos nga për shkak të një plaku që i ngjante samarit!

215 Kjo barrë që kam mbi shpinë, herë më vjen e rëndë dhe më tërheq nga njëra anë, herë më bën të anohem e të hiqem zvarrë nga ajo anë.

Hiqma nga shpina këtë barrë të papërshtatshme që të shoh kopshtet e njerëzve të mirë!

Të shtrihem nëpër kopshtin e bujarisë jo duke qenë i zgjuar, por në gjumë si Shokët e Shpellës!

Të shtrihem e të fle në anë të djathtë e në anë të majtë, por duke u rrokullisur si top në mënyrë të pavetëdijshme!

O Zoti i fesë, edhe në të djathtë ti të më kthesh, edhe në të majtë!

220 Ka qindra mijëra vjet që ekzistoj si një thërrime gjë e pavetëdijshme në ajër.

E harrova atë kohë dhe atë gjendje, por ikja ime nga kjo botë kur të jem në gjumë, është një dhuratë për mua nga bota tjetër!

Në kohën e gjumit, shpëtoj nga kryqëzimi i këtyre katër elementëve duke u hedhur me kapërcime e duke dalë nga ky atdhe i ngushtë, në bjeshkën e shpirtit.

Dhe nga dadoja e gjumit pij qumështin e atyre ditëve të shkuara, o Zot që s'ke nevojë për asgjë, ndërsa çdokush ka nevojë për ty!

E gjithë bota ikën nga vetëdija e vet, nga qenia e vet, në botën e dehjes!

225 Në këtë mënyrë, secili u bie pas gjërave të tilla si muzika dhe vera dhe përpiqet të shpëtojë nga mendja e vet qoftë edhe për një çast!

Çdokush e di se kjo ekzistencë është një kurth. Për njeriun, ta mendojë një gjë, ta kujtojë një gjë me dëshirën dhe vullnetin e vet, është, pothuaj, xhehennem, skëterrë!

Prandaj, çdokush ikën prej qenies së vet, prej vetvetes, në botën e ndërmjetme ose në dehje, ose i futet një pune për ta harruar veten!

Por prapë, ti e tërheq veten nga ajo botë dhe kthehesh në botën e ekzistencës, sepse në atë botë të harrimit të vetvetes ke shkuar pa dekretin e Zotit!

As xhindi nuk shpëton dot nga kufizimi i kohës, as njeriu!

230 Ngjitja në qiejt e lartë mund të bëhet vetëm me fuqinë e gjetjes së rrugës së drejtë!

Njeriu mund ta gjejë rrugën e drejtë vetëm me fuqinë e cila e mbron shpirtin e robit që druhet nga Zoti, nga verërat që i përzënë djajtë nga qiejt!

Pa u asgjësuar, për askënd nuk ka rrugë për të arritur në tempullin e hyjnitetit!

Ç'është lartësimi në qiej? Ky asgjësim! Asgjësim është edhe rruga e ashikëve, të dashurve të pasionuar ndaj Zotit, edhe feja e tyre!

Në rrugën e ashkut, dashurisë pasionante hyjnore, postiqja dhe opingat janë bërë orientim për Ejazin.

Ç'është e vërteta, padishahu e donte atë. Edhe botën e brendshme e kishte të bukur, edhe të jashtmen!

Por edhe vetë ishte bërë në një gjendje pa mendjemadhësi, pa dyfytyrësi, pa urrejtje. Fytyra e tij ishte bërë pasqyrë për bukurinë e padishahut!

Dhe pse u largua nga qenia e vet, fundi i punës së tij u bë Mahmud, i përlavdëruar!

Ejazi druhej nga frika e mendjemadhësisë, prandaj kujdesi i kishte marrë një formë shumë të fuqishme!

Ai kishte ardhur në një gjendje krejt të pastër. Ai i kishte goditur mu në zverk mendjemadhësinë dhe egoizmin!

Ai i bënte punët ose për t'i mësuar diçka popullit, ose vepronte ashtu për shkak të një urtësie larg nga frika!

Ose, ngaqë qenia ishte një prangë e ardhur me erërat e mosqenies, çdo ditë kërkonte t'i shihte opingat!

Dhe, në këtë mënyrë, ai dëshironte ta hapte portën e ngritur mbi paradën e mosqenies, ta gjente flladin e atij përjetimi kënaqësie!

Malli, pasuria, atllasi i këtij konaku janë një zinxhir pengues për shpirtin që ecën shpejt e shkon!

Kujt ngec te ai, atij që e pa këtë zinxhir të artë dhe ngeci te ai, shpirti i mbeti brenda një vrime, nuk doli dot nëpër fushëra!

Pamja, xhennet, por, në të vërtetë, xhehennem! Një gjarpër helmues i stolisur sipër me ornamente trëndafilash!

Xhehennemi nuk i shkakton ndonjë humbje atij, por, gjithsesi, xhenneti është më i këndshëm për të!

O njerëz të mangët, ruhuni nga fytyrëtrëndafilët! Kur të nisni të bisedoni me ta, kur të nisni të uleni e të ngriheni me ta, e kuptoni se ata janë xhehennem!

Një skllav indian ishte dashuruar fshehurazi pas vajzës së zotërisë.
Por vajzën ia dhanë një burri të shquar.
Kur e mori vesh, skllavi u sëmur dhe filloi të qante e vajtonte.
As mjeku ia kuptonte vuajtjen, as ai kishte guxim t'ia thoshte.

Një burrë i pasur kishte një skllav indian. E kishte ushqyer, e kishte rritur, pothuajse e kishte sjellë përsëdyti në jetë!

I kishte dhënë dijeni dhe edukatë, në zemër i kishte ndezur dritën e aftësisë.

E kishte rritur me përkëdhelje qysh në fëmijëri; ai njeri mirëbërës e kishte rritur atë në prehrin e favorit dhe mirësisë!

Ky burrë i pasur kishte edhe një vajzë të bukur, trupargjendtë, me natyrë dhe moral të këndshëm.

Kur vajza arriti në moshë të martesës, mëtuesit nisën t'i propozonin para të madhe për kurorë!

Nga ana e çdo kandidati të shquar për martesë vinte një shkesë për ta kërkuar vajzën.

Por pasuria është e paqëndrueshme; natën vjen dhe në mëngjes, shpërbëhet e shpërndahet!

As bukuria nuk ka vlerë! Me plagën e një gjembi, bukuria zbehet e humbet!

Edhe të jesh biri i një burri të madh, nuk është ndonjë gjë. Të rinj të tillë krenohen me mall e pasuri!

Sa djem të burrave të mëdhenj ka që bëjnë punë të këqija dhe, për shkak të bëmave të veta, bëhen njollë për prindin!

Personi i ditur e i aftë është i mirë, por duhet marrë shembull Iblisi se edhe ai ishte i ditur e i aftë!

Por a s'kishte dashuri besimi, prandaj tek Ademi pa vetëm formën e bërë prej dheu!

O person i besueshëm, sado që të përparosh në dituri, me të nuk të hapen sytë që e shohin të fshehtën!

Kush nuk i ka të hapur sytë e shpirtit, nuk sheh gjë tjetër veç mjekrës dhe çallmës, prandaj e pyet përshkruesin e tij dhe nga ai e mëson nëse njeriu për të cilin interesohet, është përparimtar apo i prapambetur!

O arif, o njeri i pajisur me kulturën shpirtërore, për ta kuptuar dikë, ti nuk pyet personin që e përshkruan atë, sepse ti je një dritë e lindur dhe që shkëlqen plot vezullime!

Ti ke fenë dhe devocionin, ti bën punë të mira me të cilat bota rregullohet dhe arrin shpëtimin!

Dhe ai zgjodhi një dhëndër të tillë që pastër e të mirë, të cilin e lavdëronte tërë populli!

Kurse gratë thanë se ai s'kishte as mall e as pasuri, nuk ishte i shquar, nuk ishte i pashëm, nuk ishte i pavarur dhe nuk kishte autoritet.

Burri tha: "Ata janë njerëz të dhënë pas fesë dhe adhurimit, gjë që është thesar pa flori.

Fundja, u ofruan dhurata, u shkëmbyen nishanet, u dërguan cohëra dhe u përhapën në mjedisin ku do të jepej vajza.

Në shtëpi ishte një skllav i vogël. Në këtë mes, kur po ndodhnin këto, ai u sëmur, iu ngrit temperatura dhe nisi të digjej si zjarr!

Ai po tretej si një i sëmurë i kapur nga ethet. Mjeku nuk ia kuptoi dot sëmundjen.

Mendja ta thoshte se sëmundja e tij ishte zëmundje zemre. Ilaçi i trupit nuk vepron mbi zemrën!

Skllavi i ri e kishte zemrën të plagosur për shkak të kësaj sevdaje por hallin nuk ia tregonte dot askujt!

Një natë, burri i pasur i tha të shoqes: Pa ta marrë vesh kush, hetoja fshehtas se ku e ka hallin ai djalë!

Ty të ka në vend të nënës, prandaj, gjithsesi, ty ka për të t'u hapur!

Të nesërmen, gruaja që e kishte vënë fjalën e burrit vëth në vesh, të nesërmen shkoi pranë skllavit të sëmurë.

Dhe nisi t'a përkëdhelte kryet me dashuri e t'ia krihte flokët.

Si një nënë e dhembshur, e zbuti dhe, më në fund, e bëri të flasë.

Skllavi i tha: S'e prisja nga ti që t'ia jepje vajzën një të huaji zemërak!

Vajza të jetë e bija e zotërisë tim, unë të dashurohem pas saj, kurse ai t'ia japë një tjetri! A s'është e keqe dhe e turpshme kjo gjë?

Mirëpo gruaja u zemërua aq shumë nga këto fjalë, sa deshi ta rrihte dhe ta hidhte nga ballkoni poshtë!

Gruaja mendonte: "More, po, ç'ia thotë mendja këtij, birit të një bushtre indiane? Si ndodh të ketë oreks për vajzën e një zotërie?

Megjithëkëtë, këto mendime i mbajti përbrenda dhe bëri durim, kurse shihni se ç'gjë të çuditshme i tha të shoqit:

"Ne e pandehnim atë djalë të besueshëm; a do të na shkonte ndërmend që ai zogth të dilte tradhtar?"

Zotëria i tha së shoqes: "Duro, mos e qorto dhe mos e shaj skllavin. Unë do ta bëj atë të heqë dorë nga kjo pangopësi në atë mënyrë që mishi të piqet dhe helli të mos digjet!

Zotëria i tha të shoqes: "Duro dhe i thuaj atij kështu: "Vajzën s'do t'ia japim atij, por ty!"

Në këtë mënyrë, ndoshta ia nxjerrim atë dashuri prej zemre. Ti vetëm merre me të mirë dhe shih se si do ta bëj unë atë të heqë dorë!

Dhe mos e harro se vajza jonë është tyt bijë, me të vërtetë të ka ngjarë ty!"

O myshteri i mirë, ne s'e kemi ditur këtë më parë dhe, meqë e mësuam tani, sigurisht që ti je më i denjë për vajzën tonë!

Prushi mbetet në mangallin tonë; Lejlaja është Lejlaja jonë, kurse Mexhnuni ja ku je ti! Ideja e mirë e shëndosh njeriun!

Kafsha majmet me bar, kurse njeriu zhvillohet me nder dhe dinjitet!

Njeriu zhvillohet me anë të veshëve, sepse dëgjo e dëgjo dhe bëhet më i gjallë e më i shkathët!

Kurse kafsha e merr zhvillimin nga gryka, duke ngrënë e duke pirë!

Gruaja i tha: "Mirë, po si do të m'i marrë goja këto fjalë?

Si do të mund t'ia shpreh atij këto fjalë të kota? Le të ngordhë ai tradhtar me natyrë djallëzore!"

Burri i tha: "Jo, mos ki frikë! Ti foli kështu që t'i kalojë sëmundja dhe të shërohet me këtë të mirë!

Pastaj, moj e dashur, ma lër mua t'ia shuaj dëshirën! Më parë le të shërohet ai i shkretë!"

Pasi gruaja i foli me ato fjalë të mira, skllavi u lehtësua dhe pastaj aq u fry, saqë s'e nxinte dot toka!

U shëndosh, u zhvillua, iu mbush fytyra me gjak, u kthye në trëndafil të kuq dhe i falenderoi mijëra herë!

Kurse disa herë i thoshte të zonjës: "Shiko, ime zonjë, të mos jetë kjo ndonjë dredhi!

Zotëria bëri një ftesë martese për skllavin Ferexh dhe thirri në dasëm miq e shokë!

Edhe të ardhurit, duke e uruar djalin me trashëgime, ia mbushën mendjen se ajo punë ishte me të vërtetë!

Pasi i dëgjoi edhe këto urime, Ferexhi besoi, më në fund, plotësisht se kishte për ta marrë vajzën, u shërua krejt dhe sëmundja iu zhduk me rrënjë!

Pas kësaj, natën e gjerdekut, e veshën një djalë si nuse.

Dhe ia ngjyen duar me këna si nuset. Dhe i dhanë të shkretit një gjel për pulë!

Ia mbuluan kryet, i veshën rroba nusërie dhe, kështu, djaloshin buçko e shndërruan në nuse!

Kur e futën nusen brenda dhe do ta linin vetëm për vetëm me dhëndërrin, zotëria i fryu qiririt dhe skllavi indian mbeti përballë me një djalosh të fortë!

Kur djaloshi-nuse e sulmoi dhëndërrin, skllavi i shkretë indian nisi të bërtasë, por nga zhurma e defit askush nuk i dëgjoi dot klithmat e tij!

Rënia e defit, pëplasja e duarve, këngët me zë të lartë të grave e burrave e mbysnin zërin e tij!

Djaloshi-nuse e rrahu mirë e mirë skllavin-dhëndërr gjer në mëngjes. Skllavi u bë si torbë mielli përballë qenit!

Në mëngjes prunë një tas dhe një bohçë të madhe. Siç ishte zakoni, Ferexhi shkoi në hamamin e dhëndurëve!

Shkoi, por i dërrmuar fare. Shpinën ia kishin bërë më të butë se barkun!

I shkreti, pasi u kthye nga hamami, vajza e zotërisë hyri në dhomë dhe u ul krejt si nuset!

Kurse e ëma rrinte mu aty se mos skllavi e vinte në provë nusen ditën.

Skllavi e pa me urrejtje një copë herë nusen, pastaj, duke e drejtuar gishtin tregues drejt saj, tha: "Lutem që askush të mos takohet me ty, të mos i bjerë në short një nuse e keqe dhe e poshtër si ti!"

Ditën e ke fytyrën të freskët e të njomë si femër, kurse natën, ajo vegla jote e shëmtuar është më e keq se e gomarit!"

Ja, pra, të gjitha të mirat e kësaj bote janë shumë të këndshme nga larg, por, sapo të afrohen, u del shëmtia në shesh!

Nga larg të duket ujë, por sapo shkon në vend, e kupton se paska qenë një iluzion!

Ajo është një plakë e kundërmuar, por me shumë naze dhe e tregon veten si nuse të re!

Kujdes, mos u gënje nga boja që ka lyer fytyrës, mos provo ta ngjërosh shurupin e saj të përzier me helm!

Duro! Durimi është çelësi i zgjidhjes së vështirësive dhe shqetësimeve! Duro që të mos biesh në ato situata të vështira si Ferexhi!

Kokrra është sheshit, por kurthi, i fshehur! Në fillim, dhuntia e saj të vjen e këndshme, por pastaj, fundi nuk të del ashtu!

Ky vetëmashtrim nuk i takon vetëm atij skllavit indian.
Çdo njeri përveç atyre që i ruan Zoti, mund të vetëmashtrohet.

Po u vetëmashtrove, paç veten më qafë! Pendohesh dhe qan me ngashërime!

Edhe titujt e bejllëkut, vezirllëkut dhe padishahllëkut janë, në të vërtetë, vdekje, mjerim, dhënie shpirt!

Bëhu rob dhe ec mbi tokë si at! Dhe mos ia hip askujt në qafë si i vdekur!

325 Ai që e mohon mirësinë e Zotit, kërkon që çdokush ta bartë në qafë e ta shëtisë siç e shëtisin të vdekurin duke e çuar në varr!

Po të shohësh në ëndërr dikë që e kanë hipur në tabut dhe e çojnë, dije se është një njeri me post të lartë!

Sepse tabuti është barrë në shpinë të popullit. Edhe këta njerëz të mëdhenj bëhen barrë në zverk të popullit!

Barrën mos ia ngarko gjithkujt por vetes tënde! Kërkoje pak të jesh krye; varfëria është më e mirë!

Mos ia hip popullit në zverk që në këmbë të të mos shfaqet sëmundja e gutës ndër këmbë!

330 Më në fund, ti tani sillesh si kalorës i vërtetë dhe dukesh si një qytetar, por, në të vërtetë, je një fshatar i mjerë!

Ndërkaq, mos i zhvish leckat përtokë që të të mos zbulohet lakuriqësia e shëmtuar!

Tani që je pronar i qindra kopshteve e vreshtave, hiq dorë nga pasuria në mënyrë që të mos vijë puna të adhurosh një gërmadhë të shembur!

Pejgamberi tha: "Po e kërkove xhennetin nga Zoti, mos kërko asgjë prej askujt!

Dhe po s'kërkove asgjë prej askujt, unë të jam dorëzanës që edhe do të hysh në xhennet, edhe do ta takosh Zotin!"

335 Edhe sahabiu që e dëgjoi këtë, u bë i tillë për shkak të kësaj dorëzanësie, që, një ditë kishte hipur mbi kalë dhe po shkonte diku.

Ndërkaq, i ra kamxhiku nga dora. Zbriti nga kali dhe e mori vetë kamxhikun pa kërkuar ndihmën e askujt.

Sepse po të japë Zoti diçka, ajo është e mirë; askujt nuk i jep gjë të keqe! Ai e njeh njeriun dhe ia jep çdokujt atë që dëshiron pa ia kërkuar njeriu!

Por prapë, është e lejueshme të kërkosh diçka me emrin e Zotit! Sepse kjo lloj kërkese është rruga e pejgamberëve!

Po të urdhërojë i dashuri, e keqja s'mbetet. Po qe se mohimi është për të, shndërrohet në besim!

340 E keqja me urdhrin e tij qëndron mbi të mirat e gjithë botës!

Po u copëtua guacka e midhjes, mos u dëshpëro se brenda saj ka qindra margaritarë!

Kjo fjalë s'mbaron, prandaj kthehu dhe eja te padishahu! Ngjaji skifterit!

Dil në dyqan si ari i kulluar dhe shpëto pa u dëshpëruar, pa urryer!

Sapo që një trajtë të hyjë në zemër, më në fund, njeriu zë të pendohet dhe mërzitet prej saj!

345 Më në fund, çdo njeri bën pendesë për trajtën pas së cilës është shtënë, megjithëkëtë, harresa kthehet prapë dhe ajo trajtë e tërheq përsëri nga vetja!

Si flutura e natës, atë zjarr e sheh nga larg si dritë dhe e tërheq nga ajo anë barrën!

Por sapo të vijë i digjen krahët dhe ikën. Ikën, por prapë, si fëmijët, vjen prapë dhe mbjell kripë mbi plagë!

Prapë bie në pandehmë, në lakmi dhe e hedh veten menjëherë në zjarr!

Prapë digjet dhe hidhet përpjetë. Por prapë, ambicja në zemër e bën ta harrojë djegien, e deh.

350 Sapo të mërzitet si skllavi indian dhe të heqë dorë prej asaj pune, atëherë shpëton nga djegia!

Dhe thotë: "O bukurosh me fytyrë të ndritshme si hënë që i ndriçon netët, o ti gënjeshtar e mashtrues!"

Por përsëri, pendesa dhe rënkimet harrohen, sepse Zoti e dobëson kurthin e gënjeshtarëve dhe e prish!

Ajeti që thotë se "po e ndezën zjarrin e luftës, Zoti e shuan", u përket të gjithëve.

Sapo që ata ta ndezin zjarrin e luftës, Zoti ua shuan krejtësisht.

Njeriu tregon vendosmëri dhe thotë: "O zemër, mos rri aty!" Por prapë harron. Sepse nuk është nga të vendosurit e vërtetë!

355 Ngaqë s'e ka mbjellë farën e së drejtës dhe ndershmërisë, Zoti ia jep atë harresë.

Ai kërkon ta ndezë çakmakun e zemrës, por Zoti ia shuan aty për aty atë shkëndijë!

Një tregim që flet për këtë.

Një burrë dëgjoi natën një kërcitje këmbësh dhe rrëmbeu çakmakun për ta ndezur qiririn.

Vjedhësi shkoi, iu ul para dhe nisi t'i frynte e ta shuante flakën e çakmakut sa herë që ndizej.

Ai e zinte dhe e shuante flakën edhe me gishtërinj.

Mirëpo burri pandehte se flaka shuhej vetë dhe jo se përballë i ndodhej vjedhësi që ia shuante!

Burri mendonte me vete se ç'gjë e çuditshme po i ndodhte dhe se fitili duhej të ishte i lagur që, sa merrte flakë, shuhej!

Nga errësira e thellë, s'e shihte dot vjedhësin që i rrinte mu para syve!

Edhe ti ke në zemër, kështu, dikë që ta shuan zjarrin dhe syri yt mohues, qafir, nuk sheh dot për shkak të verbërisë!

Si mund të ndodhë që zemra që dëgjon dhe di, të mos e kuptojë se është dikush që e bën një gjë të lëvizë apo të rrotullohet!

Si ndodh që ti s'thua me vete se si vijnë e shkojnë duke u shkëmbyer nata me ditën vetvetiu, pa qenë dikush që e rregullon lëvizjen e tyre?

O njeri i pavlerë, ti vjen rrotull gjërave që t'i merr mendja; atëherë, eja dhe shihe edhe këtë marrëzinë tënde!

A është më në përshtatje me arsyen që shtëpia të ketë një bërës, apo që shtëpia të jetë bërë vetvetiu?

A është më e arsyeshme që shkrimi të ketë shkruesin e vet, apo të mos e ketë?

Si ndodh që veshi i cili i ngjan shkronjës xhim, që syri i cili i ngjan pasqyrës, që goja e cila i ngjan shkronjës mim të krijohen apo të shkruhen pa krijues e pa shkrues, o njeri që e meriton të shahesh?

A ka qiri të ndezur pa qenë dikush që ta ketë ndezur, apo duke qenë dikush që di ta ndezë dhe e ka ndezur?

Vepra artistike a mos del nga dora e një njeriu të verbër e dorëcung, apo nga dora e një mjeshtri që di ta vështrojë çdo gjë përreth e di të bëjë çdo gjë që vështron?

Meqë e di se tjetri ka për të ta lëshuar kokës topuzin e mundimit e ka për të të persekutuar,

Eja e lufto si Nemrudi, shpoje ajrin me shigjetë, të të shohim!

Si luftëtarët mongolë... Edhe ata, kur u sëmurej dikush, qëllonin në ajër me shigjetë që të mos vdiste! Edhe ti qëllo!

Ose, po munde të ikësh, ik dhe shpëto! A ke mundësi? Ke rënë një herë peng në dorë të tij

Dhe nuk shpëtove dot edhe kur s'ekzistoje; tani si do të shpëtosh, o bukurosh?

Dëshira! Dëshira është të hidhesh para e të ikësh, të derdhësh gjakun e devocionit përballë drejtësisë së tij!

Kjo botë është një lak, një kurth, kurse dëshira është kokrra e drithit e vënë aty si karrem! Ik nga laqet, nga kurthet! Ktheje vështrimin në anën tjetër!

Po të veprosh kështu, gjen shpëtim dhe prehje! Por po s'hoqe dorë nga dëshirat, bie mes intrigash!

Prandaj Pejgamberi ka thënë: "Edhe sikur myftinjtë të të japin fetva të fuqishme, ti këshillohu me zemrën!"

Lëre dëshirën që Zotit t'i vijë keq për ty! Kështu duhet të ndodhë dhe ti e provove këtë!

Meqë nuk ikën dot, adhuroje atë dhe shpëto nga burgu i tij për të shkuar në trëndafilishtet e tij!

Për çdo çast je duke e vështruar dhe duke e vëzhguar veten, po ashtu edhe drejtësinë, edhe ç'është më e lartë e sublime, o azgan!

Por nëse fshihesh pas perdes dhe i mbyll sytë, a e përze dot diellin?

Padishahu ua bëri të ditur bejlerëve që nuk e pëlqenin veprimin e Ejazit, vlerën e lartë të tij, epërsinë e pozitës, shkaqet e pagës së madhe që merrte, në atë mënyrë që të mos sillnin dot asnjë argument, që të mos bënin dot asnjë kundërshtim.

Duke u egërsuar nga smira, bejlerët nisën, më në fund, ta shajnë edhe padishahun, dhe thanë:

Si ndodh që, ndërsa tek ky Ejazi yt nuk ka mend sa të tridhjetë vetëve, ai ha paratë e kaftanëve të tridhjetë bejlerëve?

Padishahu doli bashkë me tridhjetë bejlerët nëpër male e fusha për të gjuajtur.

Pa nga larg një karvan dhe i tha njërit nga bejlerët:

"Shko dhe pyet, nga ç'qytet vjen ai karvan?"

390 Beu shkoi, pyeti, erdhi dhe tha: "Vjen nga qyteti Rej." Por kur padishahu e pyeti se ku shkonte, beu u shtang se s'diti ç't'i thoshte!

Atëherë padishahu i tha një beu tjetër: "Shko, o njeri i vyer, dhe merr vesh se ku shkon!"

Edhe ai shkoi dhe u kthye dhe tha: "Shkoka në Jemen!" Por kur padishahu e pyeti se ç'kishin ngarkuar, edhe ai shtangu se s'diti ç't'i thoshte!

Atëherë padishahu i tha një beu tjetër: "Shko edhe ti dhe mëso ç'barrë kanë ngarkuar!"

Beu shkoi dhe u kthye dhe tha: "Paskan ngarkuar mall nga të gjitha llojet, por më shumë, qase të Rejit!"

395 Por padishahu e pyeti: "Në ç'kohë kanë dalë nga Reji?" Kurse edhe ai beu mendjeshkurtër mbeti pa gojë!

E, kështu, mëse tridhjetë bejlerë mbetën të mangët, të paaftë e të pagojë!

Si përfundim, padishahu u tha bejlerëve kështu: "Një ditë, unë e vura në provë Ejazin të vetëm!

I thashë: "Shko e merre vesh se nga vjen ky karvan!" Ai shkoi dhe i mësoi të gjitha gjërat që kishin lidhje me atë karvan!

Pastaj, pa ia kërkuar unë, m'i tregoi të gjitha një për një!

400 Ai i mësoi në një radhë të gjitha ato që tridhjetë bejlerë mezi i mësuan veç e veç!"

Bejlerët luftojnë ta dobësojnë me forcë këtë argument me anë të dyshimeve dhe përgjigjja që u dha padishahu.

Bejlerët thanë se kjo ishte çështje zgjuarsie, e dhënë nga Zoti, që s'arrihej me punë e përpjekje!

Ata thanë se Zoti ia kishte dhënë hënës atë fytyrë të bukur dhe trëndafilit atë aromë të këndshme!

Padishahu u tha: Nëse gjëja e përftuar nga njeriu është dëm, shkaku është nga mungesa e përpjekjes; nëse është dobi, nga puna dhe përpjekja.

Ndryshe, a do të thoshte Ademi "Zoti ynë, ne i bëmë padrejtësi vetes sonë"?

405 Ai do të thoshte: "Kështu paska qenë kaderi! Ku bëjnë dobi kujdesi dhe maturia?"

Si Iblisi. Edhe ai pati thënë: "Ti më ke përkëdhelur mua. Edhe na e thyen kupër, edhe na rreh!"

Mirëpo kaderi, vendimi i Zotit, është e drejtë dhe detyrë; po kështu, edhe përpjekja e robit është e drejtë dhe detyrë. Eja në vete dhe mos u bëj si djall i madh!

Ne mbetemi të lëkundur mes dy punëve. Po të mos kishim vullnetin dhe mundësinë e zgjedhjes, a do të ndodhte kjo lëkundje?

Njeriu i lidhur duar e këmbë, a thotë me me lëkundje ta bëjë këtë punë apo atë punë?

410 A mendon me lëkundje të zhytet në det apo të fluturojë lart?

A kapet pas mendimit të shkojë në Musull apo të shkojë në Babil për ta mësuar magjinë?

Në këto kushte, lëkundja është provë e ekzistencës së vullnetit dhe forcës. Po të mos ish kështu, do të qeshnin me mustaqet e tjetrit!

O trim, gjej sa më pak pretekste për kaderin. Si ndodh që ua ngarkon fajin tënd të tjerëve?

A mund të ndodhë që Zejdi të bjerë në gjak, kurse dënimin ta heqë Amri. Amri të pijë verë, kurse drurin ta hajë Ahmedi?

415 Përsillu rreth vetes dhe shihe fajin tënd! Lëvizjen shihe te dielli, jo te hëna!

S'quhet gabim që edhe një bej të dënojë. Ai burrë syçelë e quan armik!

Po të pish ti sherbet mjalti, nuk e zënë ethet tjetrin. Ti punon ditën, kurse në mbrëmje shpërblimin e punës tënde nuk e merr një tjetër!

Ç'punove dhe nuk e pe dëmin apo dobinë e punës tënde? Ç'mbolle dhe, në kohën e të vjelave s'e vole?

Produkti i dalë nga shpirti dhe trupi yt, të vjen sërish ty, dhe, si fëmija jote, të kap për rrobe!

Në botën e padukshme, punës që ke bërë i japin trajtë. A nuk ngrenë trekëmbësh për vjedhësin?

Trekëmbëshi nuk i ngjan vjedhjes, por është një shembull i krijuar nga Zoti i cili e njeh të fshehtën!

Zoti frymëzon në zemrën e personit të ngrejë një mjet të tillë për të vënën në vend drejtësinë.

Edhe ti e di dhe e kupton se kjo është shpërblimi i kësaj pune. Ndryshe, si mund të ndodhë që vendimi i Zotit i cili mban drejtësinë, t'i japë fajtorit dënim të papërshtatshëm?

Gjykatësi, madje, bën zgjedhje, atëherë, si vendos Zoti i cili është gjykatësi më i drejtë? Mendo, më në fund!

Po mbolle elb, nuk mbin tjetër veçse elb. Borxhin ti e dhe, pra, nga kush kërkon peng?

Mos ia ngarko fajin tënd dikujt tjetër. Vëri mendjen dënimit të punës që ke bërë, në atë drejtim hapi veshët!

Fajin gjeje te vetja, ti e mbolle farën! Dhe pajtohu me domosdoshmërinë dhe drejtësinë e Zotit!

Shkaku i mundimit është të bësh keq. Të keqen shihe te punët që ke bërë dhe mos thuaj kështu paska qenë fati im!

Vështrimi te fati njeriun e bën syvëngër, qenit i jep gjumë mbi kashtë, e bër dembel!

I dashuri im, gjeje veten fajtor dhe qortoje sa më pak dënimin që të ka dhënë drejtësia!

Pendohu dhe vihu në rrugë. "Kush bën një të mirë ose të keqe sa grimca, patjetër do ta gjejë shpërblimin ose dënimin!

Mashtrohu sa më pak nga magjia e nefsit, egos tënde. Dielli i Zotit nuk e mbulon dhe nuk e humb as thërrimen, madje!

Po qe se përballë këtij dielli material duken këto thërrmija materiale,

Sigurisht që thërrmijat e kujtesës dhe mendimit kanë për t'u dukur përballë diellit të së vërtetave!

Një gjuetar qe maskuar me barëra dhe lule me qëllim
që zogjtë ta pandehnin për bar.
Një zog i mençur që iu dukën të dyshimta barërat dhe
lulet e rregulluara në atë mënyrë
dhe iu duk se prej andej vinte era njeri, mendoi se ai
duhet të ishte njeri.
Por era që mori nuk ishte e fortë, sepse edhe dyshimi
i parë nuk qe i prerë.
Dyshimi i dytë qe më i fortë se edhe era e barërave qe
më e fortë.
Jo, tha zogu, duhet të jenë barëra dhe lule!
Ky dyshim ishte shkaktuar nga ambicja dhe
pangopësia.
Ambicja dhe pangopësia janë shumë të vështira,
sidomos në kohë nevoje dhe papasjeje. Pejgamberi
pati thënë: "Edhe pak, dhe varfëria do të bëhej kufr
(mohim)!"

Një zog shkoi në livadh. Edhe atje ishte ngritur një lak për gjah.

Gjahtari kishte hedhur përtokë disa kokrra, kurse vetë kishte qëndruar në pusi.

Për ta zënë gjahun e pashpresë, ishte maskuar me bar e gjethe.

Një zog i shkretë, meqë s'e njohu, u ul aty pranë dhe filloi t'i vinte përballë gjahtarit.

Kush je ti – i tha – që je veshur kështu në jeshile dhe rri këtu mes kafshëve të egra?

Njeriu i tha se ishte një asket që kishte hequr dorë nga bota dhe mjaftohej aty me barërat!

Asketizmin e zgjodha si rrugë për vete sepse e shoh vdekjen para syve!

Vdekja e komshiut më mjafton si predikues. Kjo këshillë ma shembi dhe shkatërroi fitimin dhe dyqanin!

Meqë në fund të fundit do të mbëtem vetëm, s'duhet të mësohem të ulem e të ngrihem me çdo mashkull e femër!

Meqë, më në fund, do të nisem për në varr, është më mirë të mësohem me Zotin e vetëm!

I bukuri im, a s'kanë për të m'i lidhur nofullat më në fund? Më mirë t'i lëviz sa më pak që tani!

O njeri që je mësuar me veshje të stolisura me ar, është edhe një rrobë e paqepur që kanë për të ta veshur më në fund!

Le ta mbajmë fytyrën te toka, se prej saj dolëm; pse t'ia japim zemrën të pabesëve?

Etërit dhe farefisi ynë janë, qysh në krye të herës, katër elementët. Atëherë, pse lakmuam farefis të përkohshëm?

Prej vitesh, kurmi i njeriut është tek takohet e bisedon me elementët.

Edhe shpirti i tij, me vetet nga mendjet, por duke e harruar origjinën e vet.

Nga ato vete të pastra dhe mendje, shpirtit i vjen çdo çast letër ku i thuhet "o i pabesë"!

Gjete miq për pesë ditë dhe u ktheve shpinën miqve të vjetër.

Fëmijëve u pëlqen loja, por kur vjen mbrëmja i marrin zvarrë për në shtëpi.

Duke e filluar lojën, fëmija zhvishet, i heq rrobat dhe këpucën dhe i hedh mënjanë. Atëherë vjen hajduti dhe ia rrëmben papritmas.

Fëmija kridhet në lojë aq shumë, sa këmisha dhe qylafi as i shkojnë ndërmend!

Bie nata, por ai s'e lë dot lojën. S'i kthen dot sytë nga shtëpia!

A s'e ke dëgjuar që kanë thënë se "jeta e kësaj bote është një lojë"? Kurse ti u kredhe në lojë, rrobat ia lëshove erës dhe tani frikësohesh!

Kërkoji rrobat pa rënë nata dhe mos e ço kot ditën me thashetheme!

Shkurt, edhe unë zgjodha për vete një vend të veçuar në fushë duke e pandehur popullin për vjedhës rrobash!

Gjysma e jetës më kaloi me dëshirën për njeriun e dashur, kurse gjysma tjetër, me vuajtjet prej armiqve!

Ai ma rrëmbeu xhyben, ky, qylafin, kurse unë u kredha në lojë si fëmijët!

Më në fund, u afrua nata e vdekjes, pra, lëre, më në fund, këtë lojë, mos u kthe prapë atje!

Hipja kalit të pendesës dhe arrije vjedhësin, merrja rrobat dhe kthehu!

Kali i pendesës është një kalë i çuditshëm. Brenda një çasti hidhet nga kjo botë e ulët dhe ngjitet mbi qiell!

Ndërkaq, edhe kalin ruaje nga vjedhësi. Mos harro se ai edhe rrobat t'i vodhi fshehtas!

Aman, vëzhgoma kalin që të mos ma rrëmbejë vjedhësi!

Hajdutët i vodhën dikujt dashin.
Nuk u kënaqën me aq, por ia vodhën edhe rrobat.

Njëri kishte një dash. I kish lidhur një rrip për qafe dhe e tërhiqte. Erdhi një vjedhës, e preu rripin dhe e rrëmbeu dashin.

Kur e vuri re, njeriu filloi të vraponte djathtas e majtas se nga kishte ikur.

Dhe e pa vjedhësin në krye të një pusi duke u mjeruar me vete!

Dhe e pyeti: Ç'ke që mjerohesh, o usta? Vjedhësi iu përgjigj: Më ra në pus qesja me florinj!

Po e nxore dot, do të të jap me gjithë zemër një të pestën!

Do të kesh një të pestën e njëqind florinjve! Njeriu mendoi: Sa për dhjetë desh!

Në m'u mbyll një derë, m'u hapën dhjetë! Në më ketë ikur një dash, Zoti më fali një deve!

Dhe, duke menduar kështu, i zhveshi rrobat e zbriti në pus. Kurse vjedhësi ia rrëmbeu menjëherë rrobat dhe iku!

Duke u nisur në rrugën e fshatit, duhen marrë masa, se lakmia të bën ta humbësh rrugën!

Vesi i lakmisë është një lloj vjedhësi në formën e intrigës dhe çdo çast merr një pamje tjetër si fantazitë!

Hilen e tij nuk e di kush tjetër përveç Zotit. Vrapo për tek Zoti dhe shpëto nga ai i poshtër!

Mustafai (a.s.) ka thënë se "Në Islam nuk ka klerikalitet".
Mbi këtë bazë, zogu bisedon dhe diskuton me gjuetarin.

Zogu i tha: I shtrenjti im, mos rri i veçuar. Në fenë e Ahmedit, klerikaliteti dhe murgëria nuk janë të mira.

Pejgamberi e ka ndaluar murgërinë. Si ndodhi që ti u kape pas një gjëje të tillë të pazakonshme?

480 Nuk duhet shmangur nga falja e namazit të xhumasë, nga falja e namazit me xhemaat, nga mirëbërësia ndaj njerëzve, nga këshillimi i njerëzve për t'i zbatuar urdhrat e Zotit e për të mos bërë keq!

Duhet të durosh duke vuajtur mundimet e njerëzve me shprehi të këqija, duhet të jesh i dobishëm për popullin si reja!

"Më i mbari i njerëzve është më i dobishmi ndaj tyre!" Po s'ishe gur, ç'punë ke me dhé e me gurë?

Bëhu nga pjesëtarët e ummetit që u është treguar dhembshuri, që kanë fituar mëshirën e Zotit, mos e lër sunnetin e Ahmedit, kushtoja veten atij!

Njeriu tha: Kush nuk e ka mendjen të plotë, pranë personit të mençur i përngjet qerpiçit.

485 Kush jepet pas dëshirës për bukë, vetëm për të ngrënë, i ngjet gomarit. Të takohesh e bisedosh me të është vetë murgëria!

Sepse, veç Zotit, çdo gjë shkatërrohet e mbaron. Çdo e ardhme vjen pas një kohe dhe ndodh ç'ka për të ndodhur!

Edhe vlera e personit i cili s'është njeri, i ngjet kibles, vendorientimit të tij. Ai rri dhe e kërkon të vdekurin, pra, edhe atë quaje të vdekur!

Edhe kush bie e ngrihet me njerëz të tillë, është murg. Sepse njerëzit me të cilët rri, s'janë gjë tjetër veçse gur e dhé!

Madje, ata janë më keq se guri dhe qerpiçi. Sepse guri dhe qerpiçi s'ia zënë rrugën kujt! Mirëpo nga këta lloj gurësh dhe qerpiçësh njerëzve u vijë qindramijëra dëme!

490 Zogu i tha se mirë e kishte, mirëpo lufta e vërtetë bëhet kur rrugën e zënë njerëz të tillë!

Burri që është si luan, vjen në rrugën e pasigurt për ta mbrojtur popullin, për t'u dhënë ndihmë njerëzve dhe për të luftuar me dushmanin!

Burrëria del në shesh gjatë përpjekjeve me armikun!

Pejgamberi u dërgua me shpatë, kurse bashkësia e tij është bashkësi trime që çan radhët e armikut!

Puna në fenë tonë është luftë, kurse në fenë e Isait, në adhurim duke u tërhequr në mal e duke u mbyllur në shpellë!

495 Burri tha: Po, por në qoftë se te njeriu ka forcë, në qoftë se ai mundet t'u qëndrojë të këqijave!

Kur mungon forca, tërheqja është më e mirë. Ikja nga vendi ku s'ke fuqi për të qëndruar, është punë më me vend!

Zogu tha: Puna kërkon zemër, se, sa për miqtë, ata nuk mungojnë!

Ti bëhu mik dhe shih miq pa numër. Po s'u bëre mik, mbetesh pa miq e pa ndihmë!

Shejtani është ujku, kurse ti i përngjet Jusufit. O trim i mirë, kurrë mos e lësho Jakubin!

500 Shpesh herë, kur qengji shkëputet nga tufa, e rrëmben ujku dhe e ha!

Personi i ndarë nga sunneti dhe bashkësia, ç'mund të bëjë tjetër veçse të derdhë gjakun e vet në një vend si ky të mbushur plot me kafshë grabitëse?

Sunneti është rrugë, kurse bashkësia i ngjet bashkërrugëtarit. Po të mbetesh pa rrugë e pa shok rruge, do të prishesh në këtë vend të ngushtë e do të mbarosh!

Bashkërrugëtari armik i arsyes s'është bashkërrugëtar. Ai pret rastin të ta rrëmbejë rrobën e të ikë!

Ai vjen me ty, por vjen që, në një vend të ngushtë, të ta rrëmbejë ç'ke e ç'nuk ke!

505 Ose, personi që ti e quan bashkërrugëtar, është trim në pamje, por frikacak në të vërtetë. Sapo rruga të marrë tatëpjetë, fillon të të japë mësim!

Nga frikacakëria e vet frikëson edhe mikun. Bashkërrugëtar të tillë dije armik, jo mik!

Kjo rrugë është rrugë ku njeriu luan me kokën, me jetën e vet, rrugë, në çdo nyjë të së cilës ka fatkeqësi që i bëjnë zemrat e dobëta të kthehen prapë!

Rruga e fesë nuk është rrugë ku mund të ecë çdo pusht. Prandaj është e mbushur plot rrezigë!

Si sita që e ndan miellin nga krundet, edhe kjo rrugë i ndan njerëzit me zemër të fortë nga zemërdobëtit.

510 Rruga si është rrugë? E mbushur plot me gjurmët e këmbëve të rrugëtarëve. Miku si është mik? Është mik që, për sa i përket opinionit dhe kujdesit, i ngjet shkallës, që me anë të mendjes së vet, të orienton dhe të lartëson ty çdo çast!

Le ta zëmë se je i kujdesshëm dhe nuk të rrëmbeu ujku. Mirëpo jashtë shoqërisë s'mund ta gjesh atë gëzim!

Gëzimi i njeriut që shkon me gëzim në rrugë i vetëm, do të qindfishohej nëse do të shkonte bashkë me shokë.

Megjithëse është i rëndë në të ecur, gomari bëhet më i gëzuar e më i fortë kur ecën bashkë me shokë e miq!

E njëjta rrugë i bëhet njëqind herë më e gjatë e më e lodhshme gomarit që ndahet nga shokët e niset i vetëm.

515 Dhe gjersa ta kapërcejë atë shkretëtirë i vetëm, kush e di sa shkopinj ha, sa herë i përcëllohen vithet!

Ai gomar të thotë ty: Në s'je gomar, mos u nis kështu në rrugë i vetëm dhe dëgjoje mirë këtë këshillë!

Nuk ka dyshim se ai që shkon në rrugë duke bërë kujdes, por i vetëm, po të jetë me shokë, ecën më me kënaqësi!

Çdo pejgamber tregoi mrekulli në këtë rrugë të sheshtë dhe i kërkoi bashkërrugëtarët e vet!

Si do të mund të ngriheshin shtëpitë e hangarët pa ndihmën e mureve?

520 Dhe po qe se muret janë veç njëri-tjetrit, si mund të qëndrojë tavani në ajër pa shtyllë e pa mbështetje?

Po të mos ketë kalem, a mund të shkruajë shkrim qatipi? A mund të derdhë numra?

Po qe se dikush vetëm sa i shtron kallamat përtokë pa i lidhur dhe thurur rrogos, vjen era dhe ia fluturon!

Zoti i krijoi të gjitha llojet në çifte dhe rezultatet erdhën nga popullatat, nga shoqëritë.

Shkurt, njeriu foli, zogu cicëroi dhe kështu shkoi varg kjo punë...

525 Radhite Mesnevinë shkurt dhe si të ta dojë zemra. Dhe tregoji aventurat të përmbledhura dhe shkurt.

Pastaj zogu tha: Të kujt janë këto grunjëra? Njeriu iu përgjigj: Janë amanet i një jetimi pa kujdestar.

Zogu i tha: Jam shumë i uritur. Këtë çast mua më lejohet edhe ngrënia e kërmës!

Më lejo, o person i besueshëm dhe i rëndësishëm që të ha nga ky grurë!

530 Njeriu i tha: Prapë ti je që vendos për detyrueshmërinë tënde, prandaj, nëse ha pa pasur nevojë e pa qenë i shtrënguar, bëhesh fajtor.

Madje, edhe nëse je i shtrënguar, është më mirë të ruhesh. Por, meqë do të hash, të paktën paguaj!

Atë çast, zogu e kishte humbur plotësisht vetëkontrollin. Kali ia kishte rrëmbyer frerët nga dora!

I hëngri grunjërat, por mbeti në lak! Këndoi shumë Jasine, shumë En'ame!

Pasi të mbetesh në gjendje të vështirë, po deshe qahu, po deshe, rënko! Ky tym i zi duhej para rënies në atë gjendje!

535 Pasi njeriun ta vënë në lëvizje ambicja dhe pasioni, qahu e ankohu sa të duash!

Sepse kjo qarje duhet para se të shkatërrohet Basra se ndoshta shpëton!

O ti që qan e ankohesh! Qaj e ankohu para se të shemben Basra dhe Musuli!

Klith e bërtit para se të vdesësh, kurse pasi të vdesësh, mos qaj, por qëndro!

Qaj para se bie në fatkeqësi, para se të shkatërrohem, kurse pas tufanit të fatkeqësisë, lëre të qarët!

540 Jasini duhet kënduar para se të ta zërë shejtani rrugën!

O karvanxhi, bjeri kafshës që të ecë para se karvani të goditet e të shkatërrohet!

Një karvanxhi nuk nxjerr zë gjersa hajdutët i marrin të gjitha mallrat e tregtarëve, pastaj nis të bëjë zhurmë të madhe.

Një roje karvani e kishte zënë gjumi. Erdhi hajduti, e zhveshi karvanin dhe mallrat që mori, i groposi në dhé.

Pastaj, në mëngjes, kur pjesëtarët e karvanit u zgjuan nga gjumi, në vendin ku më parë ndodheshin devetë, mallrat dhe argjendurinat, frynin erërat!

Ata i thanë rojes: Ç'u bënë mallrat, or ti? Pa na trego!

545 Roja u tha: Natën erdhën hajdutët dhe, mu ndër sytë e mi, i morën të gjitha ç'gjetën!

Njerëzit i thanë rojes: o kokëgdhë, o i mangët nga trutë, po ti, ç'bëre?

Roja u tha: Unë isha një i vetëm, kurse ata, një turmë trimash trupmëdhenj e të armatosur!

Njerëzit i thanë: Mirë që s'luftove me ta, por pse s'na thirre që të ngriheshim?

Roja u tha: Desha të thërras, por ma vunë thikën dhe shpatën mu në fyt e më thanë se do të më vrisnin pa një pa dy sapo ta nxirrja zërin!

550 Dhe unë, nga frika, e mbylla gojën, por, po të doni, tani mund të thërras e të bërtas sa të doni!

Atëherë nuk merrja dot as frymë, kurse tani mund të klith sa të doni!

Eshtë e kotë të këndosh "Eudhu" dhe "Fatiha" pasi djalli të ta ketë çuar jetën kot!

Eshtë e kotë, megjithëkëtë, indiferentizmi është më i keq se klithja dhe bërtitja!

Edhe ti, qoftë edhe më kot, qoftë edhe në mënyrë të pashijshme, qaj e bërtit dhe lutiu Zotit t'u ndihmojë edhe këtyre njerëzve të pavlerë si ti!

555 Dhe thuaj: Zoti im, ti je i aftë të arrish edhe në kohë, edhe pasi të ketë kaluar koha! O Zot, Ty s'të pakësohet asgjë!

Ti je sovrani që thotë "mos u mjeroni për gjërat e humbura"! Si të mos bëhet ajo gjë që dëshiron ti?

Zogu ia ngarkon zënien e vet veprimit të zahidit, dyfytyrësisë dhe dredhisë së tij; zahidi i përgjigjet.

Zogu tha: Kjo është ajo që meriton ai që dëgjon magjitë e zahidëve.

Zahidi i tha: Jo, Kjo është ajo që meriton personi që ha pa të drejtë mallin e jetimëve!

Pas kësaj zogu ia dha një të qare të tillë që, nga halli i tij u dridh edhe kurthi, edhe gjahtari!

560 Zogu thoshte: M'u këput mesi nga gjërat e kundërta në zemrën time; eja, i dashur, dhe ma fërko kokën me duart e tua!

Nën dorën tënde koka më qetësohet mjaft. Dora jote është provë dhe argument favori dhe mirësie!

Dhe mos e hiq hijen tënde nga koka ime. S'më mbeti vendosmëri, s'më mbeti vendosmëri, s'më mbeti vendosmëri!

Me vuajtjen për ty, o bukuri që e kanë zili selvitë dhe jaseminet, gjumi u mërzit nga sytë e mi!

Edhe nëse s'jam i denjë, ç'bëhet sikur t'ia pyesësh hallin qoftë edhe një çast të vetëm robit tënd që ka rënë në këto vuajtje, që nuk është i denjë për shërim?

565 Ç'denjësi kishte në mosqenie që ia hape atij shumë porta favori?

Një dhé të zgjebosur pate bujarinë për ta sjellë në gjendje njeriu dhe e mbushe me dhjetë margaritarë nga dritërat e ndjenjave.

Sperma e vdekur u kthye në njeri me këto pesë shqisa të brendshme e të jashtme!

O dritë e lartë, ç'është pendesa pa i dhënë sukses ti? I duhet qeshur mustaqes së pendesës!

Po dëshirove, ti ia shkul një e nga një qimet e mustaqeve pendesës. Pendesa është hije, kurse ti je hënë e ndritshme!

570 O dilber për shkak të të cilit më janë shembur dyqan e vendqëndrim, ti ma shtrëngon zemrën, si të mos bërtas?

Si mund të iki prej teje që pa ty nuk ka qoftë edhe një të gjallë? Pa hyjninë tënde nuk mund të ketë ekzistencë të robit tënd!

O baza e shpirtrave, merre shpirtin tim se pa ty u mërzita nga ky shpirt!

Jam i pasionuar pas çmendurisë se jam ngopur me mençuri dhe maturi!

Po të më griset cipa, po të mos kem më turp, të paktën të fshehtën e them hapur! Gjer kur ky durim, gjer kur ky mundim dhe dridhje?

575 Mbeta i fshehur nën turp. Pra, le të hidhem përnjëherë nga ky nënjorgan!

O bashkërrugëtarë, i dashuri i zuri rrugët. Ne jemi drerë topallë, kurse ai, luan që gjuan!

Ç'shpëtim kemi tjetër veçse të nënshtrohemi, të dorëzohemi para një luani të tillë që derdh gjak?

Si dielli, ai as fle, as ha gjë. Edhe shpirtrat s'i lë të flenë, s'i lë të hanë gjë!

Eja, na thotë, ose bëhu unë, ose merr shprehitë e mia dhe shihma fytyrën time që të të qetësoj!

580 Po s'më pate parë, pse u çmende kështu? Ishe dhé, pse kërkon të ringjallesh?

Po qe se tejhapësira nuk do të të kishte dhënë ty bar nga hapësira e vet, a do të të mbetej i ngulur syri i shpirtit në atë anë?

Macja furnizohet me ushqim nga vrima, prandaj rri e pret në krye të vrimës!

Kurse një mace tjetër shëtit nëpër çati. Sepse gjuan zogj dhe ushqehet me ta.

Njëri e ka bërë endjen në avlëmënd pikë orientimi, kurse tjetri, për para kaftani bën roje te mbreti!

585 Kurse një tjetër është pa punë e pa gjë dhe e ka zënë fytyrën te vendi i tejhapësirës, sepse je ti që ia jep atij që atje edhe ushqimin e shpirtit!

Punë është ajo e atij që ia jep vullnetin Zotit. Për punën e Zotit ai është shkëputur nga çdo punë tjetër!

Të tjerët, brenda pak ditësh, gjer në natën e shtegtimit, jepen pas lojës si fëmijët!

Po qe se dikush që fle, zgjohet nga gjumi dhe hidhet përpjetë, dadoja e lëkundjeve dhe dyshimeve i bën gjeste joshëse atij

Dhe i thotë: Eja, shpirt, fli! Ne duam që askush të mos të zgjojë nga gjumi!

590 Ti duhet të shkëputesh vetë nga gjumi... Si i eturi që dëgjon zhurmën e ujit!

Unë jam një zhurmë uji që vjen në veshin e të eturve. Unë reshoj si shiu nga qiejt!

O ashik, hidhu dhe shpëto nga kjo vuajtje! Edhe etje, edhe dëgjim i zhurmës së ujit, edhe gjumë! Si mund të ndodhë kjo?

Duke vepruar sipas fjalës së dhënë nga e dashura, dashnori shkoi në vendin e caktuar, por nata u zgjat dhe ai, duke pritur, ra në gjumë. E dashura e mbajti premtimin dhe shkoi por, kur e pa në gjumë, ia mbushi xhepin me arra dhe iku.

Na ishte dikur në kohë të vjetra një ashik që e mbante fjalën.

Për vite të tëra qe lidhur pas së dashurës fytyrëhënë, pothuaj qe bërë rob i sovranes së tij!

595 Kush kërkon, më në fund, gjen. Shpëtimi lind nga durimi.

Një ditë, e dashura e ftoi t'i shkonte atë natë se do t'i bënte byrekëra e do t'i nxirrte mjaltëra!

Ajo i tha: Prit në filan odë gjer në mesnatë se unë do të vij vetë pa më thirrur ti!

Ashiku preu kurban dhe ndau bukë. Hëna që priste, ishte dukur sikur kishte dalë nën pluhur!

Ashiku i përvëluar, duke patur shpresë në premtimin e së dashurës, u fut në atë odë dhe u ul të priste.

600 Me të kaluar mesi i natës, e dashura që e mbajti fjalën, u duk befas.

Por e gjeti ashikun tek po flinte. Ajo preu një copë nga cepi i rrobës së tij.

Pastaj i futi në xhep ca kokrra arra sikur të deshte t'i thoshte "ti je fëmijë, luaj me këto!"

Dhe pastaj, kur i doli gjumi dhe u hodh përpjetë, ashiku gjeti cepin e prerë të rrobës dhe arrat në xhep.

Dhe tha me vete: "Sovrania ime është vetë besnikëria. Kurse mua ma bën koka!

605 O zemër e pagjumë, ne jemi të sigurt për këtë, sepse, si roje, presim në çati me shkop në dorë!

Arrat na u thyen në këtë gur mulliri, pra, çfarëdo që të thuash për hallin tonë, është pak!

O ti që na qorton ne, gjer kur do të rrimë e ta dëgjojmë këtë aventurë? Këtej e tutje jepi më pak këshilla të marrit!

Unë s'dua të dëgjoj më fjalë për ndarjen. E provova një herë këtë, pra, gjer kur do të vazhdoj ta provoj?

Çfarëdo që të ketë tjetër veç entuziazmit dhe marrisë në këtë rrugë, është diçka e largët dhe e huaj!

610 Pra, ngrihu menjëherë dhe lidhmi këmbët me atë zinxhir, sepse unë e kam shqyer tashmë vargun e kujdesit!

Megjithëkëtë, edhe sikur të më sjellësh dyqind zinxhirë përveç flokëve kaçurrela të asaj së dashurës sime të pushtetshme, i thyej!

O vëlla, ashku dhe nderi nuk janë ndonjë gjë. O ashik, mos qëndro në portën e ndjenjës së turpit dhe drojtjes!

Më në fund, erdhi koha të zhvishem, ta lë formën dhe të bëhem shpirt fund e krye!

O armik i turpërimit, mendimit, eja! Unë e grisa perden e turpit dhe drojtjes!

615 O e dashur që e lidh gjumin e shpirtit me magji, ç'dashnore zemërgure je ti në këtë botë!

Menjëherë shtrëngoja futin durimit që zemra e ashkut të të bekohet!

O mik që e bën vatër e konak zemrën tonë, a mund të bekohet zemra e ashkut pa u djegur unë?

Ti je duke djegur shtëpinë tënde, digje, pra! Kush është ai që do të thotë se kjo gjë nuk është e lejueshme?

O luan sarhosh, digje këtë shtëpi! Kështu të bëhet shtëpia e ashikut, kjo është më e drejtë e më me vend!

620 Këtej e tutje këtë gabim ta bëj pikë orientimi, sepse unë jam qiri që ndriçon kur digjet!

O babush, lëre gjumin këtë natë, eja në mëhallën e të pagjumëve qoftë edhe për një natë

Dhe shihi këta të marrë nga ashku, ata që vdesin në synim të bashkimit siç digjen fluturat në synim të bashkimit me zjarrin!

Shihe gjeminë e njerëzve të mbytur në detin e ashkut! Sikur fyti i ashkut të ishte kuçedër!

Kuçedër e fshehtë, por që rrëmben zemra..., një shufër qelibari e elektrizuar që tërheq mendjet si male!

625 Mendja e cilitdo shitës esencash parfumore që të ketë dijeni për të, i hedh menjëherë në lumë të gjitha tabllat!

Ec para, ec... Me të vërtetë, ky lumë nuk ka shok e nuk ka të ngjarë; ti nuk mund të dalësh përjetësisht nga ky lumë!

O gënjeshtar, hapi sytë e shih! Gjer kur do të thuash "unë nuk e di këtë e atë"?

Shpëto nga murtaja e dyfytyrësisë dhe privimit dhe hyr në botën hyjnore vazhdimisht të gjallë e në veprim!

Hyr që "nuk shoh" të bëhet "shoh", që këto "nuk e di" të bëhen "e di"!

630 Dil nga gjendja e dehjes dhe bëhu dehës! Lëre hyrjen nga kjo ngjyrë në këtë ngjyrë dhe kalo mu në qendër të saj!

Sa vetëve do t'u bësh ledhe me këtë dehje? Në çdo krye mëhalle ka sa e sa të dehur!

Edhe sikur të dy botët të mbushen me të dehurit e të dashurit, që të gjithë bëhen një dhe ky një nuk është aspak i pavlerë!

Dhe atyre nuk do t'u bjerë grada as se janë një, as se janë shumë. Kush është i ulët e i pavlerë? I merituari i xhehennemit që i falet kurmit!

Po të mbushet bota me dritën e diellit, a i bie vlera atij burimi nxehtësie?

635 Por pavarësisht nga të gjitha këto, ngjitu në lartësi, hidhu! Sepse toka e gjerë e Zotit është bërë platformë kërcimi për ty!

Kjo dehje i ngjet një skifteri sublim, megjithatë, në hapësirën e bekueshmërisë ka më të lartë e sublimë se ai!

Ec para dhe shndërrohu në Israfil si i zgjedhur mes të tjerëve, si dhurues zemre, si i dehur dhe dehës!

Dhe mos u tall me zemrën e të dehurit se, po të goditi pasioni për dëfrim, të bën të thuash "këtë s'e di, atë s'e di"!

Pohimi i mosdijes kërkon pohimin e gjërave të ditura.

640 Mohimi i diçkaje bëhet për pohimin e diçkaje tjetër. Mjaft me mohim dhe fillo të pohosh!

Braktisi fjalët mohuese dhe fol për të pohuar.

Lëre mohimin dhe faliu atij që ekziston dhe mësoje këtë nga turku i dehur, o babush!

Beu turk i përgjumur e thërret qysh në mëngjes herët muzikantin;
komenti i hadithit "Është një verë që Zoti i madh e ka përgatitur për miqtë e vet,
që, kur e pijnë, dehen dhe, pasi të dehen, bëhen krejt të pastër...".
Në qypin e të fshehtave, vera shkumbëzon për këtë arsye:
Kush të ketë hequr dorë nga gjithçka, e pi atë verë;
Zoti i lartë ka thënë se "njerëzit e mirë e pijnë".
Vera që pi ti është haram.
Ne nuk pijmë verë tjetër përveç asaj që është hallall.
Puno dhe arri nga mosqenia në qenie,
Dhe me verën e Zotit dehu!

Një turk jabanxhi u zgjua më të gdhirë. I përgjumur siç ishte nga dehja, kërkoi një muzikant.

Muzikanti i shpirtit është i afërt dhe i mësuar me shpirtin e njeriut. Ai është mezeja, ushqimi dhe fuqia e të dehurit!

645 Muzikanti i tërheq ata në dehje. Pastaj, përsëri e shijojnë dehjen nga zëri dhe fryma e muzikantit dhe këngëtarit!

Vera e Zotit e çon njeriun te ai muzikant e te ai këngëtar; edhe vera e kurmit ushqehet nga ky muzikant e ky këngëtar.

Në fjalë janë e njëjta gjë, por, në të vërtetë, mes këtij Hasani dhe atij Hasani ka shumë ndryshim.

Në mes ka një dyshim mbi fjalën, por qielli ku është, peri ku është?

Njësimi në fjalë vazhdimisht zë rrugën. Njësimi mes mohuesit dhe besimtarit është në kurm.

650 Kurmet u ngjasin shtambave me grykë të mbyllur. Ti shih se ç'ka në secilën shtambë!

Shtamba e atij kurmi është e mbushur plot eliksir, kurse shtamba e këtij kurmi, me helm vdekjeje.

Po pe brenda, je sovran, po pe jashtë, e humbe rrugën!

Dije se fjala i ngjet këtij kurmi, kurse kuptimi është shpirti brenda tij!

Syri i ballit sheh vazhdimisht kurmin, kurse syri i shpirtit, shpirtin e aftë.

655 Edhe forma në fjalët e Mesnevisë e tërbon atë që jepet pas formës, e bën ta humbë rrugën, kurse personit që sheh kuptimin, i tregon rrugë, e bën ta gjejë rrugën e drejtë!

Edhe Zoti ka thënë: "Ky Kur'an, sipas zemrës, disave u tregon rrugën e drejtë, kurse disave ua ngatërron rrugën!"

Po qe se arifi, njeriu i pajisur me kulturën shpirtërore, thotë "verë", për hir të Zotit, mos e shih të kotë, se si mund të ndodhë që arifit t'i shkojë një gjë kot?

Po qe se ti e kupton verën që pi shejtani, pse do ta mendosh verën e Zotit?

Muzikanti dhe vera... edhe këta të dy janë të njëjtë. Ky vrapon për tek ajo, ajo, tek ky.

660 Sarhoshët ushqehen me melodinë e veglës muzikore, me frymën e muzikantit. Dhe muzikanti, me anë të veglës së vet, i tërheq dhe i çon ata në mejhane!

Ai është kreu i mejdanit, kjo, fundi. Zemra është kthyer në topth në majë të bastunit të tij.

Ç'të ketë në mendje, aty ngulet veshi. Po qe se në kokë ka shafran, kur digjet, bëhet sevda!

Pastaj këta të dy bien në dalldi dhe, atje, edhe babai bëhet një, edhe i biri!

Kur gëzimi dhe hidhërimi të pajtohen e bëhen një, kënga jonë i zgjon muzikantët.

665 Dhe muzikanti nis të këndojë një këngë nanuritëse: O i dashur që s'ta shoh dot fryrën, më jep edhe mua një kupë!

Ti je fytyra ime, e vërteta ime, pra, nëse s'të shoh, s'është për t'u çuditur. Grada e fundit e afërsisë është e mbuluar me perden e rënies në dyshim!

Ti je mendja ime, pra, nëse s'të shoh, s'është për t'u çuditur. S'është gjë për t'u çuditur nëse s'të shoh dot për shkak se gjërat e ngatërruara janë ndërthurur me njëra-tjetrën!

Nëse ti je më afër meje se damari im i qafës që më rreh, si mund të të drejtohem ty me "o ti"? Kështu i drejtohemi dikujt që ndodhet larg nesh!

Për ta fshehur për shkak të zilisë të dashurin që kam pranë, për t'i mashtruar dëgjuesit, unë rri e të thërras ty në male, fusha e shkretëtira!

Një qorr shkon në shtëpinë e Mustafait (a.s.), Aisheja (r.anha) ikën nga qorri; I Dërguari i Allahut i thotë: "Pse ikën? Ai nuk të sheh ty!" Aisheja i përgjigjet Pejgamberit.

670 Te Profeti shkoi një qorr dhe i tha: O ti që i bën mirësi magjes së bukës,

Ti sundon mbi ujërat dhe shirat, kurse unë jam i etur për ujë, ujë kërkoj! Shpëtim, o ti që ma shuan etjen!

Me të hyrë qorri nga dera me nxitim, Aisheja u largua menjëherë që tdë mos e shihnin.

Ajo grua e pastër e njehte zellin e atij Pejgamberi ziliqar.

Kush është më i bukur, kihet më shumë zili. Sepse, o bijtë e mi, zilia formohet nga ledhet.

675 Plakat që kanë zënë të kundërmojnë e dinë shëmtinë e vet, prandaj u marrin burrave të vet gra të reja duke i sjellë ato si ortake të vetvetes!

A ka në të dy botët bukuri si bukuria e Ahmedit? Drita e Zotit e ndihmon atë.

Edhe ledhet e të dy botëve, sigurisht për atë do të jenë! Prandaj, edhe zilia i ka hije atij i cili është njëqind herë më i shkëlqyer se dielli!

Topin ia hodha yllit Venus. O yje, kthejeni fytyrën!

Dhe shuajuni përballë shkëlqimit tim të pashoq, ndryshe, demaskoheni përballë dritës dhe bukurisë sime!

680 Çdo natë, unë humbas nga bujaria ime dhe dukem sikur kam ikur, po ku të shkoj?

Unë dukem sikur iki, edhe ju, qoftë edhe për një natë, në mungesën time, përplasni krahët në këtë botë si lakuriqët e natës!

Tregoni pendët siç i tregon palloi, bëhuni të dehur, ngrini kokën, ngjituni lart!

Por siç është opinga e Ejazit qiriri i tij, edhe ju shihni herë pas here ato këmbët tuaja të shëmtuara!

Dhe unë shfaqem herët në mëngjes për t'jua tërhequr veshin, me qëllim që, me egoizmin tuaj, të mos bëheni nga ata të anës së majtë!

685 Por kjo fjalë është e gjatë. Urdhri "Bëhu" e ka ndaluar zgjatjen e fjalës!

Mustafai (a.s.) e provon Aishenë (r. anha) për të kuptuar nëse e di ajo atë që ka në zemër ai, apo imiton një fjalë të thënë, dhe e pyet: "Pse fshihesh? Mos u fshih. Qorri nuk të sheh ty!"

Për provë, Pejgamberi e pyeti: "Mos u fshih aq, ai s'të sheh ty!"

Duke bërë shenjë në drejtim të qorrit, Aisheja deshi t'i thoshte: "Mirë që ai s'më sheh, po unë, a s'e shoh atë?"

Fakti që ky këshillues i ka fjalët të mbushura plot me shembuj e krahasime, shkaktohet nga fakti që mendja nuk dëshiron ta tregojë atë nga zilia përballë shpirtit.

Ndërsa shpirti është kaq i fshehtë, pse e ka zili mendja gjer në këtë gradë?

690 Drita e tij ka mbuluar fytyrën e vet. O ziliqar, nga kush fshihesh?

Ky diell vazhdon të sodisë pa e mbuluar fytyrën. Por drita e tij intensive është perde për fytyrën e tij!

Dielli, madje, nuk sheh shenjë prej tij. Po ti, nga kush e fsheh atë, o ziliqar?

Por tek unë ka një zili të tillë që e kam zili nga vetja ime, madje, që dëshiroj ta fsheh nga vetja ime, madje!

Nga zjarri i zilisë sime të fortë, pothuaj kam hyrë në luftë me sytë dhe veshët e mi!

695 O shpirt, o zemër! Meqë je kaq ziliqar, mbylle gojën e lëre fjalën!

Por kam frikë se, po të hesht, ai diell ka për ta grisur perden e vet në një vend tjetër duke e shfaqur veten!

Heshtja jonë e tregon më mirë atë. Po qe se e pengojmë të duket, prirja për t'u dukur i shtohet!

Kur deti merr vrull dhe bulëron, bulërimi i tij duket në formë shkume dhe shkuma e tij sjell në shesh të fshehtën "dëshirova të njihem, e desha dhe e krijova njeriun"!

Kurse thënia e fjalëve do të thotë mbyllje e asaj dritareje. Të folurit është vetë fshehja e tij!

700 Këndo si bilbili përballë trëndafilit dhe mos ua jep aromën e tij atyre që s'dinë gjë për të, pengoji ata me këtë këngë!

Veshët e tyre të jenë të zëna me dëgjimin e fjalëve, në mënyrë që mendja e tyre të mos kapet pas dëshirës për t'ia parë fytyrën trëndafilit!

Sidomos çdo provë përballë këtij dielli shumë të ndritshëm, është, në të vërtetë, pirat rruge!

Në kuvendin e beut turk, muzikanti filloi të këndojë këtë gazel: "A mos je trëndafil, apo stoli, apo hënë? Nuk e di, ç'kërkon nga kjo dashuri e shkretë, nuk e di!.." Beu turk i bërtiti: "Thuaje atë që di, more!" Muzikanti i dha përgjigje.

Në prani të sarhoshit turk, duke e fshehur pas melodive, muzikanti nisi të tregonte për të fshehtat e Elestit, marrëveshjes së parë mes Zotit dhe shpirtrave:

S'e di, a je hënë, apo idhull? S'e di, ç'kërkon prej meje?

705 S'e di se si të të shërbej ty! Të hesht e të rri, apo t'ia them?

E habitshme është kjo: Edhe s'je veç prej meje, edhe në asnjë mënyrë s'po e marr dot vesh se ku jam unë e ku je ti!

Nuk e di se si më tërheq dhe, disa herë më bën të eci në tokë, kurse disa herë më fundos në detra gjaku!

Kështu, muzikanti e hapi gojën dhe ia nisi me fjalët "s'e di", "s'mund ta di" duke i përdorur gjerë e gjatë, fund e krye.

Dhe kur këto fjalë e kaluan masën, turku u nxeh e u zemërua.

710 U hodh nga vendi, nxori topuzin dhe ia lëshoi muzikantit në kokë!

Menjëherë vrapoi një çaush, ia rrëmbeu topuzin dhe i tha se nuk i kishte hije ta vriste muzikantin!

Turku tha: Kjo përsëritje pa numrim ma enjti kokën, prandaj edhe unë t'ia shtyp kokën atij që ta shohë!

O pamarrëvesh! Mos ha thana nëse ta rrudhin gojën… Po dite gjë, thuaje ç'ke për të thënë!

O kokëtrashë, thuaje atë që di, në mënyrë që, të paktën, të mos rrish duke thënë pa fund "nuk e di", "nuk mund ta di"!

715 Unë të pyes se nga je, o njeri, kurse ti më thua se s'je as nga Herati, as nga Belhi!

Thua se s'je as nga Bagdati, as nga Musuli, as nga Tirazi dhe, kështu, pa fund me as, as…

E, pra, thuaje nga je dhe shpëto. Eshtë budallallëk të mos e thuash këtu atë që ke ndërmend!

Ose po të të pyes se ç'ke ngrënë, të më përgjigjesh se as verë s'ke pirë, as qebap s'ke ngrënë!

Thua se as mish s'ke ngrënë, as groshë e as bishtaja! Thuaje se ç'ke ngrënë dhe mjafton!

720 Pse e zgjat fjalën si tërkuzë? Muzikanti i tha: Synimin e kam të fshehtë.

Prova jote e mohimit, e thënies mohuese, është se ka frikë dhe ikën prej teje. Dhe ti kurrsesi s'po e gjen dot të qenën. Mohova me qëllim që të kuptosh diçka nga prova.

Këtë këngë e melodizova me mohim. Edhe vdekja t'i rrëfen të fshehtat e jetës pasi të vdesësh!

Tefsiri i hadithit: "Vdisni para se të vdisni!" Po deshe gjallëri, o mik, vdis para se të vdesësh. Me këtë lloj vdekjeje vdiq Idrisi dhe, për ne, u bë nga të xhennetit!

Hoqe shpirt për një kohë të gjatë, por ende je pas perdes. Sepse s'vdiqe që s'vdiqe, kurse vdekja ishte parim!

Pa vdekur, agonia s'merr fund. Pa mbaruar shkallaret, s'ngjitesh dot në çati!

725 Sikur shkalla me njëqind shkallare të ketë dy shkallare mangut, ai që kërkon të ngjitet në çati s'ngjitet dot, mbetet i huaj për çatinë!

Sikur litari me njëqind laqe të ketë një lak mangut, është e pamundur që kova të mbushet me ujë.

Po qe se kjo gjemi nuk e ngarkon barrën e tepërt mbi ngarkesë, nuk mbytet, or zotëri!

Dije se bazë është barra e fundit që ngarkohet; çfarëdo që të ndodhë, prej saj ndodh. Ajo e mbyt gjeminë e dyshimit dhe teprimit!

730 T'u zgjat agonia sepse s'vdiqe! O qiri, shuaju në mëngjes dhe vdis!

Dije se, pa u fshehur yjet tanë, dielli i shpirtit është i fshehur.

Goditja topuzin vetes dhe bëje egoizmin copë-copë. Sepse ky syri i ballit i ngjan pambukut të futur në veshë.

O i ulët, egoizmi që ke parë tek unë, tek lëvizjet e mia, është e kundërta e egoizmit tënd. Ti i bie me topuz vetvetes!

Në pamjen time ke parë reflektimin tënd dhe ke marrë hov për t'u përfytur me vetveten.

735 Si puna e atij luanit që pati parë reflektimin e vetes në ujin e pusit dhe, duke e pandehur për armikun e vet, e pati sulmuar.

Nuk ka dyshim se mohimi është e kundërta e pohimit dhe ekzistencës. Thua "jo", thua "nuk e di", por edhe ti kuptoje me këtë të kundërt atë që ekziston me të kundërtën e vet, kuptoje ekzistencën.

Në këtë kohë, nuk ka zgjidhje tregimi tjetër veç mohimit të së kundërtës së diçkaje. Në këtë botë nuk ka çast që të mos ketë një kurth të tillë!

O burrë i mençur e i gjykueshëm, po deshe ta shohësh të dashurin pa perde, zgjidhe vdekjen, grise perden!

S'e kam fjalën për vdekjen që të çon në varr, por vdekjen që të ndryshon ty, që të çon te drita!

740 Kur mashkulli hyn në periudhën e pjekurisë mashkullore dhe e kupton vetveten, fëmijëria vdes e shkon.

Kur toka të bëhet flori, s'është më tokë. Kur ankthi të bëhet lehtësim, gjembi që e dëshpëron njeriun asgjësohet e mbaron.

Prandaj Mustafai tha: O ti që kërkon të fshehtat, që je i gjallë, nëse dëshiron të shohësh një të vdekur,

Nëse dëshiron të shohësh dikë që, si të gjallët, ecën i vdekur mbi ujë e tokë, që i është ngjitur shpirti në qiej,

Që i ka bërë vendbanimi lartësitë sublime,

745 Nëse dëshiron të shohësh një të vdekur që ka mërguar nga kjo botë pa vdekur ende, që ka ardhur në një gjendje që ti mund ta kuptosh jo me mendje, por në qoftë se edhe ti vdes,

Që shpirti i tij nuk ka mërguar si shpirti i njerëzve, por që, duke shtegtuar nga një vendqëndrim në tjetrin, ka arritur gjer te vendqëndrimi i fundit,

Pra, nëse dëshiron të shohësh një të vdekur i cili vazhdon të shëtisë mbi tokë i veshur me këto cilësi,

Shihe Ebu Bekrin e pastër i cili, për drejtësinë e tij, është i madhi i personave që kanë arritur në vendin e grumbullimit pas ringjalljes!

Shihe Ebu Bekrin në këtë botë dhe vlerësoje më mirë grumbullimin pas ringjalljes!

750 Edhe Muhammedi ishte qindra kiamete të pranishme, të dukshme, sepse ai qe formuar në mosqenien e zgjidhjes dhe lidhjes së çdo të vërtete e çdo të fshehte!

Ahmedi pati lindur në këtë botë për të dytën herë. Ai ishte qartësisht qindra kiamete!

Atë e pyesnin vazhdimisht për kiametin duke i thënë: "O kiamet, sa kohë ka gjer në kiamet?"

Kur dikush e pyeste Pejgamberin, atë ringjallje të vërtetë, mbi grumbullimin pas ringjalljes, shpesh herë, me gjuhën e qëndrimit, thoshte: "Po pyet ringjalljen për grumbullimin!"

Prandaj, Pejgamberi që jepte ato lajme të bukura, thoshte: "O të shtrenjtë, vdisni para se të vdisni!"

Kështu, edhe unë vdiqa para se të vdisja dhe nga ajo anë e mora dhe e solla këtë zë, këtë famë!

Bëhu kiamet dhe shihe kiametin! Ky është kushti për ta parë çdo gjë!

Le të jetë dritë apo errësirë. Pa të, nuk mund t'i njohësh ato plotësisht.

Po u bëre mendje, e njeh mendjen plotësisht. Po të bëhesh ashk, i kupton dhe i ndjen fitilat e djegur e të prishur të ashkut!

Po qe se kuptimi do të mund ta rrokte këtë, provën e kësaj çështjeje do ta thosha hapur.

Po qe se vjen si mik një zog që ha fiq, në këtë anë ka shumë fiq, fiku s'ka asnjë vlerë.

Gra e burra që ndodhen në këtë botë, çdo njeri, jep shpirt çdo çast dhe vdes…

Dhe fjalët e tyre quaji si porositë që i jep të birit i ati në kohën e vdekjes.

Dhe merr shembull dhe hidhërohu. Dhe, në këtë mënyrë, përbuzja, urrejtja dhe armiqësia të shkulen me rrënjë!

Shihi të afërmit ashtu siç do të të digjej zemra kur t'i shije duke vdekur!

Gjëja që ka për të ardhur, ka ardhur, quaji të vdekur ata dhe dije se i dashuri po të vdes, vdiq, e humbe!

Po qe se mëritë të bëhen perde për këtë lloj vështrimi, grisi dhe hidhi!

Po qe se s'i gris e s'i hedh dot tutje, mos rri duke thënë se je i dobët. Dije se të dobëtin është dikush që e hedh në dobësi!

Dobësia është zinxhir. Ka ardhur dikush e ta ka lidhur atë zinxhir. Duhet t'i hapësh sytë e ta shohësh atë që të ka lidhur me zinxhir!

O ti që tregon rrugën e jetesës, vihu të pyesësh e të qash duke thënë: Unë isha skifter, por m'u lidhën këmbët; pse?

Dhe thuaj: O Zot, hodha hap me forcë drejt së keqes. Prandaj jam në humbje për shkak të ndëshkimit tënd.

I kisha veshët të shurdhër ndaj këshillave të tua. Pretendoja se po thyeja idhuj, mirëpo, për fat të keq, paskam qenë duke bërë idhuj!

A është e detyrueshme përmendja e gjërave që ke bërë ti, e artit tënd, apo e vdekjes? Vdekja i ngjet stinës së vjeshtës, kurse ti je origjina e gjetheve!

Vdekja i bie për vite të tëra daulles tënde, kurse veshët e tu lozin pa kohë e pa vend!

Por kur të vjen koha për të dhënë shpirt, mjerohesh; a tani të zgjoi vdekja nga gjumi?

Vdekjes iu tha gryka e iu zu zëri ende pa thirrur, i plasi daullja duke i rënë pa pushim!

Kurse ti ia dhe veten gjërave të holla, site hollë dhe ende dendur, prandaj as zërin ia dëgjove, as daullen. Dhe ja, vetëm tani e kuptove se ç'është vdekja!

Të vihesh për të bërë pendesë mu në kohën e dhënies së shpirtit,
në ato çaste të vështira pasi e ke çuar jetën kot,
i përngjet mbajtjes zi në portën e Antakjas në ditët e Ashuras të Shias në Halep.
Një poet i panjohur kishte ardhur nga rruga dhe kishte pyetur:
"Ç'është kjo zhurmë e ky vajtim, për kë mbahet zi?"

Ditën e Ashuras, të gjithë banorët e Halepit shkonin te porta e Antakjas gjer natën.

Mblidhej një turmë e madhe me burra e gra dhe mbanin zi për Ehlibejtin ose Familjen Profetike.

Thërrisnin, vajtonin e klithnin. Shiitët mbanin zi për ngjarjen e Qerbelasë.

Numëronin padrejtësitë që kishte vuajtur Ehlibejti nga Jezidi dhe Shimiri, provat e vuajtura prej tyre.

Bërtitjet dhe klithjet e tyre e mbushnin tërë fushën dhe shkretëtirën.

Një poet shëtitës erdhi ditën e Ashuras nga shkretëtira dhe i dëgjoi ato klithje.

Duke e lënë qytetin, eci në atë drejtim dhe u vu ta hetonte shkakun e asaj klithme.

U bë kureshtar dhe nisi të hetojë se ç'ishte ai vajtim dhe për kë mbahej zi.

Mendonte se, gjithsesi, do të kishte vdekur ndonjë bej, zotëri, se mbledhja e një numri aq të madh njerëzish nuk ishte punë e vogël.

Dhe u tha: Unë jam i huaj, kurse ju jeni vendës. Më thoni si quheni e ç'llagap keni.

Si e quanin të vdekurin, ç'punë bënte, ç'burrë ishte. M'i tregoni mua që të them një poezi lavdëruese për mirëbërësitë e tij.

Unë jam poet, të thur një poezi lavdëruese dhe të marr prej saj para për ushqim!

Dikush që e dëgjoi, i tha: A i marrë je? Apo nuk je shiit, por armik i Ehlibejtit?

A e di ti se Dita e Ashuras, mbajtja zi për jetën e rënë dëshmor atë ditë është më e lartë se jetesa me qindra vjet?

A mund të mos ketë vlerë kjo vuajtje për besimtarin? Ashku i veshit ka vlerën e vëthit.

Për besimtarin, zia për atë shpirt të pastër është më e famshme se qindra përmbytje botërore të Nuhut!

Fjalët qortuese të poetit për shiitët në Halep.

Poeti u tha: E drejtë, po periudha e Jezidit ku është? Sa vonë paska ardhur këtu kjo zi?

Edhe qorrat i panë ato të këqija, edhe veshët e shurdhve i dëgjuan ato histori!

Ju a po flinit gjer tani, që tani po mbani zi e po i grisni rrobat?

O ju, të rënët në gjumë, qani për veten tuaj! Sepse ky gjumë kaq i rëndë është një vdekje shumë e keqe!

Shpirti që i përket Zotit, shpëtoi nga burgu. Pse t'i grisim rrobat, pse të rrimë duke i kafshuar duart?

Ata ishin sovranë të fesë. Koha kur ata i këputën litarët, ishte për ta periudhë gëzimi!

Ata fluturuan e shkuan në çadrën e lumturisë, ata i këputën zinxhirët e i hodhën tutje!

Ajo ditë është ditë lumturie, ditë bukurie dhe salltaneti. Një thërrime po e kuptove, e miraton se kjo është kështu!

Po s'e dite e po s'e kuptove, ik, vajtoje veten tënde! Sepse je duke e mohuar shtegtimin, ringjalljen!

Vajto për fenë tënde të rrënuar, për zemrën tënde të rrënuar e cila nuk sheh tjetër veç kësaj toke të vjetër!

Dhe nëse sheh, pse nuk trimërohet, pse nuk mbështetet te Zoti, pse s'e ka syrin të ngopur?

Ku e ke në fytyrë dritën që të ka dhënë vera e fesë? Nëse e ke parë detin, ku e ke dorën, pëllëmbën bujare?

Kush e sheh lumin, nuk e kursen ujin; sidomos po ta ketë parë atë det, atë re!

I urituri që nuk i sheh furnizimin e Zotit me ushqime dhe thesaret e tij të mëshirës, i përngjet milingonës e cila, duke mos e parë lëmin, në vend të tij, ngjitet pas një kokrre grurë dhe, me përpjekje të mëdha e frikë, përpiqet ta marrë me vete.

Milingona nuk i sheh lëmenjtë, por dridhet mbi një kokërr grurë!

E tërheq paprerë dhe me lakmi atë kokërr, kurse gjithato grumbuj nuk i sheh!

Edhe i zoti i lëmit i thotë: O ti që nuk sheh asgjë për shkak të verbërisë sate,

Vetëm atë kokërr pe nga të gjithë lëmenjtë tanë dhe pas asaj u kape me gjithë zemër!

O ti që në pamje je thërrime, shihe yllin Saturn. Ti je një milingonë topalle, ec, shihe Sulejmanin!

Ti nuk je ky trup, ti je sy. Po e pe shpirtin, e lë trupin!

Njeriu është sy, kurse pjesa tjetër e tij s'është gjë tjetër veç lëkurës dhe mishit. Njeriu ka vlerë aq sa i sheh syri!

Po qe se një qyp mbushet me ujë deti gjer në grykë, shkarkohet si rrebesh mbi një mal të lartë!

Po qe se hapet një rrugë nga shpirti i qypit për në det, qypi ia kalon lumit!

815 Prandaj, fjala "Thuaj" është fjala e detit. Çfarëdo fjale që të ketë thënë Ahmedi, në të vërtetë, ajo fjalë ka qenë e detit të së vërtetës!

Fjalët e tij janë margaritarë të detit. Sepse ai e ka pasur zemrën një me detin!

Po qe se deti na i jep ndihmë qypit tonë vazhdimisht, atëherë, a duhet çuditur nëse te një peshk ndodhet deti?

Syri i ndjenjës ka rënë pas këtyre trajtave kalimtare dhe ka ngrirë. Ti e sheh kalimtare atë trajtë, por, në të vërtetë, ajo nuk ikën.

Ky dualizëm është vështrimi i syrit të vëngër, ndërsa fillimi është fund dhe fundi, fillim.

820 Nga dihet kjo? Nga ringjallja pas vdekjes. Kërkoje ringjalljen pas vdekjes dhe fol pak për këtë.

Kusht për ardhjen e ditës së ringjalljes është vdekja, sepse ringjallja bëhet pas vdekjes!

Të gjithë frikësohen nga mosqenia, prandaj e gjithë bota është shmangur nga udha. Mirëpo mosqenia është vendi i vërtetë i strehimit.

Ku ta kërkojmë njohurinë? Në lënien e njohurisë. Nga ta shpresojmë paqen? Nga heqja dorë prej paqes.

Ku ta kërkojmë qenien? Te braktisja e qenies. Nga ta shpresojmë mollën? Nga heqja dorë prej mollës.

825 O ndihmëtar i mirë, ti je i aftë edhe për ta shndërruar syrin që sheh asgjënë, në gjendje për ta parë qenien!

Syri i formuar nga mosqenia, e pa qenien plotësisht asgjë.

Por kur këta dy sy ndryshojnë dhe ndriçohen, kjo botë e rregullt bëhet shkatërrim dhe ringjallje.

Këtyre të papjekurve iu bë haram kuptimi, prandaj këto të vërteta u panë të mangëta.

Zoti është bujar, por dhuntitë e xhenneteve të bukura janë haram për atë të xhehennemit!

830 Ai nuk është nga ata që i kanë qëndruar besnikë marrëveshjes së përjetshme, prandaj dhe mjalti i xhennetit u vjen i hidhur në gojë.

A ju luan dora të bëni tregti pa pasur myshteri?

Vjen dikush dhe i sheh mallrat për bleresi s'bëhet bleres me të parë! Ai vështrim i turbullt është vetëm për t'u tallur!

Ai vjen rrotull duke pyetur: Sa është kjo? Sa kushton ajo? Por për të kaluar kohën, për të qeshur në vetvete e për t'u dëfryer.

Nga mërzitja, vjen e të kërkon cohë. Por as myshteri s'është, as cohë s'ka ndërmend të marrë!

835 Njëqind herë e sheh cohën, njëqind herë e kthen mbrapsht. Ku ka për të matur cohë ai? E mat era, e pret veriu!

Ku është ardhja dhe blerja e një myshteriu, ku është tallja, dëfrimi i një rrugaçi?

Në xhep nuk ka një kacidhe! Vetëm sa bën llafe kot, se s'ka ndërmend të marrë xhybe!

Ai s'ka kapital për shitblerje; atëherë ç'është fytyra e tij e shëmtuar, tallja, llafazanëria e tij ç'janë?

Kapitali në tregun e kësaj bote është floriri, kurse atje, ashku dhe dy sy të lagur.

840 Kush shkon në pazar duarbosh, i kalon jeta dhe kthehet krejtësisht i mangët dhe duarbosh!

O vëlla, ku ishe? Askund! Ç'gatove? Asgjë!

Bëhu myshteri që të më lëvizë dora dhe nga miniera ime shtatzënë të lindë margaritar!

Por edhe sikur myshteriu të jetë i mefshtë dhe i ftohtë, ti prapë thirre atë. Sepse kështu është urdhëruar!

Lëshoje fluturim skifterin, pëllumbin shpirt mbaje! Në rrugën e ftesës, ec në rrugën e Nuhut!

845 Shërbe për hir të Zotit! Ç'punë ke ti me pranimin ose mospranimin e njerëzve?

Dikush i bie daulles së syfyrit në mes të natës para portës së një shtëpie.
Komshiu i thotë: "Është akoma mezi i natës, nuk është koha e syfyrit.
Pastaj në atë shtëpi s'ka njeri, për kë i bie daulles?"
Daullxhiu i jep përgjigje.

Dikush po i binte daulles së syfyrit para portës së një personi të madh.

I binte daulles në mes të natës me kënaqësi e dëshirë të madhe. Një njeri me mend në kokë i tha:

Së pari, daulles bjeri kur të afrohet zbardhja; ç'është kjo paturpësi në mes të natës?

Së dyti, o njeri i pasionuar, dije se në atë shtëpi nuk ka askush.

850 Pse e çon kohën kot kur aty nuk ka kush përveç shejtanëve dhe perive?

Në qoftë se i bie defit a daulles që ta dëgjojë dikush, ku është veshi që do të dëgjojë? Për ta kuptuar këtë, duhet mendje; po ku është mendja?

Daullxhiu i tha: Ti e the ç'kishe për të thënë, tani dëgjoje përgjigjen time e mos u habit!

Sipas teje, tani është mesnatë, kurse sipas meje, po afron mëngjesi i haresë.

Çdo prishje, për mua, u bë e bekuar, të gjitha netët m'u bënë ditë për sytë e mi!

855 Lumi Nil është për ty gjak, por, për mua, s'është gjak, por ujë, o njeri i mençur!

Për ty, është hekur, tunxh, por, për pejgamberin Daut, është qiri!

Përballë teje, mali është i rëndë, i pajetë, por përballë Daudit, është një muzikant mjeshtër, një këngëtar!

Përballë teje, ata gurë të thyer heshtin, por përballë Ahmedit, bëhen ligjërues, lavdërojnë e falenderojnë!

Përballë teje, shtylla e faltores është e vdekur, por përballë Ahmedit, një ashik që e ka dhënë zemrën!

860 Përballë njerëzve, të gjitha pjesët e botës janë të vdekura, kurse përballë Zotit, të ditura e të bindura!

Më the se pse i bie daulles kur në këtë shtëpi, në këtë konak nuk ka asnjeri.

Ky popull jep para për hir të Zotit, hedh themelet e qindra mirësive, ngre faltore.

Si ashikët e dehur, njerëzit shkojnë në haxh që është një rrugë e gjatë duke vënë në lojë me plot dëshirë pasurinë dhe jetën e tyre!

A thonë se në atë shtëpi nuk ka asnjeri? I zoti i shtëpisë i ngjet jetës së fshehur brenda në shtëpi!

865 Ata e shohin plot konakun e të dashurit të ndriçuar me dritën e Zotit!

Sa e sa konaqe të mbushura e të ngjeshura me njerëz ka, që, ata që e shohin fundin e punës, i shohin ato bosh!

Kë të duash kërkoje në Qabe që të të shfaqet menjëherë para teje!

Si mund të ndodhë që një trajtë e stolisur dhe e lartë të juetë e vendbanim i Zotit dhe të jetë bosh?

Atij s'i mbyllet dera, sapo të vijë ai, hapet menjëherë. Kurse të tjerët vijnë jo me ashk, por nga nevoja!

870 A thonë ata që shkojnë në haxh, "pse themi pa pushim Lebbejk pa dëgjuar ndonjë zë"?

Në të vërtetë, është një zë që vjen nga Zoti çdo çast, që ua ka mundësuar atyre të thonë Lebbejk!

Edhe unë e nuhata dhe e kuptova se ky qoshk, ky konak është vendi ku është ngritur kuvendi i shpirtit, kurse toka e saj është alkimi!

Do të vazhdoj ta trajtoj bakrin tim që lëshon tinguj të hollë e të lehtë, me alkiminë e tij.

Dhe, më në fund, kjo daullja ime e syfyrit do t'i entuziazmojë detet, do të shpërndajë margaritarë, do të bëjë mirësira!

875 Në radhët e luftimit, populli luan me jetën e vet për hir të Zotit!

Njëri, si Ejubi, bie në ngatërresa; tjetri, si Jakupi, duron.

Qindramijëra vetë të etur e nevojtarë bien në lakmi për hir të Zotit, punojnë pandërprerë.

Edhe unë i bie daulles së syfyrit në këtë portë për hir të Zotit i cili i fal e i mbulon fajet, edhe unë shpresën te Ai e kam!

A po kërkon myshteri për t'ia marrë paratë? O zemër, ku ka myshteri më të mirë se Zoti?

880 Nga malli yt merr torbën e pistë dhe të jep një dritë zemre që ndriçohet vetvetiu!

E merr këtë kurm të zënë akull që në të vërtetë nuk ekziston, dhe dhuron një salltanet që nuk na e nxë përfytyrimi!

Merr disa pika loti dhe dhuron eliksirin që e kanë zili sheqeret dhe mjaltërat!

E merr rënkimin e mbushur me dashurira dhe vuajtje dhe për çdo rënkim dhuron qindra pozita të leverdisshme.

Eshtë për shkak të resë së rënkimit të shtyrë nga reja e lotit, që i tha Halilit tepër rënkues.

885 Eja dhe menjëherë shiti vjetërsirat në këtë pazar të pashoq që nuk i ndërpritet allishverishi, dhe merr principatën e gatshme e të vetme që gjendet!

Po qe se vjen një dyshim e ta pret udhën, bëji dëftesë për vete pejgamberët që ndodhen në tregti.

Ai padishahu i padishahëve aq i përshtati fatet e tyre, u dha një fat të tillë atyre, që as malet s'janë të aftë t'i heqin tekat e tyre!

Në vapën e Hixhazit, Bilali, me dashurinë për
Mustafain (a.s.), thoshte:
"Zoti është një - Ehad! Ehad!"
Edhe zotëria i tij, me zellin prej qafiri, mohuesi, e
rrihte me thupra
mu në kohën e paradites, nën diellin e Hixhazit.
Trupi i Bilalit plagosej, nga plagët i rridhte gjak,
por, prapëseprapë, pa dashje, nga buzët i dilte thirrja
"Ehad, Ehad".
Po kështu, edhe të vuajturit klithin dhe rënkojnë pa
dashje.
Bilali ishte i mbushur plot me vuajtjen e ashkut
hyjnor.
Magjistarët e Faraonit, Pejgamberi Xherxhis dhe
shumë burra si ai
që kishin rënë në këtë vuajtje, nuk mendonin
shpëtimin nga thuprat,
as që pyesnin për to!

Për ta ndëshkuar Bilalin, zotëria i tij e rrihte me degë gjembash; edhe ai ua flijonte jetën atyre gjembave!

Zotëria i thoshte: Pse e përmend Ahmedin? Ti je një rob i keq, ti e mohon fenë time!

890 Zotëria e rrihte nën diell, kurse ai lavdërohej duke thënë "Ehad"!

Ndërkaq, andej kaloi Besniku, Ebu Bekri, dhe e dëgjoi tek po thoshte "Ehad".

Sytë iu mbushën, zemra iu prek dhe nga fjala "Ehad" nuhati një afërsi.

Pastaj e gjeti vetëm atë dhe e këshilloi: Mbaje të fshehtë besimin nga qafirët!

Zoti i di gjërat e fshehta, prandaj fshihe qëllimin. Bilali i tha: U betova!

895 Të nesërmen, Besniku po kalonte andej herët për një punë.

Përsëri dëgjoi fjalën "Ehad" dhe të rrahura. Zemra i mori zjarr.

Prapë e këshilloi, prapë ai u betua, por me t'i ardhur ashku, e prishi betimin aty për aty!

Kështu, u betua aq herë sa, më në fund, u mërzit nga kjo gjë.

Besimin e nxori sheshit, trupin e hodhi në bela dhe tha: O Muhammed, o armik i betimeve!

900 E kam të mbushur me ty edhe trupin, edhe damarët. Tashmë, si mund të ndodhë që të gjejë vend betimi?

Këtej e tutje, do ta nxjerr betimin nga zemra. Si mund të ndodhë që të betohem se pendohem për jetën e përjetshme?

Ashku është persekutues, kurse unë kam rënë në dorë të ashkut dhe jam persekutuar. Dhe, me vrullimin dhe shkumëzimin e ashkut, me hidhësinë e ashkut, jam bërë i ëmbël si sheqer!

O ciklon, unë jam një gjethe përballë teje, ku ta di se ku kam për të rënë?

Vrapoj pa pushim edhe në qofsha Hilal, edhe në qofsha Bilal. Unë jam përshtatur një herë me diellin tënd!

905 Ç'punë ka hëna me mbushjen ose me hollimin si drapër? Ajo vazhdon të vrapojë si hije pas diellit!

Kush tenton të qëndrojë në një vendim përballë kaderit dhe kazasë, qesh me mjekrën e vet!

Edhe të jesh një fije kashte e rënë përballë erës, edhe të tentosh të mos lëvizësh nga vendi! Edhe kiameti të bëhet, edhe duke u bërë kiameti, të tentosh për t'ia hyrë një pune!

Unë jam në dorë të ashkut si macja e ngjitur në pemë por që s'di ç'të bëjë: as të ngjitet më sipër, as të zbresë më poshtë!

Ashku më vjen rrotull mbi krye. As poshtë jam i vendosur, as sipër!

Ashikët kanë rënë para një rrebeshi të fuqishëm. Ata janë pajtuar me vendimin e ashkut!

Si guri i mullirit, vërtiten pa pushim natë e ditë duke qarë e rënkuar!

Vërtitja e gurit të mullirit është bërë dëshmitar për ata që e kërkojnë lumin, që askush të mos thotë se ky lumë ka qëndruar.

Po s'e pe ujin në lug, eja e shihe rrotullimin e gurit të mullirit.

Qielli nuk mërzitet nga rrotullimi, nuk dëshiron të qëndrojë. Edhe ti, o zemër, bëhu si yll dhe mos dëshiro të qëndrosh e të pushosh!

Në ç'degë të hedhësh dorën, në ç'vend të arrish e të kapesh, ashku e këput atë degë, e thyen atë vend!

Po s'e pe vërtitjen e kaderit, sodit vërtitjen dhe vrullimin e elementëve.

Vërtitja dhe rrjedhja e mbeturinave dhe shkumës mbi sipërfaqen e detit shkaktohet nga vrullimi dhe shkumëzimi i detit të nderuar!

Sodit vërtitjen e erës që i merren mendtë dhe shih se si vrullojnë e shkumëzojnë dallgët e detit të nënshtruara urdhrit të saj!

Dielli dhe hëna janë dy qe mulliri. Vërtiten dhe e mbrojnë kjedisin përreth.

Kurse yjet vrapojnë konak më konak. Dhe bëhen kafshë shale për çdo gjë të bekuar e të pabekuar.

Meqë yjet në qiell janë larg dhe meqë ndjenjat i ke të mefshta e dembele për të gjurmuar, num mund ta dish të vërtetën e tyre!

Yjet tanë sy, veshë dhe mendje ku ndodhen natën, ku ndodhen kur jemi zgjuar?

Herë me zemrat të kënaqura në bekim dhe bashkim, herë të pavetëdijshme në pabekim, në ndarje.

Për sa kohë që hëna të vazhdojë të rrotullohet kështu, herë do të jetë e errët dhe herë do të jetë e ndriçuar.

Herë bëhet pranverë dhe verë si mjalti me qumështin, herë ia beh dimri që i ngjet vdekjes, bie borë e ngrin!

Edhe gjërat që janë të plota, madje, rrokullisen para tij si top, ndjekin çomangën e tij, bien me ballin në tokë!

Ti, o zemër, je një copë, një pjesëz mes qindramijëra qenieve; si ndodh që të mos bëhesh e pavendosur përballë urdhrit të tij?

Kthehu në kalë nën urdhrin e zotërisë; kali herë është i burgosur në stallë, herë shëtit e vjen vërdallë!

Edhe ti, po të të lidhë pas një huri, duro; po të zgjidhi, hidhu e shko tutje!

Po qe se dielli ecën shtrembër në qiell, fytyra i nxihet, Zoti e bën të zihet herë pas here.

Edhe ti, mblidhi mendtë në kokë dhe lufto për të mos rënë në vendin që të zihesh dhe, në këtë mënyrë, mos u bëj si fundi i zi i tenxheres!

Edhe resë i bien me kërbaç zjarri duke i thënë "mos ec kështu, po ec ashtu!"

Dhe ia përdredhin veshin duke i thënë: "Hapi veshët mirë, hidh shi në filan fushë, jo këtu!"

Mendja jote s'është tepricë nga dielli! Mos u ngul te ideja e hedhur poshtë!

O mendje, edhe ti, mos i përdridh frerët që të mos mbërthehesh e të bëhesh e shëmtuar.

Kur diellit i pakësohej faji, zihet pak dhe ti e sheh se i është zënë vetëm gjysma, kurse gjysmën tjetër e ka të ndriçuar.

Në këtë mënyrë, Zoti të thotë ty: Sa ta kesh fajin, aq të zë. Dënimi i dhënë për fajin është sa faji.

Le të jetë i mirë apo i keq... Le të jetë i dukshëm apo i fshehtë... Ne çdo gjë e shohim dhe e dëgjojmë!

O babush, lëre këtë se u bë nevruz, populli arriti të mirat e Zotit, në gojën e çdokujt erdhi shija!

Përsëri na erdhi uji i jetës në lumin tonë, përsëri padishahu ynë u vendos në fshatin tonë!

Fati na thërret: Erdhi koha për të shëtitur, për ta marrë fundin zvarrë, për ta prishur pendesën!

Prapë erdhën ujërat e rrëmbyera dhe e morën para dhe e fshinë pendesën. Roja u kredh në gjumë, rasti iku e shkoi!

Çdo i kënaqur piu verë e u deh. Këtë natë do ta lëmë peng ç'kemi e ç'nuk kemi!

Me atë verën e kuqe si rubin, u bëmë rubin mes rubinit, u premë rubin mes rubinit!

945 Kuvendi prapë u mbush me hare, i shkëlqeu zemrat. Ngrihu e hidhi bar mësyshi mangallit që të mos na zërë syri i keq!

Po dëgjoj të thirrurat e sarhoshëve të bukur! O shpirt le të mos jem i tillë gjer në fund!

Ja tek një hënë e re iu bë mik Bilalit! Trupi m'u kërrus nga plaga e gjembit, mirëpo, o shpirt, trupi m'u bë trëndafilishte e fatit!

Trupi m'është para mundimit të gjembit të atij qafirit, por shpirti, i dehuri pas Zotit!

950 Shpirtit po m'i vjen një aromë shpirti, po më arrin aroma e të dashurit tim të mëshirshëm!

Mustafai u kthye nga miraxhi, ç'lumturi për Bilalin e tij!

Kur i dëgjoi Besniku këto fjalë nga Bilali i tij zemërdrejtë e fjalëdrejtë, hoqi dorë nga pendesa.

Ebu Bekr Besniku (r.a.) ia tregon ngjarjen Mustafait (a.s.), i tregon për mizoritë e qafirëve dhe shtimin e torturave nga thirrjet e Bilalit "Ehad, Ehad!"; të dy këshillohen për ta marrë Bilalin.

Pas kësaj, Besniku shkoi te Mustafai dhe ia tregoi gjendjen e Bilalit.

Dhe i tha: Ai Bilali me flatra të shkathta e të shenjta që mat qiejt me pashë, ka rënë pas ashkut për ty, është kapur në kurthin tënd!

955 Ndërsa ishte skifteri i padishahut, tani po mundohet nga ato sorra! Ai thesar i rëndë është groposur në pisllëk!

Korbat po qortojnë shqiponjën. Megjithëse është e pafajshme, po ia rrjepin flatrat!

Faji i saj, vetëm pse është shqiponjë. Ç'faj kishte tjetër Jusufi veç bukurisë?

Vendi i korbave janë gërmadhat dhe rrënojat. Prandaj nxehen poshtërsisht me shqiponjën!

Pse e sjell ndërmend atë vend? Pse e kujton pallatin e padishahut?

960 Je duke bërë thashetheme në fshatin e korbave, këtu lëshon një ngatërresë!

Ndërsa eteri mbi qiej, madje, na e ka zili folenë tonë, ti thua rrënojë për atë vend, e sheh me sy të keq!

Siç duket, u marrose që dëshiron të të bëjnë korbat mbret e prijës!

Duke i ardhur rrotull fantazisë, sevdasë, po i ngjit këtij xhenneti emrin gërmadhë!

O njeri me vese të këqija, do të të godasim kokës gjersa kjo marrëzi, këto budallallëqe të të dalin prej koke!

965 Me këto fjalë e kryqëzojnë atë përballë lindjes dhe ia fshikullojnë trupin e zhveshur me degë gjëmbishtesh!

Nga trupi i shpërthejnë qindra lumenj gjaku. Megjithatë, qëndron duke thënë "Ehad!"

E këshillova ta fshehë besimin, ta fshehë sekretin nga qafirët e mallkuar.

Por ai ashik ka arritur kiametin, atij i është mbyllur porta e pendesës.

Edhe dashuri pasionante, edhe pendesë, edhe mundësi durimi! Kjo është një gjë shumë e pamundur, imzot i shtrenjtë!

970 Pendesa është një krimbth, kurse ashku i ngjet kuçedrës. Pendesa është atributi i popullit, kurse ashku, atribut i Zotit!

Ashku, dashuria pasionante, është nga atributet e Zotit i cili s'ka nevojë për askënd e s'ka nevojë t'i lutet askujt. T'i bëhesh ashik dikujt tjetër veç Tij, është një dëshirë kalimtare.

Sepse ashku figurativ është një bukuri e stolisur me flori. Pamja është dritë, por brendësia, tym e pluhur!

Sapo që drita të ikë e tymi të dalë në shesh, ashku figurativ menjëherë ftohet, ngrin.

Ajo bukuri shkon në origjinë, kurse kurmi fëlliqet, merr një gjendje të keqe.

975 Po qe se drita e hënës kthehet te hëna, edhe reflektimi i saj në mur humbet, muri bëhet i zi sterrë!

Sapo ai ornament, ajo ngjyrë të shkojë, mbetet ujë dhe dhé. Në mungesë të hënës, muri bëhet si djall!

Kur ikën cipa e artë nga sipërfaqja e arit të rremë dhe kur ari i rremë kthehet në metalin e vet,

Bakri i turpëruar mbetet i ngrirë si tym i palëvizur. Prandaj fytyra e ashikut të tij nxihet.

Kurse ata që kanë sy, i bëhen ashikë mineralit të arit. Ashku i tyre shtohet për ditë e më shumë!

Sepse minerali i arit nuk ka ortak në cilësinë e tij si ar. Merhaba, o mineral ari i padyshimtë, i pahile!

Nëse dikush e bën ortak një akçe kallpe dhe pasi ari origjinal të shkojë në mineralin e tejhapësirës,

Edhe dashuruesi vdes nga ankthi, edhe i dashuruari. Që të dy mbeten si peshku në të thatë!

Ashku që i përket Zotit, është diell i lartësisë sublime. Kurse populli, si hije, është nën urdhrin e dritës së tij.

Kur Mustafai e dëgjoi këtë ngjarje, u lehtësua këndshëm, u bë i gëzuar. Edhe Ebu Bekri, kur e pa këtë ndryshim, u bë me oreks për të folur.

Para një dëgjuesi si Mustafai, çdo qime iu kthye në një gjuhë më vete!

Mustafai tha: Mirë, po ç'zgjidhje ka tani? Ebu Bekri tha: Unë jam myshteri për të...

Ç'të thotë zotëria i tij, do ta marrë pa parë humbje e dëm.

Sepse ai është bërë robi i Zotit mbi tokë, ka pësuar urrejtjen e armiqve të Zotit!

Mustafai (a.s.) i thotë Ebu Bekr Besnikut (r.a.) se, po të bëhej ai myshteri për Bilalin, nga inati do t'ia shisnin shtrenjtë, prandaj le të merrte edhe ai vetë pjesë në këtë virtyt duke e paguar gjysmën e shumës duke e bërë Ebu Bekrin ortak dhe dorëzanës në këtë punë.

Mustafai tha: O ti që kërkon fatmirësi e lumturi, edhe unë jam ortak me ty në këtë çështje!

Bëhu përfaqësuesi im, bëhu myshteri dhe bleje atë dhe gjysmën e parave ta jap unë se unë jam ortak me ty!

Ebu Bekri i tha siurdhëron dhe menjëherë shkoi në shtëpinë e atij qafiri të pamëshirshëm!

Me vete thoshte se ishte e lehtë t'ua merrte fëmijëve margaritarin nga dora!

A s'ua merr djalli çorientues mendjen dhe pasurinë këtyre fëmijëve kokëtrashë në shpërblim të pasurisë së kësaj bote?

Aq shumë vlerë i jep kufomës, saqë si shpërblim prej tyre merr dyqind trëndafilishte!

E bën këtë dhe aq dritë hëne tregon, sa nga burrat e poshtër rrëmben qindra qese!

Pejgamberët u mësuan atyre të bëjnë tregti, u ndezën para qiriun e fesë.

Por shejtani dhe magjistari që ta ngatërrojnë rrugën, me hilet dhe magjitë e tyre ua treguan pejgamberët të shëmtuar.

Duke bërë magji, armiku ua tregon të ftohtë e të shëmtuar njëri-tjetrit burrin me gruan dhe, më në fund, mes tyre bie ndarja!

Ua mbyllën sytë me magji dhe një margaritar të tillë të vlefshëm ia shitën personit të ulët!

Ky margaritar vlen më shumë edhe se të dy botët. Eja dhe bleje menjëherë nga ky fëmijë që s'merr vesh njëlloj si gomari!

Sipas gomarit, xhinglaminglat e mushkës ja njëlloj me perlat. Fundja gomari dyshon për detin dhe perlat!

Ai i mohon edhe detin, edhe perlat. A mos kërkon kafsha perla e stoli?

Zoti nuk i ka vënë atij në kokë një gjë të tillë!

A mos ke parë vëth në veshë të gomerëve? Gomari i ka edhe veshët te gjelbërimi, edhe trutë!

Lexoje në Kur'an ajetin "E krijuam njeriun në formën më të mirë!" O mik, perla më e çmuar është shpirti!

Forma më e bukur që është forma njerëzore, edhe është më e lartë se arshi, edhe mendja s'e nxë!

Po të ta them vlerën e kësaj gjëje të paçmuar, edhe unë digjem, edhe ai që dëgjon!

Tani këtu hesht, mbylli buzët dhe mos e shty gomarin në këtë anë. Edhe Besniku shkoi te ata gomerët.

I ra hallkës së derës dhe, kur u hap dera, hyri në shtëpinë e atij qafirit pothuajse i dalldisur.

1010 Dhe u ul i dalldisur, i dehur e i nxehur. Nga goja i dolën mjaft fjalë të hidhura!

E tha: Si e rreh këtë mik të Zotit? O armik i hapur, ç'është kjo smirë?

Nëse je i drejtë e i ndershëm në fenë tënde, si ta bën zemra t'i bësh keq një njeriu të drejtë e të ndershëm?

O ti që njihesh në fenë tënde, si ndodh që mendon keq për një princ të tillë?

O njeri i ndyrë që ke marrë mallkimin e përjetshëm, mos shih vazhdimisht në pasqyrën që e tregon njeriun gjithmonë të shtrembër!

1015 Po të të them fjalët që i dilnin goje atë çast Besnikut, ti i humb duar e këmbë!

Ato burime urtësie merrnin vrull nga pozita jashtëdimensionale, i ridhnin me gurgullimë nga buzët si Eufrati.

Uji gurgullon e rjedh nga një gur çfarëdo, por uji nuk vjen as nga pranë gurit, as nga mesi i tij!

Zoti e ka bërë gurin mburojë për vete dhe e lëshon atë ujë ngjyrëqielli pa pushim nga guri.

Po kështu, edhe drita nga burimi i syrit tënd rrjedh pa u pakësuar fare!

1020 Ajo dritë nuk vjen as nga dhjami, as nga lëkura. Miku e ka bërë në krijim atë sy pretekst për dritën.

Edhe në boshllëkun e veshit ka një fllad tërheqës që i dëgjon dhe i kupton fjalët e folësit qofshin të vërteta, qofshin të gënjeshtërta!

Ç'fllad është flladi në atë kockë të vogël që e merr tingullin dhe zërin e folësit?

Kocka dhe flladi janë vetëm pretekste. Edhe në të dy botët nuk ka tjetër veç Zotit!

Ai është që dëgjon pa perde, ai është që flet pa perde. Sepse veshët janë pjesë e kokës!

1025 Qafiri i tha: O njeri bujar, në t'u dhimbstë, jep para dhe merre atë!

Nëse të digjet zemra, bleje atë prej meje. Këtë hall nuk e zgjidh dot pa para.

Ebu Bekri i tha: Të bëj qindra shërbime, i përulem Zotit pesëqind herë me falenderim, kam një skllav të bukur por qafir!

Trupin e ka të bardhë, por zemrën, të zezë; merre atë dhe, në shkëmbim, më jep këtë skllav me trup të zi, por zemër të ndritshme!

Dërgoi dikë dhe e solli skllavin i cili me të vërtetë ishte i bukur.

1030 Aq i bukur, sa qafiri u mahnit dhe zemra që i ngjante gurit, sikur i luajti nga vendi!

Kjo është gjendja e atyre që i falen trajtës. Sapo që të shohin një trajtë, zemra e ngurtë iu tretet si qiri!

Megjithëkëtë, nuk e dha veten, rezistoi, bëri kryeneçësi dhe i tha se duhej t'i jepte edhe para veç tij.

Ebu Bekri i dha qafirit para gjersa iu kënaq lakmia dhe e bleu Bilalin.

Duke pandehur se, në këtë allishverish, Ebu Bekri u mashtrua, qafiri filloi të qeshte.

Qafiri zemërgur ia krisi një të qeshure duke i ardhur keq, duke u zbavitur, duke u tallur.

1035 Ebu Bekri Besniku i tha: Pse kjo e gajasur? Kurse tjetri, në vend që të përgjigjej, filloi të qeshte akoma më me të madhe!

Pastaj i tha: Po qe se nuk do të këmbëngulje kaq shumë për ta marrë këtë skllav zezak, po të mos e kishe me kaq sevda,

Edhe unë nuk do të kundërshtoja dhe ti do ta blije me një të dhjetën e parasë që dhe!

Për mua, ai ku vlen as dhe një gjysmë akçe! Por ti ia ngrite çmimin duke bërtitur më kot!

Besniku i tha: O truthare, si të ishe fëmijë, e dhe këtë margaritar për një kokërr arrë!

1040 Për mua, ai vlen sa dy botë! Unë shoh shpirtin, kurse ti, ngjyrën!

Ai flori i kuq duket i zi për shkak të smirës së banuesve të këtij vendi kokëtrashësh.

Sytë e ballit që shohin shtatë ngjyrat e sendeve, nuk mund ta shohin shpirtin pas asaj perdeje.

Po qe se do të ishe treguar edhe ca doreshtrënguar në shitje, do të të kisha dhënë të gjithë mallin e pasurinë!

Po të kishe ngulur këmbë më shumë, do të merrja një prehër flori borxh nga të tjerët dhe prapë do ta kisha blerë.

1045 Por e gjete lirë dhe lirë e dhe. Nuk e hape kutinë për ta parë brenda margaritarin.

Nga injoranca, e dhe kutinë të mbyllur, prandaj shpejt ke për ta parë se ç'dëm pësove!

Kutinë plot me gurë të çmuar ia dhe erës dhe kënaqesh se ishte fytyrëzezë si zezak.

Më në fund, do të mjerohesh shumë. A e shet kush fatin e mirë, lumturinë?

Fati të kishte ardhur i veshur me rroba skllavi, por sytë e tu të pafat nuk panë gjë tjetër veç dukjes!

1050 Ai t'u bë rob ty, por huji yt i shëmtuar ia hyri hiles e mashtrimit me të.

O llafazan, merre këtë skllav me lëkurë të bardhë e zemër të zezë duke e adhuruar si idhull!

Ky është yti, kurse ai, imi. Që të dy jemi të fituar, o qafir! Feja jote, ty, feja ime, mua!

Fundja, kjo është ajo çka meritojnë idhujtarët. Çulli u bëhet atllas, kurse shkopi, kalë!

Siç e kanë varrin, e kanë edhe botën e brendshme plot me tym, kurse pamjen e jashtme, të stolisur me qindra qëndisma e stoli.

1055 Si pasuria e mizorëve! Duket e bukur nga jashtë, por, në të vërtetë, është gjaku dhe djersa e viktimës!

Si hipokritit, në pamje i duket agjërimi e namazi, por, në të vërtetë, është dhé i zi pa bar e pa gjelbërim!

I ngjet resë boshe që vetëm vërtitet kot. Prej saj s'ka të mirë as toka, s'merr fuqi as gruri.

Si premtimi me hile dhe gënjeshtra! Kreu i duket i shkëlqyer, por fundin e ka demaskim!

Pastaj e kapi Bilalin për dore dhe u vunë në rrugë.

1060 I shndërruar në hënë të re, ai po shkonte te një gjuhëmbël.

Ishte i dobët e i sëmurë. Me t'ia parë fytyrën Mustafait, ra në shpinë e u mpak.

Dhe mbeti ashtu, i mpakur për mjaft kohë. Pastaj, kur erdhi në vete, filloi të derdhë lot nga gëzimi!

Mustafai e përqafoi. Kushedi ç'i dhuroi, ç'të mira i bëri!

Ishte si një bakër i futur në eliksir. Ishte si një i falimentuar që kish gjetur një thesar!

1065 Peshku i lodhur për vdekje nga thatësira e tokës ku kish qëndruar, ra në det, karvani e kish gjetur rrugën e humbur!

Po qe se fjalët që tha Pejgamberi atë çast, do t'i thuheshin natës, nata do të dilte nga të qenit natë

Dhe do të bëhej tërë dritë si mëngjesi. Por unë nuk mund t'i shpreh ato fjalë!

Ç'u bën dielli në konstelacionin e Dashit barërave dhe hurmave ende të pabëra? Ti e di!

Ç'u thotë uji i pastër e i kulluar luleve dhe fidaneve? Edhe këtë e di!

1070 Arti i Zotit ndikon mbi të gjithë elementët e gjithësisë pothuaj siç ndikojnë fryma dhe tingujt e dalë nga goja e magjistarëve!

Tërheqja e Zotit është plot me efekte dhe shkaqe. Zoti thotë qindra fjalë pa tinguj, pa buzë!

A s'është edhe efekti pjesë e kaderit? Por s'kuptohet me mend!

Meqë mendja është imituese në esencat, dije se është imituese edhe në nënproduktet.

Po qe se mendja të pyet se ç'është qëllimi bazë, thuaji: Qëllimi bazë është një gjë e tillë që ti s'mund ta dish!

Mustafai (a.s.) zemërohet me Ebu Bekr Besnikun (r.a.) duke i thënë: "A nuk të thashë unë ty që të më bëje ortak mua? Pse e more vetëm?" Ebu Bekri i kërkon falje.

1075 Pejgamberi i tha: O Besnik, a nuk të thashë më bëj ortak edhe mua në këtë mirësi?

Ebu Bekri i tha: Ne që të dy jemi robtë e tu. Për pëlqimin tënd e lirova unë atë!

Ti bëmë rob mua, më thuaj mik dhe unë kurrë s'do të dua çlirim prej teje!

Çlirimi im është të jem robi yt. Po të jem pa ty, më zënë vuajtje e mundime.

O i zgjedhuri i Zotit, me këtë cilësi e ringjalle botën. Të fundit e njerëzve i shihje parësi; po mua?

1080 Në të ri pata parë një ëndërr: dielli rrotullues më pati përshëndetur.

Pastaj më pati marrë prej toke e më pati ngjitur në qiell. Në këtë ngjitje i qesh bërë bashkudhëtar atij.

Kjo ëndërr, një gjë e kotë, një iluzion. Pata thënë: Gjëja e pamundur a i përshtatet gjendjes sime, a mund të bëhet cilësi e imja?

Por kur të pashë ty, pashë veten. I lumtë asaj pasqyre të bukur!

Kur të pashë ty, gjëja e pamundur u bë gjendja ime. Shpirti m'u zhyt në lartësira sublime!

1085 O fryma e qyteteve, kur të pashë ty, dashuria dhe nxehtësia e këtij dielli humbën vlerë në sytë e mi!

Për shkak tënd, syri m'u bë zotërues i një mirësie të lartë. Tashmë i shoh me përbuzje livadhet e blerimet, nuk më pëlqejnë!

Kërkova dritë dhe e pashë veten si drita e dritës. Kërkova hyri dhe e pashë veten aq të bukur sa të ma kenë zili hyritë!

Kërkova një Jusuf me trup të hijshëm e të argjendtë dhe tek ti pashë një vend Jusufësh!

Isha në kërkim të xhennetit, ndërkaq, çdo gjymtyrë e jotja m'u duk një xhennet!

1090 Ky lavdërim duhet marrë sipas aftësisë sime, përndryshe, duket i pahijshëm, përqeshës!

A s'ishte ai çobani naiv që e lavdëronte Zotin përballë Musait, Bashkëbiseduesit së Zotit?

Që i thoshte "eja të t'i shtyp morrat, të të jap të pish qumësht, të t'i qep opingat ose të t'i kthej nga e prapa"?

Por Zoti i quajti lavdërim këto fjalë të tij; s'është për t'u çuditur nëse edhe ti tregohesh i mëshirshëm dhe i merr për lavdërim këto fjalë të mia!

Ato janë të hidhura e të meta për kuptimet, o Zot që je përtej mendjeve dhe imagjinatave!

1095 O ashikë, nga bota që i rinohen të vjetrat, arriti një mirësi, një fat krejt e ri!

Ajo botë është një botë e tillë që u kërkon shërim të pashpresëve për shërim. Në atë botë ndodhen qindramijëra gjëra që nuk gjenden në këtë botë!

O popull, gëzohuni se erdhi koha e lehtësimit, kaloi periudha e mundimit! Lehtësohuni, o njerëz!

O Bilal, për të të thënë na lehtëso ne, një diell shkoi në shtëpinë e hënës së re!

O Bilal, fjalën që the nën buzë me frikën e dushmanit, ngjitu në minare dhe thuaje me të bërtitur pavarësisht nga verbëria e qafirëve!

1100 Myzhdexhiu i bërtet në vesh secilit të vuajtur: Ngrehu, o i pafat dhe zër rrugën e fatit të mirë dhe lumturisë!

O ti që ke mbetur në këtë burg, në këtë vend të qelbur, mes morrave, eja në vete... Askush të mos dëgjojë, shpëtove, hesht!

O mik, nga çdo rrënjë qimeje vjen një zë daulleje... Pse hesht tani?

Dushmani smirëzi u bë aq shurdh, sa, para kaq zëra daullesh thotë ku është zëri!

Shih se si lyejnë fytyrën me aroma të mira dhe, nga verbëria, thonë se ç'është ky mundim!

1105 Hyria shtrëngon dorën, habitet duke thënë se pse më shqetëson qorri dhe e heq dorën!

Grinden për trupin e për duart... Unë po fle, lërmëni të kridhem mirë në gjumë, të shoh një ëndërr!

Ajo ç'ke kërkuar vazhdimisht në ëndërr, është këtu... Hapi sytë: atë hënë me gjurmë të bekuar e ke para!

Prandaj të lartëve u erdhën më shumë bela, sepse i dashuri u përkëdhelet më shumë të bukurave!

Në çdo rrugë u bën komplimente të bukurave, ua tregon veten, përkëdhelet me to. Por disa herë edhe qorrat i entuziazmon!

1110 Ua jep veten edhe qorrave sa për një çast. Prandaj, nga mëhalla e qorrave këputet një klithmë!

Hilali ishte një rob i sinqertë dhe parimor ndaj Zotit.
Ai s'ishte imitues, e kishte syrin e shpirtit të hapur.
Ai u falej robve jo nga dobësia, por për t'u maskuar.
Po kështu, edhe Lukmani, Jusufi dhe të tjerë
u qenë bërë robër adhurimi krijesave.
Edhe Hilali ishte robi dhe stallari i kuajve të një beu.
Beu ishte musliman, por qorr.
Edhe qorri e di se ka një nënë.
Por si është ajo nënë? As që mundet ta imagjinojë!
Po e respektoi nënën me kaq sa di,
ka mundësi të shpëtojë nga verbëria.
"Po deshi Zoti t'i japë të mira një robi të vet,
i hap në zemër dy sy dhe, me ato sy,
robi sheh botën e fshehtë!"

Disa cilësi të Bilalit i dëgjova. Tani dëgjo edhe dobësinë e Hilalit.

Në ecje e *në vajtje ai ishte para Bilalit; shprehitë e këqija i kishte theksuar më shumë.*

Nuk shkonte si ti një pas një dhe nuk prapsej më shumë çdo çast; si ti, nuk i linte margaritarët e të vraponte pas gurëve!

Si kjo histori: Te dikush shkoi një mik. I zoti i shtëpisë u vu të pyeste e hetonte moshën e mikut, kur kishte lindur!

1115 O bir, i tha, sa vjeç je? Thuaje, mos e fshih, na e trego!

Miku tha: tetëmbëdhjetë ose shtatëmbëdhjetë, ose gjashtëmbëdhjetë. Ose, vëllazërisht, pesëmbëdhjetë!

I zoti i shtëpisë i tha: Hë, more i marrë, ec akoma më pas dhe hyr nga ke dalë!

Një tregim që e shtjellon këtë thënie.

Dikush kërkoi një kalë nga një bej. Beu i tha: Ec, merre atë kalë të bukur!

Njeriu i tha: Unë atë s'e dua! Pse? - E pyeti beu. Njeriu i tha: Ecën praptas me shumë huje!

1120 Shkon praptas gjatë gjithë rrugës! Beu i tha: Edhe ti, ktheja bishtin në shtëpi!

Edhe bishti i kalit-nefs tëndit është epshi. Për këtë shkak, ai që i falet atij, shkon praptas.

Po qe se epshi të është bërë bisht, ktheje dhe ndje epsh për ahiretin!

Po qe se epshin e pret pa ngrënë e pa pirë, epshi bie në anën e mendjes së lartë dhe prej aty ngre kokë.

Siç ndodh kur krasit degët e pemës dhe, në vend të tyre dalin degë të reja dhe pema fuqizohet.

1125 Po ia ktheve bishtin në atë anë, edhe sikur të shkojë praptas, shkon gjer atje ku do të strehohet dhe aty mbështetet.

Sa të lumtur janë kuajt që i nënshtrohen kalorësit dhe shkojnë drejt. Ata as praptas nuk shkojnë, as dredha nuk bëjnë.

Ata ecin shpejt si Musai, bashkëbiseduesi i Zotit; si një qilim fluturues, shkojnë e përhapen gjer në Bahrejn.

Rruga që bëri Musai, qe një rrugë plot shtatëqindvjeçare; me atë sevda e kapërceu gjithë atë rrugë të gjatë!

Aq ishte mundësia e ecjes në trupin e tij. Kurse mundësia në shpirt, arriti gjer te lartësia hyjnore!

1130 Kalorësit e mirë i ngasin kuajt për t'ia kaluar njëri-tjetrit. Kurse barkmëdhenjtë mbetën në stallë!

Shembull.

Një karvan kishte hyrë në një fshat dhe atje kishte parë një portë të hapur.

Dikushi nga njerëzit e karvanit tha që t'i shkarkojnë plaçkat në shtëpinë e asaj plakës dhe të qëndrojnë aty disa ditë.

Nga brenda erdhi një zë: Jo, ç'të keni, lërini jashtë, pastaj hyni brenda.

Hidhi jashtë ç'janë për t'u hedhur, pastaj eja. Mos tento të hysh brenda me to se ky kuvend është kuvend shumë i lartë!

1135 Hilali ishte një person me zemër mjeshtri dhe shpirt të ndriçuar. Ishte robi i një njeriu besimtar, i shërbente si stallar atij.

U shërbente në stallë kuajve ajo hënë, ishte shërbëtor, skllav, por, në të vërtetë, ishte sovran i sovranëve!

Kurse zotëria nuk dinte gjë, bile, për skllavin e vet, sepse e shihte atë siç shihte shejtani Ademin.

Ai shihte tek ai vetëm dhé e ujë, s'dinte gjë për thesarin tek ai! Shihte pesë shqisat dhe gjashtë anët, jo origjinën e pesë shqisave!

Ngjyra e dheut ishte sheshit, kurse drita e fesë nuk shihej. Kështu ka qenë çdo pejgamber në këtë botë.

1140 Njëri sheh minaren, jo zogun mbi minare. Syri nuk ia rrok dot skifterin e aftë në minare.

Tjetri sheh zogun që përplas krahët, por nuk e sheh pendën në gojën e zogut.

Kurse ai që sheh me dritën e Zotit, edhe zogun e sheh, edhe pendën në gojën e tij.

Dhe i thotë tjetrit: Pendën shihe, pendën! Gjersa të mos e kesh parë pendën, nyja nuk zgjidhet!

Njëri e sheh njeriun si trajtë argjile të stolisur me qëndisma, kurse tjetri, një argjilë plot me dituri dhe adhurime!

1145 Trupi është minare, kurse dituria dhe adhurimet i përngjasin zogut, të cilin n'daç zëre treqind, n'daç dy!

Njeriu dritëshkurtër sheh vetëm zogun, asgjë tjetër para e pas zogut.

Kurse penda e zogut është penda e fshehtë tek ai, me të cilën i qëndron shpirti.

Bota e brendshme e zogut që ka pendë në sqep, nuk është aspak e huajtur.

Dituria e tij merr vrull gjithmonë nga shpirti i tij, nuk është as hua, as borxh!

Hilali u sëmur. Zotëria e përbuzte, nuk e njihte.
As sëmundjen nuk ia dëgjoi.
Mustafait (a.s.) i lindi në zemër
ta pyeste Hilalin për shëndetin
dhe shkoi për qoftë e shkuar.

1150 Aksidentalisht, Hilali u sëmur dhe filloi të dobësohej e të tretej. Me anë të vahjit, Mustafai e kuptoi gjendjen e tij.

Meqë zotëria e nënvleftësonte shumë, nuk mori vesh as për sëmundjen e tij!

Ai njeri i mirë ndenji shtrirë në stallë plot nëntë ditë, askush s'ia dinte hallin!

Ai burrë, ai sovran përmbi burra, ai që rrethohet si det nga qindra mendje!

Pejgamberit i erdhi mesazhi hyjnor: Mëshira e Zotit iu bë shpëtim të vuajturve. Hilali që vuan nga dëshira për ty, është i sëmurë.

1155 Mustafai doli në rrugë për ta parë Hilalin me vlerë të lartë, për ta pyetur për shëndetin e për t'i thënë "qofshin të shkuara".

Hëna i ishte vënë pas diellit të vahjit, edhe sahabet, si yjet, shkonin pas tij!

Hëna thoshte: Sahabet, shokët e mi, u ngjajnë yjeve. Të mirëve u tregojnë rrugën e drejtë, azaganët i gjuajnë me gurë!

Zotërisë i thanë se kishte ardhur sovrani dhe ai u hodh nga vendi si i marrë!

Duke kujtuar se sovrani i sovranëve kish ardhur për të, zotëria përplasi duart nga gëzimi.

1160 Duke zbritur poshtë, pothuajse i shpërndante jetë sjellësit të lajmit të mirë!

E puthi tokën, përshëndeti me selam. Nga gëzimi, fytyra i ishte skuqur si trëndafil!

Mirëse erdhe, urdhëro, i tha. Na e nderove shtëpinë, na e ktheve në xhennet!

Shtëpia më qoftë më e lartë se qielli sepse pashë kulmin e kohës!

Sovrani i shumënderuar, me një mënyrë qortimi, i tha atij: Unë s'erdha të të shoh ty!

1165 Zotëria tha: T'u bëftë shpirti kurban? Po ç'është shpirti? Ki mirësinë, për kë është kjo ardhje?

Thuaje dhe t'i bëhem dhé këmbëve të atij personi që është fidan i mbjellë në kopshtin e mirësisë dhe favorit tënd!

Mustafai i tha: Ku është Hilali i arshit? Ai që, nga thjeshtësia, shtrihet përtokë si vezullimi i hënës!

Ku është padishahu që fshihet nën robërim, që ka ardhur në këtë botë për t'i dëgjuar ato të fshehta?

Mos thuaj për të "shërbëtori ynë, stallari ynë"! Dije se thesari ndodhet nën rrënoja!

1170 Si shkon sëmundja e Hilalit, nën këmbët e të cilit janë shtruar mijëra hëna të plota?

Zotëria i tha: S'di të jetë i sëmurë, vetëm se po bëhen disa ditë që s'ka ardhur tek unë!

Meqë është stallar, ai bie e ngrihet me kuajt e me mushkat dhe fle këtu në stallë!

Mustafai (a.s.) hyn në stallën e atij beut për t'i thënë Hilalit të shkuara dhe shfaq respekt dhe konsideratë për Hilalin.

Pejgamberi hyri në stallë për ta parë Hilalin dhe filloi ta kërkojë.

Stalla ishte e errët, e fëlliqur dhe për faqe të zezë. Por kur erdhi koha e njohjes dhe afërsisë, të gjitha këto të këqija u zhdukën nga sheshi.

1175 Dhe ai luan, ashtu si Jakupi që nuhati kundërmimin e Jusufit, nuhati kundërmimin e Pejgamberit!

Mrekullitë nuk mund të bëhen shkak për besim; ajo çka i tërheq cilësitë është kundërmimi i llojit.

Mrekullitë janë për ta persekutuar armikun. Kurse kundërmimi i llojit bëhet shkak për ta fituar zemrën, për ta bërë njeriun pasionant.

Mrekullitë persekutojnë armikun dhe jo mikun. A mund t'i lidhet qafa mikut?

Hilali e nuhati kundërmimin e Pejgamberit duke qenë në gjumë dhe ç'duhet të ishte ajo aromë e këndshme mes asaj plehërishteje!

1180 Ndërkaq, mes këmbëve të kuajve dhe mushkave, vuri re fundin e rrobës së pastër të atij Pejgamberi të pashoq!

Dhe duke e përshkuar fytyrën nga buxhaku i stallës, gjer në tokë, e fërkoi te këmbët e atij burri!

Pejgamberi e përshkoi fytyrën në fytyrën e tij, ia puthi kokën, sytë, fytyrën.

Dhe tha: O Zot, ç'margaritar i fshehtë je ti! O i vetmuari i arshit, si je, mirë?

Hilali i tha: Në ç'gjendje vjen ashiku i kredhur në gjumë nëse në gojën e tij lind dielli?

1185 Ç'ndodh sikur një të etur që përtyp dhé, ta marrë uji e ta bartë bukur mbi krye?

Kur dëgjoi se Isai (a.s.) kishte ecur mbi ujë, Mustafai (a.s.) tha: "Po ta kishte shtuar njohjen faktike, do të ecte mbi ajër!"

Si Isai. Lumi e mbante sipër. Ai qe i sigurt se ndodhej i zhytur në eliksir.

Ahmedi tha: Po të kishte më shumë njohje faktike, ajri do t'i bëhej kafshë shale!

Si unë... Edhe unë ia hipa ajrit, natën e miraxhit eca mbi ajër.

Hilali tha: Në ç'gjendje vjen një qen i verbër dhe i fëlliqur nëse hidhet përpjetë nga gjumi dhe e sheh veten se është bërë luan?

1190 Por jo luan i vrarë me shigjetë, por luan, nga kundërmimi i të cilit thyhen shpata dhe mburoja!

Ç'ndodh sikur një qorri që hiqet zvarrë si gjarpër, i hapen sytë dhe sheh pranverën, kopshtet e vreshtat?

Ç'ndodh me atë që shpëton nga përmbajtja dhe cilësia, që arrin në vendin e jetës së përhershme të pacilësisë?

Ç'ndodh sikur, në vendin e tejhapësirës, të vijë në gjendje të falë përmbajtje dhe cilësi, sikur të gjitha përmbajtjet dhe cilësitë t'i mblidhen si qentë përreth sofrës,

Sikur t'u hedhë kocka atyre në botën e pacilësisë? Bujarisht hesht, mos e këndo këtë sure!

O bir, mos e prek këtë musaf pa u larë prej cilësisë e pa u pastruar tërësisht!

Mirë, o sovranë, të jem i fëlliqur, të jem i pastër, të mos e këndoj këtë në këtë botë e ç'të këndoj?

Ti më thua që, për të hyrë në sevap, të mos hyj në hauzin e ujit pa u larë e pastruar!

Mirëpo jashtë hauzit nuk ka veçse dhé. Ai që nuk hyn në hauz, nuk pastrohet dot!

Po qe se uji nuk do të kishte këtë favor dhe bujari, po qe se nuk do t4i pranonte dhe pastronte fëlliqësitë çdo çast,

Mjerë për ata që vuajnë nga nevoja dhe dëshira për të, për ata që e lidhin shpresën pas tij, për mallin e tyre të përjetshëm për të!

Uji ka qindra favore, qindra mirësi. Ai i pranon fëlliqësitë, etj.

O drita e Zotit, Hysameddin, të mbron ty nga zogjtë e këqinj, të vëzhgon e të pret!

O diell që je i fshehtë për lakuriqët e natës, drita e Zotit dhe lartësia e tij sublime janë vëzhguesi dhe roja jote!

Perdja para fytyrës së diellit është vetëm si rrjedhojë e shkëlqimit të tepërt të tij dhe e dritës së tij të fortë e të fuqishme.

Dhe perdja e diellit është drita e Zotit. Kush nuk ka pjesë prej saj, është lakuriq nate, është natë!

Meqë që të dy kanë mbetur nën horizontin e diellit dhe nën perde, ose u është errësuar fytyra, ose kanë ngrirë.

E shkrove një pjesë të historisë së Hilalit. Dhe tani bëj fjalë për historinë e hënës së plotë.

Hilali ose hëna e re dhe hëna e plotë janë një. Ato janë larg dyzimit, mangësisë, mungesës.

Në të vërtetë, hëna e re nuk pranon mangësi; mangësia në dukje kthehet dalngadalë në plotësim dhe ajo bëhet hënë e plotë.

Gjatë natës, ajo i jep natës mësime mbi ngadalësinë, i tregon se shqetësimi do të lehtësohet dalngadalë.

Dhe thotë: O i ngutur i papjekur, ngjitja në çati bëhet me anë të shkallës së mbështetur në mur duke u ngjitur shkallare pas shkallareje!

Tenxheres i thotë: Ziej ngadalë-ngadalë dhe mjeshtërisht; nga gjella që zjen marrëzisht nuk vjen dobi!

A nuk ishte i aftë Zoti ta krijonte gjithësinë në një herë të vetme me anë të urdhrit "Bëhu"? A ka dyshim për këtë?

Mirë, po pse vazhdoi ky krijim gjashtë ditë? Dhe çdo ditë ishte sa plot një mijë vjet?

Pse fëmija krijohet në nëntë muaj? Sepse zakoni i sovranëve është ta bëjnë një gjë ngadalë.

Pse krijimi i Ademit vazhdoi dyzet mëngjese; pse ajo argjilë u shndërrua në njeri dalngadalë?

Zoti s'është i ngutshëm si ti, o njeri i papjekur! Ti sapo u hodhe dhe vrapove dhe, megjithëse je fëmijë, e tregon veten sheh.

Del mbi çdo gjë si kungulli mbi ujë! Ku ke këmbë ti të rezistosh në luftë?

U mbështete mureve, pemëve, dole si kungulli mbi ujë, o kokëtullë!

Më parë, kafsha jote e shalës është selvi e gjatë, por, në fund, bëhesh diçka e thatë, brenda krejt boshe!

O kungull uji, ngjyra jote jeshile zverdhet shpejt, sepse ajo ngjyrë është një bojë hua, nuk ndodhet në thelb.

Një grua plakë shkulte qimet mbi surratin e saj të shëmtuar, e lyente fytyrën, vinte të kuq, por kurrsesi nuk ia arrinte dot qëllimit.

Ishte një plakë nëntëdhjetë vjeçe. E kishte fytyrën tërë rudha, me ngjyrë të verdhë si shafran!

I kishte faqet palë-palë, por nga afshi për mashkull nuk kishte hequr dorë.

Dhëmbët i kishin rënë, kurse flokët i ishin zbardhur si qumësht. Shtati i ishte harkuar si hark, çdo ndijim i ishte ndryshuar.

Megjithëkëtë, dëshirën për burrë dhe lakminë e epshit i kishte ende në vend. Kishte pasion për të gjuajtur meshkuj, por laku i ishte thyer e bërë copë-copë!

I ngjante këndezit që këndon pa kohë, rrugës pa rrugëtarë! Ishti si një tenxhere boshe e vënë mbi zjarr të nxehtë.

Ishte e pasionuar pas sheshit, por s'kishte as kalë, as këmbë. Kishte dëshirë t'i frynte bilbilit, por s'kishte as buzë, as zurna!

Zoti mos i dhëntë kujt lakmi në pleqëri! Sa keq për atë që Zoti ia jep këtë lakmi!

Kur qeni plaket dhe i bien dhëmbët, nuk e sulmon më njeriun, por plehrat!

1230 Megjithëkëtë, shihi këta qenër gjashtëdhjetëvjeçarë që u mprihen dhëmbët e qenit çdo çast e më shumë!

Qenit të plakur i derdhen qimet e lëkurës, mirëpo, pa shihi një herë këta qenër të tharë që janë veshur në mëndafsh!

Edhe pasionin, edhe lakminë për para, këta qenër e kanë me të poshtmet! Sa më shumë plaken, ap më shumë u shtohet pasioni! Pa shihi këta soj qensh!

Një jetë e tillë është kapital xhehennemi. Viktima për kasapët e mundimit.

Po t'u thuhet "paçi jetë të gjatë", kënaqen, gojët u mbutun hapur nga të qeshurit!

1235 Këtë mallkim e pandehin urim. S'i hapin sytë, s'e ngrenë kokën një herë!

Po qe se një njeri i tillë do ta shihte një fije se si është ahireti, uruesit do t4i thoshte: Ty të qoftë jeta e gjatë!

Një i varfër u lut për dikë nga Gejlani: "Zoti të bashkoftë shëndoshë e mirë me shtëpi e fëmijë!"

Një ditë, kur një i varfër i shtënë pas bukës, një lypsar me zembil në dorë, mori bukë prej një të pasuri nga Gejlani

Dhe e uroi "Zoti të bashkoftë shëndoshë e mirë me grua e fëmijë!",

I pasuri nga Gejlani u nxeh dhe i tha: O njeri i shëmtuar, po qe se shtëpi e fëmijë që thua ti, janë ato që kam parë unë, Zoti të bashkoftë ty me ta!

1240 Njerëzit e ulët ia ulin vlerën kujtdo që thotë një fjalë. Edhe sikur ajo fjalë të jetë e lartë e me vlerë, ata ia ulin vlerën.

Sepse fjala thuhet sipas dëgjuesit. Terziu e pret kaftanin sipas shtatit të personit!

Gruaja plakë.

Meqë dëgjuesit në kuvend janë njerëz të ulët, s'ka zgjidhje tjetër veçse të thuhen fjalë të ulëta!

Lëre peng këtë fjalë dhe filloja prapë historisë së asaj plakës.

Po qe se njeriu plaket pa u bërë njeri, ngjitja emrin plakë shtrigë!

1245 As kapital ka, as vlerë, as dhe mundësi për të pranuar ndonjë kapital!

As merr një gjë të mirë, as jep. As kuptim ka, as denjësi për të kuptuar.

As gjuhë ka, as veshë, as mendje, as sy. As është në vete, as e ka humbur vetëdijen, as ka ndonjë mendim!

As lutje ka, as bukuri që të lajkatohet. Eshtë shtresa-shtresa si qepë dhe i qelbur në çdo shtresë!

As rrugë ka bërë, as i ka mbetur këmbë për të bërë rrugë. Ai i regjuri as digjet, as rënkon për ndonjë gjë!

Një i varfër mori përgjigjen "jo" për çfarëdo gjë që kërkoi në një shtëpi.

1250 Në një shtëpi shkoi një i varfër dhe kërkoi bukë të thatë ose nanicë taze.

I zoti i shtëpisë i tha: Ç'kërkon buka këtu? A mos është dyqan buke këtu? A je i marrë?

Kur lypësi i kërkoi të paktën pak dhjamë, i zoti i shtëpisë i tha se aty s'ishte dyqan kasapi!

Atëherë, lypsari i tha: Të paktën, më jep pakëz miell! Kurse i zoti i shtëpisë ia ktheu: A mos e pandehe mulli këtu?

Më në fund, lypsari iu lut: E lashë çdo gjë, një çanak ujë, të paktën! Prapë, i zoti i shtëpisë iu përgjigj: Këtu s'është as lumë, as çezmë!

1255 Përfundimisht, për çfarëdo që kërkoi lypësi, nga buka te krundet, i zoti i shtëpisë u tall me të!

I varfëri hyri brenda, ngriti fundin dhe deshi të përmirrte brenda në shtëpi.

I zoti i shtëpisë i tha: O njeri i shëmtuar, ç'po bën? Lypsari ia ktheu: Në këtë gërmadhë, të paktën të derdh një ujë e të lehtësohem!

Meqë këtu s'u jetoka, në një shtëpi të tillë vetëm u pshurka!

Ti s'je ushqyer në krah të padishahut, nuk e mësove dot gjuetinë; fundja, nuk je skifter që të zësh gjah!

1260 Nuk je as pallua që t'ua gëzosh sytë njerëzve me pendët e bukura!

Nuk je papagall që të të japin sheqer dhe të t'i dëgjojnë fjalët e ëmbla!

Nuk je bilbil që t'ia thuash me zë të bukur a me të qarë në livadhe a në kopshte me tulipanë!

Nuk je zog lajmëtar që të shërbesh si korrier. Nuk je lejlek që të bësh fole në lartësi!

Ç'kërkon ti? Pse të të blejnë ty? Ç'zog a shpend je ti që të të përdorin për të ngrënë?

1265 Hiq dorë nga dyqani i këtyre që s'e njohin ç'është vlera dhe eja në dyqanin e mirësisë "Zoti blen"!

Cohën që s'e merr askush nga vjetërsia, e merr ai bujar!

Tek ai asnjë zemër nuk prapësohet, sepse ai nuk pret ndonjë fitim nga shitblerja!

Historia e gruas plakë.

E hutuara deshte të dilte në sokak si nuse; ajo grua e azdisur i shkuli vetullat.

Dhe u ngul para pasqyrës për t'i zbukuruar e stolisur faqet, sytë, gojën.

1270 Dhe, me gëzim shtroi disa herë të bardhë në fytyrë, mirëpo surrati i saj i vyshkur assesi s'e zuri bojën!

I preu cipat prej varaku nga teksti i Kur'anit dhe i ngjiti ng surratin e pistë e të ndyrë.

Në këtë mënyrë, kërkonte t'i mbulonte rrudhat e fytyrës, të bëhej gur unaze i të bukurave!

I ngjiste ato cipat prej varaku, por sa e vishte çarçafin, që të gjitha i binin poshtë.

Megjithatë, i merrte prapë e i ngjiste në fytyrë me pështymë.

1275 Por prapë i ndodhte e njëjta gjë: sapo e vishte çarçafin, të gjitha i derdheshin përtokë!

U përpoq e u mundua shumë dhe, më në fund, i lëshoi shejtanit qindra mallkime!

Menjëherë u duk Iblisi që i tha: O vjetërsirë e tharë, e kalbur, e kundërmuar!

Jo vetëm s'e kam mendur kurrë për vete këtë, por as kam parë vjetërsirë që ta bëjë këtë punë!

Mbolle një farë të çuditshme në të keqe, nuk le musaf në botë!

1280 Ti je sa për njëqind ushtri shejtanësh! O grua plakë, lërmë të qetë!

Që të të skuqet fytyra si mollë, vodhe sa e sa gjëra nga libri i dijes!

Kopjove fjalët e sa e sa njerëzve të Zotit për t'i shitur e për të blerë me to nder dhe pozitë!

Por ngjyra e huaj e marrë hua nuk ta skuqi dot fytyrën. Dega e lidhur për druri të hurmasë nuk dha hurma!

Më në fund, pasi erdhi çarçafi i vdekjes e të mbështolli, të gjitha këto stoli të ranë nga faqet!

1285 Kur vjen zëri "ngrehu" i kohës së shtegtimit, të gjitha thashethemet ikin e shkojnë!

Dhe ia beh bota e heshtjes! Të paktën hesht sa pa ardhur ajo! Mjerë për atë person që s'e njeh vdekjen përsafërmi!

Jepi shkëlqim zemrës për nja dy ditë dhe atë pasqyrë bëje libër për vete!

Në sajë të Jusufit gjithmonë epror, Zelihaja u rinua përsëpari.

Të ftohtit e ftohtësisë së plakës ndryhon aty për aty nga dielli i korrikut.

1290 Me lotët e Merjemes, dega e tharë e hurmës jeshilohet dhe jep hurma.

O plakë, pse të rrish e të bësh luftë me kazanë dhe kaderin? Lëre të shkuarën dhe kërkoje atë që ke në dorë!

Meqë s'ka mundësi të të zbukurohet fytyra, n'daç lyej të bardhë, n'daç bojë të zezë!

I sëmuri që e preu shpresën se do ta shëronte mjeku.

Dikush u sëmur. Shkoi te mjeku e i tha: Kapma pulsin

Dhe ma kupto vuajtjen përbrenda. Sepse damari i pulsit arrin në zemër!

1295 Zemra nuk duket por gjendja e saj kuptohet nga pulsi sepse ka lidhje me pulsin!

O person i sigurt, edhe era është e fshehtë; ajo kuptohet nga pluhuri që ngre, nga gjethet që i fluturon.

Nga e djathta fryn, apo nga e majta? Këtë ta thotë lëvizja e gjetheve.

Ku është dehja e zemrës? S'e sheh dot. Kërkoje në sytë e mekur që i përngjajnë narcizit.

Dhe, meqë ndodhesh larg nga personi i Zotit, mund ta njohësh edhe nga mrekullitë e pejgamberëve.

1300 Mrekullitë dhe parashikimet mrekullore që janë gjëra të fshehta, reflektohen nga prijësit e urtë, nëpër zemra.

Në zemrat e tyre ka qindra kiamete të gatshme... Më i ulti është ky: komshinjtë e tij bëhen sarhoshë!

Fatlumi që mërgon pranë një personi të bekuar, do të thotë se bie e ngrihet me Zotin.

Mrekullia mbi gjërat jo të gjalla, është ose kthimi i shkopit në kuçedër, ose hapja e detit si rrugë kalimi, ose ndarja e hënës në dy pjesë.

Por po veproi pa ndërmjetës mbi shpirtin, merret me një lidhje të fshehtë.

1305 Ndikimi i mrekullive dhe parashikimeve mrekullore mbi gjërat jo të gjalla, është i përkohshëm, kalimtar. Kurse ndikimi mbi zemrën është i vazhdueshëm, i pandërprerë.

Në këtë mënyrë, nga ajo gjë jo e gjallë ndikon mbi zemrën e njeriut. Sa e këndshme është buka që s'ka të bëjë me brumin!

Sa e këndshme është sofra e papakësuar e Mesihut, sa i këndshëm është fruti i Merjemes i rritur pa kopësht e pa vreshtë!

Mrekullitë e shkëputura e të ardhura nga shpirti i burrit të përkryer ndikojnë si jetë mbi zemrën dhe shpirtin e kërkuesit.

Mrekullia është det, kurse personi i mangët është zog apo shpend që jeton në tokë. Zogu apo shpendi i ujit është i sigurt nga mbytja dhe shkatërrimi.

1310 E dobëson shpirtin e çdo të huaji, por i fal fuqi shpirtit të personit bashkëkohës.

Po s'ia gjete brenda këtë bekueshmëri, çdo çast provoje.

Ndikimet duken pandërprerë në ndjenjat e njeriut. Ato njoftojnë mbi ndikuesin.

Kuptimi dhe e vërteta e çdo ilaçi, arti i çdo mjeshtërie janë të fshehura si enigmatike.

Por po t'ia shohësh punët dhe veprat që bën, megjithëse e ka të vërtetën të fshehur, ia nxjerr në shesh.

1315 Fuqia e fshehtë në të, kur vjen puna te veprimi, del në dukje, shihet.

Ndërsa të gjitha këto bëhen të dukshme për ty me shenjat dhe veprat e tyre, si ndodh që Zoti nuk duket me veprat e veta?

A s'janë shkaqet me veprat, përmbajtje dhe lëvozhgë? Po t'i hetosh, a s'janë të gjitha vepra të tij?

I sheh veprat e tij dhe disa gjëra i do, mirë, po pse nuk di gjë për dhuruesin e tyre?

Duke u kapur pas një iluzioni, njerëzit i do, po pse nuk e do sovranin e lindjes dhe perëndimit?

1320 O person i lartë, kjo fjalë s'ka fund. Dëshiroj që edhe lakmia jonë në këtë çështje të mos mbarojë!

Historia e të sëmurit.

Kthehu dhe thuaje historinë e të sëmurit me mjekun i cili i mbulonte të metat.

Mjeku preku pulsin e të sëmurit dhe e kuptoi gjendjen. S'kishte fare shpresë për shpëtim.

Dhe i tha: Bëj çfarë të të dojë zemra, që kjo vuajtje e trupit të të shkojë!

Bëj ç'të të shkojë ndërmend, mos u druaj, që durimi dhe pehrizi të të mos japin mundim!

1325 Dije se durimi dhe pehrizi janë të dëmshme për këtë sëmundje, pra, bëj ç'të të vijë për zemre!

I tha të sëmurit pothuajse siç thotë Zoti: "Bëni ç'të dëshironi!"

I sëmuri i tha: Mrekulli! Edhe ti, shkofsh me të mirë! Unë po shkoj në breg të lumit për soditje!

Pastaj po shëtiste në breg të lumit siç ia donte zemra, me qëllim që t'i hapej një portë shëndeti, të shërohej...

Në anë të ujit ishte ulur një sofi që lante duart e sytë dhe, ndërsa ishte i pastër, bëhej edhe një herë më shumë i pastër...

1330 Me ta parë kokën e sofiut, i sëmuri u kap pas një mendimi fantazist dhe i lindi përbrenda dëshira entuziaste t'i jepte një dackë!

Dhe e ngriti dorën t'i binte rradakes së sofiut i cili adhuronte gjellën me bollgur!

Mjeku i kishte thënë se, po të përmbahej e të mos bëhte atë që i lindte përbrenda, kjo do t'i shkaktonte vuajtje.

Kurse Zoti ka urdhëruar: "Mos e hidhni veten në rrezik me duart tuaja!" Pa le të kesh pasion për një dackë!

Dhe thoshte me vete: Ky durim dhe pehriz është rrezik! Mos u druaj si të tjerët, pa bjeri një herë fort!

1335 Dhe kur e vuri në vend dëshirën, nga rradakja e sofiut kërciti fort. Sofiu bërtiti: O torollak i poshtër!

Dhe deshi t'i binte nja dy grushta, t'ia shkulte mjekër e mustaqe, po hoqi dorë.

Edhe populli është i sëmurë, është me ethe, është i pashpresë! Me nxitjen e shejtanit heq një dackë e qëllon ja, kështu!

Që të gjithë lakmojnë t'i ngacmojnë të pafajshmit. E shohin të metë kokën e njëri-tjetrit!

O ti që i godet në kokë të pafajshmit, a nuk e sheh ndëshkimin e kësaj në kokën tënde?

1340 O ti që, duke i pandehur për mjekësi dëshirat dhe pasionet e tua, ngrihesh për t'i zënë me dacka të dobëtit!

Kush të thotë se ky është ilaç, është tallur me ty, ka qeshur me ty! A nuk ishte po ai që e pati prirë Ademin për në grurë?

A s'pati thënë ai, "O Adem dhe Hava që lusni ndihmën e Zotit, hajeni këtë për ilaç që të jetoni amshueshmërisht!

Shejtani ia lëkundi, ia rrëshqiti këmbën Ademit, e goditi në kokë. Por ajo goditje u kthye mbrapsht, ra mbi kokë të shejtanit dhe iu bë ndëshkim atij.

Shejtani e bëri Ademin të rrëshqasë fort mirë, por Ademi kishte mbështetje Zotin, ishte Zoti që e mbante për dore!

1345 Ademi ishte një mal dhe ç'do të bëhej sikur të mbushej me gjarpërinj? Ishte minierë kundërhelmi, prandaj s'i erdhi asnjë dëm!

Tek ti s'ndodhet asnjë thërrime kundërhelm, si shpreson të shpëtosh, si e gënjen veten?

Ku është tek ti mbështetja si prej Halili tek Zoti? Ku është tek ti zemërgjerësia si tek Kelimi, bashkëbiseduesi i Zotit, profeti Musa?

Ku është ajo mbështetje te Zoti që shpata të mos ta presë Ismailin, ku është ajo zemërgjerësi që ta bëjë fundin e Nilit rrugë të gjerë?

Nëse një njeri i bekuar rrëzohet nga minareja, era ia mbush rrobën duke e bërë që të zbresë në tokë butë e të shpëtojë.

1350 O njeri i mirë, nëse nuk i beson atij fati të mirë, pse ia lëshon veten erës?

Nga kjo minare ranë kokëposhtë qindramijëra si Adi duke ia lëshuar erës edhe kokat, edhe shpirtrat!

Shihi milionat që ranë kokëposhtë nga kjo minare.

Nëse nuk di të luash mbi litarin e ekuilibrit, falendero që ke këmbë dhe ec mbi tokë!

Dhe mos bëj krahë kartoni për vete për të fluturuar nga mali. Sa e sa vetë e humbën kokën nga kjo sevda!

1355 Ai sofiu mori zjarr nga zemërimi i madh, megjithatë, i hodhi sytë te fundi i punës.

Personi që e dallon kurthin dhe s'e kap karremin, sapo të hedhë hap nga radha e parë, qëndron, nuk shkon më tej!

Lum për sytë që e shohin fundin e punës. Ata e shohin prishjen dhe kalbjen e kurmit.

Edhe syri i Ahmedit e pati parë atë dhe që këtu e pati soditur xhehennemin fije për pé.

I pati parë arshin, kursinë, xhennetet, i pati grisur perdet e indiferentizmit.

1360 Po deshe të shpëtosh nga dëmi, mbylle syrin para fillimit të punës dhe shih kah mbarimi.

Shih fundin dhe të paqenat shihi të qena, kurse të qenat gjeji si diçka të ulët të përceptuar me anë të ndijimeve.

Të paktën shihe këtë: Çdo i mençur e kërkon natë e ditë të paqenën.

Kush është ai që bie në papasje e s'e kërkon bujarinë, kush nuk do të shtijë në dorë ndonjë fitim nëpër dyqane?

Kush nuk dëshiron prodhim në arë, kush nuk shpreson një fidan nga fidanishtet?

1365 A ka kush që s'dëshiron të marrë njohuri nëpër medresetë, që nuk lutet për favorin e Zotit në shtëpitë e adhurimit?

Të gjithë këta i kanë hedhur pas shpine të qenat dhe kërkojnë të paqenat, u bëhen rob të paqenave.

Sepse produktet e artit të Zotit nuk shfaqen tjetërkund veçse tek e paqena.

Para kësaj patëm thënë një simbol, por ti mos i merr kurrsesi atë tjetër gjë e, këtë, tjetër gjë!

Patëm thënë se çdo artist kërkon paqenie për të krijuar artin e tij.

1370 Arkitekti i ndërtimit kërkon një vend të pandërtuar, një ndërtesë të shembur, me tavane të rrëzuar.

Sakai, ujëshërbyesi, kërkon nën që s'ka ujë. Kali i karrocës kërkon një shtëpi që të mos ketë portë.

Në kohën e gjuetisë, të gjithë sulmojnë për te e paqena, pastaj që të gjithë ikin nga e paqena.

Meqë shpresa jote është te e paqena, pse nuk mban në atë anë? Ç'është kjo drojtje nga gjëja ndaj së cilës ke pangopësi?

Meqë pangopësia jote është ajo e paqenë, pse kjo ikja jote prej paqenësisë, prej shndërrimit në paqenie?

1375 Po qe se je bërë i afërt për një fole, përse pret në pusinë e mosqenies, o xhan?

E ke hequr zemrën prej çdo gjëje që ke a s'ke në dorë, grepin e zemrës e ke hedhur në detin e paqenies.

Megjithëse është kështu, përse kjo ikjü jote nga deti i këtij synimi? Nga ai det ranë qindramijëra gjah në grepin tënd!

Pse ia vure emrin vdekje përfitimit? Shih ç'magji që përfitimi të duket vdekje!

Arti në magjinë e tij t'i lidhi të dy sytë dhe jetët u interesuan për gropën.

1380 Me anë të dredhisë së Zotit, fusha mbi gropë i duket përfytyrimit tënd krejtësisht helm gjarpëri!

Shkurt, gropën e pandeh për vend strehimi dhe, më në fund, vdekja e hedh atë në gropë.

I shtrenjti im, këto lloj gabimesh që t'i thashë, dëgjoji nga fjalët e Attarit!

Sulltan Mahmuti dhe skllavi indian.

Dikush që Zoti e mëshiroftë, ka rrëfyer, duke kujtuar Gazi Padishah Mahmudin, margaritarë ka shpuar...

Në luftën e Indisë, ai njeri i lartë e i pastër mori një skllav

1385 Të cilin e bëri kalif dhe e uli në fron, i dha ushtri dhe e bëri bir për shpirt.

Këtë histori gjeje në librin e atij burri të madh të fesë dhe këndoje gjerë e gjatë.

Shkurt, ai djalë rrinte pranë atij padishahu të madh mbi atë fron të bukur.

Ndërkaq, vazhdimisht qahej e ankohej. Dhe padishahu i tha: O ti me fat të bekuar,

Pse qan? A mos t'u prish mirëqenia e rehatia? Je epror mbi padishahët, bie e ngrihesh me padishahë!

1390 Ti ulesh mbi këtë fron, kurse vezirët dhe ushtarët të qëndrojnë të vendosur radhë-radhë para fronit tënd si hëna me yjet!

Djali i tha: Qaj se nëna më ka mbetur në vendin tonë!

Më trembte gjithmonë me ty, më thoshte: Të pafsha në dorë të Mahmudit luan!

Im atë mërzitej nga nëna dhe i thoshte: Ç'zemërim ky, ç'lutje e keqe kjo!

A nuk gjen dot një mallkim tjetër, po i lëshon këtë mallkim vrasës?

1395 Ç'nënë e pamëshirshme dhe zemërgure që je! Pothuajse je duke e prerë tët bir me qindra shpata!

Unë habitesha me fjalët e të dyve dhe zemër ndjeja dhimbje e frikë.

Mendoja se ç'njeri i keq do të ishte Mahmudi që bëhej për t'u marrë shembull për fatkeqësi e shkatërrim.

Unë dridhesha pa pushim nga frika prej teje ndërsa nuk dija gjë për bujarinë tënde!

Pse të mos vijë tani ime ëmë dhe të më shohë mbi fron, o sovrani i botës?

1400 Ja, pra, edhe varfëria i ngjet Mahmudit, është e njëjta e tij. Natyra jote të frikëson vazhdimisht me varfëri!

Por po ta njohësh mëshirën e këtij Mahmudit të lartë e të drejtë, thua: I qoftë fundi me hajër!

O ti që të frikësohet zemra, sipas teje, varfëria është Mahmud! Mos ia vër veshin shumë natyrës sate që të nxjerr nga rruga!

Në e gjuajtsh varfërinë mirë, ke për të qarë si ai fëmija gjer në kiamet!

Trupi i ngjet nënës përsa i përket ushqyerjes së njeriut, por për ty është më i keq se njëqind dushmanë!

1405 Trupi, sapo të sëmuret, të detyron të kërkosh ilaçe për të dhe, sapo të marrë fuqi, të shejtanizon, të bën si idhull!

Dije se, me tërë këto qortime, trupi është korracë; nuk vlen as për dimër, as për verë!

Po durove, shoku i keq është mirë. Durimi ia hap gjoksin njeriut, e zgjron njeriun.

Durimi që tregon hëna natën e bën atë të shndritshme. Durimi i trëndafilit ndaj gjembit e bën atë aromëmirë.

Durimi i luanit të mbetur me ndyrësive dhe gjakut e ngop atë me të vegjlit e deveve.

1410 Durimi i pejgamberëve ndaj mohuesve i ka bërë ata të zgjedhur të Zotit.

Tek kush të shohësh një mirësi të kryer prej tij, dije se e ka arritur atë me durim dhe përpjekje.

Kë të shohësh të uritur e të zhveshur, kjo gjendje e tij është dëshmi e mosdurimit të tij.

Kush ka rënë në gjendje tronditjeje dhe vuajtjeje, patjetër që ka bërë shoqëri me një person të keq.

Po të bësh durim, t'ia pranosh të dashurit afërsinë dhe t'i mbetesh besnik, nuk ndahesh prej tij, nuk i bie kokës me grushta!

1415 Po qe se do t'i ndryshoje shprehitë sipas shprehive të Zotit siç përzihet qumështi me mjaltë, do të thoshe "unë s'i dua ata që perëndojnë"

Nuk do të mbeteshe i vetëm në rrugë si zjarri i mbetur pas largimit të karvanit.

Po të bëhesh bashkëshoqërues i tjetërkujt veç Zotit, për shkak të mosdurimit, vuan nga ndarja prej tij, nuk të mbetet mbarësi.

Po qe se kuvendi yt është flori, si ndodh që i beson tradhtarit?

Ulu e ngrihu me Zotin, pajisu me shprehitë e tij që të jesh i sigurt se amanetet as do të të humbin, as do të të pakësohen.

1420 Pajisu me shprehitë e krijuesit të shprehive, vishu me moralin e Zotit që ka përgatitur dhe ushqyer moralin e pejgamberëve.

Po t'i japësh atij një qengj, të fal një tufë. Fundja, është Zoti që e çon në përsosje çdo cilësi!

A mund t'ia lësh amanet qengjin ujkut? Kurrsesi mos e bëj Jusufin bashkudhëtar me ujkun!

Po qe se ujku bëhet dhelparak, kurrsesi mos u mashtro, prej tij nuk vjen e mirë!

Edhe sikur njeriu i paditur bëhet për një farë kohe shok zemre me ty, më në fund ka për të të bërë ndonjë të keqe për shkak të injorancës!

1425 Ai ka dy organe, është hemafrodit. Puna e secilës vegël më në fund del në shesh.

E fsheh veglën mashkullore nga femrat, bëhet shoqe me to.

Kurse nga meshkujt e fsheh veglën femërore duke e mbuluar me dorë dhe e tregon veten mashkull.

Zoti tha: "Ia nxjerrim në shesh turpin e fshehtë si vegël mashkullore përmbi hundë,

Por robtë tanë që kanë sy, nuk mashtrohen e nuk hyjnë në thes!"

1430 Shkurt, njeriun nuk e bën burrë organi mashkullor. Po të kesh dije, eja në vete dhe ki frikë nga padija.

Mos u jep fort pas mikut injorant fjalëbukur. Ato fjalë i ngjajnë helmit të gjarprit të plakur e të rrëgjuar!

Të thotë "shpirt i nënës", "drita e syve", por nuk të jep gjë tjetër veç vuajtjes dhe mallit të shtuar nga dita në ditë.

Ai u thotë hapur nënës e babait "i vogli im u mërzit nga shkolla, u zverdh e u ligështua"...

Po ta kishe nga grua tjetër, nuk do ta kishe munduar kaq shumë.

1435 N'e daç të vërtetën, po qe se ky nuk do të ishte biri yt dhe s'do ta kisha lindur unë, prapë e ëma do të thoshte për të të njëjtat fjalë.

Eja në vete dhe ik nga kjo nënë, nga mëshira e saj! Shpulla e babait është më e mirë se hallva e saj!

Nëna është egoja, kurse babai, mendja bujare. Kush bën sipas mendjes, në fillim ngushtohet, pastaj, në fund arrin qindra gjerësi!

O Zot që i dhuron mendjet, arri në ndihmë të klithmës! Po të mos dëshirosh ti diçka, askush s'mund ta dëshirojë!

Tek ti është edhe dëshirimi, edhe mirësia. Kush jemi ne? Ti je edhe i pari, edhe i mbrami, edhe ai që s'ke fillim, edhe ai që s'ke fund!

1440 Ti edhe flet, edhe dëgjon, edhe je. Me gjithë këtë mall e pasuri, prapë ne nuk jemi asgjë!

O Zot, na bëre propozime; tani ki mirësinë dhe na e shto interesimin për sexhden; mos na e dërgo përtacinë e determinizmit që të na e shuajë dëshirën!

Determinizmi është krahu, flatra e të përkryerve, është zinxhiri, qelia e errët e përtacëve.

Determinizmin dije si ujin e Nilit: ujë për besimtarin, gjak për qafirin!

Krahu, flatra, i çon skifterët te padishahu, kurse mjellmat, në varrezë!

1445 Tani ti lëre tregimin për mosqenien, sepse i ngjet kundërhelmit, kurse ti e pandeh për helm...

O bashkudhëtar porte, eja në vete dhe mos u frikëso nga Mahmudi i mosqenies si ai fëmija indian.

Frikësohu nga qenia me të cilën je mbështjellë tani! As ai iluzion qenieje s'është gjë, as ti s'je gjë!

Një gjë që s'është asgjë i është bërë ashik një gjëje që s'është asgjë; një gjë që nuk është bërë e qenë kurrë, ia ka prerë rrugën një gjëje që s'është bërë e qenë kurrë!

Kur këto iluzione të zhduken, gjërat që s'i nxë mendja, të duken krejt qartë!

Nuk ka dhimbje dhe shqetësim për vdekjen e atyre që kanë ikur; ata kujtohen me dhimbje vetëm se humbën atë që kishin në dorë!

1450 Mirë ka thënë i moçmi: Personi që ikën nga kjo botë

Nuk ka ndonjë hall, ndonjë dhimbje për shkak të vdekjes. Ai ndjen qindra dhimbje ngaqë i ka ikur dore ajo që ka pasur në dorë!

Pse nuk e bëra kible vdekjen e cila është vendi ku groposen të gjitha të mirat dhe dhuntitë?

Nga hutimi, gjatë gjithë jetës i bëra kible iluzionet të cilat, edhe ato, kur më erdhi vdekja, humbën e ikën!

Malli që kihet për të vdekurit nuk është se kanë vdekur, por sepse kanë qenë dhënë pas trajtave.

1455 Nuk pamë që këta të ishin trajta apo shkumë. Shkuma lind nga deti, zhvillohet dhe lëviz në det.

Kur deti t'i hedhë shkumat në tokë, shko në varrezë dhe soditi ato shkuma!

Ku është lëvizja juaj, loja juaj? Apo mos deti ju braktisi në shkatërrim?

Edhe ata të të thonë ty jo me gojë e me buzë, por me qëndrimin e tyre: Mos na e bëj këtë pyetje neve, por bëja detit!

Si lëviz pa pasur dallgë trajta që është si shkumë? Si ngrihet dheu në ajër pa pasur erë?

1460 A e pe pluhurin e trajtës, shihe edhe erën. A e pe shkumën, sodite edhe detin e zbulimit, e formimit përsëpari.

Eja e shih se tek ti vetëm ky vështrim, kjo soditje vlen. Po të pyesësh për përtej kësaj, ti je dhjamë, mish, palcë dhe nerva.

Por qirinjtë prej dhjami s'vlejnë për ndriçim, mishi yt s'bëhet qebap për sarhoshin.

Gjithë kurmin trete në vështrim, ec drejt vështrimit, shko në vështrim, arri në vështrim!

Eshtë një vështrim që sheh dy milje rrugë;; është një vështrim që sheh edhe dy botët, edhe fytyrën e sovranit të të dy botëve!

1465 Mes këtyre dy vështrimeve ka ndryshnime të panumërueshme. Gjërat e fshehta i di Zoti, por ti kërko një syrme për sytë!

E dëgjove që treguam për detin e mosqenies. Përpiqu që të ndodhesh gjithmonë në këtë det!

Sepse origjina e pozicionimit është bota e mosqenies; atje s'ka asgjë është krejt bosh, shenja e atdyshme nuk gjendet!

Të gjithë mjeshtërit, për t'i kryer punët e tyre, kërkojnë mosqenien dhe vatanin e thyerjes, humbjes.

1470 Ku të jetë mosqenia me të tepërt, aty është pozicionimi i Zotit, puna e Zotit është aty.

Meqë mosqenia është në gradën më të lartë, të papasurit aty arritën dhe e morën shpërblimin.

Sidomos dervishi që e ka asgjësuar kurmin dhe mallin, është më përpara se të gjithë. Ndërkaq, puna është te asgjësimi dhe mungesa e kurmit, jo te lypja!

Lypësi është personi që i ka mbaruar malli e gjëja, kurse i ngopuri dhe i kënaquri me pak, personi që e asgjëson kurmin!

Më në fund, mos u anko pse po vuan. Sepse vuajtja është një kalë në revan i cili e çon njeriun në mosqenie.

1475 Unë kaq po të them, kurse për më tej, mendo vetë! Po qe se mendimi të ka ngrirë, po qe se nuk mendon dot, ec tutje, bëj ziqër!

Zikri i jep dridhje mendimit, e vë në lëvizje. Bëje zikrin diell për këtë mendim të ngrirë.

Thelbi i punës e tërheq, por, o vëlla, mos e lër punën për ta pritur atë tërheqje.

Sepse lënia e punës i ngjet përkëdhelisë. A përkëdhelet ai që luan me shpirtin?

O bir, mos mendo as se ke për t'u pranuar, as se ke për t'u prapësuar. Ti vetëm shih dhe kujdesu për zbatimin e urdhrit dhe ndalimit!

1480 Ndërkaq, përnjëherësh, zogu i tërheqjes fluturon dhe shfaqet nga foleja e bërë prej karthijash. Po ta shohësh atë, do të thotë se u bë mëngjes dhe, atëherë, shuaje edhe qiririn!

Kur sytë të fillojnë t'i grisin perdet e ta shohin të vërtetën, kjo dritë është, atëherë, drita e tij. Ai që e zotëron këtë dritë, vështron jashtë ku sheh të brendshmen.

Në molekulë sheh diellin e qenies së përjetshme, në pikë, tërë detin!

Prapë historia e sofiut, sofiu me kadiun.

Sofiu tha: Nuk është me vend që, për shkak të një dacke të ngrënë kokës, ta japësh kokën verbërisht.

Kam veshur pelerinën e nënshtrimit, prandaj më vjen e lehtë të ha dacka!

1485 E pa dushmanin shumë të dobët, po t'i bie edhe unë një grusht armiqësisht,

Do të shkrihet e rrjedhë si kallaj. Ndërkaq, padishahu do të japë urdhër për ndëshkim një për një.

Fundja, çadra, e shpartalluar, shtylla, e thyer, kërkon pretekst për t'u shembur…

Të hysh nën shpatë, të pranosh vdekjen për këtë njeri, ç'është e drejta, s'e vlen…

Meqë nuk e rrihte dot, sajoi ta çonte te kadiu.

1490 Sepse kadiu është peshorja e drejtësisë së Zotit ku nuk hyn dot hilja e shejtanit!

Ai është gërshëra e zilive, e grindjeve, e pret luftën, thashethemen mes dy dushmanëve!

E mbyll në shishe magjinë, shejtanin; i hesht ligjet, intrigat!

Me ta parë peshoren, armiku lakmitar e lë sjelljen e keqe dhe i përulet vendimit të tij.

Por po të mos jetë peshorja, edhe sikur t'i japësh shumë, nuk kënaqet me pjesën që i jepet.

1495 Kadiu është mëshirë, e largon luftën; ai është një pikë nga deti i drejtësisë i kiametit.

Edhe sikur pika të jetë e vogël dhe ta ketë këmbën të shkurtër, kthjelltësia e detit bëhet e dukshme te ajo.

Po ta pastrosh pluhurin në sy, nga pika mund të shohësh Tigrin.

Pjesët janë dëshmitare të gjendjes së të tërave. Kuqëlimi që shfaqet pas perëndimit të diellit tregon për ekzistencën e diellit.

Kur Zoti pati thënë "betohem në kuqëlimin që shfaqet pas perëndimit të diellit, qe betuar mbi trupin e Ahmedit.

1500 Po qe se milingona do ta kuptonte lëmin duke e parë kokrrën e grurit, a do të dridhej mbi atë kokërr gruri?

Por ti kthehu përsëri ku e pate fjalën, se sofiu s'ka durim. E kërkon me ngut ndëshkimin e shpullës që hëngri.

O ti që bën prapësi dhe e ke zemrën të kënaqur, a po pandeh se s'ke për ta hequr pasojën e bëmave të tua që sillesh i shkujdesur?

Apo mos i harrove bëmat dhe shkujdesja t'i uli perdet?

Po të mos kishe armiqtë pas, gjithësia do të ta kishte zili!

1505 Por ti je në burg për shkak të drejtësisë që ke. Pra, shih të kërkosh falje pak nga pak për shkak të kundërshtimeve që ke bërë!

Shih që dhënësi i ndëshkimit të të mos kapë menjëherë. O mik, kthjelloje ujin tënd!

Sofiu shkoi pranë njeriut që i ra me shpullë dhe iu kap pas rrobës si ankues ndaj tij.

Dhe tërhiq e tërhiq, e çoi atë te kadiu. Dhe i tha: Ose hipe këtë gomar të prapë në gomar dhe ndëshkoje duke ia treguar popullit,

Ose ndëshkoje me rrahje. Fundja, bëj atë që të duket më me vend!

1510 Edhe sikur të vdesë nga dënimi i dhënë prej teje, vdes e shkon pa pyetur njeri për të!

Po qe se dikush vdes nga shkopi që i dha kadiu ligjërisht, kadiu nuk e dëmshpërblen, sepse urdhri i sheriatit nuk është lodër!

Ai është përfaqësuesi i Zotit, është hija e drejtësisë së Zotit, është pasqyra e çdo të drejti dhe e çdo fajtori që duhet ndëshkuar.

Ai jep dënim për të zbatuar drejtësinë e viktimës, jo nga zemërimi për nderin e vet ose për të fituar diçka!

Dënimi i tij është për Zotin, për ditën e kiametit. Po qe se në këtë dënim bëhet ndonjë gabim, madje, ai s'është i detyruar të japë dëmshpërblim!

1515 Sepse i detyruar mbetet ai që rreh dikë për vete. Kush rreh në emër të Zotit, është i garantuar nga gjithçka!

Në qoftë se i ati e rreh të birin dhe i biri vdes, i ati detyrohet t'ia paguajë gjakun.

Sepse e ka rrahur për vete. Shërbimi i djalit për të atin është vaxhib, domosdoshmëri, jo detyrim.

Por në qoftë se fëmijën e rreh mësuesi dhe fëmija vdes, mos ki frikë se mësuesin s'e gjen asgjë.

Sepse mësuesi është përfaqësuesi i Zotit, është i garantuar. I tillë është konkluzioni për çdo të garantuar.

1520 Shërbimi i nxënësit për mësuesin nuk është farz, detyrim. Prandaj mësuesi s'e ndëshkon atë për vete.

Po ta rrahë i ati, e rreh për shërbimin e fëmijës ndaj tij, prandaj nuk shpëton dot nga dëmshpërblimi i gjakut!

O Zulfikar, preja kokën qenies dhe egos tënde, kapërce vetveten dhe bëhu shigjetë si dervish!

Po ta kapërcesh vetveten dhe ta lësh qenien, çfarëdo që të bësh ti, e bën Zoti, përfshihesh në konkluzionin "nuk hodhe ti, por hodhi Zoti, garantohesh.

Ai dëmshpërblim është për Zotin, jo për njeriun e garantuar. Kjo është shpjeguar gjerë e gjatë në fikh.

1525 Çdo dyqan ka një art më vete, një fitim më vete. Kurse Mesnevia është dyqani i mosqenies, o bir.

Po qe se në dyqanin e vet kundraxhiu sheh një copë druri me formë, dije se është kallëp kundrash!

Te shitësit e tekstileve, ndodhen copa basme e mëndafshi, kurse hekur, ndodhet vetëm si arshin!

Mesnevia jonë është dyqan bashkimi e njësimi. Ç'të gjesh tjetër veç njëshit aty, është idhull.

Lavdërimin e idhullit për ta rrëzuar popullin në kurth, quaje si fjala që thotë se "ata janë zogj të bardhë e të lartë".

1530 Pejgamberi e këndoi atë në suren "Vennexhmi", por ajo fjalë nuk ishte ajet në një sure, ishte një fjalë e thënë për të vënë në provë!

Më në fund, edhe të gjithë qafirët bënë sexhde. Kjo ishte një e fshehtë; në këtë mënyrë, edhe ata e vunë kokën në tokë!

Pas kësaj ka një fjalë kë ngatërruar, të vështirë për ta kuptuar. Ti rri me Sulejmanin, mos u përzje me shejtanët.

Eja përsëri në historinë e sofiut me kadiun dhe tregoje historinë e atij njeriut të dobët e të mjerë, por mizor.

Kadiu tha: O bir, më parë qëndroje tavanin dhe pastaj të bëj një pikturë mbarë a të prapë.

1535 Ku është goditësi, ku është vendi ku goditi? Or ti, kjo, nga sëmundja, i është bërë një iluzion.

Sheriati është për të gjallët dhe të pasurit. A mund të zbatohen vendimet e sheriatit te të vdekurit në varre?

Ata që kanë rënë në dalldi nga varfëria, janë njëqindfish më të vdekur se ata të vdekurit.

I vdekuri një herë ka vdekur dhe ka shtegtuar nga kjo botë. Kurse sofitë kanë vdekur nga njëqind anë.

Vdekja është të vdesësh një herë. Kurse kjo është treqind vdekje dhe prej secilën prej tyre ka dëmshpërblime të panumërta!

1540 Zoti i ka vdekur ata për herë të tëra, por, ndërkohë, për shpërblimin e tyre ka derdhur hambarë.

Në botën e së vërtetës, secili prej tyre i ngjet Xhirxhisit. Gjashtëdhjetë herë janë vdekur, gjashtëdhjetë herë janë ngjallur.

Këta njerëz janë vdekur me kënaqësinë e shpatës së mirëbërësit, megjithëkëtë, qajnë e luten që t'u bien edhe një herë...

Vallahi, kush është dëshmor, me ashkun për atë që fal jetët, është aq i pasionuar për të vdekur dy herë, sa...

Kadiu tha: Unë vendos për të gjallë, jo për të vdekurit që shtrihen në varre.

1545 Në dukje, ky nuk është i vdekur i zbritur në varr, por varret janë të fshehura në qenien e tij.

Ke parë shumë të vdekur në varre, por pa shih edhe varrin te i vdekuri!

Po qe se nga një varr të bie sipër një qerpiç, çfarë bën? A ngrihen të mençurit për t'u ankuar për varrin?

Mos u nxeh me të vdekurin e mos e urre atë, mos u ngri të marrësh shpagim prej tij. Mos hyr në grindje me portretin në murin e hamamit!

Falendero që nuk të goditi një i gjallë. Sepse atë që kundërshton i gjalli, e kundërshton edhe Zoti!

1550 Zemërimi i të gjallëve është zemërimi i Zotit, sepse ai njeri i pastër është i gjallë me Zotin.

Zoti e ka vdekur atë, e ka fryrë nga këmba dhe ia ka rrjepur lëkurën shpejt e shpejt si kasapi.

Fryrja e Zotit mbetet te ai përjetësisht. Fryrja e Zotit nuk i ngjet fryrjes së kasapit!

Mes fryrjes së Zotit dhe fryrjes së kasapit ka shumë ndryshime. Fryrja e Zotit është fund e krye favor, përkryerje, kurse tjetra, krejtësisht turp.

Kjo ngjallje është shkatërruar me atë fryerje; ajo ngjallje ka ardhur me atë fryerje, është e përjetshme.

1555 Kjo frymëmarrje s'është ajo frymëmarrje që ta nxërë fjala, të mund të përshkruhet. Eja në vete dhe dil nga fundi i këtij pusi e ngjitu sipër pallatit, lartësohu!

Hypja mbi këtë gomar nuk ka vend në sheriat. A ka ndonjë që ta ngarkojë mbi gomar pikturën e shkopit?

Ç'është padrejtësia e mizoria? Të mos e vësh një gjë në vendin për ku është e denjë. Edhe ti, mos i bëj padrejtësi atij duke e vënë nga vendi ku e meriton, në një vend tjetër.

Sofiu tha: Mirë, po a e sheh me vend që mua të më bien me shpullë pa patur asnjë faj, asnjë mëkat?

1560 Domethënë, një gomar mulliri mund t'i japë një flakurimë sofiut që s'ka asnjë faj?

Kadiu e pyeti njeriun e dobët: A ke pak a shumë ndonjë para? Njeriu i tha: Në këtë botë kam vetëm gjashtë groshë.

Mirë, atëherë – i tha Kadiu – tre groshë harxhoji ti, tre groshë jepja këtij burrit pa bërë fjalë fare!

Edhe ai është një njeri i varfër e i dobët. Me ato tre grosh blen për vete bukë me djathë.

Syri i njeriut të sëmurë u kap pas zverkut të kadiut dhe pas e kaplloqja e tij ishte më e këndshme se e sofiut

1565 Duke menduar se dënimi për shpullën që kishte dhënë ishte i lirë, e ngriti dorën për të qëlluar.

I shkoi pranë kadiut sikur do t'i thoshte diçka në vesh dhe ia këputi një flakurimë mu në zverk!

Dhe i tha: Ndajini gjashtë groshët mes jush që edhe unë të shpëtoj nga kjo potere!

Gruaja zemërohet, sofiu e qorton.

Me t'u nxehur kadiu, sofiu i tha: Ej, s'ka dyshim se vendimi yt është drejtësi dhe jo azgani!

O sheh i fesë, o njeri i besueshëm! Si vendos për vëllain tënd për një gjë që s'do të deshe të ta bënin ty?

1570 A nuk e di se, po ma hape gropën mua, më në fund do të biesh vetë brenda?

A nuk e kënduar hadithin që thotë se kush i hap gropën vëllait, bie vetë brenda? Po ta kesh kënduar, o qengj i babait, më parë zbato atë vendim!

A e ke parasysh këtë vendimin që u bë shkak të hash një flakurimë kokës? Po qe se edhe vendimet e tjera do t'i kesh të tilla,

Mjerë për vendimet e tua! Kush e di se edhe ato ç'vuajtje do të të sjellin kokës e këmbëve!

A nuk të vjen keq qër mizorin që i thua se i duhet të shpenzojë tre grosh?

1575 A mos është vendi për keqardhje? Preja dorën mizorit! Kurse ti ia vë në dorë atij mizori vendimin, frerët!

O njeri që s'di se ç'është drejtësia! Ti i ngjet dhisë që i jep qumësht të voglit të ujkut!

Kadiu i përgjigjet sofiut.

Kadiu i tha: Duhet t'i nënshtrohemi çdo shpulle e çdo mundimi që na vijnë prej kazasë dhe kaderit!

I nënshtrohem sinqerisht të shkruarës së ballit; fytyra m'u thartua, por më ndje: e vërteta është e hidhur!

Zemrën e kam kopësht, sytë m'i ngjajnë resë. Po të qajë reja, kopshti qesh, gëzohet, bëhet i kënaqur!

1580 Në vitet e thatësisë, për shkak të diellit që rri e qesh, kopshtet e vreshtat bëhen si të vdekura, heqin shpirt.

E ke lexuar urdhrin e Zotit "Qani shumë!" Mirë, pse mbete ashtu i mekur si kaplloqe e pjekur?

Po derdhe lot vazhdimisht si qiri, e ndriçon shtëpinë si qiri.

Fytyra e thartë e nënës ose e babait gjithmonë e mbron fëmijën nga dëmi!

O ti që rri e qesh si hutaq, e pe kënaqësinë e të qeshurës, sodite edhe kënaqësinë e të qarës! Ajo është minierë sheqeri!

1585 Po qe se ty të bën për të qarë xhehennemi, kujtimi i tij të është më i këndshëm se xhenneti.

Të qeshurat janë të fshehura në të qara. O njeri i pastër e i padjallëzuar, thesarin kërkoje në rrënoja!

Kënaqësia është te ankthet. E kanë humbur gjurmën e tyre, eliksirin e kanë marrë e çuar në errësira!

Në rrugë, gjer te vendi i konakut, ka gjurmë nallanesh nga e kundërta. Bëhu i kujdesshëm, hapi sytë katër!

Bëji katër sytë e marrjes së mësimit nga pësimi dhe dy sytë e të dashurit bëji mik me sytë e tu!

1590 Lexo nga Kur'ani ajetin "Ata i bëjnë punët duke u këshilluar". Bëhu mik me të dashurin, mos thuaj "of" duke bërë naze!

Miku në udhë qëndron pas, të është mbështetje dhe, nëse sheh mirë, e kupton se rruga është i dashuri!

Pasi të arrish te miqtë e të dashurit, hesht dhe ulu. Mos tento ta bësh veten gur unaze në atë rreth!

Mblidh mendtë në kokë dhe vëzhgo namazin e xhumasë. Të gjithë janë mbledhur, janë të një mendimi, heshtin e rrinë.

Ç'ke e ç'nuk ke, tërhiqe në vendin e heshtjes. Nëse kërkon nishan, mos tento ta bësh veten nishan!

1595 Pejgamberi ka thënë: Dije se, ashtu si yjet tregojnë rrugën në errësirë, ashtu tregojnë udhë edhe miqtë në detin e dhimbjeve dhe shqetësimeve!

Ngule syrin në yjet, kërko rrugë. Fjala e turbullon vështrimin, hesht, mos fol me vete!

Po the dy fjalë të drejta, edhe fjala e sajuar u përshtatet atyre, merr vlerë e shkon.

Thonë se fjala nxjerr fjalën; a s'e ke dëgjuar fare kë thënie?

Kurrsesi mos thuaj t'ia hyj fjalës së drejtë. Sepse fjala shkon nga e drejta në të shtrembër!

1600 Pasi ta hapësh gojën, fjala s'është më në dorën tënde. Pas fjalës së kulluar rrjedh edhe fjala e turbulluar!

Por fjalët e njeriut të pafajshëm në rrugën e mesazhit të Zotit janë krejtësisht të kulluara, prandaj, është e lejueshme nëse e hap gojën fort dhe e fillon fjalën.

Sepse pejgamberi nuk flet fjalë sipas dëshirës dhe fantezisë së vet. A mund të lindë dëshirë dhe fantezi nga i pafajshmi i Zotit?

Bëhu njeri i gjendjes shpirtërore dhe fol dhe, në këtë mënyrë, mos u bëj i dhënë pas fjalës kështu si unë!

Sofiu e pyet kadiun.

Sofiu tha: Meqë floriri është metal, pse në këtë ka dobi, kurse në atë ka dëm?

1605 Pse, ndërsa të gjitha prodhohen nga duart, pse ky i ka mendtë në kokë, kurse tjetri është sarhosh?

Këta lumenj rrjedhin që të gjithë nga i njëjti det, atëherë pse ky vjen i ëmbël në gojë, kurse tjetri, si helm?

Të gjitha dritërat janë në diellin e përjetësisë dhe si formohet zbardhja e rreme që vjen me mëngjesin?

Syrmeja e hequr në syrin e atij që sheh, është e njëjta syrme. Nga del vështrimi i drejtë dhe vështrimi i vëngër?

Ndërsa pronari i tokës ku shtypet paraja, është Zoti, si ndodh që një pjesë shtypet mirë e një pjesë tjetër, keq?

1610 Pasi Zoti thotë "rruga ime", pse ky i rri besnik marrëveshjes, kurse tjetri pret rrugën?

Meqë personi i lirë me personin hutaq lindin nga një bark, si bëhet e drejtë thënia "i biri është sekreti i të atit"?

Kush e ka parë unitetin që duket në qindra trajta? Si ndodh që nga një qenie që qëndron vazhdimisht pa lëvizur, të formohen mijëra lëvizje?

Kadiu i përgjigjet sofiut.

Kadiu i tha: O sofi, mos u huto! Dëgjo se do ta tregoj këtë me një shembull!

Edhe pavendosmëria e ashikëve vjen nga vendosmëria dhe qëndresa e të dashurit!

1615 Ai qëndron si mal e bën naze, ashikët dridhen si gjethet!

Buzëqeshja e tij këput të qara, uji i fytyrës së tij derdh përtokë ujërat e fytyrave.

Të gjitha këto cilësi valëzojnë mbi det si shkumë.

Por as në personin e detit nuk ka ndonjë të kundërt, shok apo të ngjashëm të tij, as në punën e detit. Prej tij e veshin qeniet rrobën e qenies.

Si ndodh që e kundërta e një gjëje t'i japë qenie, ekzistencë të kundërtës së saj? Jo vetëm që s'e krijon, por ndoshta largohet, ikën prej saj!

1620 Ç'do të thotë "shok"? Do të thotë shembull, shembull i të mirit, i të keqit. A krijon shembulli shembullin e vet?

O ti që ke frikë e druhesh prej Zotit, po qe se Zoti do të përbëhej prej dy qenieve të ngjashme, shembuj të njëra-tjetrës, pse në krijim njëra të ishte eprore ndaj tjetrës?

Po qe se do të ishin qenie të ngjashme e të kundërta të njëra-tjetrës po aq sa gjethet në kopësht, përsëri u ngjasin shkumave të detit që s'kanë të ngjashëm e të kundërt!

Këto pamje të kundërta të detit, këto shfaqje të panumërta të tij shihi pa cilësi. Si mund të futet cilësia në qenien e detit?

Loja e tij më e ulët është shpirti yt. Si mund ta nxërë shpirti këtë sasi dhe cilësi? A mund të thuash për shpirtin si e sa?

1625 Mirë, një det i tillë, në çdo pikë të të cilit, mendja dhe shpirti nuk kanë nevojë për trup,

Si ndodh që të mund të futet në fushën e ngushtë të sasisë dhe cilësisë? Edhe Arsyeja e Përgjithshme, madje, është futur atje mes të të panjohurave.

Mendja i thotë trupit: O gjë e pashpirt, a ke nuhatur, a ke kuptuar gjë prej atij deti ku ke për t'u kthyer?

Trupi i thotë: Unë jam vetëm një hija jote. Kush kërkon ndihmë nga hija?

Mendja i thotë trupit: Ky këtu është një vend ku personi që do të mund të kuptojë, është më i dobët e i paaftë se personi që s'do të mund të kuptojë. Ky këtu është një pozitë mahnitjeje, që

1630 Edhe dielli i shkëlqyer këtu i bëhet rob dhe i shërben një molekule, i kryen shërbime prej skllavi!

Këtu luani ul kokën para drenushës, skifteri rreh krahët përkrah trumcakut!

Po s'i besove kësaj, pse Mustafai kërkonte lutje prej të varfërve?

Nëse thua se kjo ishte për kujtesë, si mund të bëhet padija pretekst për tregim?

Ai e dinte se thesarin e denjë për sovranët, sovrani e groposte nën rrënoja.

1635 Çdo copë e atij vendi të rrënuar tregon për thesarin, por pandehma e keqe u ngjet gjurmëve të potkonjve të vënë përsëprapthi me qëllim për të humbur gjurmët e atij thesari.

Madje, ç'është e drejta, e vërteta është mbytur në të vërtetën, prandaj janë shfaqur shtatëdhjetë fraksione, ndoshta, njëqind fraksione.

Sofi, hape mirë veshin e shpirtit se fjalët e tua të pakuptim po të shpjegoj.

Po qe se vendimi hyjnor të jep një goditje, prit se pas kësaj ka për të të veshur një rrobë të rëndë!

Se, pas dhënies së goditjes, ai s'ishte një sovran që të mos falte kurorë dhe fron!

1640 Për të, tërë bota vlen sa një krah mize dhe, kundrejt një shpulle, bën të mira të panumërta!

Shpëtoje shpejt zverkun nga kulari i artë i kësaj bote dhe shih të blesh nga Zoti shpulla.

Edhe pejgamberët i duruan vuajtjet dhe fatkeqësitë dhe prandaj e lartësuan kokën.

Por, o trim, përgatitu, prit që, kur të të vijë, të të gjejë në shtëpi!

Ndryshe, po q ese të vjen në shtëpi e s'gjen njeri, e merr rrobën prapë!

Sofiu e pyet prapë kadiun.

1645 Sofiu tha: Ç'do të bëhej sikur kjo botë t'i buzëqeshte njeriut përjetësisht, të mos i ngryste vetullat fare?

Të mos hidhte çdo çast në mes një hidhërim, të mos ndërrohej vazhdimisht duke i dhënë njeriut vështirësi?

Të mos e vidhte natën dritën e ditës; dimri të mos e shkatërronte kopshtin që gëzon e dëfren?

Kupa e shëndetit të mos thyhej me gurin e etheve; sigurinë të mos e prishte frika nga vuajtjet dhe dhimbjet?

Shkurt, sikur në dhuntinë e tij të mos kishte ndonjë zhurmë e potere, ç'do të pakësohej nga bujaria dhe mëshira e tij?

Kadiu i jep përgjigje sofiut dhe i sjell si shembull historinë e turkut me rrobaqepësin.

1650 Kadiu i tha: Ti je një sofi bosh fare! S'ke një thërrime mend!

A nuk dëgjove që rrëfyesi i cili nxjerr sheqer prej goje, gjatë netëve tregon hajdutëritë e rrobaqepësve?

Tregon historitë e tyre të kohëve të shkuara kur e vidhnin popullin dhe e linin lakuriq!

Tregon se si vidhnin duke e prerë copën.

Kështu, një rrëfyes, një natë, qe shtruar përsëri të tregonte përralla rrobaqepësish. Njerëzit i ishin mbledhur përreth.

1655 Meqë kishte gjetur dëgjues, kishte sajuar tregime pa numërim…

Pejgamberi (a.s.) ka thënë: "Nuk ka dyshim se me zellin e dëgjuesve, Zoti sugjeron urtësi në gjuhën e predikuesve!"

Nëse dikush e ka fjalën të bukur, e ka prej dëgjuesve; në sajë të ndikimit të nxënësit, mësuesi mbushet me emocione dhe lidhet pas punës.

Sado i aftë të jetë një instrumentist, po të mos ketë dëgjues, instrumenti i bëhet barrë!

Dhe, atëherë, as ndërmend i vjen ndonjë melodi, as i bie dot instrumentit me të dhjetë gishtat!

Po të mos kishte vesh për t'i dëgjuar lajmet nga bota e fshehtë, asnjë lajmëtar nuk do të sillte dot mesazh nga qielli!

1660 Po të mos ishin sytë që i shohin artet e Zotit, as qielli do të rrotullohej, as toka do të qeshte!

Thënia "po të mos ishe ti" është për sytë e mprehtë që shohin.

Po ku i lë njerëzit pasioni pas femrës dhe ngrënies, të shohin artin e Zotit, të jepen me pasion pas Zotit?

Po të mos bëhen disa qenër, s'ke pse derdh ushqim për qentë!

Ec, bëhu qen i shpellës së Zotit që ai të të zgjedhë ty dhe të të shpëtojë nga ky vend i keq.

1665 Rrëfyesi tregoi vjedhjet e pamatura të rrobaqepësve dhe se si i fshehën copat e vjedhura.

Mes dëgjuesve ndodhej një turk nga Hita. Ai u nxeh e u zemërua shumë nga hapja e kësaj të fshehte.

Si të ishte dita e kiametit, nata ua hapte ato të fshehta njerëzve të së vërtetës.

Ku të shkoje dhe atje të shikoje dy armiq që luftonin duke ia hapur të fshehtat njëri-tjetrit,

Dije se ai çast kur kujtohet e thuhet diçka, është çast kiameti, kurse fyti që i thotë ato të fshehta, është briri i kiametit.

1670 Zoti i ka përgatitur shkaqet e zemërimit dhe i ka hedhur në shesh ato të këqija!

Rrëfyesi rrëfeu për shumë hajdutëri të rrobaqepësve. Turkut i erdhi keq, u nxeh, u zemërua!

Dhe tha: O lavdëraç, cili është rrobaqepësi më mjeshtër në hile dhe hajdutëri në qytetin tuaj?

Turku futet në bast se rrobaqepësi nuk mund të vjedhë gjë prej tij.

Lavdëraçi tha: Eshtë një rrobaqepës që i thonë Xhigerogllu, me të cilin askush s'mund të matet në shkathtësi dhe hajdutëri!

Turku tha: Nga unë s'mund të vjedhë as edhe një fije peri dhe, për këtë, po vë bast me ju!

1675 I thanë: Sa e sa vetë më të mençur se ty i zuri mat! Prandaj mos vër bast, mos u ngri të fluturosh kështu!

Mos u kreno kështu me mendjen tënde, se edhe ti ke për ta humbur mendjen nga hilet e tij!

Turku u nxeh më keq dhe vuri bast duke thënë: Nga unë s'merr dot asgjë, as të re, as të vjetër!

Atë e nxehën më keq lakmitarët. Prandaj ai e hapi gojën dhe vuri bast kështu:

Po e lë peng këtë atin tim arab! Po të mund të vjedhë copë prej meje, qoftë juaji!

1680 Por po të mos bëjë dot hile e të mos më vjedhë dot, do të marr unë një at prej jush!

Atë natë turku nuk fjeti dot nga zemërimi. Gjithë natën luftoi me fantazmën e rrobaqepësit!

Në mëngjes, me një copë nën sqetull, shkoi në treg, në dyqanin e atij mashtruesit.

E përshëndeti rrobaqepësin. Ustai brofi nga vendi, e pranoi përshëndetjen dhe ia ktheu: Paqja qoftë edhe mbi ty! Mirë se erdhe!

E respektoi turkun me të tepërt, e pyeti për shëndetin, i hyri në zemër.

1685 Përballë rrobaqepësit që ligjëronte si bilbil, turku ia vuri para copën e atllastë prej Stambolli.

Dhe i tha: Më pri një kaftan për luftë, që të jetë i ngushtë në bel e sipër dhe i gjerë në bel e poshtë.

Në bel e sipër të jetë i ngushtë që të më rrijë mirë e të më zbukurojë. Por pjesa e poshtme të jetë e gjerë që të mos m'i pengojë këmbët kur të luftoj!

Duke i bërë temena, rrobaqepësi i tha: Myshteri i dashur, jam gati të të bëj qindra shërbime, nën urdhrat e tua!

Pastaj nisi ta maste copën për ta kuptuar ses a do të dilte, pastaj e zuri turkun me llafe.

1690 Dhe u vu t'i tregonte histori të ndryshme, të lavdëronte mirësitë dhe bujarinë e këtij e të atij…

I foli edhe për koprracët, për veset e tyre të këqija dhe, për ta bërë të qeshte, i foli fjalë të çuditshme.

Ndërkaq, e nxori gërshërën që e kishte si zjarr, dhe nisi ta priste copën, kurse gojën e kishte plot përralla e fjalë të magjishme!

Rrobaqepësi thotë gjëra për të qeshur,
turku qesh me të madhe duke i mbyllur sytë e vegjël dhe,
duke përfituar nga ky rast,
i vjedh nga copa e atllasit.

Turku filloi të qeshte me rrëfimet. Syri i tij i vogël e i ngushtë u mbulua krejtësisht.

Rrobaqepësi vodhi një copë nga atllasi dhe e fshehu mes brekëve të gjera pa e parë askush përveç Zotit.

1695 Zoti e sheh çdo gjë, por veset i mbulon. Por është prapë ai që i zbulon nëse personi e tepron.

Nga lezeti i përrallave të tij, turku e harroi krejt bastin që kishte vënë.

Ç'janë atllasi, ç'është basti, ç'është rehini! Turku u dha pas humorit të atij rrobaqepësi, u deh, e humbi mendjen!

Dhe e luti: N'e daç Zotin, anekdotat e tua m'u bënë ushqim për shpirtin, pra thuaj edhe diçka për të qeshur!

Dhe ai tradhtar i tha edhe diçka tjetër për të qeshur. Nga të gajasurit, turku u shemb me shpinë përtokë.

1700 Ndërsa turku i pavëmendshëm qeshte, rrobaqepësi vodhi edhe një copë nga atllasi dhe e futi në gjoks.

Turku nga Hita i tha për të tretën herë: Për dashuri të Zotit, thuaj edhe një gjë tjetër për të qeshur!

Rrobaqepësi tha diçka më për të qeshur se anekdota e dytë duke e bërë turkun plotësisht për vete!

Sytë i qenë mbyllur, mendja i kishte ikur dhe, megjithëse kishte hyrë në bast, ishte dehur nga gajasjet!

Në këtë mes, duke përfituar nga mjedisi i gjerë i lirë që i kishte krijuar turku me të qeshurën e vet, rrobaqepësi vodhi edhe një copë tjetër nga atllasi.

1705 Dhe kur turku kërkoi nga ustai përsëri diçka tjetër për të qeshur,

Rrobaqepësi tha me vete: Njeriu erdhi në qejf; pati ndërmend t'ua punonte të tjerëve, mirëpo, nga lakmia për gjërat për të qeshur,

Harroi se ç'dëm po i bën vetes…

Duke e puthur ustain, turku i lutej: Për dashuri të Allahut, thuajmë edhe një ndodhi!

O njeri që je bërë përrallë, ndodhi, gjer kur do ta provosh përrallën?

1710 Nuk ka përrallë më për të qeshur se ti! Pa shko e rri pak në krye të varit tënd të rrënuar!

O njeri që ke rënë në varrin e padijes dhe dyshimit, pse ta kërkosh kaq shumë anekdotën, përrallën e fatit?

Gjer kur ke për ta shijuar lojën e kësaj bote? As mendja të mbeti në rregull, as shpirti!

Ky fat që është një shok horr dhe mizor, i ka turpëruar mijëra si ti!

Fati i cili është rrobaqepësi i çdokujt, i gris e i qep rrobat e foshnjave të papjekura njëqindvjeçare!

1715 Hijeshia e tij u jep hijeshi bahçeve, por, kur vjen dimri, gjërat që i ka dhënë ia lëshon që të gjitha erës!

Mirëpo djemkat pleq, nga nevoja, janë ulur para tij për t'u tallur, për t'u dëfryer me periudhën e tij të lumtur e të palumtur…

Rrobaqepësi i thotë turkut:
"Eja në vete, hesht, përndryshe, po të them edhe një gjë tjetër për të qeshur,
kaftani ka për të të ardhur i ngushtë!"

Rrobaqepësi i tha: O agai i tredhakëve, hiq dorë! Pot ë të them edhe një gjë tjetër për të qeshur, i mjeri ti!

Pastaj kaftan ika për të të ardhur i ngushtë. A ka njeri që t'ia bëjë vetes këtë?

Ti tani po qesh, por a mos është vendi për të qeshur? Po ta dije si është puna, në vend që të qeshje, do të qaje!

Të papunët dhe ata që kërkojnë përralla, i ngjajnë atij turkut,
kurse bota e ashpër dhe mashtruese i ngjet atij rrobaqepësit.
Epshet dhe gratë janë thënia nga kjo botë e gjërave për të qeshur.
Jetëgjatësia është copa prej atllasi e vënë para rrobaqepësit
për të qepur kaftanin e përjetshmërisë dhe rrobën e devocionit.

1720 Atllasin e jetëgjatësisë e pret dhe e bën copa-copa rrobaqepësi i krenarisë me gërshërën e hënës.

Kurse ti, o ylli im, thua "eh, sikur vazhdimisht të më bënte të qeshja", "eh, sikur të ishte gjithmonë i bekuar", këtë do.

Dhe nxehesh shumë me masat e kujdesit të tij, zemërohesh nga loja, nga urrejtja, nga mjetet e tij!

Prekesh nga heshtja, nga pabekueshmëria, nga ngurtësia, nga urrejtshmëria e tij!

Dhe thua: Pse s'më thërret e s'më kërkon Afërdita? Por mos i beso shumë bekueshmërisë së saj, përkëdheljes së saj, thirrjes së saj!

1725 Ylli yt të thotë: Po e shtova edhe më humorin, të gënjej krejtësisht ty, të nxjerr borxhli!

Mos e shih shumë përkëdheljen e këtyre yjeve, o njeri i ulët e i pavlerë, shihe pasionin pas atyre që janë burra!

Shembull.

Njëri kishte rënë në rrugë, po shkonte në dyqan. Gratë që pa, e kishin mbyllur rrugën.

Po i digjte këmba nga të ecurit shpejt. Kurse rruga ishte plot me gra e vajza si hëna e plotë, ishte e pamundur të hapje rrugë.

E ktheu fytyrën nga një grua dhe i tha: O krijesa të ulta, o çupa, moj po sa shumë që qënkeni!

1730 Gruaja e ktheu fytyrën nga ai dhe i tha: O njeri i besueshëm, mos e sheh me sy të keq bollëkun tonë!

Jemi kaq shumë e, megjithatë, ju dukemi pak!

Pse ju dukemi pak, bini pas meshkujve dhe, kështu, i nxihet fytyra edhe atij që e bën, edhe atij që i bëhet!

Mos shih se ç'ndodh me kohë. Mos i shih dhimbjet e fatit, gjërat e papranueshme të fatit!

Mos shih ngushticën e jetesës, këtë zi buke, frikën, rrëqethjen.

1735 Por shih këtë: Megjithë këto dhimbje, ju vdisni për atë gjë, kurrsesi s'e hiqni dot veten prej saj!

Provën e dhimbjes dije si mëshirë, kurse zotërimin e vendeve Belh dhe Merv quaje si ndëshkim!

Ibrahimi nuk u druajt të lodhej, u hodh në zjarr, por nuk u dogj; ky Ibrahim iku nga nderimet dhe salltanetet, e hodhi veten në zjarr!

Gjë për t'u çuditur! Zjarri s'e dogji atë, por e dogji këtë! Ja, të tillë potkonj të mbathur mbrapsht ka në rrugën e dëshirave!

Sofiu pyet prapë.

Sofiu tha: Zoti që i kërkohet ndihmë, është i aftë të na e bëjë fitimin pa humbje.

1740 Ai që e shndërron zjarrin në trëndafil dhe pemë, edhe këtë mund ta shndërrojë në një gjë të padëmshme!

Edhe dimrin i cili nxjerr gjëmba prej trëndafilit, mund ta bëjë pranverë!

Ai që e bën çdo selvi të rritet duke u zgjatur lirisht, edhe vuajtjen e shndërron në gëzim!

Me favorin e tij, çdo gjë u bë e qenë nga e paqena. Po ta bëjë të përjetshme atë që e ka bërë të qenë, ç'do t'i pakësohej?

Ai që i jep shpirt kurmit dhe e ringjall, a mos pëson humbje po të mos e vdesë atë që ka ringjallur?

1745 Ç'do të bëhet nëse ai Zot bujar i jep robit atë që do?

Ç'do të bëhet po t'i mbajë larg nga robtë e vet hilen e nefsit dhe hilen e shejtanit që presin në pritë?

Kadiu i përgjigjet sofiut.

Kadiu tha: Po qe se nuk do të ishte urdhri i hidhur, po qe se në botë nuk do të gjendej gur i shëmtuar dhe i bukur dhe margaritar,

Po q ese s'do të kishte nefs, shejtan, dëshirë dhe pasion, mundim, përpjekje, luftë,

O njeri që i ka plasur cipa, ç'emër do t'u vinte padishahu robve të vet?

1750 Si, a do të mund t'u thoshte o durimtar, o njeri i butë, o kulm trimërie, o kulm urtësie?

Po të mos ishin grabitqarët dhe shejtani, si do të dalloheshin durimtarët, të drejtët dhe mirëbërësit?

Po qe se i pandershmi do të ishte njëlloj me Rustemin dhe Hamzanë, dija dhe urtësia do të bëheshin të kota.

Dija dhe urtësia janë për të treguar se cila është rruga e drejtë dhe cila është rruga e shtrembër. Po qe se çdo anë do të ishte rrugë, urtësia do të bëhej një gjë e kotë dhe pa kuptim!

Kurse ti, për dyqanin e kësaj natyre të ujshme e të hidhur, e sheh me sy të mirë shembjen e të dy botëve!

1755 Unë e di se ti je i pastër, s'je i papjekur dhe pyet që të kuptojnë njerëzit e ulët.

Të gjitha mundimet në këtë botë të sjella nga koha, bëhen më të lehta po qe se nuk rrihet larg Zotit dhe indiferent ndaj tij!

Sepse të gjitha këto kalojnë, por ato s'kalojnë. I fortë i thonë atij që e ka shpirtin të zgjuar!

Durimi ndaj mundimit është më i lehtë se durimi ndaj ndarjes nga e dashura.

Një grua i tha burrit: O ti që s'ke burrëri as për një hap!

S'kujdesesh fare për mua; pse? Gjer kur do të rri me këtë faqe të zezë?

1760 Burri i tha: Kujdesem për fytin tënd; jam i zhveshur, por kam këmbë e duar, punoj e përpiqem.

E mira ime, burri e ka për detyrë të kujdeset për ushqimin dhe veshjen e gruas. Unë kujdesem për të dyja dhe, në këtë drejtim, ti nuk ke gjë mangët.

Gruaja i tregoi cepin e këmishës. Ishte shumë e trashë dhe e papastër.

Dhe i tha: Nga ashpërsia ma ha trupin. Kush është ai burrë që i jep gruas një rrobë të tillë?

Burri i tha: O grua, kam një pyetje për ty. Unë jam një burrë i varfër, kaq më vjen për dore.

1765 E drejtë, kjo është shumë e trashë, e shëmtuar, por, o grua me mend, pa mendo,

A kjo është më e keqe, apo ndarja, a kjo të vjen më e keqe, apo ndarja?

E, ja kështu janë belaja, varfëria, vuajtja dhe mundimi që ti i dënon pa pushim!

Nuk ka dyshim se është e vështirë të braktisen dëshirat dhe pasionet, por, sidoqoftë, janë më të mira se hidhërimi i qëndrimit larg Zotit!

Lufta dhe agjërimi janë të vështira, të ashpra. Por kjo vështirësi dhe ashpërsi janë më të mira se largimi nga Zoti i robit prej vetes, dhënia robit e një vuajtje të tillë!

1770 Po qe se një ditë, Zoti, epiqendra e mirësisë dhe favorit, të pyet "si je, o i sëmuri im, o robi im i rënë në mundime?", a të mbetet më mundim dhe vuajtje?

Madje, edhe sikur të mos thotë kështu, edhe sikur të mos e dëgjosh, të mos e kuptosh se ka thënë kështu, mjafton kënaqësia që Zoti pyet për ty!

Të bukurit që janë mjekë të zemrës, kanë pasion të pyesin për shëndetin e të sëmurëve.

Po qe se kanë turp dhe druhen se mos bëhet fjalë, e gjejnë mundësinë për të çuar fjalë.

Edhe sikur të mos çojnë fjalë, mjafton që e mendojnë. Shkurt, nuk ka asnjë të dashur që të mos dijë gjë për të dashurin.

1775 O ti që kërkon historira të padëgjuara e të pangjara, këndo historinë e ashikëve!

Ka shumë kohë që zjen si ujë i valë dhe prapë je gjysmë i penduar!

Një jetë të tërë e ke parë drejtësinë e Zotit, e ke shijuar dhe prapë je më i huaj se ata që s'e kanë parë.

Ka mjeshtra që bëhen nxënës, kurse ti nga dita në ditë shkon pas, o i verbër!

Nuk ke haber nga nëna e nga Babai, nuk ke marrë mësim nga nata dhe dita!

Shembull.

1780 Një arif pyeti një prift: A ti je më i moshuar, apo mjekra jote?

Prifti i tha: Unë kam lindur para saj. Kam kaluar shumë kohë pa mjekër.

Arifi i tha: Mjekra të është zbardhur, e ka lënë gjendjen e mëparshme. Megjithëkëtë, paç faqen e zezë që ti s'i ke lënë ende hujet e vjetra!

Mjekra të ka lindur më herët dhe të ka kaluar, kurse ti, me sevdanë për të ngrënë, ke mbetur siç ke qënë!

Je ende në ngjyrën me të cilën ke lindur, nuk ke hedhur ende një hap më tutje!

1785 Je akoma dhalli i thartuar në enë. Akoma s'e ke ndarë dot gjalpin e atij kosi!

Je akoma brumi në poçe; je një jetë të tërë në furrën e ndezur, por akoma s'je pjekur!

Të vjen koka vërdallë me flladin e pasionit, por këmbët i ke në tokë si bari atje në kodër!

Si fisi i Musait, ka dyzet vjet që ke mbetur i ngulur aty, mu në mes të shkretëtirës, o njeri pa mend!

Çdo ditë vrapon gjer në mbrëmje pa pushim. Por, prapëseprapë, e sheh veten te vendi i konakut të parë!

1790 Gjersa të jesh ashik i atij kaut, s'ke për të shpëtuar dot nga kjo largësi treqindvjeçare!

Edhe ata mbetën në atë shkretëtirë të ngjashme me një vorbull të zezë, gjersa s'u doli nga zemra iluzioni i atij kaut!

Lëre mënjanë këtë kaun, ti ke parë mirësi e favore të panumërta nga Zoti!

Por ç'e do se je me natyrë kau që ato të mira të mëdha të ikën nga zemra për shkak të ashkut për atë ka.

Të paktën tani pyeti të gjitha pjesët e trupit, të cilat, edhe pse s'kanë gojë, kanë qindra gjuhë!

1795 Përmendja e të mirave të Zotit që e ushqen gjithësinë, është e fshehur në fletët e kohës!

Ti kërkon historira natë e ditë, kurse pjesët e pjesëve të tua të tregojnë historira pa pushim!

Qysh kur u bënë të qena nga e paqena, ato panë shumë gëzime, shijuan shumë e shumë dhimbje.

Sepse asnjë pjesë e trupit nuk mbaron pa shije. Dobësohet me mundime, mbetet e thatë.

Kurse pjesët e tua mbetën dhe ajo mirësi, ajo dhunti të iku nga mendja. Më saktë, nuk shkoi, u fsheh nga pesë shqisat dhe shtatë pamjet.

1800 Si stina e verës. Gjatë verës mbin pambuku dhe mbetet, kurse vera s'kujtohet më!

Ose si akulli. Bëhet në dimër, pastaj dimri fshihet, kurse akulli na mbetet neve.

Kjo është dhuratë nga ajo vështirësi. Frutat e verës janë dhuratë për gjatë dimrit.

O trim, po kështu, edhe çdo pjesë e trupit tënd flet për një dhunti të Zotit.

Si gruaja. Ka njëzet djem dhe secili tregon për një bukuri të saj.

1805 Pa dehje dhe ledhatime nuk ndodh mbetja me barrë. Pa u bërë pranverë, a lind ndonjë gjë në bahçe?

Shhtatzënat dhe fëmijët në prehrin e nënave janë provë e pasionit pranveror te ato gra.

Çdo pemë mëkon fëmijët e vet. Si Merjemja, që të gjitha kanë mbetur me barrë nga një sovran i fshehtë.

Zjarri fshihet me ujë, por sipër marrin hov mijëra shkuma.

Zjarri është shumë i fshehtë, por shkuma provon me të dhjetë gishtat ekzistencën e zjarrit.

Edhe pjesët e sarhoshëve të bashkimit, po kështu, mbeten me barrë nga modelet e fjalëve dhe gjendjeve.

Përballë bukurisë së gjendjes, atyre u ka mbetur goja hapur. Sytë u janë mbuluar nën qëndismat e botës.

Ata skifterë nuk lindin nga këta katër elementë. Prandaj nuk shihen nga këta sy.

Ata kanë lindur nga shfaqjet, prandaj janë të mbuluar me perde pa ngjyrë.

Thashë "kanë lindur", por, në të vërtetë, nuk kanë lindur. Kjo fjalë është një fjalë e thënë vetëm për të treguar.

Hesht që, në vend të robit të flasë padishahu. Përballë këtyre lloj trëndafilash, mos tento ta shesësh veten bilbil.

Ky trëndafil është një trëndafil që ka marrë hov e shkumëzuar, që flet pa pushim me vete. O bilbil, përballë tij preje fjalën dhe bëji veshët katër!

Që të dy, pra, edhe gjendja, edhe fjala, u përngjasin dy të bukurave krejt të pastra. Këto janë dy dëshmitarë të drejtë të sekretit të bashkimit.

Dhe këto dy bukuri të zgjedhura e të hijshme dëshmojnë për shtatzënat dhe grumbulluesit e kohëve të shkuara.

Si puna e akullit i cili, në korrik, tregon për çdo çast historira dimërore.

A nuk tregon akulli në ditët e verës për erërat e ftohta, mesdimrin, ato kohë të vështira?

Gjatë dimrit tregon për frutat dhe rrëfen historitë e favoreve të Zotit.

Tregon për kohët kur dielli buzëqesh, prek nuset e barërave dhe i pakëson.

Ja, po kështu, edhe prej teje iku gjendja dhe gjymtyrët e tua mbetën si dhuratë e asaj gjendjeje. Ose atë pyete, ose kujto!

Po u zure nga ankthi, në je i shkathët, hidhesh menjëherë dhe shpëton nga ajo kohë pesimizmi.

Dhe i thua asaj: O ankth që i mohon gjendjen, dhuntitë, lartësitë sublime!..

Nëse nuk je në çdo kohë në pranverë, në gëzim, hambari i kujt është trupi yt që i përngjet një turre trëndafilash?

Edhe trupi yt turrë trëndafilash, edhe mendimi yt janë si ujë trëndafili. Uji i trëndafilit e mohoka trëndafilin! Për t'u çuditur!

Edhe bari i thatë u kursehet atyre me shprehi majmuni të cilët i mohojnë të mirat. Kurse mbi personat me shprehi pejgamberësh reshohet diell dhe re.

Inati mohues është zakon majmuni. Kurse lavdërimi dhe falenderimi janë rruga e pejgamberëve.

Ç'pasoja u solli atyre me shprehi majmuni grisja e perdeve? Dhe ç'dobi u sollën adhurimet atyre që u ngjajnë pejgamberëve!

Në vendet e rregulluara e të sistemuara ka qen të tërbuar, kurse thesari i bukurisë dhe lartësisë sublime ndodhet në vendet e rrënuara.

Po qe se lindja nuk do të ishte te zënia e hënës, a do ta humbnin rrugën gjithë ata filozofë?

Në fytyrën e humbjes së rrugës, mbi hundën e vet, personat me mend dhe arsye panë malin e kokëtrashësisë!

Historia e të varfërit që kërkon rizk pa fituar.

Një i falimentuar i pashpresë kishte rënë në hall. S'i ndodhej asgjë ndërsa kishte gëlltitur mijëra helme!

Në namazet e në lutjet, përgjërohej: Zoti im, o ti që i mbron edhe ujkun, edhe zogun!

Më krijove pa u lodhur unë, pa punuar e pa u përpjekur unë. Edhe rizkun tim në këtë botë nëma jo si fitimin tim!

Më dhe pesë margaritarë që ndodhen të fshehur në kokën time. Më fale edhe pesë shqisa që edhe ato janë të fshehura.

Këto mirësi nuk kanë të numëruar. Unë turpërohem se jam i paaftë për t'i përshkruar!

Vetëm ti je ai që më ka krijuar mua. Edhe rizkun tim ti ma vër në rregull!

Vite të tëra u lut kështu. Më në fund, vajtimi dhe përgjërimi i tij bënë efekt.

A s'ishte ai njeriu i kohës së pegamberit Daud që kërkonte rizk pa punuar e pa u përpjekur? Si ai!

Në kohën e pegamberit Daud i cili zotëronte drejtësinë hyjnore, atij i qe plotësuar lutja me një ka.

Edhe njeriu për të cilin po flasim, u lut e u përgjërua, e fshiu dheun me fytyrë dhe, më në fund, e rrëmbeu pranimin e lutjes!

Disa herë, duke parë se lutja nuk po i pranohej, binte në pandehma të këqija, dyshonte se pse s'po i pranohej lutja,

1845 Ndërkaq, favori dhe bujaria e Zotit i jepte lumturi në zemër, gjë që ishte provë se lutja do t'i pranohej.

Duke punuar e duke u përpjekur, sapo lodhej e binte në pesimizëm, në portën e Zotit dëgjonte zërin "eja!".

Zoti është ulës, ultësues dhe lartësues. Ai s'ka punë tjetër veç këtyre të dyjave!

Shih se si është shtruar poshtë toka dhe se si është lartësuar lart qielli! Prej këtyre dy gjendjeve përbëhet qarkullimi që bën gjithësia.

Edhe lartësimi dhe ultësimi i këtij dheu është një lloj më vete. Në gjysmën e vitit thahet, në gjysmën tjetër bleron e rinohet.

1850 Lartësimi dhe ultësimi i kohës së mbushur plot mundime është krejtësisht i një natyre tjetër. Gjysma e njëzetekatërorëshit është ditë, gjysma tjetër, natë.

Edhe lartësimi dhe rënia e natyrës së njeriut e cila arrin pajtimin me anë të të kundërtave, bëhet kështu: njeriu herë sëmuret e rënkon, herë gëzon shëndet të mirë!

Kështu t'i dish të gjitha gjendjet e botës. Kriza dhe bollëku, paqja dhe lufta formohen gjithmonë nga përvojat.

Kjo botë fluturon në hapësirë me dy krahë. Për shkak të këtyre dy krahëve, edhe shpirtrat qëndrojnë në frikë dhe shpresë.

Kështu, bota, me jetën që i ngjan erës së veriut dhe vdekjen që është si era e shkretëtirës, dridhet pa pushim si gjethja!

1855 Më në fund, qypi i unitetit i Isait tonë, e cila ngjyen në një ngjyrë, i thyen qypat me ngjyra.

Sepse ajo botë i ngjan kripores. Ç'të bjerë aty, zhvishet nga ngjyra.

Shih dheun. Njerëzit ngjyra-ngjyra (të racave të ndryshme), i kthen në varr në të njëjtën ngjyrë!

Kjo është kriporja e trupave të dukshëm, kurse kriporja e botës së kuptimit është krejt e ndryshme prej kësaj.

Ajo kripore e kuptimit është shpirtërore, jotokësore. Ajo ndodhet në ripërtëritje të vazhdueshme nga pafillimi në pambarim.

1860 Vjetërimi është e kundërta e kësaj ripërtëritjeje. Mirëpo ripërtëritja e asaj bote është pa të kundërt, e pashoqe, e panumërueshme.

Kështu, me shkëlqimin e dritës së Mustafait, mijëra lloje errësirash u bënë dritë.

Në sajë të atij burri të madh, çifutët, politeistët, krishterët, zoroastrianët u ngjyen në një ngjyrë!

Mijëra hije të shkurtra e të gjata u njësuan në dritën e atij deti fshehtësish.

As gjatësi mbeti, as shkurtësi, as gjerësi! Hije lloj-lloj iu bënë rehin diellit.

1865 Por ngjyrimi në një ngjyrë në ditën e grumbullimit pas ringjalljes, i bëhet krejt e dukshme edhe të mirit, edhe të keqit.

Në atë botë, kuptimet vishen me trajtë. Trajtat tona përshtaten me përfytyrimet tona.

Në atë kohë, trajta e letrave del në pah, astari i rrobave bëhet cohë, e brendshmja e secilit kthehet në të jashtmen e tij!

Tani, gjërat e fshehta i ngjajnë kaut të larmë. Furka e syrit duket si një pe në qindra ngjyra brenda gjithësisë.

Tani është periudha e ngjyrosjes në qindra ngjyra, e zotërimit të qindra ndjenjave. Si do të shfaqej bota e qënies një ngjyrë?

1870 Tani është koha e zezakërisë. Ata që i përkasin tokës së Anadollit, janë të fshehur në bukuri të bardha. Tani është natë, dielli është i fshehur.

Koha e ujkut, në fundin e pusit të Jusufit. Radha e kiptinjve, Faraoni, Padishahu, tani.

Në këtë mënyrë, nga rizku që i buzëqesh me nevojë e pa nevojë çdokujt dhe që s'i kursehet askujt, le të përfitojnë edhe këta qen për ca ditë, ta marrin hisen e tyre e ta shohim!

Gjersa të jepet urdhri "ejani", luanët presin brenda në pyll.

Por sa të vijë ky urdhër, dalin nga vendi dhe Zoti ua tregon vendin se ku kanë për t'u përhapur e për t'u ushqyer.

1875 Cilësia e njeriut, njerëzorja, përfshin edhe tokën, edhe detin. Qetë e larmë atë ditë priten.

Ajo ditë kurbani është një kiamet i frikshëm. Për besimtarët është bajram, për qetë, dita e shkatërrimit.

Atë ditë kiameti, të gjithë shpendët e ujit, si gjemitë, rrjedhin drejt detit, vozisin mbi të.

Në këtë mënyrë, "i shkatërruari shkatërrohet me prova të qarta". Kush shpëton, shpëton, dhe arin njohjen evidente!

Skifterët shkojnë te padishahu, mjellmat, në varrezë.

1880 Gjërat e pista si kockat dhe copat e mbetura të bukës janë, në këtë botë, mezeja, ushqimi i mjellmave.

Ku njohja e vlerës së urtësisë e ku mjellma! Ku krimbi që jeton në pleh, ku kopshti e vreshta!

Njeriu i mykur nuk është i denjë të luftojë me nefsin. Gomari i ngordhur nuk lyhet me misk, për gomarin e ngordhur nuk ndizet temjan!

Grave nuk u është shkruar të luftojnë, kurse lufta kundër nefsit s'mund të jetë kurrsesi puna e tyre, sepse kjo është lufta e madhe!

Vetëm se, si përjashtim, te ndonjë grua ka një Rustem, por të fshehtë, si Merjemja.

1885 Kështu, në trupin e burrave, e atyre pa zemër, fshihet ferma.

Mashkulli që nuk është përgatitur për t'u bërë burrë i vërtetë, që nuk është bërë burrë i vërtetë, si një qenie femërore, vishet me këtë trajtë në botën tjetër.

Ajo ditë është dita e drejtësisë. Drejtësia e vë çdo gjë në vendin që i takon. Këpuca është e këmbës, qylafi, i kokës!

Në këtë mënyrë, çdo kërkues arrin atë që ka kërkuar, çdo ngulës arrin në vendin ku ka për t'u ngulur.

Asnjë kërkesë dhe dëshirë nuk i kursehet kërkuesit ose dëshiruesit. I ngjashmi i shkëlqimit është dielli, i ngjashmi i ujit, reja.

1890 Bota është vendi ku Zoti zbaton persekutimin e vet. Në e paç zgjedhur persekutimin, bëhu gati!

Shpata e persekutimit ka rënë në det, në tokë. Shih kockat dhe qimet e të persekutuarve.

Vështro përreth detit krahët dhe këmbët e zogjve dhe shpendve. Ato të tregojnë ty pa zë e pa fjalë persekutimin e Zotit.

I vdekuri shndërrohet në një grumbull dheu atje ku groposet dhe, me kalimin e kohës, grumbulli i dheut të tij rrafshohet gjersa të mos dallohet dot më!

Drejtësia e Zotit e ka bërë çift çdo gjë me të ngjashmin e tij: elefanten me elefantin, mushkonjën me mushkonjën!

1895 Ahmedit i bëhen miq e të afërt katër të zgjedhur të kuvendit, kurse Ebuxhehlit, Utbeja me Dhulhimarin!

Kibleja e shpirtrave me Xhebrailin është Sidreja, kubleja e atyre që janë robër të barkut, është sofra!

Kiblja e arifit është drita e bashkimit me Zotin, kiblja e mendjes së filozofizuar, fantazia!

Kiblja e zahidit është Zoti, mirëbërësi, kurse kiblja e lakmitarit, torba e mbushur me florinj!

1900 Kiblja e atyre që rrinë në botën e brendshme është Zoti, favorizuesi e mirëbërësi, kurse kiblja e atyre që i falen dukjes, fytyra e femrës!

Kështu mund të numërosh të vjetër e të rinj... Po u mërzite, ik, shih punën!

Rizku ynë është vera në kupën prej floriri, kurse rizku i qenve, mbeturinat e një sofre...

Je i denjë sipas shprehive me të cilat je pajisur. Për atë rizk të kemi dërguar ty!

Atë e bëmë ashik pas bukës, atë shprehi i dhamë atij. Këtë e bëmë ashik ndaj të dashurit e bëmë të dehur, këtë shprehi i dhamë atij.

1905 Nëse je i kënaqur me shprehinë që ke, në të pëlqeftë, pse ikën, pra, prej saj?

Nëse të pëlqen femërorja, hyr nën çarçaf. Nëse të pëlqen rustemllëku, rroke shpatën!

Kjo fjalë s'ka fund. Edhe ai i varfëri u drobit me vuajtjen e varfërisë, s'i mbeti më fuqi!

I varfëri gjen një letër ku shkruhej:
"Qëndro pranë një kubeje, ktheje fytyrën në drejtim të kibles,
hidh një shigjetë dhe ku të bjerë shigjeta, aty ka një thesar!"

E pa një natë në ëndërr. Po ç'ëndërr? Sofiu i vërtetë sheh ëndrra pa fjetur!

Hatifi i tha: O burrë që ke kaluar shumë lodhje, kërko një letër te letrashitësit.

1910 Është e fshehur te letërshitësi që e ke komshi. Trazoja letrat.

Dhe mes tyre do të gjesh një letër në aksh ngjyrë. Pastaj këndoje në një vend të fshehtë!

O bir, pasi ta vjedhësh atë nga letërshitësi, hiqu mënjanë nga turma, nga njerëzit e mirë a të këqinj!

Këndoje vetëm për vetëm. Kur të jesh duke e kënduar, mos mbaj askënd pranë.

Mos u shqetëso edhe nëse puna përhapet, del në shesh. Nga ai thesar askush s'mund të marrë gjë as sa një kokërr elbi!

1915 Nëse të zgjatet marja e saj, kurrsesi mos e humb shpresën. Çdo çast përsërite ajetin "Mos e preni shpresën nga Zoti!"

Duke i thënë këtë, ai përgëzues i vuri njeriut dorën në gjoks dhe i tha: Shko, tani, hiq mundim!

Kur i riu u kthye në vete nga bota e dalldisë, nga lehtësimi s'e nxinte vendi!

Po të mos ishte mbrojtja dhe favori i Zotit, do të pëlciste nga gëzimi!

Ishte gëzuar në atë masë, sa veshi i kishte dëgjuar zërin e Zotit nga pas gjashtëqind perdesh!

1920 Ndijimi i të dëgjuarit ia kishte kapërcyer perdet, ia kishte lartësuar kryet, kishte kaluar qiejt.

Vjen një çast i tillë që ndijimi i vështrimit të njeriut bëhet epiqendër përvoje, e përçon edhe perden e të fshehtës, madje.

Pasi ndijimet t'ia kapërcejnë perdet, sheh dhe dëgjon një pas një, gjerë e gjatë.

Njeriu shkoi te dyqani i letrashitësit dhe futi duart në letrat e shënimeve.

Ajo letër e shkruar i ra menjëherë në sy; në atë copë letër ishin të gjitha ç'i kishte thënë hatifi, ai engjëlli sufler.

1925 E futi letrën nën sqetull dhe u nis të dalë duke i thënë ustait: Pazar i mbarë, usta, unë po shkoj!

U tërhoq në një kënd të heshtur dhe e lexoi letrën. Mbeti pa mend!

Si kishte hyrë mes letrave të shënimeve një letër e tillë e paçmuar që tregonte vendin e një thesari?

Pastaj i erdhi ndërmend kjo: Është Zoti që e mbron gjithçka!

Se, si do të lejonte Zoti mbrojtës që dikush të lëshonte një gjë të tillë në një vend të kotë?

1930 Ja, pra, sikur fusha të ishte e mbushur me flori fund e krye, askush s'do të merrte dot asnjë kokërr elbi pa lejen e Zotit!

Edhe sikur të lexosh qindra libra pa u penguar, pa t'u marrë goja, s'të mbetet asgjë në mend pa vullnetin e Zotit.

Por sikur t'i nënshtrohesh Zotit e ta adhurosh atë, gjen në trupin tënd njohuri të padëgjuara pa lexuar as edhe një libër!

Pëllëmba e Musait i mori dritë në gjoks dhe pastaj shpërndau dritë përreth dhe ajo dritë ishte më e fortë se e hënës në qiell!

O Musa, ajo çka dëshirove nga ky qiell impresionues, të doli nga gjoksi.

1935 Dije se qiejt e lartë janë reflektimi i gjërave që kupton njeriu; qiejt janë ai reflektim!

A nuk e krijoi dora e Zotit të lartë mendjen (arsyen) para dy botëve?

Kjo fjalë është edhe krejt e hapur, edhe shumë e fshehtë, sepse miza nuk mund të bëhet konfidente e feniksit.

O bir, kthehu prapë ku e patëm fjalën dhe plotësoje rrëfimin për atë të varfërin dhe thesarin.

I varfëri dhe vendi ku ndodhej thesari.

Në letër shkruhej: Ta dish se jashtë qytetit ndodhet një thesar.

Te ajo kubeja nën të cilën është një varr. Te kubeja me shpinë nga qyteti dhe portë nga ylli Arusha e Vogël.

Vendosu me shpinë nga ajo tyrbja dhe me fytyrë nga Qabja. Pastaj hidh një shigjetë në fushë.

O i bekuar, pastaj gërmo vendin ku të ketë rënë shigjeta.

Ai trimi mori një hark të fuqishëm dhe e hodhi shigjetën drejt hapësirës.

Dhe solli menjëherë kazëm e lopatë. Dhe, tërë gëzim, u vu ta gërmonte vendin ku kishte rënë shigjeta.

Edhe vetë u troshit, edhe kazma me lopatën, por nuk gjeti as shenjë nga thesari i fshehur.

Kështu, çdo ditë hidhte një shigjetë, e gërmonte vendin ku kishte rënë, por kurrsesi s'po e gjente dot vendin e thesarit.

Kjo iu kthye në zakon. Meqë vazhdonte të gërmonte aty-këtu, në qytet u përhap një thashetheme, puna ra në gojë të popullit.

Populli nis të flasë për thesarin dhe këtë e dëgjoi padishahu.

Njerëzit që rrinin në pusi dhe prisnin rastin, ia treguan këtë punë padishahut.

I thanë: Filani paksa gjetur një letër që tregon për një thesar.

Kur njeriu e kuptoi se padishahu e kishte marrë vesh atë punë, nuk pa zgjidhje tjetër veçse të dorëzohej, t'i nënshtrohej fatit.

Dhe ia vuri letrën para padishahut pa e vënë ai në tortura.

Dhe i tha: Gjeta këtë letër, por thesarin nuk e gjeta dot. Në vend të thesarit, u hyra lodhjeve e mundimeve të pallogaritshme.

Nga thesari nuk doli në shesh asnjë thërrime, kurse unë vazhdova të përdridhesha si gjarpër!

Kam një muaj që e kam gojën helm. M'u bënë të pabekuara edhe dëmi, edhe dobia e kësaj pune!

Ndoshta fati yt e hap këtë perde, o padishahu im me luftën të bekuar, që ke pushtuar shumë kala!

Edhe padishahu hodhi shigjeta për gjashtë muaj me radhë ose më shumë dhe vuri njerëz për t'i gërmuar vendet ku binin shigjetat.

Çoi t'i sillnin shigjeta të forta dhe i hodhi, kërkoi thesar nga të gjitha anët.

Por nuk futi gjë në dorë veç mundimit, vuajtjes, shqetësimit. Thesari ishte si diçka përrallore që kishte emër, por vetë nuk dukej gjëkundi!

Padishahu e pret shpresën se do ta gjejë thesarin dhe mërzitet së kërkuari.

Puna zgjatej e bëhej tërkuzë dhe, më në fund, padishahu u mërzit nga thesari.

Vendi rreth e rrotull ishte bërë tërë gropa. Një ditë, duke ia hedhur njeriut letrën para, i tha:

Merre këtë letër! Nuk u duk as shenjë thesari! Ti s'ke ndonjë punë, prandaj kjo është e denjë për ty!

Kjo nuk është punë për atë që merret me punë. S'është punë me mend që ta djegësh trëndafilin dhe t'i vish rrotull gjembit!

Mund të ketë njerëz që presin të mbijë bar nga hekuri, por janë shumë të pakët ata që kapen pas një fantazie të tillë!

Për këtë punë duhet një njeri i palodhur si ti dhe meqë nuk lodhesh, vazhdo të kërkosh!

Po ta gjesh, mirë fort, ta kam bërë hallall! Po s'e gjete, vazhdo të gërmosh se, fundja, ti s'lodhesh!

A shkon mendja në rrugën e mungesës së shpresës? Duhet pasion për të vrapuar në atë rrugë!

Ajo që s'pyet për asgjë, është pasioni, jo mendja. Mendja kërkon gjënë nga e cila do të ketë dobi!

Pasioni nuk njeh lodhje e mërzitje. Ai u futet mundimeve si të kishte hyrë nën gurin e mullirit dhe duron.

Eshtë aq sypatrembur, sa nuk e kthen kurrë kokën pas. E ka vrarë në vetvete shpresën se ka për të arritur ndonjë dobi!

Vë në shesh ç'ka e ç'nuk ka pa kërkuar shpërblim. Ia kthen Zotit çdo gjë që i ka marrë.

Zoti ia ka dhënë ekzistencën pa ndonjë shkak. Dhe ai burrë bujar, pa ndonjë shkak, ia kthen Zotit atë që ia ka dhënë!

Bujari është të japësh pa ndonjë shkak. Pastrimi, domethënë kthimi Zotit i çdo gjëje, është jashtë çdo sheriati!

Sepse sheriati kërkon ose meritim të mirësisë së Zotit, ose shpëtim nga persekutimi i tij. Kurse ata që zhvishen nga qenia, janë kurbanët e vërtetë të Zotit!

Ata as Zotin e vënë në provë, as pyesin për humbje e fitim!

Padishahu ia jep të varfërit letrën që tregonte vendin e thesarit, duke i thënë: "Merre, ne hoqëm dorë nga kjo!"

Pasi padishahu ia dha letrën e atij thesari me halle të varfërit me halle,

I varfëri u sigurua nga armiqtë, nga e keqja që mund t'i bënin, dhe shkoi e u kap fort pas asaj gjëje ku i kishte rënë sevdaja!

Iu bë mik ashkut që e rrëzon njeriun në vuajtje. Qeni e shëron plagën duke e lëpirë.

Për vuajtjen e ashkut nuk ka asnjë mik, asnjë ortak. Nuk mund të gjendet asnjë i afërm në botë për ashikun.

Nuk ka njeri më të çmendur se ashiku. Përballë sevdasë së tij, mendja është e shurdhër, e verbër!

Sepse çmenduria e tij nuk i ngjan çmendurisë së kujtdo. Në mjekësi nuk ka njohuri për ta shëruar këtë.

Po qe se një mjek do të kapej nga një çmenduri e tillë, do ta digjte librin e tij të mjekësisë, do t'i fshinte të gjitha shkrimet!

Mjekësia e të gjitha mendjeve s'është gjë tjetër veç trajtave të përvijuara sipas ashkut. Fytyrat e të gjitha bukurive janë perdeja e fytyrës së tij.

O ti që hyn në rrugën e ashkut, ktheje fytyrën nga vetja. Ai që është i shtënë pas teje je vetë ti!

Edhe ai njeri e kishte bërë zemrën kible, ishte vënë të lutej: "Njeriu arrin vetëm atë për të cilën përpiqet!"

Më parë ishte lutur për vite të tëra pa gjetur përgjigje.

Bënte lutje pa iu pranuar, vetëm dëgjonte fshehtazi zërin "Lebbejk" nga bujaria e Zotit.

Ai njeri i sëmurë, ngaqë i besonte bujarisë së krijuesit të lartë, hidhte valle pa def.

Atij as ndonjë zë hatifi i kishte ardhur, as ndonjë lajmëtar i kishte arritur, por veshin e shpresës e kishte të mbushur plot me zërin "Lebbejk".

Shpresa i thoshte "eja" pa gjuhë, pa zë. Ajo ftesë ia fshinte nga zemra lodhjen dhe mërzitjen.

Mos e thirr pëllumbin e mësuar gjithmonë të vijë, por përzëre se s'ka ku të shkojë se i ka krahët të lidhura.

O dritë e Zotit, Husameddin, edhe sikur ta përzësh atë, krahu i shpirtit i ka marrë fund ngaqë është takuar me ty!

Edhe sikur ta përzësh, zogu i zemrës përsillet rreth çatisë tënde pa ndonjë shkak.

Vendi ku do të hajë, do të pijë e do të rrijë, është gjithmonë çatia jote. Ai i përplas krahët për në lartësi, por është i pasionuar pas kurthit të vet.

Madje, në qoftë se shpirti nuk të falenderon një çast vjedhurazi për atë ngadhnjim, bëhet mohues,

Skena e ashkut që urren pa pushim, i vë menjëherë një legen plot me zjarr atij gjoksi që mohon.

Eja te hëna, hiq dorë nga pluhuri. Po të thërret padishahu i ashkut duke të thënë të kthehesh shpejt.

Si pëllumbi, unë jam duke rrahur krahët dehurisht përreth kësaj çatie, kësaj çështjeje pëllumbash.

Unë jam Xhebraili i ashkut, kurse ti je Sidre-ja ime. Jam i mangët, ti je për mua Isai, biri i Merjemes.

Entuziazmoje atë detin që spërkat margaritarë. Pyete me të mirë sot këtë të sëmurë, hetoje!

Sepse ti je i tij dhe deti është i tij. Ky çast është koha e rojes së tij, por mos e vër re!

Fundja, kjo është një klithmë e shkaktuar prej tij. O Zot, mbroje të fshehtin, mos e nxirr në shesh!

Si fyelli, kemi dy gojë. Njëra gojë, e fshehur në buzët e tij.

Goja tjetër, e dukshme për ju, vajton, lëshon në ajër klithma e ankime.

Por ai me syrin e shpirtit të hapur e di se edhe kjo klithmë marramendëse del nga ajo kokë.

Klithma e fyellit është prej frymëmarrjeve të tij. Ankimet dhe rënkimet e shpirtit, prej shprehive të tij.

A do të mund ta mbushte fyelli botën me sheqer po të mos ishte i njëkohshëm me buzët e tij?

Me kë fjete, nga cili krah u ngrite që merr vrull kështu, si det?

Apo e këndove hadithin "Unë bëhem mik te Zoti im", u hodhe mu brenda në detin e zjarrit,

Por thirrja "o zjarr, bëhu i ftohtë" ta mbrojti jetën, o njeri i madh në vetvete!

O drita e Zotit, o Husam i fesë dhe zemrës, a mbulohet dielli me baltë!

Këta plisa dheu deshën ta mbulojnë diellin tënd,

Por mineralet e çmuara në zemrën e maleve janë provë për ty, kopshtet dhe vreshtat janë të mbushura me buzëqeshjet e tua!

Ku është Rustemi që do të bëhej i afërt i burrërisë tënde, që nga qindra lëmenj gruri të tuat të flas për një kokërr gruri!

Po të desha të thosha vetëm një "ah" nga e fshehta jote, do të më duhej të shkoja në një pus si Aliu dhe në fund të pusit të rënkoja me "ah"!

Ngaqë në zemrat e vëllezërve ka urrejtje, është më mirë që Jusufi im të mbetet aty, në fund të pusit!

U bëra sarhosh, do ta hedh, më në fund, veten mu në mes! E ç'është pusi? Unë do të shkoj e do të ngre çadër mu në mes të fushës!

Jepma në pëllëmbë verën e zjarrtë dhe pastaj sodit pamjen time madhështore prej sarhoshi!

I varfëri nuk e futi në dorë thesarin, por thuaji të presë, sepse ne në këtë çast jemi mbytur në gëzim!

O i varfër, ti tashmë strehohu tek Zoti. Unë u mbyta, mos kërko ndihmë prej meje!

Tashmë unë s'kam punë me ato historira. As për vete di gjë, as për mjekrën time!

A mund ta nxërë vera që s'nxë dot brenda asnjë qime, krenarinë, egoizmin e të tjera gjëra si këto?

Saki, na nxirr një poçe të madhe dhe shpëtoje këtë të pasur nga mjekra dhe mustaqet!

Nga krenaria, na përdredh mustaqet, por edhe nga zilia ndaj nesh, shkul mjekrën!

I dimë të gjitha hipokrizitë dhe mashtrimet e tij. Ai është zënë mat, është zënë mat!

O pir, ç'do të lindë prej tij pesëqind vjet më vonë? Duket qartë nga qimja!

Atë që populli sheh në pasqyrë, piri e sheh në qerpiçin e papjekur!

Att që mjekërdenduri s's sheh dot në shtëpi, qoses i shfaqen një e nga një!

Shko në det se ti je i biri i peshkut. Pse re pas mjekrës kështu, si plehër?

Ti nuk je plehër, kjo gjë është larg teje. Ty të kanë zili edhe margaritarët, madje. Është më e drejtë që të ndodhesh në det mes dallgëve!

Deti është një. Ai nuk ka shok e të ngjashëm. Edhe margaritari i tij, peshku, s'është gjë tjetër veçse dallgë!

Është e pamundur që diçka t'i bëhet detit bashkëshoqërues, ortak. Një gjë e tillë është larg nga ai det, nga dallgët e pastra të atij deti.

Në det nuk ka dyzim dhe ankth. Por ç'mund t'i them vëngëroshit? Asgjë!

O ti, meqë jemi shokë të vëngëroshëve, duhet të flasim si politeistët.

Ajo njësi është në cilësi dhe gjendje. Por në në sheshin e fjalës vetëm dyzimi mund të vijë!

2035 Ose pije këtë dyzim si vëngërosh, ose mbylle gojën dhe hesht si më mirë!

Ose, me radhë, herë hesht, herë fol. Shkurt bjeri daulles vëngërisht!

Po pe një të afërt, thuaja të fshehtën e zemrës. Po pe trëndafil, këndo si bilbil.

Po pe një tullum me hile dhe gjëra të përkohshme, mbylli buzët dhe shndërroje veten në qyp.

Ai është armiku i ujit, mos luaj përballë tij. Ndryshe, e hedh gurin e padijes dhe ta thyen qypin.

2040 Duroji mundimet e injorantit dhe kalo mirë me arsyen e fshehtë.

Durimi i jokompetentëve është lustër për kompetentët. Ku të ndodhet një zemër, lustrohet me durim.

Zjarri i Nemrudit i dha Ibrahimit një pasqyrë pastrimi dhe e pastroi dhe lustroi atë siç lustrohen pasqyrat.

Me mundimin e fisit të vet, durimi i Nuhut iu bë Nuhut lustrim i shpirtit.

Tregim për Shejh Hasan Harkaniun -Zoti ia shenjtëroftë të fshehtën!-

Kur një dervish dëgjoi për famën e Ebul Hysejn Harkanin, doli në rrugë nga qyteti Talkan.

2045 Kapërceu male, kaloi fusha të gjera dhe bëri gjithë atë rrugë duke i ulutur e përgjëruar Zotit me gjithë zemër që t'ia mundësonte ta shihte Shehun.

E vlen që të përshkruhen mundimet që hoqi në rrugë, por unë po e pres shkurt fjalën.

Më në fund ia arriti qëllimit. Pyeti se ku e kishte shtëpinë ai njeri i madh.

E mësoi shtëpinë, i shkoi në portë dhe trokiti me respekt të madh. Gruaja e shehut e nxori kokën tep orta.

Dhe i tha: Ç'kërkon, o bujar? Ai iu përgjigj: Kam ardhur t'i bëj vizitë dervishit!

2050 Gruaja i tha duke qeshur me gajasje: Pa shih ç'mjekër, or ti! Sidomos shih ç'udhëtim ke bërë e ç'mundime ke hequr!

A s'pate punë në vendin tënd, që u nise rrugëve kot më kot?

A u lëshove pas dëshirës për të parë një kokëtrashë, apo u mërzite me vendin tënd?

Apo mos të vuri shejtani një zgjedhë në qafë dhe ta hapi rrugën e këtij udhëtimi?

Kështu, gruaja i tha shumë fjalë të këqija e fyerje të cilat s'mund t'i them të gjitha.

2055 Dhe dervishi u mjerua thellë nga gajasjet e gruas dhe nga rrëfimet e saj!

Dervishi pyet se ku është shehu dhe ku mund ta kërkojë atë, kurse gruaja e shehut i përgjigjet edhe më keq.

Nga sytë e dervishit rrodhën lot dhe tha: Me gjithë tërë këto, ku është ai padishah me emër të ëmbël? Ma thuaj!

Gruaja i tha: Ai është një mashtrues hipokrit i zbrazët. Eshtë kurth për kokëtrashët. U lidhet nëpër këmbë atyre që shmangen nga udha.

Qindramijëra vetë si ti që të janë zbardhur flokët në mulli, kanë rënë tek ai nga azganëria!

Po qe se nuk e sheh atë dhe kthehesh shëndoshë e mirë në vendin tënd, do të jetë më e mbarë për ty. Të paktën nuk e sheh atë e nuk azdisesh.

2060 Puna e tij është të bëjë llafe, të lëpijë sahanët, të ulet në sofër të gatshme kur zëri i daulles, sidoqoftë, është përhapur gjithandej.

Ky fis u ngjet izraelitëve, adhuron kaun. Ja, kështu, i vënë dorën një kau!

Kush shkon pas një njeriu të tillë që ulet në sofër të gatshme, është njeri pa punë e prokopi që e bën ditën natë!

Këta i kanë lënë qindra njohuri e gjëra të larta dhe janë dhënë pas një hileje, dyfytyrësie. Ja, kështu!

Ku është soji i Musait? Sikur të vinte e t'ua derdhte gjakun këtyre që adhurojnë kaun! Sa keq!

2065 Sheriatin, frikësimin nga Zoti e kanë hedhur mënjanë. Ku është Omeri? Sikur të vinte dhe ta vinte të drejtën në vend me forcë!

Këta e dinë çdo gjë të keqe si normale. Nga këta u përhap ky indiferentizëm dhe pothuajse u bë leje-kalimi për kaleshin ngatërrestar.

Ku është rruga e pejgamberit dhe sahabeve? Ku është namazi, tesbihet, ku është etika e tyre?

Pasi gruaja e fyen dhe flet marrëzira, dervishi nxehet dhe i përgjigjet me fjalë të rënda.

I riu i bërtiti: Mjaft! Ç'nevojë ka për roje mu në mes të ditës?

Drita e burrave e zuri edhe lindjen, edhe perëndimin. Qiejt, madje, të mahnitur, bënë sexhde!

2070 Dielli i Zotit lindi nga yjësia e Dashit dhe ky diell, nga turpi, hyri pas perdes!

Si mund të më kthejnë mua prapë marrëzitë e një shejtani si ti nga toka e kësaj porte?

Unë s'erdha i kapur pas erës si reja, që të mund të më kthejë mua me një pluhur nga kjo portë!

Edhe kau, madje, kur i bëhet ajo kible bujarie, shndërrohet në dritë, por kur të mungojë ajo dritë, kiblja është herezi, idhull.

Ibahizmi ose lejueshmëria e çdo gjëje e ardhur prej dëshirës dhe pasionit, është mbrapshti, teprim, kurse e ardhur prej Zotit, është lartësi sublime.

2075 Atje ku drita e pallogaritshme lindi e shkëlqeu, herezia u shndërrua në besim, shejtani u bë musliman!

Ajo është meritë lartësie sublime, është dashuri e Zotit. Ajo ka marrë përparësi ndaj të gjithë engjëjve të përparuar.

Engjëjt i bënë sexhde Ademit sepse ndodheshin para tij. Lëkura i bën sexhde gjithmonë pjesës së brendshme të trupit.

O plakë e vjetër, ti i fryn qiririt të Zotit, por edhe ti digjesh, edhe kryet tënd, o gojëqelbur!

A fëlliqet deti nga goja e një qeni? A shuhet dielli me një të fryrë?

2080 Po qe se ti jep konkluzion sipas dukjes, ç'ka më të ndritshëm, më të dukshëm se ky ndriçim? Thuaje.

Përballë kësaj shfaqjeje, të gjitha gjërat e shfaqshme janë më të metat, më të mangëtat.

Kush i fryn qiririt të Zotit, ai qiri nuk shuhet, goja e fryrësit digjet!

Shumë lakuriqë nate si ti shohin ëndrra, por a mbetet kjo botë jetim për diellin?

Në detet e shpirtit bëhen dallgë të tilla të fuqishme, qindra herë më të larta se të përmbytjes së Nuhut!

2085 Por në sytë e Kenanit mbiu lesh, prandaj i braktisi edhe Nuhun, edhe gjeminë dhe deshi të ngjitej malit.

Por menjëherë një dallgë e hodhi edhe malin, edhe Kenanin mu në fund të teposhtës.

Hëna lëshon dritë, kurse qeni leh. A mund ta bëjë qeni hënën ortak për vete?

Ata që nisen për udhë natën nën dritën e hënës, a pengohen nga lehja e qenve?

Pjesa shkon si shigjetë drejt së tërës. A mos shkon pas plakës së kutërbuar?

2090 Edhe shpirti i sheriatit është arif, edhe shpirti i devocionit. Marifeti është produkt i devocionit të kohëve të kaluara.

Adhurimi me devocion është përpjekje për të mbjellë, kurse marifeti është mbirja e asaj të mbjelle.

Kështu, puna dhe besimi i ngjajnë trupit, kurmit. Dhe shpirti i kësaj mbjelljeje është produkti i mbirë dhe korrja e tij.

Edhe urdhërimi për të mirë është po ajo gjë, edhe qëndrimi i drejtë, po ajo. Ajo është që i hap të fshehtat, të fshehtat e hapura janë po ajo!

Kjo është sovrani edhe i të sotmes sonë, edhe i të nesërmes. Lëkura është gjithmonë adhuruese e të brendshmes së bukur!

2095 Shehu tha "unë jam Zot", por shkoi para, ua shtrëngoi fytin të gjithë të verbërve!

Kur qenia e robit të asgjësohet në qenien e Zotit, ç'mbetet? Pa mendo, or çifut!

Po të kesh sy, hapi dhe shih! Pasi të thuhet "La", ç'mbetet?

Më mirë të të thaheshin buzët, gryka, goja që i pështynë atij qielli, asaj hëne!

S'ka dyshim se ajo pështymë nuk ngjitet në qiell, por kthehet e të vjen mu në fytyrën tënde!

2100 Ashtu siç vjen në shpirtin e Ebu Lehebit gjer në kiamet mallkimi "iu thafshin duart", edhe ajo pështymë të vjen në fytyrë nga Zoti gjer në kiamet!

Ka daulle, ka flamur, ka atdhe. Ai që thotë se një sovran i tillë ulet në sofrën e gatshme, është qen!

Qiejt janë robër të këmbëve të tij. Edhe lindja lyp bukë prej tij, edhe perëndimi!

Personi, në fermanin e të cilit është i shkruar hadithi "Po të mos ishe ti, nuk do t'i kisha krijuar qiejt", është një person i tillë, që çdo njeri është nevojtar ndaj dhuntive të tij, ndaj përpjesëtimit të rizkut prej tij!

Po të mos ish ai, qielli nuk do të ishte, nuk do të rrotullohej, nuk do të ndriçohej, nuk do t'u bëhej atdhe engjëjve!

2105 Po të mos ish ai, detrat nuk do të ishin, madhështia e detit nuk do të bëhej, nuk do të formoheshin margaritarë të denjë për peshqit dhe sovranët!

Po të mos ish ai, toka nuk do të ishte, nuk do të krijoheshin brenda tokës thesare dhe jashtë saj, jasemine!

Edhe rizket hanë rizkun e tij. Edhe frutat janë buzëtharë përballë shiut të tij!

Eja në vete, se nyja në këtë punë është lidhur së mbrapthi. Atij që të jep sadaka, jepi ti sadaka!

O i varfër, jepi sadaka të pasurit! Të gjithë florinjtë, të gjitha copat e mëndafshta janë te i varfëri!

2110 Një i keq si ti është bërë shok atij shpirti të bekuar, pothuajse si heretiku në kurorën e Nuhut!

Po të mos i përkisje këtij atdheu, do të të kisha bërë copë-copë tani!

Edhe atë Nuhun e çliroja prej teje, edhe unë merrja ndëshkimin e duhur dhe lartësohesha me nderin për të vdekur në rrugën e Shehut!

Por nuk mund të bëj paturpësi të tilla në shtëpinë e kryesovranit të kohës!

Ec para dhe lutu që je qeni i kësaj shtëpie. Ndryshe, e di unë se ç'kisha për të të bërë tani!

Dervishi kthehet nga shtëpia e shehut dhe i pyet njerëzit për të dhe ata i thonë se ka shkuar në filan pyll.

2115 Pastaj dervishi pyeste çdo njeri, e kërkonte shehun nga të gjitha anët.

Njëri i tha: Ai kulm shkoi në pyll për të sjellë dru.

Ai dervish trim i zjarrtë, duke u përfshirë pas atmosferës së dervishit, zuri rrugën e pyllit.

Shejtani i jepte mendjes së tij një lëkundje të fshehtë që e mbulonte hënën me pluhur.

Pse ky sheh i fesë e mban në shtëpi një grua të tillë dhe bie e ngrihet me të?

2120 Si ndodh që një e kundërt rri bashkë me të kundërtën? Ku personi që është imam i popullit, ku majmuni!

Pastaj kthehej si zjarri, këndonte La havle dhe thoshte me vete: kundërshtimi im ndaj tij është herezi, urrejtje!

Kush jam unë që përzihem në punët e Zotit? Pse më vijnë dyshime të tilla nga nefsi im?

Ndërkaq, nefsi e sulmonte përsëri, prandaj nga zemra i dilnin tymëra siç dalin nga pota e argjendarit!

Ç'lidhje kishte Xhebraili me shejtanin që të bisedonte me të, të ulet e ngrihet me të, të bjerë e të flerë bashkë me të?

2125 Si ndodh që Azeri të mund të kalojë me Halilin? Si mund të ndodhë që pirati i rrugës të bashkohet me kallauzin?

Myridi ia arrin qëllimit, dervishi takohet me shehun në një vend pranë pyllit.

Ndërsa ai mendonte këto gjëra, shehu i famshëm ia behu hipur mbi një luan.

Luani që bulëronte, tërhiqte barrën e druve. Dhe ai person i bekuar kishte hipur mbi barrën e druve.

Për kamxhik kishte një gjarpër. Me lartësi shpirtërore, e kishte marrë gjarprin në dorë si kamxhik!

Dije mirë se çdo sheh hip mbi luanin sarhosh.

2130 Ai shihet, ky nuk shihet, por nuk është i fshehtë nga syri i shpirtit.

Nën ta ka qindramijëra luanë që tërheqin barrët e druve! Syri i të fshehtës i sheh ata.

Por që t'i shohë edhe ai që s'është burrë, Zoti ua tregon edhe syve të ballit.

Ai njeri i madh e pa dervishin nga larg dhe qeshi. Dhe i tha: Mos u gënje, mos ia vër veshin shejtanit!

Me dritën e zemrës, ai shehu i madh e kuptoi se ç'mendonte dervishi. Ç'provë e mirë është ajo dritë!

2135 Ai person i aftë shpirtërisht ia tha dervishit një për një të gjitha ç'kishte shkuar nëpërmend qysh kur ishte vënë në rrugë!

Pastaj, ai personi që ligjëronte si bilbil, e hapi gojën mbi çështjen e asaj gruas dhe i tha:

Ajo lejueshmëri nuk është e llojit të nefsit. Kjo pandehmë është atmosferë e nefsit tënd, mos qëndro aty!

Po qe se unë s'do të kisha duruar e s'do ta tërhiqja barrën e kësaj gruaje, a do ta tërhiqte luani barrën time?

Edhe unë vetë jam një deve e dehur dhe e shkumëzuar nën ngarkesën e Zotit!

2140 Unë s'jam as gjysmë i formuar nën urdhrin e tij që ta mendoj qortimin e popullit!

Edhe i pari, edhe i mbrami ynë është urdhri i tij. Shpirti ynë e kërkon atë duke vrapuar këmbë e duar.

Teku e çifti ynë nuk janë prej dëshirash dhe pasionesh! Shpirti ynë është në dorën e Zotit!

I durojmë edhe nazet e atij kokëtrashit, edhe nazet e qindra të tjerëve si ai. Kjo s'është nga pasioni për ngjyrën, nga sevdaja për aromën!

Kjo kaza dhe kader janë nxënësit e mësimit tonë. Pa mendoje pak se gjer ku shkon madhështia e luftës sonë!

2145 Gjer ku arrin? Në një vend rrugë e pa rrugë. Gjer te hëna e Zotit që t'i merr sytë!

Ajo dritë është drita e dritës së dritës larg të gjitha përfytyrimeve e fantazimeve!

Fjalën e thjeshtova për ty. Merr mësim dhe afrohu, bëhu shok me shokun me vese të këqija!

Dhe vuaje vuajtjen e tij duke qeshur e u kënaqur për të arritur te e fshehta e thënies "Durimi është çelësi i shqetësimit!"

Po qe se e vuan ultësinë e këtyre njerëzve të ulët, arrin dritën e sunnetit.

2150 Pejgamberët e hoqën shumë mundimin e njerëzve të ulët. Sa e sa vuajtje hoqën nga këta lloj gjarpërinjsh!

Dëshira dhe vendimi i Zotit mëshirues e shpërblyes shfaqej qysh në pafillimshmëri!

Nuk shihet diçka pa të kundërtën e saj. Kurse ai sovran i pashembullt nuk ka të kundërt!

Urtësia e ajetit "Unë do të krijoj një zëvendës mbi tokë!"

Prandaj bëri një zëvendës të zemrës si pasqyrë të madhështisë së tij sovrane.

I dhuroi atij tejdukshmërinë e vet të pallogaritshme dhe pastaj, nga errësirat, i dha një të kundërt.

2155 Nguli dy flamuj: një të bardhë e një të zi. Njëri prej tyre ishte Ademi, tjetri, grabitqari i rrugëve, Iblisi.

Mes atyre dy ushtrive të mëdha ndodhën shumë luftëra.

Në periudhën e dytë erdhi Habili dhe i kundërti i dritës së tij të pastër u bë Kabili.

Këta dy flamurë që ishin drejtësia dhe padrejtësia ose mizoria, arritën, periudhë pas periudhe, gjer te Nemrudi.

Ai u bë e kundërta e Ibrahimit dhe armiku i tij. Ato dy ushtri e urrejtën njëra-tjetrën dhe luftuan.

2160 Kur lufta nuk u pëlqeu më, i ndau zjarri.

Ndëshkimi i zjarrit u bë gjykatës me qëllim për ta zgjidhur ngatërresën mes atyre dy palëve.

Periudhë pas periudhe, këto dy fraksione arritën gjer në kohën e Faraonit dhe mëshiruesit Musa.

Luftuan për vite të tëra. Lufta mes tyre nuk diti të mbarojë. Dhe kur kjo punë e kapërceu masën dhe u bë e mërzitshme,

Zoti e bëri detin gjykatës duke thënë se kush do ta merrte shpërblimin.

2165 Kjo shkoi kështu gjer në kohën e Mustafait, gjer kur u shfaq ai. Kur doli ai, luftoi me Ebu Xhehlin, kreun e asaj ushtrie mizore.

Zoti zuri një shërbyes klithjeje për fisin e Themudit dhe ua mori shpirtrat.

Për fisin e Adit zuri një shërbëtor që ngrihej shpejt dhe ecte me nxitim, përdori erën.

Edhe Karunit ia diti hallin dhe, për ta shporrur atë, përdori tokën. Megjithëse ishte e butë në sjellje, toka e urreu dhe e gëlltiti.

Butësia e karakterit të tokës u kthye në persekutim dhe e fundosi gjer në fund edhe Karunin, edhe thesarin e tij.

2170 Kjo është kafshata shtyllë e trupit. Përballë shpatës së urisë, buka është mburojë.

Megjithëkëtë, po qe se Zoti fut në bukën tënde tharm persekutimi, ajo bukë të zë grykën e të mbyt!

Kësaj rrobe që të mbron ty nga e ftohta, Zoti i jep natyrë dimërore.

Kjo xhybe e bukur bëhet e ftohtë si akull, të jep dëm si bora.

Dhe ti ikën edhe prej qyrkut, edhe prej rrobës së mëndafshtë. Ikën prej saj dhe strehohesh në mesdimër.

2175 Ti nuk je dy maja malesh, je një majë mali, je një burrë njëkatësh. Ti s'di gjë për ndëshkimin e gabimit!

Në qytet e fshat erdhi urdhri i Zotit: Mos u bëj hije shtëpive e mureve,

Mos iu bëj pengesë shiut dhe diellit! Në këtë mënyrë, ajo bashkësi vrapoi te pejgamberi i tyre.

Dhe i thanë: O njeri i madh, shumica jonë vdiqëm! Më tej lexoje nga tefsiri.

Ai burrë duarshpejtë e bëri shkopin gjarpër. Po të kesh mend, kjo fjalë të mjafton!

2180 Sy ke, por kuptim, jo. Pothuaj je një burim i ngrirë, një copë mishi!

Prandaj, o rob, Zoti i cili i krijon dhe i stolis mendimet, të thotë: shih në mënyrë të arsyeshme!

Nuk të thotë të rrahësh hekur të ftohtë, nuk ta kërkon këtë, por, o hekur, të thotë, të paktën shko e përsillu përreth Daudit!

Kurmi të ka vdekur, vrapo te Israfili. Të ka ngrirë zemra, shko te dielli që rrotullohet!

Vishu me rrobe të tilla imagjinare që pothuajse të përzihesh mes sofistëve!

2185 Te sofistët s'ka pasur mendje. Prandaj edhe ndjenjën e humbën, edhe mbetën pa qenie!

Eja në vete, tani është periudha e përtypjes së fjalës. Po të flasësh, demaskohesh e turpërohesh para popullit!

Ç'do të thotë im'an? Të lëshosh ujë nga burimi. Kur shpirti ikën nga kurmi, atij shpirti i thonë "ikës, vrapues".

Sovrani i cili, duke e zgjidhur dhe lëshuar shpirtin nga kurmi, e lëshon në livadh dhe blerim,

I vuri këta dy llagape për ta dalluar jetën nga shpirte. I lumtë atij që e kupton këtë!

2190 Dhe, në këtë mënyrë, ai që zbaton fermanin e Zotit, tregoi për shpirtin që, po të dojë, e bën trëndafilin gjemb, po të dojë, gjembin trëndafil...

Kur fryu era e ndëshkimit, Hudi (a.s.) e shpëton ummetin, bashkësinë e tij besimtare dhe tregon mrekulli.

Besimtarët i ikën nga dora asaj ere të dëmshme dhe u strehuan të gjithë brenda një rrethi.

Era ishte furtunë, kurse favori i saj, gjemia. Ai ka shumë lloj gjemi të tilla, furtuna të tilla.

Zoti e bën një padishah gjemi dhe e lëshon atë kundër radhëve me furi.

Synimi është jo siguria e popullit, por zotërimi i një vendi.

2195 Kali që vërtit rrotën, vjen vërdallë pa pushim. Synimi i tij, të shpëtojë pa ngrënë dru!

A s'di asgjë për ujin që nxirret apo për susamin që shtrydhet për të nxjerrë vaj, me punën e tij.

Kau ecën dhe pjerdh jo për ta tërhequr karrocën, për t'i çuar plaçkat, por nga frika e drurit!

Zoti i ka dhënë një frikë të tillë që të kryhen punët.

Po si kjo, edhe çdo njeri që fiton, punon dhe përpiqet jo për ta përmirësuar botën, por për vete!

2200 Secili kërkon një melhem për plagën e vet. Ndërkaq, për pasojë, edhe vetë bota rregullohet.

Zoti e ka bërë frikën shtyllë për këtë botë. Çdokush është kapur pas një pune me frikën për jetën.

Lavdi Zotit që ka ngritur një frikë të tillë, me të cilën e ka vënë botën në rregull.

Të gjithë frikësohen nga i miri e nga i keqi. Por nuk ka kush që të frikësohet nga vetja!

Prandaj, në të vërtetë, secili ka një punë që sundon mbi të, e cila nuk ndjehet me ndjenja, por është shumë pranë njeriut.

2205 Ajo ndjehet në një vend të fshehtë, por jo me ndjenjat e kësaj shtëpie!

Ndjenja me të cilën ndjehet dhe kuptohet Zoti nuk është ndjenjë e kësaj bote, por një ndjenjë tjetër!

Po qe se ndjenja kafshërore do t'i shihte ato trajta, edhe kau dhe gomari do të bëheshin Bajaziti i kohës.

Ai që e përshtat kurmin ndaj shpirtit, që e bën gjeminë kalë shale për Nuhun,

Po të dojë, o ti që kërkon dritë, e ndërron gjeminë duke e shndërruar në furtunë!

2210 O i varfër, çdo çast është për ty një furtunë, një gjemi, që të çon ty vazhdimisht në hidhërim dhe gëzim!

Nëse s'i sheh gjeminë dhe detin, shihe këtë dridhje e këtë bashkim në të gjitha pjesët.

Meqë sytë nuk e shohin origjinalin e frikës, njeriu frikësohet nga fantazma lloje-lloje.

Një i dehur lëshon një grusht mbi një qorr, i cili pandeh se e goditi deveja.

Sepse aty pari ka dëgjuar zërin e devesë. Pasqyra e qorrit është vesh, jo sy!

2215 Ndërkaq, thotë: Jo, kjo gjë duhet të jetë një gur që duhet të ketë rënë nga kjo kube që gjëmon!

As kjo s'është, as ajo, as tjetra. Eshtë frika që i krijon këto.

Frika dhe dridhja janë patjetër nga tjetri. A ka kush që të frikësohet prej vetes?

O filozofi i vogël i thotë frikës fantazi. Ai e ka kuptuar shtrembër këtë mësim!

A mund të ketë fantazi pa të vërtetën e saj? A mund të rrjedhë zemra drejt një vendi joreal?

2220 Pa qenë e vërteta, a mund ta përdredhë gënjeshtari një gënjeshtër? Në të dyja botët, çdo gënjeshtër formohet nga e drejta.

Gënjeshtari sheh vlerën dhe shkëlqimin e të drejtës dhe me atë shpresë thotë gënjeshtër.

O gënjeshtar, edhe kjo gënjeshëtr fiton vlerë nga e drejta. Falenderoje dhuntinë dhe mos e moho të drejtën.

A të flas për atë që pretendon për filozofizëm, të bëj fjalë për sevdanë e tij, apo të tregoj gjemitë dhe detrat e Zotit?

Eja, po bëj fjalë për gjemitë e tij. Sepse ky diskutim i jep këshilla zemrës. Të bëj fjalë për të tërën, sepse pjesa ndodhet brenda së tërës!

2225 Çdo prijës dije si Nuh dhe kapiten, kurse kuvendin e këtij populli quaje furtunë.

Ik pak nga luani dhe kuçedra dhe ruaju më shumë nga miqtë dhe të afërmit!

Ata takohen me ty dhe ta çojnë kot jetën. Kujtimi i tyre e mbaron prodhimin që e fute në dorë nga bota e fshehtë.

Si gomar i etur, iluzioni i secilit ta thith nga ena e kurmit sherbetin e mendimit, ta shfrytëzon!

Iluzioni i atyre thashethemexhinjve ta thith copën e akullit të përftuar nga eliksiri.

2230 Shenja e tërheqjes së ujit nga dega është se dega mbetet e thatë, nuk lëviz më.

Gjymtyra e lirë i ngjet degës së njomë. Nga ç'anë që ta tërheqësh, në atë anë epohet.

Po deshe, prej saj mund të bësh sepet, madje, mund të bësh rreth.

Por po u tërhoq uji, po të mos marrë më ujë nga rrënja dhe po u tha, nuk mund të epohet si të duash ti!

Lexoje nga Kur'ani ajetin "Edhe sikur të ngrihen në namaz, ngrihen duke mërdhirë!". Dega nga rrënja nuk thith qumësht!

2235 Kjo shenjë është si zjarri. Ta pres shkurt dhe të tregoj për të varfërin, për thesarin e tij, për gjendjet e tij!

E pe zjarrin që djeg çdo fidan. Sodit edhe zjarrin e shpirtit që djeg fantazinë.

Po të përhapet nga shpirti një zjarr i tillë, nuk ka aman as për fantazinë, as për të vërtetën.

Ai është armiku i çdo luani, i çdo dhelpre. "Çdo gjë shkatërrohet, vetëm e vërteta e tij është e përhershme!"

Hiq dorë nga qenia jote dhe arri te e vërteta e tij! Dhe mos u humb në fjalë siç humbet elifi në "Bismi"!

2240 Ai elif është i fshehur te "Bismi". Ai edhe është te "Bismi", edhe s'është!

Kjo është shuarja e një tingulli në fjalë për ta lehtësuar shqiptimin.

Kjo shuarje del në shesh nga shkrirja e dy tingujve. Në këtë rast, elifi nuk mund të shfaqet më.

Dhe nëse në këtë rast nuk mbetet vend as për një tingull, unë duhet ta pres fjalën!

Heshtja në këtë rast është më e mira gjë që duhet bërë!

2245 Elifi është asgjësuar si qenie, por është bërë shkak për daljen në shesh dhe forcimin e qenies së tingujve të tjerë.

Ajeti "Kur qëllove, nuk qëllove ti, por Ai!" ka zbritur para qenies së Pejgamberit. Kështu, edhe Pejgamberi ka hequr dorë nga qenia e vet, ka heshtur, është vënë të flasë me gjuhën e Zotit dhe pastaj ka thënë: "Allahu tha"!

Ilaçi mbetet pa efekt gjersa të mbetet thjesht ilaç. Por po të pihet a të gëlltitet duke hequr dorë nga qenia e vet, vepron dhe jep efekt.

Edhe sikur pyjet të bëhen pena dhe detrat, bojë, mos shpreso se Mesnevia mund të mbarojë!

Sa të jetë dheu dhe punëtori i qerpiçit dhe sa të derdhet balta në kallëpë e të thahet, edhe poezia e këtij libri ka për t'u zgjatur pa mbarim!

2250 Madje, edhe sikur të mos mbetet dhe, edhe sikur qerpiçi i bërë të thahet, prapë deti i tij do të fryhet e do të shkumëzojë. Dhe nga shkumat do të formojë dhe!

Po të mos mbeten pyje, po të mbarohen drurët, atëherë do të mbijnë nga fundi i detit dhe do ta nxjerrin kryet sipër.

Prandaj, ai personi që i fshin shqetësimet, tha: "Rrëfeni fjalët e dala nga deti ynë. Në këtë çështje, për ju nuk ka ndonjë propozim!"

Kthehu nga deti e vëre fytyrën në tokë. Fol për lojën, për lojërat se kjo është më mirë për fëmijën!

Po qe se në fëmijëri luan me lojra, bëhet i afërt për detin e arsyes dhe zhytet e noton në të.

2255 Fëmija mbushet me mend me anë të lojës, duke luajtur i vijnë mendtë në kokë. Në dukje, loja nuk përshtatet me arsyen, por ja që puna kështu është!

A mos luan lojë fëmija i marrë? I duhet pjesa që të kthehet te e tëra!

Historia e kubes dhe thesarit.

Ja, pra, përfytyrimi i atij të varfëri më la pa fuqi duke më thënë pa hipokrizi eja!

Ti nuk e dëgjon zërin e tij, kurse unë, po. Sepse unë jam shoku i tij në botën e fshehtësisë!

Mos pandeh se ai kërkon thesar. Ai është vetë thesar. A mund të jetë miku në kuptim diçka tjetër veçse mik?

2260 Çdo çast ai i bën sexhde vetes. Për ta parë fytyrën e vet, ka vënë para një pasqyrë dhe bën sexhde.

Po ta shihte një thërrime të vërtetën në pasqyrë, nuk do t'i mbetej gjë tjetër veç një iluzioni.

Edhe iluzionet do t'i asgjësoheshin, edhe vetë. Do të shkatërrohej dija në padituri.

Një dije tjetër nga paditurja jonë, pa dyshim se do të ngrinte kokë hapur duke thënë "unë jam!"

Një zë vjen vazhdimisht: Bëjini sexhde Ademit! Nëse jeni Adem, shiheni veten qoftë dhe për një çast!

2265 Ky zë e hoqi vëngërinë nga syri i engjëjve dhe faqja e tokës u bë identike me dhjetra faqe qielli blu!

Tha se nuk ka të adhuruar tjetër veç Zotit dhe, me këtë, tha se nuk ka qenie tjetër veç Zotit!

Dhe erdhi koha që ai mik, ai i dashur që e ka gjetur rrugën e drejtë, të na e heqë veshin!

Pikërisht koha që, duke na kapur për veshi e duke na çuar në çezmë, të na thotë "laje gojën këtu, me këtë ujë, dhe mos i thuaj gjërat që i ke fshehur nga populli"!

Por edhe sikur t'i thuash, ai nuk del në shesh! Vetëm ti bëhesh fajtor me synimin për t'i hapur, kaq!

2270 Por ja që unë përsillem rreth tyre! Jam unë që e them këtë, jam gjithashtu unë që e dëgjoj këtë!

Thuaje trajtën e të varfërit dhe thesarit. Këta janë të vuajturit; tregoje atë vuajtje, të të shohim!

Çezma e mëshirës u bë haram për ta. Helmin vdekjeprurës e pijnë kupë pas kupe!

Kanë mbushur dhé në prehër, vijnë të mbushin burimet e ujit!

A mund të mbushet ky burim që merr ndihmë nga deti, me përpjekjet e këtij grushti dhé të mirë e të keq?

2275 Dhe thotë: Por ju lashë juve, isha rërë për ju dhe s'kam për të rrjedhur përjetësisht!

Për sa i përket oreksit, populli ka natyrë të mbrapshtë; ka të tillë që e lënë ujin, nuk pijnë, por hanë dhé.

Populli është i kundërt me natyrën e pejgamberëve, zë e mbështetet te kuçedra!

E mësove që Zoti i vulos sytë, por a e mësove pse i mbylle sytë?

Sytë i mbylle, po pse i hape këta sy në vend të tyre? Dije se sytë e ardhur në vend të syve që mbylle, janë sy të këqinj!

2280 Por dielli i mirësisë lindi e shkëlqeu dhe u bëri favor atyre që e patën prerë shpresën!

Fillo një lojë tavlle të paparë për mëshirën e saj dhe mohimin ktheje në pendim!

Zoti bujar e ka parë këtë pafatësinë e popullit dhe ka lëshuar dyqind çezme dashurie.

Ai i jep pasuri gonxhes nga gjembi dhe nga gjembi bën të mbijë gonxhja. E stolis gjarprin me brirë gjarpri!

Nga errësira e natës nxjerr ditën. Nga dora e të varfërit shfaq pasuri!

2285 Ai që ia ka bërë Halilit rërën miell, ia bën Daudit malin të afërt!

Mali nën ato re të errta, me gjithë egërsirat që përmban, hap gojën dhe këndon himne lirike bashkë me të!

Dhe i thotë: O Daut që e urren popullin, i braktise njerëzit, tani eja të këndojmë së bashku!

I mbetur i dobët e i paaftë pas shumë kërkimesh, i varfëri që kërkonte thesar i lutet Zotit: "O ti që e nxjerr çdo gjë në shesh, nxirre në shesh këtë sekret të fshehur!"

Ai dervishi tha: O ti që i njeh të fshehtat, e shpenzova jetën për këtë thesar!

Shejtani i lakmisë më bëri të nxitohem. As ngadalësi më mbeti, as kujdes, as maturi!

2290 Nga tenxherja nuk hëngra dot asnjë kafshatë, madje! Vetëm pëllëmba m'u nxi, goja m'u dogj.

Nuk thashë se këtë nuk e di mirë, të paktën ta zgjidh këtë nyje duke iu drejtuar atij që e ka lidhur!

Edhe fjalën e Zotit komentoje me fjalën e Zotit. Eja në vete dhe mos u turbullo, o syshkëndijë, duke i shkuar pas pandehmës tënde!

Kush ta ketë lidhur nyjen, ai e zgjidh. Këto ide, këto të fshehta, prapë ai që i ka thënë, i hap!

Ty të duket lehtësisht e kuptueshme ajo lloj fjale, por a kuptohen lehtë simbolet e Zotit?

2295 Njeriu tha: O Zot, bëra pendesë për këtë punë! Portën ti e mbylle, prapë ti hape!

As në lutje s'paskam ndonjë aftësi, prandaj, prapë po e tërheq kokën nën hirkë dhe po të lutem ty!

Ku aftësia, ku unë e ku një zemër e drejtë! Të gjitha këto janë reflektime të tuat, të gjitha janë ti!

Çdo natë në ëndërr jam duke bërë një kujdes të ri, jam duke rënë në një mendim të ri. U shndërrova në gjemi të mbuluar nga uji!

As unë mbetem, as aftësia ime. Edhe kurmi, si një kufomë, bie në një anë pa ditur gjë!

2300 Ai padishah i lartë, çdo natë gjer në të gdhirë, pyet: A s'jam unë Zoti juaj? Dhe përgjigjet: Po!

Ku është ai që thotë "po, ti je Zoti ynë?" Që të gjithë i përfshiu rrebeshi i gjumit. Ose një krokodil i copëtoi të gjithë e i hëngri!

Në të aguar, kur dielli i lindjes nxjerr shpatën e shkëlqyer nga milli i errësirave

Dhe e palos natën, edhe ky krokodil i vjell të ngrënat.

Dhe ne shpëtojmë duke dalë nga stomaku i krokodilit si Junusi nga stomaku i delfinit, dhe shpërndahemi në botën e aromave dhe ngjyrave.

2305 Si Junusi, populli e madhëroi Zotin, prandaj mbeti i qetë në atë botën e errësirave.

Në të gdhirë, çdonjëri, me të dalë nga barku i peshkut të natës, thotë:

O Zot, o bujar, ke groposur thesarin e mëshirës në atë natë të frikshme, i ke dhënë asaj shumë shije. Ajo natë që i ngjet krokodilit luspa-luspa e pulla-pulla, na i fuqizon sytë e veshët dhe na e rehaton kurmin!

Pas kësaj, pasi dikush si ti të bëhet bashkë me ne, ne nuk ikim nga gjërat që duken si të frikshme.

2310 Musai e pa atë si zjarr, por ishte dritë, ishte bukuri. Edhe ne e pamë natën si zezak, por ajo ishte hyri!

Pas kësaj, prej teje të kërkojmë një sy që plehrat të mos e mbulojnë detin!

Sytë e të mëdhenjve u hapën dhe filluan të duartrokasin e të luajnë. Por jo me këto duar e me këto këmbë!

Syrin e popullit e lidhin vetëm shkaqet. Ai që frikësohet e dridhet prej shkaqeve, nuk është ndër njerëzit e vërtetë.

Kurse njerëzit tanë të vërtetë janë njerëz të së vërtetës. Zoti u ka hapur atyre portë dhe i ka çuar në kryet e vendit.

2315 Edhe ai që i takon relativisht dorës së Zotit, liberti i Zotit, ka shpëtuar nga lidhësja, edhe ai që s'i takon.

A mos fituam të drejtë qysh kur ndodheshim në botën e mosqenies, që arritëm këtë shpirt, që përftuam këtë dije?

O ti që e bën mik çdo të huaj, që i fal rrobë trëndafili gjembit!

Na e shtrydh dheun për të dytën herë dhe atë që s'është asgjë shndërroje në një gjë!

Ti urdhërove për këtë lutje edhe më parë, ndryshe, a do të kishte fuqi një copë dheu të të bënte lutje ty?

2320 O Zot që ta admiroj urtësinë, meqë na ke urdhëruar të të bëjmë lutje, pranoje këtë lutjen tonë për të cilën na ke urdhëruar!

Natën, gjemia e arsyes dhe e ndjenjave thyhet. As ndonjë shpresë mbetet, as frikë, as pesimizëm!

Zoti im, kredhëm mua në detin e mëshirës, të shohim se me ç'aftësi do të më mbushë e do të më kthejë prapë!

Njërin e mbush me dritën e lartësisë sublime, tjetrin, me iluzione dhe fantazira.

Po të më ndodhej në vetvete një opinion, një mendim, çdo punë që do t'i futesha e do ta bëja, do të kryhej sipas vendimit tim.

2325 Natën mendja nuk do të më ikte pa urdhrin tim, zogjtë do të më mbeteshin aty ku ishin, në kurthin tim.

Do t'i dija vendqëndrimet e shpirtit dhe, qoftë në gjumë e qoftë zgjuar, kur të vihesha në provë, do t'i kuptoja.

S'e kam në dorë t'i lidh e t'i zgjidh këto punë, megjithëkëtë, ç'është ky vetëpëlqim?

Atë që e pashë, pandeha se s'e pashë, megjithëkëtë, zembilin e lutjes e ngrita!

O bujar, s'kam asgjë ose kam diçka sa shkronja elif. Kam vetëm një zemër më të ngushtë se syri i shkronjës mim.

2330 Ky elif e ky mim janë nëna e qenies tonë. Dora e nënës sonë mim është e ngushtë, kurse elifi është më i varfër se ai!

Të thuash se elifi s'ka asgjë, është indiferentizëm; të bëhesh zemërngushtë si mimi, është shenjë mendjeje.

Kur e kapërcej veten, jam një hiç. Por kur më vijnë mendtë në kokë, përpëlitem në ankth.

Pra, mos i ngarko gjë një hiçi të tillë. Mos e quaj pushtet këtë përpëlitje!

Fundja, unë s'kam ndonjë gjë që të më përmirësojë. Edhe këto vuajtje që pësova, i pësova prej fantazisë sime!

Ja, pra, në këtë gjendje jam, asgjë s'kam! Falmë mua! Kam hequr vuajtje, pra, qetësomë mua, shtoma qetësinë!

U mbyta në lot, po rri tërë frikë. Tek unë s'ka sy që ta shohin portën tënde!

Ki mëshirë për robin tënd pa sy dhe lotët të bëjnë të mbijnë në këtë shkrim një blerim, një bimë!

Po të mos më mbeten lot, falmë ti lot. Si sytë e Pejgamberit që derdhnin lot!

Edhe ai, madje, me tërë pushtetin e vet, me tërë lartësinë e vet sublime, kërkoi lot nga bujaria e Zotit.

Atëherë, si ndodh që një sahanlëpirës duarbosh si unë të mos i lëshojë lotët si pe?

Kur edhe një sy i tillë mbytet në lot, lotët e mi duhet të bëhen lumë!

Një pikë nga lotët e tij është më e mirë se dyqind lumenj loti nga unë. Sepse me atë pikë shpëtuan edhe njerëzit, edhe xhindët!

Kur edhe ajo bahçe xhenneti kërkon shi, si mos të kërkojë dheu i thatë e i shëmtuar?

O vëlla, mos e ndaj dorën nga lutja. Ç'të duhet se a është pranuar a s'është pranuar?

Po qe se edhe buka i bëhet pengesë këtij loti, duhet ta mbledhësh dorën për të mos zënë bukë!

Jepi një të rregulluar vetes, shkathtësohu, merr flakë dhe piqe bukën tënde me lotët e tua!

Hatifi i bën zë të varfërit që kërkonte thesar dhe ia tregon të vërtetën e thesarit.

Ndërsa ai vazhdonte të lutej kështu, erdhi frymëzim nga Zoti, këto vështirësi u hapën.

U tha: Hatifi, engjëlli sufler, të tha vër një shigjetë në hark dhe hidhe, nuk të tha tendose harkun gjer në fund!

Nuk të tha ta tërhiqje harkun gjer te veshi, të tha vetëm hidh një shigjetë.

Kurse ti, me zellin tënd prej budallai, u ngrite ta tërheqësh harkun, të tregosh se sa i aftë je si shigjetar!

Lëre këtë hark të fortë, vër një shigjetë në një hark të zakonshëm dhe mos lufto shumë që të shkojë larg.

Gërmoje vendin ku do të bjerë, përpiqu ta gjesh thesarin aty, futi në dorë florinjtë!

Zoti është më pranë njeriut se damari i qafës që i rreh. Kurse ti, mendimin tënd që është si shigjetë, e hedh larg.

O ti që ngreh harkun dhe hedh shigjetën! Gjahun e ke afër, kurse ti ke rënë larg!

Kush hedh shigjetë më larg, ndodhet më larg. Ai bie më larg nga thesari si ky!

Filozofi e vrau veten me anë të mendimit. Vrapo - thuaji atij! Fundja, ai ia ka kthyer shpinën thesarit!

Thuaji të vrapojë. Sa më shumë të vrapojë, aq më shumë largohet nga dëshira e zemrës!

Sovrani tha "ata që luftojnë për ne", nuk tha "ata që përpiqen të largohen nga ne, o njeri i pavendosur!

Si Kenani! Edhe ai u largua nga Nuhu dhe u përpoq të ngjitej në majën e asaj kodre.

Sa më shumë që vrapoi drejt majës dhe u përpoq për të shpëtuar, aq më shumë u largua nga shpëtimi!

Si ky i varfëri që çdo mëngjes kërkonte thesarin duke marrë një hark më të fortë për të qëlluar më larg!

Sa herë që merrte në dorë një hark më të fortë, aq më shumë mbetej pa thesarin!

Në botë thuhet kjo fjalë e urtë: Shejtanit i duhet mundimi në xham!

Sepse personi i paditur ka turp prej mësuesit, prandaj ngrihet dhe hap një dyqan të ri.

O njeri që ke vetëm trajtën, dyqani që hape pa u këshilluar me ustanë, dije se është dyqan i qelbur, i mbushur me akrepë e gjarpërinj!

Shpejt, shembe këtë dyqan dhe kthehu në blerim, atje ku ndodhen fidanet e trëndafilave, ujërat e pijshme!

Nuk i ngjan Kenanit i cili, për shkak të mendjemadhësisë, ngaqë nuk e njihte fytyrën e brendshme të punës, tentoi ta bënte gjemi shpëtimi malin i cili kishte për ta shpëtuar!

Edhe atij kërkuesit të thesarit, hedhja e shigjetës iu bë pengesë për të parë. Kurse dëshira e tij qe gati, e kishte në gjoks!

Sa njohuri, sa zgjuarsi, sa arsye ka që i bëhen udhëtarit lugat, hajdut.

Shumica e njerëzve të xhennetit janë kokëtrashë dhe, në këtë mënyrë shpëtojnë ata nga e keqja e filozofëve!

Zhvishe veten edhe nga vlerat, edhe nga marrëzitë që, kështu, çdo çast të bjerë mbi ty mëshira!

Të jesh i arsyeshëm është e kundërta e përuljes, e përgjërimit... Lëre të qenët e arsyeshëm, shih të afrohesh me kokëtrashësinë!

Arsyeshmërinë dije si lakmi dhe ambicje. Ç'punë ka njeriu i pastër të bëhet i mençur si shejtani?

Ata që kanë mendje dhe ide të përparuara, mjaftohen me një zanat, me një art. Por ata që nuk janë dhe aq të përparuar, shohin artin dhe gjejnë artistin!

Nëna e merr ditën në prehër foshnjën e saj, i bëhet këmbë e duar dhe e mbron nga çdo gjë!

Tre udhëtarë, nga të cilët,
njëri, musliman, tjetri, krishter dhe i treti, çifut,
gjetën ushqim në një vend konaku.
Krishteri dhe çifuti ishin të ngrënë,
prandaj thanë që ushqimin ta lënë për të nesërmen.
Muslimani ishte i agjëruar atë ditë,
por, meqë nuk ia doli dot me ta, mbeti pa ngrënë.

O bir, dëgjo këtu një histori, që të mos biesh në belara për shkak të kokës tënde!

Një çifut, një musliman dhe një krishter u bënë bashkudhëtarë.

Një besimtar u bë shok rruge me dy mëkatarë! Siç mund të bëhet shok arsyeja me shejtanin dhe nifsin.

Rrugë është kjo! Veç kur sheh se dikush nga Maragaja bëhet shok rruge me dikë nga Reji; bashkë hanë e bashkë pinë!

Korbi, laraska dhe skifteri mund të bien në një kafaz. Në burg, një person i pastër me një të ndyrë mund të bëhen shokë!

Në një dhomë të hanit mund të mblidhen tok dikush nga lindja, dikush nga perëndimi e dikush nga përtejlumi!

Persona të lartër e të poshtër, për shkak të dimrit dhe borës, mund të qëndrojnë për ditë të tëra në një karvansaraj.

Por pasi të hapet rruga dhe të mos mbetet më pengesë, të gjithë largohen dhe shkojnë secili në drejtim të vet.

Sapo që padishahu mendje ta thyejë kafazin, secili zog fluturon në një anë.

A nuk ndodhte që, më parë, të fluturonte i gëzuar për tek lloji i vet?

Edhe duke qenë në kafaz e në qeli, hap flatrat për fluturim çdo çast duke qarë e rënkuar, por s'është e mundur!

Por sapo të hapet rruga, secili hap flatrat dhe fluturon për tek vendi i vet që e kujton!

Po të gjejë rast për andej nga derdhi lot e rënkoi, vrapon, fluturon e arrin!

Shihja trupin. Nga u mblodhën këto pjesë e formuan trupin?

Njëra i përket ujit, tjetra, dheut, një tjetër, erës e një tjetër, zjarrit. Njëra ka ardhur nga qielli, tjetra, nga toka. Njëra është e bukur, tjetra, e shëmtuar!

Secila është strehuar në këtë karvansaraj nga era e borës duke shpresuar të kthehen përsëri nga kanë ardhur!

Bora e ka mbuluar në të katër anët, kudo ka ngrirë, askund s'ka mbetur shenjë jete! Ata kanë mbetur larg diellit të drejtësisë, janë bërë akull nga dimri i largësisë.

Por kur të vijë nxehtësia e atij dielli të skuqur, edhe mali bëhet rërë dhe lesh!

Ashtu siç shkrihet trupi kur jep shpirt, ashtu shkrihen edhe gjërat e pashpirt tek të cilat nuk ka shenjë jete!

Këta tre shokë arritën në një konak. Atje dikush i fuqishëm iu nxorri hallvë.

Një mirëbërës u çoi tre të huajve hallvë nga sofra "unë jam pranë".

Me shpresën e shpërblimit të mirësisë nga Zoti, u dhuroi bukë të ngrohtë dhe hallvë.

Qytetarët bëhen të edukuar e të zgjuar. Kurse mirësia e ushqyerjes dhe strehimit u është lënë fshatarëve.

Zoti ua ka dhënë fshatarëve detyrën për ta gostitur udhëtarin dhe të huajin.

2400 Në fshatra ka çdo ditë një mik të ri i cili s'ka asnjeri që mund t'i shkojë në ndihmë veç Zotit!

Në fshatra çdo natë ka një grup të ri njerëzish që s'kanë kënd tjetër veç Zotit!

Ata dy të huajt hëngrën gjellë me të tepërt sa s'dinin ku ta fusnin më. Kurse muslimani ishte i agjëruar.

Kur erdhi koha e namazit të mbrëmjes dhe hallva bashkë me të, muslimani deshi të hante se ishte i uritur,

Por dy të tjerët thanë: Ne jemi të ngopur gjer në fyt. Këtë ta lëmë për nesër.

2405 Sonte të durojmë, të mos hamë, që hallvën ta ruajmë për nesër.

Besimtari tha: Ta lëmë durimin mënjanë e ta hamë sonte, se e nesërmja e ka të zotin e saj!

Ata i thanë: Na duket se, duke shitur urtësi kështu, ti kërkon ta hash vetë!

Ai u tha: O miq, a s'jemi ne tre vetë? Po s'më pranuat mua, le ta pjesëtojmë!

Secili të bëjë ç'të dojë me pjesën e vet: n'daç ta hajë, n'daç ta ruajë për nesër!

2410 Të dy menjëherë i thanë: Lëre atë ndarjen në pjesë! Dëgjoje fjalën që thotë: Çdokush që ndan, është për në xhehennem!

Besimtari u tha: Pjesëtuesi këtu ndan për vete, jo për Zotin!

Edhe ti je i Zotit, pjesë e tij. Po ia dhe pjesën e tij një tjetri, bën herezi ndaj tij!

Po të mos ishte koha e atyre njerëzve të këqinj, ky luan do të ngadhnjente mbi ata qenër!

Synimi i tyre ishte që muslimani të vuante, ta kalonte i pangrënë atë natë.

2415 Iu dorëzua Zotit, përkuli qafën dhe u tha atyre: O miq, ju kam mbi krye, u bëftë siç thoni ju!

Dhe ranë të flenë atë natë dhe u ngritën të nesërmen në mëngjes dhe u stolisën.

Lanë gojën e fytyrën dhe secili u vu të lutet që t'i shkojë rruga mbarë.

Dhe, për një farë kohe, vazhduan të luten dhe t'i kërkojnë Zotit mirësi e favore.

Edhe muslimani e kthen fytyrën nga ai sovran i lartë, edhe krishteri, edhe çifuti.

2420 Madje guri, dheu, mali dhe uji kanë një lutje, një përgjërim të fshehtë drejtuar Zotit…

Kjo fjalë s'ka fund. Të tre miqtë, pasi i mbaruan adhurimet, u ndanë nga njëri-tjetri miqësisht.

Por më parë, njëri tha: Secili prej nesh ta tregojë ëndrrën që ka parë.

Kush të ketë parë ëndrrën më të bukur, le ta hajë hallvën; ngadhnjyesi të marrë pjesën e të mundurit!

Kur ha ai që qëndron më lart si mendje, do të thotë se kanë ngrënë të gjithë.

2425 Shpirti i tij i mbushur me dritëra, ka dalë epror, prandaj ai u gjen shërim të tjerëve.

Të mençurit kanë arritur përjetësinë. Në këto kushte, nëpërmjet trupit të tyre, edhe kjo botë është kuptimisht e përjetshme.

Kështu, pra, i pari e tregoi ëndrrën çifuti, tregoi se ku i kishte shëtitur shpirti natën.

Ai tha: Në rrugë, më doli para Musai. Kështu ndodh: macja sheh në ëndërr bisht të majmë!

Dhe shkova pas Musait në malin Sina. Edhe unë, edhe Musai u mbytëm në dritë në malin Sina, u bëmë të padukshëm.

2430 Me dritën e atij dielli, që të tri hijet u zhdukën. Pastaj, nga ajo dritë u hap një derë.

Nga brenda asaj drite u pa një dritë tjetër, e cila shpejt e shpejt u lartësua.

Edhe unë, edhe Musai, edhe mali Sina, që të tre u humbëm sapo lindi ajo dritë.

Pastaj pashë se, me të rënë drita e Zotit mbi malin, mali u nda në tri pjesë.

Kur mbi malin u shfaq atributi i madhështisë së Zotit, copat e malit u ndanë nga njëra-tjetra, çdo copë iku në një anë.

2435 Një copë shkoi drejt detit. Atëherë, uji i detit që ishte i kripur helm, u ëmbëlsua.

Copa e dytë ra në tokë dhe nga toka buruan ujëra të ëmbla, çezma shërimi.

Si rrjedhojë e bekueshmërisë së vahjit ose mesazhit hyjnor, ato ujëra u bënë shëruese për të gjitha sëmundjet.

Edhe copa tjetër fluturoi menjëherë dhe shkoi gjer pranë Qabes dhe u bë mali Arafat.

Por erdha sërish në vete dhe veç kur pashë që mali Sina qëndronte në vend siç kishte qenë, pa ndonjë gjë mangët e pa ndonjë gjë tepër.

2440 Mirëpo ishte duke shkrirë si akull nën këmbët e Musait. As gropë s'i mbeti, as majë!

Nga impresionimi, u bë rrafsh me tokën, maja iu rrafshua me rrëzën.

Ndërkaq, erdha prapë në vete dhe pashë se Sinai me Musanë qëndronin si më parë.

Vetëm në shkretëtirën në rrëzë të malit ishte një grup njerëzish, fytyrat e të cilëve i ngjanin Musait!

Edhe ata mbanin në duar shkopinj si i Musait, edhe pelerinat i kishin krejt si të Musait. Dhe që të gjithë kishin përvjelë fundet dhe shkonin në rrugën e vet.

2445 Të gjithë kishin ngritur duart për lutje dhe po thoshin: Zoti im, shfaqmu mua!

Pastaj erdha prapë në vete nga ajo dalldi dhe trajta e secilit m'u duk e ndryshme.

Të gjithë ata ishin pejgamberë, ashikë të Zotit. Në këtë mënyrë, mua m'u tregua uniteti i pejgamberëve.

Në këtë mes, pashë engjëjt e mëdhenj. Ishin formuar prej bore.

Veç tyre, ishte edhe një rreth engjëjsh që kërkonin ndihmë, të cilët ishin krijuar prej zjarri.

2450 Kështu vazhdonte të tregonte çifuti. Sa e sa çifutë ka që u del fundi i mirë!

Asnjë qafir mos e shihni me përbuzje! Ndodh që ai të vdesë si musliman!

Ç'di ti për fundin e jetës tënde, që ia kthen shpinën krejtësisht atij?

Pastaj filloi të flasë krishteri. Ai tha: Në ëndërr m'u shfaq Mesihu.

Dhe u ngjita me të në qiellin e katërt, në vendqëndrimin e diellit të botës.

2455 Pashë gjëra të çuditshme të kalave qiellore, që nuk u përngjanin aspak shenjave të kësaj bote.

Çdokush e di se cilësitë e qiellit janë, sigurisht, eprore ndaj atyre të tokës!

Kau, deveja dhe dashi gjetën në rrugë një krah bar. Secili tha se do ta hante vetë.

Duke shkuar rrugës, një deve, një ka dhe një dash gjetën një kopësht bar.

Dashi tha: Po ta ndajmë këtë, asnjëri s'do të ngopemi!

Prandaj këtë bar ta hajë ai që është më e madh në moshë!

2460 Sepse respekti ndaj më të moshuarve është nga sunnetet e Mustafait.

Kurse në këtë periudhë kur urdhërojnë njerëz të ulët, populli i vë para të moshuarit në dy vende.

Ose i fton të hanë të parët nga gjella e nxehtë, ose i vënë para gjatë kalimit nëpër urën gati për t'u shembur nga mungesa e meremetimit.

Njerëzit e ulët nuk e respektojnë një sheh, një të madh, një prijës pa pasur ndonjë qëllim të keq!

Kjo është e mira e tyre, pra, tani eja ti e mendoji të këqijat që mund të bëjnë ata!

Shembull.

2465 Një padishah po shkonte në xhami. Adjutantët, nëpunësit e tij me shkopinj rrihnin popullin.

Njerëzit e tij me shkopinj dikujt ia çanin kokën, dikujt ia grisnin këmishën dhe, kështu, i hapnin rrugë padishahut!

Në atë mes, edhe një i varfër hëngri pa faj shkopinj nga rrahësit.

Atë e mbuloi gjaku. Atëherë, u kthye nga padishahu e i tha: Shih këtë dhunë të hapur, pse pyet për të fshehtën?

Gjoja je duke shkuar në xhami! Në qoftë dobia jote kjo, sherri dhe e keqja jote ç'janë, o azgan?

2470 Nuk ndodh që një plak i urtë të dëgjojë selam nga një njeri i ulët dhe, për pasojë, të mos e gjejnë belatë prej tij!

Është më mirë që të urtit t'i bjerë në qafë një ujk, sesa një njeri i keq!

Ujku është shumë gjakpirës, por, të paktën, nuk të bën dredhi, nuk të mashtron!

Po të ketë mend dhe dinakëri, a bie në lak? Dinakëria dhe mashtrimi janë plotësisht te njeriu!

Dashi u tha kaut dhe devesë: O shokë, meqë hasëm një bar të tillë,

2475 Ejani e thoni secili fillimin e jetës që të kuptohet se kush është më i moshuar dhe të tjerët të heshtin!

Krijimi im fillon me dashin e Ismailit. Unë ekzistoj qysh prej në atë kohë!

Kau tha: Pejgamberi Adem ngiste një çift qesh dhe atëherë unë isha i vogël.

Unë jam njëri nga qetë që ngiste Ademi, ati i njerëzimit mbi tokë!

Kur i dëgjoi këto fjalë të dashit dhe kaut, u habit. E uli kokën dhe e mori barin!

2480 E ngriti lart dhe, pa thënë asnjë fjalë, e hëngri barin dhe pastaj tha:

Për mua nuk ka nevojë për datë lindjeje. Ç'nevojë ka për këtë kur unë kam gjithë këtë trup?

O vogëlushë, të gjithë e dinë se unë nuk jam më e vogël se ju!

Njerëzit me mend në kokë e dinë se krijimi im është më i lartë se i juaji!

Edhe krishteri ka thënë se të gjithë e dinë që ky qiell i lartë është qindra herë më i gjerë se kjo tokë e vjetër!

2485 Ku gjerësitë e çuditshme të qiellit, e ku skajet e brigjet e kësaj toke!

Muslimani ua tregon ëndrrën shokëve të tij krishter dhe çifut, të cilët mjerohen.

Pas kësaj, muslimani tha: O miq, mbreti im, Mustafai, u shfaq!

Ai më tha mua: Njëri prej tyre shkoi në malin Sina, u bë shok me bashkëbiseduesin e Zotit dhe ia hyri të luante tavëll ashku!

Tjetrin e mori Isai dhe e ngjiti në qiellin e katërt.

Ngrihu, o njeri i mbetur mbrapa, që ke parë dëm! Të paktën haje ti atë jahni dhe hallvë!

2490 Ata persona të aftë e të artit vrapuan dhe e lexuan letrën e pushtetit dhe pozitës.

Ata dy burra të virtytshëm gjetën favore dhe të mira dhe u përzjenë me engjëjt.

O ti naiv që ke mbetur pas! Ngrehu, kërce dhe ulu në krye të qases së hallvës!

Me ta dëgjuar këtë fjalë, krishteri dhe çifuti thanë: O ambicioz, a mos e hëngre hallvën?

Muslimani tha: Kur të japë urdhër ai padishah që i dëgjohet fjala, kush jam unë që të mos ia zbatoj urdhrin?

2495 Ti je çifut, a mund ta kundërshtosh urdhrin e Musait? si mund të dalësh jashtë urdhrit të tij nëse të çon në një diçka të mirë a të keqe?

Edhe ti ndjek Mesihun; a mund t'i rrish kundër Mesihut në një punë çfarëdo të mirë a të keqe?

Atëherë, si mund të dal unë jashtë urdhrit të pejgamberit tim me të cilin janë lavdëruar pejgamberët? Natyrisht që e hëngra hallvën dhe tani jam i dehur!

Pas kësaj, thanë: Vallahi, ëndrra është ëndrra jote. Kjo ëndërr që ke parë është mbi qindra ëndrrat që kemi parë ne!

O person i gëzuar! Gjumi yt është zgjim. Shenjën e ëndrrës ti e sheh edhe zgjuar!

2500 Ti hiqu nga virtytet, trimëria dhe aftësitë se puna qëndron te shërbimi dhe shprehitë e bukura!

Për këtë na nxorri Zoti ynë në shesh dhe tha: "Njerëzit dhe xhindët i krijova vetëm për të më adhuruar mua!"

Ç'i shtoi aftësia Samiriut? Vetëm sa e përzuri nga porta e Zotit!

Ç'i ranë në kokë Karunit nga dituria e alkimisë? Vëzhgo dhe shih! Toka e tërhoqi gjer në fund!

Ç'përfitoi Ebulhakemi nga aftësitë e veta? Me herezinë dhe mohimin e vet ra kokëposhtë në xhehennem!

2505 Aftësi është ajo që ta shohësh zjarrin hapur e jo të thuash se tymi provon ekzistencën e zjarrit!

Në të vërtetë, argumenti yt ka marrë erë më shumë se argumenti i mjekut!

O bir, po qe se argumenti yt nuk është diçka tjetër veç kësaj, ha pisllëk, vëre shurrën!

Argumenti yt i përngjet shkopit. E ke në dorë dhe gjërat që nuk i sheh dot nga verbëria, gjoja i kupton me të! Sikur thua: Nuk e shoh dot këtë potere, këtë kape-mbaje, mos ma vini re!

Padishahu i Tirmizit, Sejjid lajmëron me tellall: "Atij që mund të shkojë në Samarkand për të kryer një punë brenda tri ose katër ditëve, do t'i jap rroba, kalë, shkllav, skllave dhe kaq e aq flori!". Delkaku që banonte në fshat, e dëgjoi këtë dhe iu drejtua padishahut me këto fjalë: "Unë nuk shkoj dot, kjo nuk është punë për mua!"

2510 Delkaku ishte një palaço i mençur e i gjithëditur i Sejjidit që ishte padishah në Tirmiz.

Padishahu kishte në Semerkand një punë me rëndësi. Ai kërkoi një njeri që të shkonte, t'ia kryente punën dhe të kthehej menjëherë.

Ai vuri tellallin të lajmëronte kështu: "Atij që, brenda pesë ditëve do të shkojë atje e do të kthehet duke më prurë lajme, do t'i jap thesare!"

Delkaku ndodhej në fshat. Me ta dëgjuar këtë, ia hipi gomarit dhe nisi ta yshtte për në Tirmiz.

Aq e yshtte për të ngarë me vrap, saqë gomarit iu hapën plagë. Atëherë, i hipi kalit, por edhe kali u sakatua.

2515 Më në fund, i mbuluar nga pluhuri i rrugës, hyri në Tirmiz dhe shkoi drejt e në divan. Megjithëse s'ishte koha e përshtatshme, kërkoi pritje.

Në divan u përhap një pëshpëritje. Edhe padishahu pothuajse u frikësua!

Edhe parësia e qytetit u drojtën, edhe dora e ulët. Ata mendonin: Ç'ngatërresë duhet të ketë dalë, vallë?

A mos na ka sulmuar ndonjë armik i fuqishëm, apo mos po na bie një fatkeqësi rrënuese?

Ç'ndodhi që Delkaku doli nga fshati, u nis për udhë me kaq ngut duke ndërruar kafshët e shalës?

2520 Populli u mblodh te porta e sarajeve të padishahut duke pritur të merrnin vesh se pse kishte ardhur Delkaku me kaq nxitim!

Njëri u binte gjunjëve, tjetri bërtiste me ah e uh se ç'belara u kishin rënë mbi kokë!

Secili, nga frika e poterja, mendonte ndonjë fatkeqësi, binte në qindra fantazira.

Secili sajonte diçka sipas mendjes së vet duke menduar se ç'ishte ai zjarr që u kishte rënë në hirkë!

2525 Delkaku deshi të dilte para padishahut dhe padishahu dha leje menjëherë. Pasi Delkaku e puthi tokën, i tha: Ç'u bë, jahu?

Kush i bënte ndonjë pyetje atij burri me fytyrë të thartë, ai i drejtohej duke vënë gishin në buzë me kuptimin "hesht!"

Dhe nga ky gjest, parashikimet ogurzeza të popullit shtoheshin, çdokush mjerohej e mbetej i shushatur.

Pasi e urdhëroi padishahu të fliste, Delkaku i tha: Padishahu im, prit një çast të marr frymë!

Të më vijnë mendtë në kokë, sepse rashë në një botë të çuditshme!

2530 Kaloi një çast, por Delkaku ende s'po fliste, kurse padishahut i shtohej hutimi, dyshimi, i ikte shija e gojës!

Sepse kurrë s'e kishte parë Delkakun në atë gjendje! Ai s'kishte shok më të këndshëm se atë.

Gjithmonë i tregonte historira, anekdota, e bënte padishahun të mbushej me gëzim e të qeshte.

Sapo t'i ulej pranë, e bënte të qeshë ashtu që padishahu mbante barkun me dorë!

Dhe nga gajasjet mbytej në djersë, shtrihej përdhe duke u përpëlitur!

Kurse atë ditë e kishte fytyrën krejt të verdhë, e kishte surratin të varur. Vinte gishtin në buzë për t'i thënë: Hesht, padishahu im! Si ishte puna?

Padishahu kridhej në mendime të thella se ç'fatkeqësi ishte duke u rënë mbi kokë!

Padishahu ishte shumë mizor dhe gjakderdhës. Prandaj në fytyrën e tij kishte ankth e frikë!

Shumë padishahë të atyre anëve i pati vrarë e asgjësuar ose me dredhi, ose me forcë ai inatçi.

Ja, prej kësaj frikësohej padishahu i Tirmizit, kurse tani, duke parë gjendjen e Delkakut, frika i shumëfishohej.

Dhe i tha: Po thuaje, de, shpejt, ç'është? Nga kush erdhe në këtë gjendje?

Delkaku iu përgjigj: Në fshat dëgjova që padishahu ka nxjerrë telallë në çdo rrugë të madhe!

Do t'i jepka thesare njeriut që do të shkonte e vinte në Semerkand brenda tre-katër ditësh!

Dhe erdha unë me vrap që të të them se unë s'e kam atë fuqi!

S'vjen nga unë kjo shkathtësi. Të paktën, mos e shpreso këtë gjë prej meje!

Padishahu i tha: Të qoftë mallkuar shpirti, lëshove tërë këtë frikë mbi qytet!

O i pagdhendur, për kaq gjë, lëshove zjarr edhe në bar, edhe në kullotë!

Edhe këta të pagdhendur me daulle e flamurë, vazhdojnë të bërtasin se kanë njoftime për vendin e mosqenies!

Që të gjithë kanë hedhur në botë një fjalë shellëku duke e vënë veten në vend të Bajazitit!

Ka hyrë në rrugë në vetvete, ia ka sarritur vetvetes, ka ngritur një kuvend çështjeje të madhe!

Si puna e atij që bëhet vetë dhëndërr e vetë nuse! Ndërsa shtëpia e vajzës nuk di gjë fare, shtëpia e dhëndërrit kthehet përmbys!

Dhe ai thotë: Puna u rregullua përgjysmë. Ne i sollëm në vend kushtet tona.

E fshimë shtëpinë dhe e zbukuruam dhe, me këtë pasion, u bëmë pothuaj sarhoshë, ia hymë kësaj pune mirë e bukur!

Por a erdhi ndonjë përgjigje që matanë? Jo!

A fluturoi ndonjë zog nga ajo çati dhe më erdhi mua? Jo!

Dhe, pas gjithë këtyre vajtje-ardhje kasnecësh e pas gjithë kësaj zhurme, a u erdhi ndonjë përgjigje nga ana tjetër? Ç'pyet!

S'erdhi, por e dashura jonë e di! Thonë se zemrat flasin me njëra-tjetrën!

Mirë, po pse nuk ju erdhi përgjigjja e shpresuar nga e dashura për letrën tuaj, pse rruga është e shkretë, atëherë?

Janë qindra shenja të hapura e të fshehta, por mjaft! Mos e hap më shumë perden e kësaj porte!

Megjithëkëtë, ti prapë thuaje historinë e Delkakut budalla që e hedh veten në vuajtje vetëm e vetëm nga zevzekllëku i vet!

Veziri tha: O padishahu im që je shtyllë e së drejtës, ky rob i ulët ka për të thënë një fjalë, të lutem dëgjoje!

Delkaku erdhi nga fshati për një punë. Do të thoshte diçka, por u pendua.

Po flet për mjaltë e gjalpë, po e fsheh atë që ka për të thënë dhe, me maskarallëk, po lufton të shpëtojë nga kjo punë!

E tregon millin, por e fsheh shpatën, prandaj ky duhet shtrënguar pa mëshirë!

Po s'i theve arrën apo lajthinë, as thelbi u del jashtë, as vaji!

Mos dëgjo fjalët e marra dhe maskarallëkun e tij, por shih se si dridhet, shih ç'ngjyrë i ka marrë fytyra!

Zoti ka thënë: "Qëllimi u duket në fytyra!" Sepse fytyra tregon të fshehtën e brendshme, e njerr në shesh!

Kjo gjë që duket, është e kundërta e fjalës që dëgjohet, sepse njeriu është mbrujtur me të keqe!

Duke vajtuar e klithur, duke u shprehur me emocion, i tha vezirit: Vezir, mos tento të hysh në gjak me këtë të varfër!

Zemrës i vijnë sa e sa dyshime e iluzione që nuk janë të drejta e nuk janë me vend!

"Pa dyshim, disa dyshime janë faj, janë mëkat!" Veçanërisht, ndaj të varfërit, qortimi nuk është aspak i drejtë!

2570 Kur padishahu nuk i bën të keqe atij që e ngacmon ose e fyen, si ndodh që t'i bëjë të keqe atij që e bën të qeshë dhe e dëfren?

Por fjala e vezirit kishte zënë vend në zemrën e padishahut!

Dhe tha: Hidheni Delkakun në burg pa ia vënë veshin shumë maskarallëkut dhe dyfytyrësisë së tij.

Bjerini siç i bihet daulles me barkun bosh dhe, si daullja, të na tregojë neve ç'ka e ç'nuk ka!

Daullja e thatë nxjerr zë tjetër, e njomë, tjetër; daullja që ka diçka brenda, jep zë tjetër, kurse ajo që është boshe, tjetër; nga zëri e kuptojmë ne në ç'gjendje ndodhet!

2575 Edhe ju rriheni që, nga e keqja, të na e thotë ç'ka brenda dhe, gjersa të na e pranojë zemra, të na e nxjerrë në shesh të fshehtën!

Fjala e drejtë e hapur dhe e shkëlqyer i jep qetësi zemrës. Zemra nuk qetësohet me fjalë të gënjeshtërt!

Gënjeshtra i ngjan fijes së kashtës, kurse zemra, gojës. Fija e kashtës s'fshihet dot në gojë!

Po të futet një fije gjë në gojë, gjuha vjen rrotull pa pushim gjersa, më në fund, ta hedhë jashtë atë!

Sidomos nëse hyn ndonjë fije gjë në sy; syri laget me lot dhe fillon të hapet e mbyllet.

2580 Prandaj, le ta shtypim nën këmbë këtë fije pa na hyrë në gojë e në sy!

Delkaku tha: Padishahu im, merre me ngadalë! Ngadalësia dhe maturia nuk ta gërvishtin fytyrën.

Pse ngutesh kaq shumë për të më futur në ndëshkim? Unë jam në dorën tënde, nuk jam zog që të fluturoj!

Në ndëshkimin e dhënë në emër të Zotit nuk është e drejtë të bëhet nxitim!

Por bëhet nxitim në dhënien e ndëshkimit nga zemërimi vetiak, nga dëshira dhe pasioni kalimtar! Njeriu sheh ta bëjë të kënaqur veten një çast e më parë!

2585 Po të jetë i pajtuar e i kënaqur me kazanë e kaderin, zemërimi i tulatet. I kalon pa marrë shpagim, mbetet i privuar nga ajo kënaqësi e dëfrim! Ja, pra, nga kjo frikësohet!

Epshi i gënjeshtërt hidhet për të ngrënë duke pasur frikë se mos e humbë shijen dhe kënaqësinë e saj, gjë që është vuajtje!

Kur ke oreks, është më mirë të mos ngutesh, të hash ngadalë që e ngrëna të përtypet dhe tretet mirë!

Ti kërkon ta largosh belanë time, ta zësh vrimën që ke parë!

Thua që mos të të vijë ndonjë mënxyrë nga ajo vrimë, por kazaja dhe kaderi ka aq shumë vrima e të çara të tjera

sa s'ta merr mendja!

2590 Zgjidhja e largimit të së keqes nuk është të shash e të qortosh. Zgjidhje për këtë janë mirësia, falja, bujaria!

Pejgamberi ka thënë: "Sadakaja e largon belanë"! O trim mjekoje sëmundjen tënde me anë të sadakasë.

Sadaka s'është ta djegësh të varfërin, ta qorrosh syrin që vëzhgon butësi!

Padishahu tha: E mira është e mirë po u bë me vend. Po bëre një të mirë e një dobi me vend, ky është një veprim i drejtë.

Ta lëvizësh mbretin, në lojën e shahut, në vend të kalasë, do të thotë ta shkatërrosh punën. Edhe lëvizja e kalit në vend të mbretit është padituri!

2595 Në sheriat ka edhe mirësi, edhe ndëshkim. Padishahu ulet në krye të vendit, kali lidhet në stallë!

Ç'është drejtësia? Ta vësh një gjë në vendin që meriton. Ç'është padretësia dhe dhuna? Ta vësh në vendin që s'e meriton!

Asgjë që ka krijuar Zoti nuk është e kotë, absurde. Zemërimi, butësia, këshilla, hilja... Të gjitha janë me vend!

Asnjëra prej këtyre s'është e mirë në mënyrë absolute. Në të njëjtën kohë, s'është as e keqe në mënyrë absolute!

Secila ka vende ku është e dobishme, ka vende ku është e dëmshme! Prandaj dituria është vaxhib, domosdoshmëri, është e dobishme!

2600 Ka ndëshkime të tilla që i bëhen të varfërit, që, për nga sevapi, janë më të mira edhe se buka, edhe se hallva!

Sepse po të hahet pa kohë, hallva, krijon gastrit. Kurse po t'i japësh tjetrit një shpullë në vend që t'i japësh hallvë, kur shpulla është me vend, e shpëton atë nga e keqja!

Jepi të varfërit një shpullë në kohën e duhur, që të shpëtojë nga goditja në zverk.

Goditja është, në të vërtetë, ves i keq. Nuk shkundet *qilimi me të goditur, por shkundet pluhuri!*

Edhe kuvend ka, edhe burg. Që të dy janë të nevojshëm. Kuvendi është për të sinqertin, burgu, për të keqin!

2605 Plaga duhet çarë. Po qe se në vend që ta çash, i vë sipër melhem, ke mbuluar me rrënjë pisllëkun!

Kështu, pisllëku ha mishin nën plagë. Prandaj një melhem i tillë, në pastë gjysmë dobie, ka pesëdhjetë dëme!

Delkaku i tha: Nuk të them të më lësh, por ta hetosh punën e ta analizosh!

Të mos e mbyllësh rrugën e durimit, mos u nxito! Duro dhe mendo disa ditë.

Gjatë këtij mendimi merr vendim të palëkundshëm mbi diçka dhe ma tërheq veshin me vetëdije!

2610 Pse në ecje thuhet "mos u hiq zvarrë me fytyrë përtokë"? Ndërsa duhet ecur gjithmonë me trupin drejt, pse të hiqesh me fytyrë përtokë?

Takohu e këshillohu me njerëz të mirë. Pejgamberi tha: "Ata i bëjnë punët duke u këshilluar!"

Këshillimi në punë duhet për këtë, se shfaqet më pak gabim dhe shtrembërim!

Këto mendje u ngjajnë kandilëve që bëjnë dritë. Sigurisht, njëzet kandilë japin më shumë ndriçim se një kandil!

Ndoshta mes tyre bie një kandil i ndezur nga drita e qiellit!

2615 Zelli i Zotit ka lëshuar në mes një perde dhe i ka përzjerë me njëri-tjetrin ata që i përkasin botës së lartë dhe botës së ulët!

Dhe u ka thënë: "Ecni, shëtitени botën!" Edhe ti ec, sillu përqark dhe provoje fatin dhe rizkun!

Në kuvende, kërko mendje si mendja që ndodhet te pejgamberët.

Sepse vetëm ajo ka mbetur trashëgim nga pejgamberët. Kjo mendje i sheh të fshehtat edhe nga para, edhe nga pas.

Mes syve kërko edhe syrin, përshkrimi i të cilit është i pamundur në këtë libër të prerë shkurt!

2620 *Ja, ai Pejgamber i madh për këtë e ka ndaluar murgërinë, tërheqjen në male dhe adhurimin në vetmi.*

E ka ngritur këtë me qëllim që njerëzit të takohen me njëri-tjetrin. Sepse vështrimi i njeriut që ka një sy të tillë, është fat, është eliksir i pavdekshmërisë.

Mes njerëzve të pastër është njëri që padishahu ka hequr "shah" sipër fermanit të tij.

Lutjes së tij i jepet përgjigje dhe ai s'ka shok e të ngjashëm as mes më të mëdhenjve të njerëzve dhe xhindve!

Kush futet në inat me të, nuk ka ndaj Zotit asnjë provë të ëmbël apo të thartë!

2625 Sepse Ne e lartësuam atë... e ngritëm nga mesi justifikimin, provën!

Po qe se Zoti e nxjerr sheshit kiblen në mënyrë krejt të hapur, dije se është e kotë të kërkosh kible!

Eja në vete, hiq dorë nga hetimi dhe mos e rrotullo më kokën andej-këtej! Ja ku e ke në shesh vendin ku ke për t'u kthyer dhe mjedisin ku ke bërë të bërë konak!

Sapo të tregohesh indiferent një çast nga kjo kible, bëhesh palaçoja i çdo kibleje të shtrembër!

Nëse nuk e falenderon atë që të dallon ty, e humb aftësinë për ta njohur kiblen!

2630 Nëse ke për qëllim të përfitosh diçka nga ky hambar, të arrish një të mirë, mos u ndaj për asnjë çast nga bashkëvuajtësit e tu!

Sepse në çastin kur të ndahesh nga ky ndihmës, të zë halli i një shoku të keq!

Miu bëhet shok me bretkocën dhe lidhen nga këmbët me një gjalmë të gjatë.
Sorra e kap miun dhe bashkë me të ngjitet në ajër edhe bretkoca
e cila fillon të ulërijë e të qajë dhe të pendohet
pse kishte zënë miqësi me një kafshë që s'ishte i llojit të saj!

Rastësisht, një mi me një bretkosë besëtare u njohën në breg të një pellgu.

Që të dy caktuan një kohë takimi... Çdo mëngjes, dilnin nga një vrimë,

Luanin bashkë tavllë zemre dhe e pastronin zemrën nga lëkundjet dhe dyshimet.

2635 Nga takimi, të dyve u lehtësohej zemra, i tregonin njëri-tjetrit ngjarje, kur fliste njëri, tjetri dëgjonte ç'thoshte!

I vinin në shesh të fshehtat herë me gjuhën e gojës, herë me gjuhën e gjendjes. E interpretonin fjalën "bashkimi është mëshirë"!

Sapo ajo krijesë e keqe shoqërohej me bretkosën, mbushej me hare dhe kujtonte ngjarjet e pesë vjetëve.

Kur fjala merr vrull e vlerë, kjo është shenjë miqësie, kurse kur heshtet dhe s'flitet dot, kjo është shenjë e paaftësisë për të krijuar afërsi, për t'u marrë vesh!

Si mund t'i mbetet fytyra e thartë zemrës pasi ta shohë dilberin? Po e pa bilbili trëndafilin, si mund të heshtë?

2640 Edhe peshku i skuqur, madje, me përkujdesjet e Hizrit, u rigjall, u hodh në det dhe zuri vënd aty!

Kur i dashuri ulet bashkë me të dashurin, qindramijëra të fshehta gjejnë shprehjen e tyre.

Balli i të dashurit është Levhi Mahfudh. Nga balli i tij, miku sheh hapur të fshehtën e të dy botëve!

Me vendosmërinë e tij, miku është pothuaj si kallauz. Prandaj Mustafai pati thënë: "Sahabet e mi u ngjajnë yjeve!"

Ylli është kallauz edhe në shkretëtirë, edhe në det. Ngulja syrin yllit se ai është kallauz, të tregon rrugën!

2645 Bëje syrin shoqërues të fytyrës së tij. Mos tento të hysh në bast me të, mos ngri pluhur me veprime të tilla!

Sepse me atë pluhur, ylli bëhet i padukshëm. Mirëpo syri është gjithsesi më i mirë se gjuha që rrëshqet.

Vetëm nëse thotë personi i cili merr mesazh nga Zoti, sepse ai s'ngre pluhur, por e tulat pluhurin.

Kur Ademi u bë i merituar i mesazhit hyjnor dhe dashurisë, fjala e tij hapi të fshehtën e "emrave të gjërave".

Siç ishte emri i çdo gjëje, ashtu rodhi nga zemra në gjuhë duke treguar çdo gjë.

2650 Zemra ia kishte parë çdo gjë, prandaj e thoshte hapur përmbajtjen dhe cilësinë e çdo gjëje.

Çdo gjëje ia tha emrin që meritonte; pushtit nuk i tha luan.

Edhe Nuhu predikoi në rrugën e drejtë plot nëntëqind vjet, çdo ditë dha një këshillë të re.

Buzët e tij të kuqe ishin smeraldi i zemrës. As shkrime kishte lexuar, as libra!

Predikimet nuk i mësonte nga librat e kritikave. Fjalët i buronin nga burimi i zbulimeve, ishin kritikë shpirti.

2655 Është një verë që, po të pihet, lëngu i fjalës zjen e valon edhe nga memeci!

Fëmija i porsalindur thotë fjalë oratorike, bëhet letrar. Si Mesihu, reciton urtësinë e burrave të pjekur!

Mali që piu nga ajo verë dhe e përmirësoi buzën, mësoi qindra gazele si pejgamberi Daud.

Të gjithë zogjtë patën lënë cicërimat, qenë vënë në akord me sovranin Daud, qenë bërë miq me të, patën filluar të bisedonin me të!

Ç'ka për t'u çuditur nëse, pasi zogjtë ishin dehur duke ia dëgjuar zërin atij, edhe hekuri e kish dëgjuar?

2660 Cikloni e pati copëtuar dhe fshirë nga dheu fisin e Adit, kurse për Sulejmanin qe bërë hamall, e pati bartur në shpinë!

Cikloni pati ngarkuar fronin e atij sovrani dhe çdo mëngjes e çdo mbrëmje e pati bartur sa për një muaj rrugë.

Edhe i qe bërë hamall, edhe informator. Sapo ta dëgjonte zërin e dikujt nga larg,

Shkonte te Sulejmani dhe ia pëshpëriste atë fjalë në vesh!

Dhe i thoshte: Filan person tani tha kështu, o Sulejman!

Miu i tha bretkocës: "Kur dua të të shoh ty, nuk zhytem dot në ujë.
Na duhet të kemi një mjet ndërlidhës në mes.
Kur të dal në breg e të të kërkoj ty, të të gjej.
Edhe ti, kur të vish në grykë të vrimës sime, të më lajmërosh mua!"

2665 Kjo fjalë s'ka fund. Një ditë, miu i tha bretkosës: O kandil mendjeje,

Herë më ndodh që dua të të them një të fshehtë, mirëpo në atë kohë ti ndodhesh në fund të ujit.

Unë këndoj në breg të ujit, kurse ti që ndodhesh brenda në ujë, nuk e dëgjon këngën e ashikëve!

O trim, unë nuk mjaftohem dot me këto kohë takimesh të rastit, nuk ngopem dot me kuvendin tënd!

Namazi dhe adhurimi që prin udhën, u bë i detyrueshëm si pesë kohë. Kurse ashikët janë vazhdimisht në namaz.

2670 Ajo gjendje dehjeje, ajo përgjumje e kokës nuk heshtet as në pesë kohë, as në pesëqind mijë kohë!

Fjala "vizitomë më rrallë" nuk është për ashikët. Shpirti i ashikëve të vërtetë është shumë i etur!

Fjala "vizitomë më rrallë" nuk është për peshqit, sepse shpirti i tyre, pa qenë deti, nuk krijon afërsi me asgjë.

Uji i detit është shumë i frikshëm, por, sipas ëndjes së peshqve, është një gllënjkë!

Një çast ndarjeje për ashikun është sa një vit. Edhe një vit bashkim, madje, është një iluzion për të!

2675 Ashku është etje, të eturin kërkon. Ashikët kanë rënë pas njëri-tjetrit siç bien nata me ditën.

Dita është e pasionuar pas natës, s'bën dot pa të. Por, po ta shohësh më hollë, nata është më e pasionuar se ajo.

Ata s'bëjnë dot asnjë çast pa e kërkuar njëra-tjetrën. Ato vrapojnë pandërprerë pas njëra-tjetrës.

Kjo është ngjitur pas këmbës së saj. Ajo, pas veshit të kësaj. Kjo është admiruese e saj, ajo është e pasionuar pas kësaj!

Për zemrën e të dashuruarit, çdokush është ashik, çdokënd e sheh ashik. Në zemrën e Azras është gjithmonë Vamiku.

2680 Në zemërn e ashikut nuk ka tjetërkush veç të dashurit. Mes tyre nuk ka të ndarë, ata askush s'mund t'i ndajë!

Këto dy çanga ndodhen në një deve. Atëherë, si mund të futet këtu fjala "vizitomë më pak"?

A thotë kush "më vizito më pak"? A mund t'i bëhet kush vetes mik me periudha?

Ky unitet s'është diçka që e merr mendja. Kuptimi i kësaj varet nga vdekja e njeriut.

Po qe se kjo do të kuptohej me mendje, pse vrasja e nefsit për njeriun do të ishte domosdoshmëri?

2685 Si ndodh që sovrani i mendjeve që është kaq i mëshirshëm, t'i thotë njeriut "vrite veten"?

Miu i lutet shumë bretkocës dhe i qahet për të gjetur një mjet ndërlidhës midis tyre.

Miu tha: O i mëshirshëm, o mik i dashur, s'gjej qetësi as për një çast pa të parë ty!

Ti më je drita e ditës, fitimi, ndriçimi; ti më je pushimi, gëzimi, gjumi i natës!

Gëzomë mua; ki mirësinë të më kujtosh kohë e pa kohë!

O ti që ma do të mirën, në njëzet e katër orë caktove paraditen për t'u takuar.

2690 Por mua më digjet zemra, jam e etur pa kufi; në çdo çast jam e etur sa një ká!

Kurse ti as di gjë për vuajtjen time! Jepe zeqatin e pozitës që ke dhe shihe këtë të varfër!

Ky i varfër i paturpshëm nuk e meriton këtë, por favori yt i përgjitshëm qëndron shumë mbi këtë!

Ti i bën favore gjithkujt. Dhe nuk duhet të ketë nevojë që të favorizosh. Dielli u bie edhe ndyrësive!

Por dritës së tij nuk i vjen ndonjë dëm. Me nxehtësinë e tij, ndyrësia thahet dhe bëhet dru.

2695 Atëherë, hyn në vatrën e zjarrit të një hamami dhe jep ngrohtësi.

Ndërsa ishte ndyrësi, kthehet në ngrohtësi dhe ndriçim, sepse një magji të tillë i ka kënduar dielli!

Dielli nxeh edhe brendësinë e tokës dhe ajo i ha ndyrësitë e mbetura.

Ndyrësitë, në këtë mënyrë, bëhen pjesë e tokës dhe prej saj mbijnë barëra dhe, ja, kështu, Zoti i kthen të këqijat në të mira!

Nëse dielli ua bën këtë gjë ndyrësive, ç'nuk u bën blerimeve, trëndafilave, narcizeve?

Pa mendo, ç'mirësi dhe shpërblime u jep Zoti në shkëmbim trëndafilave të adhurimit!

Po qe se të këqijave u jep rroba të tilla, ç'u fal të pastërtave?

Zoti u jep atyre gjëra që s'i kanë parë sytë, u bën të mira që s'shprehen dot me fjalë!

Kush jemi ne që ta meritojmë favorin gjer në këtë gradë? Eja, i dashur, dhe ndriçoma edhe ditën time me shprehinë tënde të bukur!

Mos ma shih shëmtinë dhe të keqen; unë jam i mbushur me helm si gjarpri në mal...

Unë jam i shëmtuar, edhe shprehitë e mija janë krejt të shëmtuara. Ai më mbolli mua si gjemb, pra, si mund të bëhem unë trëndafil?

Ti jepi gjembit parëverën e bukurisë së trëndafilit. Ti falja këtij gjarpri bukurinë e palloit!

Unë kam arritur gjer në gradën e fundit të shëmtisë, por edhe favori yt është i gradës së fundit!

O bukuri që ia kanë zilinë edhe selvitë, plotësoja nevojat me favorin tënd këtij robi që ka arritur në gradën e fundit të shëmtisë!

Po të vdes unë, prapë favori yt ka për të derdhur lot; megjithëse s'ke nevojë për këtë, ti ke për të qarë për mua!

Ke për t'u ulur shumë në kokë të varrit tim, nga ato sy të bukur do të derdhen shumë lot!

Ke për të qarë për mungesën time, ke për të derdhur lot për pafajësinë time!

Më e mira është që pak nga ato favore të m'i bësh tani. Tani m'i var vëth në vesh ato fjalë të bukura!

Fjalët që ke për t'ia thënë tokës, lëshoja veshëve të mi të vuajtur, thuami tani!

Miu i lutet bretkocës duke i thënë: "Mos shpik pretekste.
Mos e dridh bishtin duke e lënë punën për nesër.
Plotësoma menjëherë këtë nevojë.
Përpara na presin fatkeqësi dhe rrezige. Sofiu është i biri i kohës.
Biri nuk heq dorë nga lidhja me të atin.
Edhe koha që është ati bamirës i sofiut, nuk e lë atë nevojtar për të parë nga e nesërmja.
Ai nuk e pret kohën e ardhshme.
I përket lumit, është gjithmonë në lëvizje e formim;
nuk i përket materies së ngurtë, nuk është i kushtëzuar nga koha.
Sepse "tek Zoti nuk ka as mëngjes e as mbrëmje".
Atje s'ka të shkuar e të ardhshme, fillim e mbarim.
Aty s'futen dot Ademi i shkuar dhe dexhali i ardhshëm.
Këto janë gjëra të fushës së mendjes së pjesshme dhe të shpirtit shtazor.
Këto nuk janë në botën jashtë kohës dhe hapësirës.
Atëherë, po u kuptua se, kur thuhet Zoti është një, jo se e vërteta është një,
por nuk ai nuk ka të dytë, edhe nga thënia se sofiu është i biri i kohës,
kuptohet mosqenia e të kaluarës, çastit dhe të ardhmes, e fillimit dhe mbarimit!"

Një mirëbërës që jepte para argjendi, i tha një sofiu: O ti, nën këmbët e të cilit kam shtruar shpirtin tim!

O padishahu im! A të të jap sot ty një kurush, apo nesër paradite tre kurushë? Cilin do?

Sofiu tha: Edhe i sotmi është premtim, edhe i djeshmi. Po të më kishe dhënë dje gjysmë kurush, do ta kisha sot në dorë. Kjo do të më gëzonte më shumë edhe se një kurushi që ke për të më dhënë sot, edhe se njëqind kurushët që ke për të më dhënë nesër.

Shpulla peshin është më e dobishme se bujaria veresije. Ja ku e ke kokën time, po e përkul, bjeri, le të jetë tek peshin!

Sidomos në më ardhtë prej teje shpulla, s'më dhimbset fare. Edhe koka është i dehuri i asaj dore, edhe shpulla!

O shpirt i shpirtit, o mik i vlefshëm sa qindra botë, mblidhi mendtë në kokë dhe quaje ganimet këtë gjë peshin!

Mos e fshih prej udhëtarëve të natës fytyrën tënde si hënë! O ujëvarë, mos e hiq kryet nga ky hark!

Rridh gjithmonë prej këtu që bregu i lumit të qeshë me ujin si ujëvarë, në anë të tij të hedhin shtat jaseminët.

Sapo të shohësh nga larg blerime të dehura në breg të lumit, dije se aty ka ujë.

Zoti ka thënë: "Ç'kanë në zemër, u kuptohet nga fytyrat!"

Po të bjerë shiu natën, askush s'e sheh, sepse secili është kredhur në gjumë.

Por çdo trëndafilishte është provë e një shiu të fshehtë.

O vëlla, unë jam nga kafshët e tokës, kurse ti, nga kafshët e ujit. Por je padishah mëshire dhe mirësie!

Ki mirësinë që, herë pas here të të mund të vij pranë!

Në breg të lumit jam duke të thirrur ty me gjithë zemër, por ti s'tregon mëshirë që të më japësh përgjigje!

Unë s'kam mundësi të zhytem në ujë, sepse përbërja ime është formuar prej dheu.

Ose një përfaqësues dërgo, ose bëhu bujar e më jep një nishan që të ta sjellë ty zërin tim!

Kështu, për këtë punë, ata dy miq biseduan e shkëmbyen mendim dhe, më në fund, vendosën kështu:

Do të gjenin një gjalmë të gjatë. Tërheqja e këtij gjalme do t'ua tregonte sekretet dhe dëshirat e njëri-tjetrit.

Miu tha: Njërin skaj të gjalmës e lidhim në këmbën e këtij robi tënd që të rri përballë i thyer në mes, kurse skajin tjetër, në këmbën tënde.

Në këtë mënyrë, të dy lidhemi me njëri-tjetrin dhe bashkohemi e bëhemi një trup i vetëm!

Edhe kurmi i ngjet një gjalme në këmbën e shpirtit dhe e tërheq atë nga qielli poshtë.

Kur bretkosa-shpirt zhytej me kënaqësi në ujin e ekstazës duke shpëtuar mirë e bukur nga miu-trup,

Miu-trup e tërhiqte prapë me atë gjalmë dhe ç'dhimbje shijonte shpirti nga kjo tërheqje!

Po të mos ishte tërheqja e miut që i kishin marrë trutë erë, bretkosa do të kishte vazhduar të bënte jetë të qetë brenda në ujë!

Vazhdimin e kësaj ke për ta dëgjuar kur të bëhet mëngjes e të zgjohesh nga gjumi-vdekje, prej atij që i fal diellit dritë!

Një skaj të gjalmës lidhe në këmbën time, kurse skajin tjetër bëje nyje në këmbën tënde

Dhe, kur të më duhet në këtë vend të thatë, të kem mundësi ta tërheq gjalmën dhe, në këtë rast, edhe ti ta kuptosh hallin tim!

Kjo fjalë i erdhi e hidhur zemrës së bretkocës. Ajo mendoi: Më duket se ky i ndyri po më lidh mua!

Po qe se në zemrën e njeriut të mirë vjen një mendim i keq, kjo s'është pa gjë, kjo e ka një bazë!

Mos e quaj fantazi këtë arsyetim, por dije si arsyetim të Zotit. Drita e zemrës e ka lexuar atë nga tabela e përgjithshme dhe e ka kuptuar.

Ti e di se, me gjithë përpjekjet e të zotit të elefantit, me gjithë të bërtiturat e tij të frikshme, elefanti nuk pati shkuar në shtëpinë e Zotit!

Pavarësisht nga të shtyrat, këmba nuk i bënte të lëvizte në drejtim të Qabes!

Sikur i ishin tharë këmbët, sikur ai shpirti i tij agresiv i kishte ikur nga trupi!

Por kur ia kthenin kokën në drejtim të Jemenit, elefanti ia niste menjëherë vrapit.

Ndjenja e elefantit e kishte kuptuar të fshehtën. Dhe në qoftë se edhe elefanti arrin të ndjejë në këtë mënyrë, si do të jetë ndjenja e veliut, të urtit që i vjen frymëzimi nga Zoti?

Edhe sjelljebukuri pejgamber Jakupi pati ndjerë diçka kur djemtë i kishin kërkuar leje për ta marrë Jusufin në shëtitje.

Të gjithë tok i patën thënë të mos mendonte se Jusufit do t'i kërcënohej ndonjë rrezik; vetëm nja dy ditë do të shëtisnin!

I patën thënë: Pse s'ke besim tek ne, pse s'e dërgon Jusufin të shëtisë e të dëfrehet me ne?

Të bredhim e të luajmë në blerime! Ne e ftojmë atë, por jemi njerëz të besueshëm e bujarë!

2755 Jakupi u pati thënë: Di vetëm kaq që, nga dëshira juaj për ta marrë me vete, në zemër më shfaqet një shqetësim, një hall.

Zemra kurrë s'më gënjen! Sepse më është ndriçuar nga drita e arshit!

Ndrydhja e zemrës e Jakupit ishte një provë e fortë se në atë punë kishte një të keqe. Mirëpo ikja nga kazaja dhe kaderi ishte e pamundur!

Kazaja dhe kaderi do ta bënin të tyren, prandaj dhe Jakupi, megjithëse pa aq shenja, e lejoi Jusufin të shkonte!

S'është për t'u habitur nëse qorri bie në gropë a në pus, por nëse bie dikush me sytë në ballë që e sheh rrugën!

2760 Kazaja dhe kaderi kanë punë të llojllojshme. Zoti ia lidh sytë njeriut si të dëshirojë!

Zemra edhe ia di hilen, edhe s'ia di. Për ta vënë vulën e vet, edhe hekurin e zbut, e kthen në qiri!

Zemra thoshte: Meqë ky është vendimi i Zotit, meqë Zoti këtë kërkon, le të bëhet, ç'të bëjmë ne?

Zemra qëndronte indiferente ndaj kësaj. Edhe shpirti ishte lidhur me gjalmë pas saj dhe ashtu kishte mbetur.

Po qe se njeriu i lartë bëhet mat për shkak të këtij vendimi, nuk do të thotë se është poshtëruar, por se e ka zënë kazaja e Zotit.

2765 Një fatkeqësi e mbron atë nga qindra fatkeqësi të tjera! Kjo rënie e nxjerr atë në lartësira sublime!

Si puna e atij njeriut të gëzuar. Vera që piu natën e dehu dhe, kështu, ai shpëtoi nga dehja qindra vetë të papjekur!

Më në fund, edhe ai u poq, u bë usta, shpëtoi nga skllavëria e kësaj bote, fitoi lirinë!

Piu verën e Zotit që s'ka të perënduar dhe u deh. Atij i erdhi një aftësi për ta kuptuar çdo gjë dhe këdo dhe ai shpëtoi nga populli;

U çlirua nga besimet e tyre të mefshta dhe imituese, nga iluzioni i parë nga sytë që s'shohin!

2770 Gjë për t'u çuditur! Ç'mund t'i bëjë botëkuptimi i tyre baticë-zbaticës së këtij deti pa anë e pa fund?

Këto stolisje të bëra e të radhitura nga ajo shkretëtirë erdhën. Salltaneti, vezirllëku prej atje u dhanë.

Nga shkretëtira e mosqenies vazhdojnë të vijnë në këtë botë të dukshme me dëshirë qenie tufa-tufa.

Nga ajo shkretëtirë vijnë karvane pas karvanesh mëngjes e mbrëmje.

Vijnë dhe na e marrin vendin duke thënë: ne erdhëm, radhën e kemi ne, pra, shkoni ju…

2775 O bir, sapo që mendja ta hapë syrin, menjëherë e vë barrën mbi samar. Ti eja, kthema fatin tim në pushtet; padishahu im, kush jemi ne që të bëhemi të denjë për pushtet dhe kolltuk?

Nga ajo botë për këtu ka një rrugë të gjerë. Vijnë prej atje, këtu; shkojnë prej këtu, atje!

Ki kujdes mirë! Jemi ulur, por shkojmë; jemi nisur për në një vend të ri, por ti nuk e sheh!

T'i përgatitësh kapitalin, gojën jo për sot, por për të bërë një punë në të ardhmen!

O ti që je vënë në udhë, udhëtar është ai që fytyrën dhe ecjen i ka të orientuara para!

2780 Kështu, pas perdes së zemrës, vazhdon çast pas çasti, pa u lodhur e pa u mërzitur, të vijë grupi i iluzionit.

Po qe se ato mendime nuk këputen e vijnë vazhdimisht prej një fidanishteje, si ndodh që të gjitha e gjejnë rrugën dhe vijnë e përplasen te zemra?

Ushtria jonë e mendimit grupe-grupe vjen në çezmën e zemrës sonë e etur.

I mbushin shtambat dhe shkojnë. Dhe këto ndodhin gjithmonë sheshit dhe gjithmonë fshehtazi.

Mendimet quaji yjet e qiellit. Por këta rrotullohen në një qiell tjetër!

2785 Po pe bekim, falendero, bëj mirë. Po pe të keqe, jep sadaka, lutu për falje!

Dhe jemi shkëlqim shpirtit me dritërat e hënës. Sepse erdhi në vendin e zënies, pësoi dëme, shpirti u bë sterrë i zi!

Shpëtoje atë përsëri nga fantazia, iluzioni, pandehma. Nxirre prapë nga pusi, çliroje nga gjalma e mundimit.

Dhe, në këtë mënyrë, zemra jote e mirë të bëhet me krahë, të fluturojë e të shpëtojë nga kjo baltovinë!

2790 O sundimtari i Egjiptit, o personi që rri në fjalë, Jusufi viktimë ndodhet në burgun tënd!

Për ta shpëtuar atë, shih shpejt e shpejt një ëndërr se Zoti i do ata që bëjnë mirë!

Shtatë qe të dobët e të sëmurë po hanin shtatë qe të shëndoshë e të majmë!

Shtatë kallinj të thatë e të shëmtuar po kullosnin shtatë kallinj krejt të blertë e të njomë!

O zemër e vyer, në Egjipt po fillon thatësira dhe zija e bukës. Aman, padishahu im, mos e lejo këtë!

2795 Padishahu im, unë jam një Jusuf në burgun tënd. Bëmë një favor dhe shpëtomë nga gratë!

Jam ulur i e po rri në arsh. Epshi i nënës sime, me urdhrin "zbrisni" më hodhi këtu.

Nga ajo lartësi e plotë, me hilen e një plake shtrigë, rashë në errësirën e mitrës.

E solli shpirtin nga arshi këtu. Shkurt, hilja e grave është shumë e madhe!

Zbritja ime edhe në fillim për shkak të grave, edhe pastaj. Isha shpirt; si ndodhi që u gjenda në kurm?

2800 Ose dëgjoje qarjen dhe rënkimin e këtij Jusufit të sëmurë, ose ki mëshirë për atë Jakubin ashik!

A të ankohem për vëllezërit, apo për gratë? Unë rashë nga xhennetit si Ademi!

U zverdha si gjethe dimri, sepse hëngra grurë nga xhenneti i bashkimit!

Me të dëgjuar për favorin tënd, për mirësinë tënde, me ta dëgjuar atë përshëndetje paqeje, atë lajm të bukur,

Hodha bar mësyshi në zjarr që të mos më zinte syri i keq, por syri i keq ma zu edhe vetë barin e mësyshit!

2805 Edhe para, edhe pas, janë vetëm e vetëm sytë e tu të përgjumshëm që e shporrin çdo sy të keq!

Sytë e këqinj të padishahut i mposhtin sytë e tu të bukur, i prishin; ç'ilaç i mirë ky!

Për më tepër, sapo që nga syri yt të arrijnë lëndë kimike, syri i keq, madje, bëhet mirë!

Sapo që syri i padishahut të takojë në syrin e skifterit, skifteri lartësohet, bëhet zotërues i një syri të fuqishëm.

Zotëron një forcë të tillë prej atij shikimi, lartësohet në atë mënyrë, saqënuk gjuan tjetër gjë më veç luanit!

2810 Po ç'është luani? Ai skifter i lartë shpirtëror edhe është gjahu yt, edhe të gjuan ty!

Në çairen e fesë, fishkëllima e skifterit të shpirtit bëhen bërtitjet "unë s'i dua ata që perëndojnë"!

Edhe skifteri i zemrës që fluturon e ulet në gjurmën tënde, arriti mirësi të panumërta, syri yt ra një herë të vetme mbi të!

Hunda i mori një kundërmim, veshi i zuri meloditë e tua. Çdo ndjenjë e tij arriti dhunti jo të rastit.

Cilës ndjenjë t'ia hapësh rrugën e botës së fshehtë, ajo ndjenjë nuk vjetërohet më, nuk zbehet, nuk vdes.

2815 Pasuria dhe pushteti janë të tuat. I dhuron diçka ndjenjës dhe ajo ndjenjë bëhet padishah për ndjenjat e tjera!

Një natë, sulltan Mamudi futet mes hajdutëve të cilëve u thotë se është prej tyre dhe e kupton gjendjen e tyre.

Ndërsa një natë po përsillej rreth qytetit i vetëm, sulltan Murati hasi në një grup hajdutësh.

Hajdutët i thanë: O njeri i besës, kush je ti? Sulltan Mahmudi iu përgjigj: Jam një si ju!

Njëri nga hajdutët tha: O ju që gjithmonë përdorni hilen dhe mashtrimin, le ta thotë secili aftësinë e tij!

2820 Secili le t'ua tregojë shokëve në këtë natë të errët se me ç'aftësi ka lindur!

Njëri tha: O fis që ngrihesh të tregosh aftësinë, në veshët e mi ka një ndjeshmëri të veçantë!

Kur leh qeni, e kuptoj se ç'thotë. Të tjerët thanë: Kjo e vlen vetëm dy qindarka!

Një tjetër tha: O ju që i faleni floririt! E gjithë ndjeshmëria ime është te syri.

Kë ta shoh në errësirën e natës, pa dyshim që e njoh ditën!

Një tjetër tha: Aftësia ime është te krahu. Me forcën e krahut shpoj mure!

2825 Kurse një tjetër tha: Aftësia ime është te hunda. Puna ime është nuhas tokën!

Ia kam arritur të fshehtës "njerëzit u ngjajnë mineraleve". E kam kuptuar pse e ka thënë Pejgamberi këtë.

Unë e kuptoj se sa para ka, se ç'mineral fshihet në trupin e tokës!

Për shembull, e kuptoj menjëherë se në një vend ka flori të panumërt të fshehur, kurse shpenzimet e anës tjetër janë më të mëdha se të ardhurat!

Si Mexhnuni, e nuhas tokën dhe, pa u gabuar, e gjej vendin ku ndodhet Lejlaja!

2830 Çdo këmishë e nuhas dhe e kuptoj se nën të ka Jusuf apo shejtan!

Si Ahmedi, pra! Edhe ai nuhaste që në Jemen. Edhe kjo hunda ime ia ka arritur kësaj!

Mua më tregohet se cili komshi nën dhe është flori e cili s'bën dy para, është zero!

Një tjetër akoma tha: Aftësinë e kam në dorë. Unë e hedh lakun gjer në majë të malit!

Si Ahmedi, pra. Edhe shpirti i tij hodhi një lak dhe laku arriti gjer në qiell!

2835 Zoti tha: O ti që ia hedh lakun Shtëpisë së Shenjtë në qiell, dije se ajo hedhje është prej meje! "Kur qëllove, nuk qëllove ti, por qëllova unë!"

Më në fund, thanë: O mik i lartë e i besës, fol edhe ti. Ç'aftësi, ç'mjeshtëri ke ti?

Sulltan Mahmuti tha: Aftësia ime është te mjekra. Me anë të saj i shpëtoj fajtorët nga dënimi dhe mundimi!

Pasi t'ua japin fajtorët xhelatëve, po lëvizi mjekra ime, ata shpëtojnë aty për aty!

Po ta luaj mjekrën time të çuditshme, shpëtojnë edhe nga vdekja, edhe nga vuajtja, edhe nga dhimbja!

2840 Me ta dëgjuar këtë fjalë, hajdutët i thanë: Ti je kulmi ynë! Shpëtimi ynë në ditën e vuajtjes do të jetë prej teje!

Pastaj u nisën të gjithë bashkë në rrugë duke lëvizur në drejtim të pallatit të atij padishahu të bekuar.

Në këtë mes, nga e djathta lehu një qen. Ai që kuptonte nga e lehura e qenit, tha: Qeni thotë se padishahu është bashkë me ju!

Ai që kuptonte nga aroma e tokës, e nuhati pjesën e tokës anash dhe tha se ajo ishte trualli i odës së një vejusheje!

Ai që hidhte lak, e hodhi lakun dhe ata arritën te një mur i lartë.

2845 Dikush tjetër që kuptonte nga kundërmimet, nuhati dhe tha se aty ndodhej thesari i atij padishahu të pashoq!

Ai që shponte murin, hapi një vrimë dhe që aty hynë te thesari ku secili mori diçka.

Morën shumë flori, cohë të stolisur me fije floriri, margaritarë të rëndë dhe i fshehën.

Padishahu i mësoi mirë vendin se ku bënin konak, mënyrat se si visheshin, emrat dhe rrugët e tyre.

Ai u fsheh prej tyre dhe u kthye në pallat. Në mëngjes, në divan, e tregoi aventurën e natës së shkuar.

2850 Dërguan menjëherë çaushë trima, i kapën dhe i lidhën hajdutët.

Dhe i sollën që të gjithë duarlidhur në divan. Të gjithë dridheshin nga frika për jetën.

Ata qëndruan para padishahut. Ai padishah që shkëlqente si hënë, ishte njeriu që kishte bërë shoqëri me ta natën e shkuar.

Ai që kë të shihte natën, e njihte ditën, u tha shokëve: Ky burrë është njeriu që na bëri shoqëri mbrëmë.

2855 Ai kishte shumë aftësira në mjekër, apo jo! Ja, prej asaj mjekre na zunë!

Meqë syri ia njohu padishahun, e hapi gojën dhe nisi të flasë në një mënyrë prekëse:

Ai tha: Ky është padishahu për të cilin kanë thënë se "kudo që të jeni, ai është bashkë me ju!" Ai e shihte se ç'bënim, i dëgjonte të fshehtat tona!

Syri im e njohu natën padishahun dhe tërë natën ia hyri lojës me fytyrën e tij si hëna!

Unë do t'i lutem atij për ummetin tim, do të ndërhyj. Ai s'e kthen mënjanë fytyrën nga asnjë arif.

2860 Dije se syri i arifit i jep shërim njeriut në të dy botët. Çdokush me të bëhet i merituar i ndihmës.

"Syri s'i rrëshqiti te askush e te asgjë", prandaj Muhammedi u bë ndërhyrësi për çdo lëngatë.

Ndërsa në natën e kësaj bote, dielli ndodhej pas perdes, ai e shihte Zotin, shpresa i plotësohej.

Që të dy sytë i ishin lyer me syrme me syrmenë e fjalës "a s'ta hapëm ne gjoksin ty, a s'të lehtësuam ty?" Ai pa edhe atë që Xhebraili, madje, s'kishte durim për ta parë!

Po qe se Zoti i heq syrme syve të një jetimi, e shndërron atë një margaritar të madh që ka hyrë në udhën e drejtë!

2865 Drita dhe bukuria e tij bëhen më të larta se margaritarët. Një i kërkuar e i dëshiruar i tillë, e kërkon dhe e dëshiron Zotin!

I pa vendqëndrimet e robve dhe prandaj Zoti ia vuri emrin "dëshmitar okular"!

Mjetet e dëshmitarit janë syri i mprehtë dhe veshi i mprehtë. Ai edhe gjatë netëve është i zgjuar; enigmat s'i fshihen atij!

Sikur mijëra akuzues të ngrihen për të bërë gjyq, kadiu ia jep veshin dëshmitarit.

Kjo është aftësia e kadinjve duke thënë vendim. Sytë e tyre të ndriçuar janë dëshmitarë.

2870 Prandaj fjala e dëshmitarit zë vendin e syrit. Sepse ai e ka parë sekretin pa garaz.

Edhe akuzuesi e ka parë, por e ka parë me garaz. Garazi është perde për syrin e zemrës.

Zoti dëshiron që ti të bëhesh i devotshëm, ta lësh garazin dhe të bëhesh dëshmitar!

Garazet janë perde për sytë. Po të bjerë perde mbi sy,

Njeriu nuk sheh shumë gjëra lart e poshtë: "Gjërat e tua të dashura të bëjnë ty qorr dhe shurdh!"

2875 Por nëse në zemrën e një njeriu bie drita e diellit, nuk u mbetet vlerë shumë e shumë yjeve!

Ai i sheh sekretet pa perde. Ai vëzhgon se në ç'pozitë ndodhen shpirtrat e besimtarëve dhe qafirëve.

Zoti nuk ka në tokë e në qiell gjë më të fshehtë se shpirti i njeriut

Zoti i bëri të ditura gjithçka të njomë e të thatë. Kurse për shpirtin tha: "Ajo është puna ime!"

Po qe se syri i njeriut të lartë e sheh atë shpirt, për të s'mbetet më asnjë e fshehtë!

2880 Në çdo grindje ai bëhet dëshmitar që i pranohet dëshmia. Fjala e tij prej çdo dhimbje koke, e lehtëson turbullinë!

Emri i Zotit është "I drejtë", kurse dëshmitari është njeriu i tij. Prandaj, syri i të dashurit është dëshmitar i drejtë!

Në të dy botët, vendi ku sheh Zoti, është zemra! Padishahu gjithmonë sheh zemrën.

Fakti që Zoti e do "të bukurin" që është dëshmitari i tij, u bë shkak qër rregullimin e gjithë këtyre perdeve.

Prandaj, natën e Miraxhit, kur Zoti ynë i cili e do dëshmitarin (të bukurin) tonë, u takua me Pejgamberin, tha: "Po të mos ishe ti, nuk do t'i kisha krijuar qiejt"!

2885 Ky kadi vendos edhe për të mirë, edhe për të keq. Por a nuk vepron dëshmitari edhe mbi kadiun?

Autoriteti që vendos u bë rob i dëshmitarit. Gëzohu, o syri i mprehtë i personit që fiton pëlqimin e Zotit!

Ai që e njeh Zotin, iu përgjërua shumë Zotit që njihet. Dhe tha: Zoti ynë na vëzhgon dhe që kujdesesh për ne në të nxehtë e në të ftohtë!...

Ti je personi me të cilin këshillohemi edhe në të zmirë, edhe në të keqe. Por zemra jonë është e painformuar për shenjat dhe urdhrat e tua!

Ne nuk të shohim ty, kurse ti na sheh ne ditë e natë! Fakti që e shohim shkakun, na i lidh sytë!

2890 Syri im u zgjodh mes sysh dhe e pa diellin natën.

O Zot i madh, ajo ishte favori yt! Lartësia sublime e *favorit tënd është si rrjedhojë e përplotësisë së tij.*

Zoti ynë, na e shto dhe na e plotëso dritën edhe në kiamet! Dhe na shpëto nga të këqijat persekutuese!

Natën mos i jep mikut tënd ndarje dite, mos e largo shpirtin që ka parë afërsi!

Largimi prej teje është vdekje e dhimbshme dhe e rëndë. Veçanërisht nëse kjo ndarje e ky largim ndodhin pas takimit!

2895 Mos e lër pa sy atë që të sheh ty, mos u fshih prej tij! Spërkati ujë blerimit që ka mbirë e hedhur shtat!

Unë nuk shfaqa paturpësi në ecje, edhe ti mos u trego indiferent në ndëshkim!

Ki mirësinë të mos e largosh nga bukuria jote atë që ta sheh fytyrën!

Tia shohësh fytyrën dikujt tjetër veç teje është zinxhir i lidhur në grykë. "Çdo gjë tjetër veç Zotit është e gënjeshtërt, e pabazë!"

Janë të gënjeshtërt, por mua më duken të vërtetë. Sepse e gënjeshtërta i tërheq të gënjeshtërtat!

2900 Çfarëdo që të ketë në tokë e në qiell, çdo gjë e që të gjitha, thërrime-thërrime, e tërheqin si shufër qelibari llojin e vet!

Stomaku e tërheq bukën gjer në fundin e vet, nxehtësia në mëlçi, ujin!

Edhe sytë tërheqës të të bukurve përsillen këtej, kërkojnë aromat në trëndafilishtet.

Sepse ndjenja e syrit tërheq ngjyrën, truri dhe hunda, aromat e mira!

Edhe këto tërheqje diji prej Zotit që i njeh të fshehtat. Zoti ynë, me tërheqjen tënde shpëtona prej këtyre!

2905 O Zot që je myshteriu ynë, ti je epror ndaj këtyre tërheqësve! E vlen, të ka hije t'i blesh të dobëtit!

Si personi i etur që i kthen sytë nga reja, Nata e Kadrit e ktheu fytyrën nga padishahu që e njeh hënën e plotë.

Fundja, edhe gjuha ishte e tij, edhe shpirti. Ç'del nëse ai që është i tiji thotë dhjetë fjalë paturpësisht?

Tha: Ne u mbërthyem nga balta si shpirti. Në ditën e kiametit ti je dielli i shpirtit!

O padishah që ecën fshehurazi, koha erdhi… Ki mirësinë dhe lëvize mjekrën për të mirë!

2910 Secili nga ne e tregoi aftësinë e vet, mirëpo ato aftësi vetëm sa na e shtuan fatin e keq!

Ato aftësi na e lidhën qafën, për shkak të atyre pozitave të larta, ramë kokëposhtë, u poshtëruam!

Ato aftësi u bënë spangë hurmaje e lidhur rreth qafës sonë. Ditën e vdekjes s'ka dobi prej asnjërit prej tyre!

Vlen vetëm ajo ndjenja e bukur e atij që natën syri ia njeh padishahun.

Të gjitha ato aftësi janë lugat që i shfaqet njeriut në rrugë dhe ia ngatërron rrugën! Tjetër është syri që sheh natën fytyrën e padishahut!

2915 Në ditën e gjyqit, Padishahu turpërohet prej njeriut që ia sheh fytyrën natën dhe e njeh!

Edhe qenit që e njeh padishahun e afërsisë, duhet t'i vihet emri Qeni i Shokëve të Shpellës!

Edhe aftësia e personit i cili e kupton të lehurën e qenit dhe merr lajm me të, është aftësi e mirë.

Meqë qeni rri zgjuar natën si rojet, s'është i painformuar për robtë e padishahut që rrinë zgjuar natën.

S'është nevoja për t'u turpëruar nga ata që u del emri për të keq! Duhen kuptuar enigmat e tyre!

2920 Sa për ata që u del emri plotësisht për të keq, ata tashmë ndodhen në atë gjendje të ulët që nuk kanë më nevojë për të kërkuar një emër të mirë!

Sa florinj ka që i nxijnë sipër për t'i shpëtuar nga grabitja, nga dëmtimi!

Bualli i ujit nxjerr nga fundi i detit margaritarin, e vendos në breg dhe kullot nën dritën e tij. Tregtari del nga pusia dhe meqë bualli ndodhet shumë larg nga guri, e mbulon atë me baltë, kurse vetë fshihet mes drurëve.

Bualli nxjerr një margaritar prej uji, e vë në breg, sheh gjithçka me dritën e tij dhe vihet të kullosë.

Dhe i ha aty për aty zymbylat dhe stolitë e fushës së ndriçuar me dritën e margaritarit!

Meqë përshkohet me lule të tilla aromatike, meqë ushqimi i tij janë narcizet dhe lule-parfumet, jashtëqitja e tij është qelibar.

2925 Po qe se ushqimi i dikujt është dritë lartësie shpirtërore, si mund të ndodhë që nga buzët e atij njeriu të mos lindë hallall?

Si ndodh që shtëpia e personit që merr mesazh hyjnor si bleta të mos jetë e mbushur plot me mjaltë?

Ndërsa bualli vazhdon të kullosë nën dritën e atij margaritari, papritmas ndodhet larg prej tij.

Një tregtar e mbuloi margaritarin me baltë me qëllim që kullota të errësohej.

Dhe vetë u fsheh mes drurëve. Bualli, me brirët e tij të fuqishëm e kërkoi gjatë atë për ta ndëshkuar.

2930 Për t'ia ngulur brirët armikut, e përshkoi livadhin pothuajse njëzet herë.

Kur iu pre shpresa për ta gjetur armikun, shkoi te vendi ku e pati lënë margaritarin.

Por kur e pa baltën mbi atë margaritar të madh, të denjë për sovranët, edhe ai, si shejtani, u frikësua nga balta!

Ku do ta dinte bualli se nën atë mbulesë dheu ishte margaritari, kur vetë shejtani s'e pati kuptuar dot dheun, kur qe bërë shurdhmemec ndaj dheut?

Urdhri "zbritni" e zbriti shpirtin në këtë tokë të ulët. Kjo gjendje të përmuajshmesh e pengoi atë nga namazi.

2935 Bashkudhëtarë, ikni nga kjo vuajtje, ruhuni nga kjo thashetheme, sepse dëshira dhe pasioni janë të përmuajshmet e meshkujve!

Urdhri "zbritni" e futi shpirtin në kurm dhe margaritari i Adenit u fsheh në tokë.

Atë e di tregtari, jo bualli. Njerëzit e zemrës e kuptojnë, por jo çdo gërmues toke e kupton.

Margaritari në tokën e cila përmban margaritarë, tregon të fshehtën edhe të tokës tjetër.

Kurse toka e cila nuk ka përftuar ndonjë dritë nga shpërndarja e mëshirës së Zotit, nuk e kupton kuvendin e tokës e cila është plot me perla dhe margaritarë.

2940 Kjo fjalë s'ka fund. Miu ynë është duke na pritur në breg të lumit, veshin e ka tek ne!

Në breg të lumit, miu kërkon ta shohë bretkocën dhe e tërheq gjalmën.

Kur miu deshi të takohej me bretkosën e cila e kishte gjetur rrugën e drejtë, tërhiqte gjalmën e ashkut.

I besonte asaj gjalme duke menduar se i kishte rënë në dorë një mjet i tillë, një pretekst i tillë!

Pothuaj thoshte se, qysh kur e kishte shtënë në dorë këtë gjalmë edhe shpirti me zemrën ishin kthyer në lëmsh gjalme për t'u takuar.

Ndërkaq, papritur, erdhi një sorrë laramane dhe e rrëmbeu miun. Bashkë me të u ngrit në ajër edhe bretkosa!

2945 Me t'u ngritur në ajër miu në sqepin e sorrës, edhe bretkosa doli nga uji meqë ishte e lidhur me të!

Miu ishte në sqepin e sorrës; edhe bretkosa, meqë ishte e lidhur për gjalme, ngrihej në ajër.

Kurse populli thoshte: Pa shihni se si e gjuajti sorra me dredhi bretkosën që jeton në ujë!

Si hyri në ujë? Si e kapi atë? Si ndodh që bretkosa që jeton në ujë gjuhet nga sorra?

Si kafshët e tokës që nuk jetojnë në ujë, bretkosa është e denjë për një krijesë të ulët.

2950 Ajo thoshte: Mjerë për njeriun që ka për mik dikë jo nga lloji i vet! O të shtrenjtët e mi! Kërkoni një mik të mirë që të bjerë e të ngrihet me ju!

Edhe mendja klith prej nefsit të mbushur plot me të meta. Nefsi i ngjet hundës së shëmtuar në fytyrën e bukur!

Mendja i thotë atij: Ta dish mirë se lloji nuk përcaktohet nga uji dhe dheu, por nga kuptimi!

Eja në vete dhe mos iu fal trajtës, mos u kap pas fjalës së trajtës, mos e kërko llojin te trajta!

Trajta i përngjet gjësë pa jetë, i përngjet gurit. A di gjë gjëja pa jetë për atë që është e llojit të saj ose jo e llojit të saj?

2955 Shpirti i ngjet milingonës, kurse kurmi, kokrrës së grurit. Milingona e tërheq pandërprerë kokrrën e grurit.

Milingona e di se kokrrat e grurit që s'janë të llojit të saj, më në fund do të hahen dhe do të përzihen në trupin e saj, do të bëhen nga lloji i saj!

Një milingonë gjen në rrugë një kokërr elbi, i vihet ta marrë me vete; milingona tjetër gjen një kokërr gruri dhe fillon ta tërheqë me vrap.

Elbi nuk shkon aty ku ndodhet gruri, kurse milingona shkon atje ku ndodhet milingona!

Ikja e elbit varet nga gruri. Pa shihe se si milingona kthehet e shkon te lloji i vet!

2960 Mos thuaj se pse shkon gruri drejt elbit! Hapi sytë dhe shihe armikun, jo gjënë që merret e çohet!

Për shembull, një milingonë e zezë ka marrë një kokërr gjë mbi qilimin e zi dhe po shkon. Kokrra e gjësë duket se si lëviz, por milingona, jo!

Mendja thotë: Hapi sytë mirë e shih! A do të mund të lëvizte kokrra po të mos ishte diçka që ta vinte në lëvizje atë?

Prandaj dhe qeni shkoi atje ku ndodheshin shokët e shpellës, u bashkua me ta. Trajtat janë kokrrat, kurse milingona është zemra!

Prandaj Isai u bashkua me engjëjt e pastër në qiell. Kafazet ishin të veçantë, por zogjtë, nga i njëjti lloj!

2965 Ky kafaz është sheshit, kurse zogu, i fshehtë. Por po të mos jetë dikush që e bart kafazin, si mund të shkojë vetvetiu?

Ç'lumturi për ata sy të ballit ku urdhëron mendja! E shohin fundin e punës, e dinë çdo gjë, janë të ndritshëm e të ndriçuar!

Dallojini të bukurin nga i shëmtuari, por jo me sytë që dallojnë vetëm të bardhën nga e zeza!

Sytë gabohen edhe nga blerimi i mbirë në ndyrësi, kurse mendja thotë që të matet edhe me masën e saj.

Sytë që shohin vetëm dëshirën janë fatkeqësi për zogun, por mendja që e sheh kurthin, e shpëton atë nga fatkeqësitë!

2970 Por ka edhe një kurth që mendja s'mund ta njohë. Prandaj mesazhi hyjnor që i sheh ato që ndodhen matanë, në botën e fshehtë, erdhi me vrap në këtë anë!

Eshtë e nevojshme që të njihet me mend ajo që s'është e llojit. Nuk duhet vrapuar menjëherë pas trajtave!

Trajtat s'janë lloj as për mua, as për ty! Isai ishte në trajtë njeriu por, si lloj, ishte engjëll!

Prandaj, ashtu si shpendi i qiellit, sorra, e ngriti lart bretkosën, Isai u muar dhe u ngjit mbi kupën qiellore!

Peritë e kapin Abdylgavsin dhe e marrin me vete. Ai qëndron me vite mes tyre. Pastaj, pas shumë vitesh, kthehet te familja në qytetin e vet, por meqë ishte bërë si peritë dhe zemrën e kishte tek to, nuk duroi dot dhe, për shkak të seksit, shkoi prapë tek ato.

Edhe Abdylgavsi ishte nga lloji i perive dhe, si peri, plot nëntë vjet hapi krahët e fluturoi fshehurazi!

2975 Gruaja i shkoi te një burrë tjetër me të cilin iu bënë fëmijë. Kurse jetimët e vet bisedonin për vdekjen e babait të tyre;

Dhe thonin: A mos vallë e shqeu ujku, apo e vrau pirati, apo ra në një pus ose u zu në një pritë?

Të gjithë fëmijët kridheshin në mendime të tilla dhe askush nuk thoshte se e kishin gjallë babanë!

Plot nëntë vjet më vonë doli në shesh, por përkohësisht, sepse pas një farë kohe u zhduk nga sytë prapë

Ai bujti te fëmijët gjatë një muaji. Pastaj askush nuk e pa dot as hijen e tij!

2980 Ashtu siç e vjedh plaga e shpatës shpirtin nga kurmi, edhe qenia e tij si peri e tërhiqte atë dhe e largonte nga njerëzit.

Meqë njeriu i xhennetit është i llojit të xhennetit, për shkak të llojit, i falet Zotit.

A nuk tha Pejgamberi se "falenderimi i Zotit dhe bujaria janë degë xhenneti të zgjatura në këtë botë"?

Të gjitha dashuritë, favoret diji nga lloji i dashurisë dhe favorit dhe të gjitha persekutimet diji nga lloji i persekutimit!

Paturpësia lind paturpësinë, kush gënjen, gënjehet. Sepse të gjitha këto, përsa i përket arsyes, janë të llojeve përkatëse.

2985 Idrisi ishte nga lloji i yjeve, prandaj qëndroi tetë vjet në Saturn.

Saturni iu bë mik atij edhe në lindjet, edhe në perëndimet; dhe, gjithsesi, bisedoi me të, u bë konfidenti i të fshehtave të tij.

Pasi humbte dhe kthehej prapë në botë, i jepte mësime mbi ditudinë e yjeve mbi tokë.

Para tij yjet viheshin bukur në radhë, merrnin pjesë në mësimet e tij.

Kjo shkonte gjer atje, sa i gjithë populli, me të lartë e me të ulët, dëgjonin zërat e yjeve.

2990 Tërheqja e llojit i kishte tërhequr yjet gjer mbi tokë dhe i kishte sjellë pranë tij.

Çdo yll ia shtjellonte atij emrin e vet, gjendjen, si do të shumohej.

Ç'është lloji? Një variant vështrimi. Me anë të këtij, ata që janë të të njëjtit lloj i gjejnë rrugë njëri-tjetrit, bashkohen me njëri-tjetrin.

Po qe se Zoti ta jep ty vështrimin që ia ka dhënë një tjetri, ti bëhesh i llojit të tij.

Ç'është ajo që e tërheq trupin në çdo anë? Vështrimi. Si ndodh që i informuari ta tërheqë në anën për të cilën është i informuar, atë që s'është i informuar?

2995 Po qe se te mashkulli formohen shprehi femërore, ai bëhet pusht, bën paturpësira, bëhet i pandershëm.

Po qe se femrës i jep shprehi mashkullore, ajo kërkon femër, bëhet lesbite.

Po qe se Zoti të jep cilësi të Xhebrailit, ti fluturon si zog, merr rugë nëpër ajër.

Sytë i mban vazhdimisht në drejtim të qiellit, bëhesh i huaj në tokë ndërsa dashnor në qiell.

Por po të dha shprehi gomari, vrapon për në stallë si të kishe krahë!

3000 Miu i ulët nuk u bë i ulët si trajtë, por ngaqë iu bë shprehi të dhjesë kudo.

Kush vrapon pas ushqimit, kush është tradhtar, kush i falet errësirës, dehet me djathë, lajthi dhe pekmez.

Edhe te skifteri i pashoq, madje, nëse shfaqen shprehi miu, bëhet i bukur për minjtë, kurse kafshët e tjera turpërohen prej tij.

O bir, Zoti u dha harutit dhe Marutit shprehi njerëzore dhe, kështu, shprehitë e tyre engjëllore ndryshuan.

Ranë nga pozita "ne kemi formuar radhë për t'iu falur Zotit" dhe u varën kokëposhtë në pusin e Babilit.

3005 Levhi Mahfudh iu largua nga sytë, cipa iu bë trupi i njerëzve që bëjnë magji dhe magjepsen.

Krahët, të njëjtë, kokat, të njëjta, trupat, të njëjtë. Por, njëri, Musai mbi arsh, tjetri, Faraoni i poshtëruar në vende të ulta.

Ec pas shprehive, ngrihu e bjer me shprehi të mira. Shih se si trëndafilishtja ka marrë shprehitë e trëndafilit!

Edhe dheu i varrit nderohet me njeriun; zemra vë dorën në të, fërkon fytyrën në të!

Nëse dheu nderohet ngaqë bëhet komshi me një kurm të pastër dhe fiton vlerë,

3010 Atëherë, edhe ti thuaj: "Më parë komshiu, pastaj shtëpia!" Po të kesh zemër, ec dhe kërko një mik me zemër!

Dheu i tij ka marrë shprehi shpirtërore, është bërë syrme për sytë e njerëzve të çmuar.

Sa e sa që shtrihen në varre ka që, përnga dobia dhe begatia, janë më të çmuar se qindra të gjallë!

Hijen e ka fshehur, por dheu i tij jep hije. Qindramijëra të gjallë qëndrojnë nën hijen e tij!

Një njeri kishte për të marrë rrogën mujore nga
inspektori i bashkisë së Tebrizit.
Duke besuar te rroga, ai kishte marrë borxh.
Ai nuk dinte gjë për vdekjen e inspektorit.
Shkurt, atij s'ia dha borxhin askush,
prapë inspektori i vdekur ia dha.
Kështu, kanë thënë:
Nuk është i vdekuri që vdes dhe qetësohet,
Por personi që vdes pasi ka jetuar si i vdekur!

Një i varfër kishte hyrë në borxhe dhe ish ngritur e kish shkuar në Tebriz.

3015 Kishte borxh nëntë mijë florinj. Në atë kohë në Tebriz ishte muhtesip, qeveritar Bedreddin Omeri.

Ishte një burrë që e kishte zemrën të gjerë si det! Çdo qime i ishte bërë si Hatem.

Po të ishte Hatemi në këtë botë, do t'i binte ndër këmbë, do ta quante për nder t'u bëhej dhé këmbëve të tij!

Po t'i jepte dikujt një det me ujë të pijshëm, turpërohej t'i merrte taksë për të.

Sikur ta bënte një molekulë sa një diell lindor, as këtë të mirë nuk ia njihte vetes!

I varfëri kishte shkuar duke shpresuar bujari nga muhtesipi, sepse ai ishte bërë mik dhe farefis me të mjerët.

Edhe ky i varfër ia kishte zënë derën atij dhe, duke shpresuar mirësinë e tij, kishte filluar sërish të hyjë në borxh.

Hynte në borxhe duke pasur besim në atë njeri bujar, duke shpresuar të merrte nga vergitë që mblidhte ai!

Dhe me këtë shpresë, po hynte shumë në borxhe, po merrte borxhe prej këtij e prej atij duke u mbështetur në detin e favorit të atij personi me shprehi të mira e bujare!

Dhënësit e borxhit varnin surratin, kurse ai buzëqeshte si trëndafil duke shpresuar në favorin e kopshtit të mirësive!

Nëse dikujt do t'i skuqej shpina nga dielli i Arabisë, s'do të pyeste aspak për nxehjen e Ebu Lehebit!

Po qe se një njeri bën marrëveshje me renë, a bëhet më nevojtar për ujin e ujëshitësve?

Magjistarët që e njohin dorën e Zotit, a u thonë dorë kësaj dorës sonë, këmbë, kësaj këmbës sonë?

Dhelpra që i beson luanit, me grushtin e vet ia thyen kokën edhe tigrit, madje!

Xhaferi (r.a.) shkon për të pushtuar një kala i vetëm. Padishahu që e zotëronte kështjellën, bisedon me vezirin për ta mposhtur atë. Veziri i thotë padishahut: "Dorëzoje kalanë dhe mos u zemëro pa ditur gjë. Sepse ky burrë gjen fuqi nga Zoti. Zoti i ka dhuruar shpirtit të tij një ushtri të madhe!"

Xhaferi e pushtoi një kala i vetëm. Kalaja ishte sa një gllënjkë uji në buzën e tij të etur e të tharë!

Një kalorës i vetëm marshoi gjersa arriti para portave të një kalaje. Ai u përgatit për luftë. Njerëzit në kala u frikësuan dhe i mbyllën portat!

Askush nuk kishte guxim për të kundërshtuar. Ku kanë mundësi varkarët t'i kundërvihen krokodilit!

Padishahu pa nga veziri: Po këshillohem me ty, ç'duhet të bëjmë në një kohë të tillë?

Veziri i tha: Lëre mënjanë mendjemadhësinë, merr në dorë një shpatë, lidh qafës një qefin dhe dili përballë!

Padishahu i tha: Mirë, po a s'është ai një njeri i vetëm? Veziri ia ktheu: Drejt e ke, por shihe që është vetëm dhe mos e quaj këtë si gjë pa rëndësi!

Hapi sytë dhe kije vëmendjen te kalaja. mos rri duke u dridhur para tij si zhivë!

Kurse ai ka qëndruar ashtu mbi shalë, sa duket sikur bashkë me të janë lindja dhe perëndimi! S'çan kokën për asgjë!

Disa vullnetarë e sulmuan, e hodhën veten para tij.

Por që të gjithë i shtriu përtokë. Që të gjithë ranë nën këmbët e atit të tij!

Fuqia e Zotit i kishte dhënë një ushtri të tillë që sulmon i vetëm një popull të tërë!

Kur sytë ma panë atë trim, sasia e humbi vlerën para syve të mi!

Edhe nëse yjet janë shumë, dielli është një dhe të gjithë yjet bëhen të padukshëm, shuhen e shkatërrohen para tij!

Edhe sikur mijëra minj të ngrënë kokë, macja as frikësohet, as tërhiqet!

Si mund të ndodhë që minjtë të mblidhen e t'i dalin maces para? Tek ata s'ka një zemër të tillë!

Është e kotë që grupi të formohet nga sasia në pamje. Eja në vete dhe kërko nga Zoti kuptimin e grupit dhe shumicës!

Shumica nuk përbëhet nga sasia e trupave. Dije se edhe trupi, ashtu si emri, është një gjë që qëndron mbi erën!

Po qe se në zemër të minjve do të kishte fuqi shumice, do të nxeheshin, do të merrnin guxim, do të mblidheshin bashkë disa

Dhe do ta sulmonin macen si vetëmohues pa mëshirë!

Njëri do t'ia gërryente dhe nxirrte sytë, tjetri do t'ia brente veshët

Kurse një tjetër do t'ia shponte ijet dhe, kështu, macja nuk do të shpëtonte dot prej tyre!

3050 Por minjtë nuk kanë guxim masiv. Sapo ta dëgjojnë zërin e maces, u ikin mendë prej kreje!

Ata ngrijnë para maces hipnotizuese. Le të jetë numri i minjve njëqind mijë, ç'del nga kjo?

Ç'të keqe ka qyteti nëse tufa e dhenve është shtuar? A mund ta përzënë gjumin mendtë e shumta?

Zoti është zotëruesi i pronës dhe pushtetit. Ai e jep shumicën, këtë zemër, këtë guxim, ai e fal dhe luani hidhet mbi tufën e rinoceronteve!

Qindramijëra drerë me brirët me nga dhjetë fturqe, përballë sulmit të luanit pothuajse asgjësohen.

3055 Ai është zotëruesi i pronës dhe pushtetit. I jep një Jusufi mbretërimin e bukurisë dhe e shndërron atë në shi të imtë që veson nga reja e bardhë puplore!

I fal një fytyre shkëlqim yjesh dhe një padishah i madh i bëhet skllav i një vajze.

Fytyrës së dikujt tjetër i jep bukurinë e vet dhe ai njeri, në mes të natës, e sheh edhe të mirin, edhe të keqin.

Jusufi dhe Musai u bënë zotërues të bukurisë së Zotit, ajo dritë dhe bukuri shkëlqeu në fytyrat dhe zemrat e tyre!

Fytyra e Musait përhapi një dritë të tillë, që, më në fund, mbeti i detyruar të vinte një mbulesë në fytyrë.

3060 Drita dhe bukuria e fytyrës së tij t'i merrte sytë ashtu siç ia merr smeraldi sytë gjarpërit që sulmon me vërtik!

Musai kërkoi nga Zoti një mbulesë për ta fshehur atë dritë të fuqishme.

Dhe Zoti i tha: Bëje atë mbulesë prej qilimi, sepse është rroba e një arifi të besueshëm e të sigurt.

Ajo rrobë është pajisur me një durim nga drita e Zotit, në endjen e saj ka dritë shpirti.

Nuk mund të mbrohesh me gjë tjetër veç kësaj hirke. Asgjë nuk mund ta durojë dritën time!

3065 Edhe sikur mali Kaf të tentojë t'i bëhet pengesë asaj drite, edhe atë e copëton si malin Sina!

Lartësia sublime e Zotit u ka dhënë trupave të burrave trima një durim të tillë, që mbështeten në dritën e Zotit në mënyrë të panumërueshme e të pacilësueshme!

Drita, një thërrime të së cilës nuk e duroi dot mali Sina, me fuqinë e Zotit e bën dhé një qelq!

Vendi ku vendoset kandili dhe një kandil qelqi bëhen mjedis i dritës së Zotit që i bën copë-copë malin Kaf me malin Sina.

Trupat e tyre diji si vend ku vendoset kandili, kurse zemrat, qelqe. Drita e këtij kandili godet edhe arshin, edhe qiejt!

3070 Drita e arshit dhe qiejve mbetet e shtangur para kësaj drite, si ylli i paradites, shuhet e mbaron!

I fundit i pejgamberëve e ka përcjellë këtë nga padishahu i padishahëve që s'ka perëndim për asnjë çast.

Zoti ka thënë: Mua nuk më nxunë qiejt, hapësira, mendjet e larta dhe egot,

Ndërkaq vajta si mik dhe zura vend në një mënyrë cilësisht të papërcaktuar në zemrën e besimtarit.

Nëpërmjet kësaj zemre, nga unë gjejnë fat dhe pushtet edhe ata që ndodhen në lartësi, edhe ata që ndodhen poshtë!

3075 Pa një pasqyrë të tillë, nga bukuria ime asgjë nuk duket, drita dhe bukuria ime nuk shfaqet as në tokë, as në kohë!

E ngava kalin e mëshirës për në të dy botët dhe shtriva një pasqyrë të gjerë.

Çdo çast, nga kjo pasqyrë ngopet popullsia e pesëdhjetë dasmave. Dëgjoje pasqyrën, por si është? Mos pyet!

Shkurt, edhe Musai bëri mbulesë nga kjo rrobë, e mbuloi fytyrën, sepse ai e kishte kuptuar efektin e dritës së shkëlqyer si hëna.

Po të kishte bërë mbulesë prej një gjëje tjetër veç rrobës së vet, edhe po të ishte një mal i fortë e i qëndrueshëm, do të bëhej copë-copë, edhe po të ishte diçka më e qëndrueshme se mali!

3080 Ç't'i bëjë mbulesa atij pasi drita e Zotit të ketë kaluar edhe përmes mureve të hekurta, madje?

Ajo mbulesë i ngjiste pothuaj hirkës së një arifi të emocionuar në kohë entuziazmi.

Eshka merr flakë ngadalë duke i fryrë.

Me ashkun e asaj drite që tregon rrugën e drejtë, Safura ia dha të dy sytë erës.

Më parë mbylli njërin sy dhe vështroi; me ta parë dritën në fytyrën e Musait, ai sy i fluturoi, u verbua.

3085 Pastaj s'i mbeti durim, e hapi edhe syrin tjetër e vështroi dhe e shpenzoi për të njëjtin qëllim.

Edhe luftëtari u jep më parë bukë të varfërve. Por po t'i bjerë drita e adhurimit, e fal shpirtin.

Një grua e pyeti Safuran: Të ikën duarsh ata sy si narcize, a ke dhimbje?

Safura i tha: Sikur të kisha qindramijëra sy e t'i flijoja të gjithë! Mirëpo, ç'e do, s'kam! Për këtë ndjej dhimbje!

Dritarja e syrit m'u shemb me dritën e hënës, por e bëri vendqëndrimi këtë vend të shembur si thesar.

3090 A lë kohë thesari për të menduar nëse ky vend është shtëpi apo çati?

Kur Jusufi kalonte nëpër sokak, drita e fytyrës së tij binte brenda çdo shtëpie përmes kafazit të saj.

Ata që ndodheshin në shtëpi, thoshin: Jusufi po shkon prapë diku!

Edhe ata që rrinin në qoshe a në buxhak, sapo të shihnin një dritë në mur, e kuptonin se po kalonte Jusufi.

Shtëpia që e kishte penxheren në atë anë, nga kalimi i Jusufit, mbahej më të madh, nderohej.

3095 Eja, hap një penxhere në atë anë nga ka për të kaluar Jusufi, dhe rri aty e vështro!

Të bëhesh ashik, do të thotë të hapësh një dritare në atë anë. Sepse zemra ndriçohet me bukurinë e mikut!

Kështu, pra, vazhdimisht shih në fytyrën e të dashurit. Babush, dëgjo, kjo është në dorën tënde!

Gjej rrugë për të hyrë në zemra, lëre të menduarit për të tjerët.

Mjekoje lëkurën me ilaçin që ke në dorë dhe, me këtë atribut, bëji armiqtë miq!

3100 Sapo të zbukurohesh, e arrin atë të bukur dhe e shpëton shpirtin nga vetmia!

Lagështira e tij i ushqen e i rrit kopshtet e shpirtit. Frymëmarrja e tij e ringjall personin që ka vdekur nga ankthi.

Vetëm salltanetin e botës së ulët s'e jep, por fal mijëra e mijëra lloje salltanetesh.

Së bashku me faljen e salltanetit e bukurisë, Zoti i pati dhuruar Jusufit salltanetin e shpjegimit të ëndrrave pa i dhënë mësim e përvojë.

Bukuria e tërhoqi atë në burg, kurse dituria e lartësoi atë gjer te ylli Saturn

3105 Për shkak të kësaj diturie dhe aftësie, padishahu iu bë rob atij. Sovraniteti i diturisë iu bë më i lartë se salltaneti i bukurisë dhe u pëlqye.

Borxhliu shkon në Tebriz duke shpresuar ndihmën e inspektorit.

Dhe i varfri që i kishin rënë në kokë këto vuajtje, me frikën nga borxhi u nis për rrugë për në atë vend paqeje.

Ai u drejtua për në Tebriz, në vendin e trëndafilishteve. Dhe atje, duke u shtrirë në shpinë në trëndafilishte, u kredh në gjumin e shpresës.

Tani po bënte dritë nga vendi i lartë i Tebrizit, nga ai vend salltaneti!

Kur e shihte atë bahçe ku rrinin ata burra, i qeshte shpirti, nuhaste kundërmimin e Isufit, ndjente Misriun e bashkimit hyjnor!

3110 Dhe tha: O devexhi, rregulloma devenë se mua më erdhi ndihma, më fluturoi e iku varfëria!

Ulu, o deveja ime, se punët u përmirësuan. Nuk ka dyshim se Tebrizi është vendi ku ulen zemrat!

O deveja ime, dil gjer në anët e bahçeve se Tebrizi është për ne vendi më i bukur i begatisë!

O devexhi, zgjidhe barrën e devesë. Këtu është qyteti i Tebrizit, vendi ku ndodhen trëndafilishtet!

Në këtë kopsht ka shkëlqim xhenneti, bukuri xhenneti. Në këtë Tebriz ka bukuri arshi!

3115 Për çdo çast, banorëve të Tebrizit u vjen nga lartësia e arshit një aromë që u shton jetëve jetë!

Kur i varfri nisi të kërkojë shtëpinë e atij muntesipit, njerëzit i thanë: Ai mik vdiq!

Mërgoi nga kjo botë pardje. Për shkak të vdekjes së tij, edhe fytyrat e burrave janë zverdhur, edhe të grave!

Atij palloi të arshit i erdhi aromë arshi nga hatifët, engjëjt suflerë, dhe ai iku në arsh.

Populli strehohej nën hijen e tij. Por dielli e mbështolli atë hije shpejt e shpejt!

3120 Pardje e nisi anijen nga ky breg. Fundja, ai njeri i madh ishte ngopur, më në fund, nga ky vend vuajtjesh!

Me ta dëgjuar këtë, i varfri lëshoi një klithmë dhe i humbi ndjenjat. Sikur edhe ai dha shpirt pas muhtesipit!

Menjëherë ia spërkatën fytyrën me ujë trëndafili, shokët e rrugës ia qanë hallet!

Ai s'erdhi në vete gjer në mesnatë; në mesnatë iu rikthye shpirti nga bota e padukshme dhe ai erdhi në vete gjysmë i vdekur!

Pasi dëgjon për vdekjen e inspektorit, i varfri bën pendesë sepse është mbështetur te njerëzit dhe i ka besuar mirësisë së njerëzve dhe, duke kujtuar dhuntitë e Zotit, heq dorë nga gabimi dhe kthehet në drejtim të Zotit. "Qafirët, mohuesit, shohin kaq shumë të mira dhe prapë i kthejnë shpinën Zotit!"

Kur i erdhën mendtë në kokë, tha: O Zot, jam fajtor! E lidha shpresën pas njerëzve!

3125 Muhtesipi, inspektori, ishte shumë bujar, por në bujari kurrë nuk mund të bëhet shoku yt!

Ai fal qylaf, kurse ti jep kokë të mbushur plot mend. Ai jep kaftan, ti dhuron veshje nga koka në këmbë!

Ai më jep mua flori, ti më jep dorë që numëron florinj. Ai më jep mushkë, ti i jep atij mendje për t'i hipur.

Ai më jep mua dritë, ti më jep sy të ndritshëm. Ai jep meze, ti aftësi.

Ai jep rrogë, ti jep jetë dhe jetesë. Gjëja e premtuar prej tij është flori, premtimi yt janë gjërat e pastra.

3130 Ai jep odë, ti jep qiell e tokë. Në fushën e dhënë prej teje jetojnë e majmen qindra si ai!

Floriri është yti, nuk e krijoi ai! Buka është jotja, ti e fal bukën!

Ti je gjithashtu ai që i ke dhënë atij bujarinë dhe mëshirën. Ai bën bujari dhe gëzohet; edhe gëzimin ti ia ke dhënë!

Unë e bëra atë kible për vete duke e lënë pozitën e vërtetë që duhet bërë kible!

Ku ishim ne kur ai Zoti i fesë e mbillte mendjen në baltën e bërë me përzjerjen e dheut me ujë?

3135 Ai e nxori në shesh qiellin nga e paqena. Bëri edhe këtë dyshemenë prej toke dhe e shtroi.

Nga yjet bëri kandilë, nga natyrat bëri dryna dhe çelësa.

Sa e sa struktura të fshehta e të dukshme i vuri dhe i fshehu mes këtij tavani dhe kësaj dyshemeje.

Njeriu është astrolabi i cilësive të larta. Atributi i njeriut është i merituari i ajeteve të tij.

Ç'të shohësh te njeriu, është reflektim prej tij. Si hëna që reflektohet në ujin e lumit.

3140 Në astrolabin e tij ka vizatime si rrjetë merimange; cilësitë e tij eternale me ato kuptohen e njihen.

Merimanga mbi abtrolab bën komente dhe jep mësime mbi qiellin e botës së fshehtë dhe diellin e shpirtit.

Astrolabi dhe merimanga që e gjejnë këtë të vërtetë, kanë rënë në dorë të popullit në mungesë të astronomit.

Këtë dituri mbi yjet, Zoti ua ka dhënë pejgamberëve. Për ta parë të fshehtën duhet një sy që mund ta shohë atë botë.

Njerëzit që vijnë e shkojnë me kohë, kanë rënë në pus të botës. Secili ka parë reflektimin e vet në fundin e pusit.

3145 Dije se ajo që të duket ty në pus, është jashtë. Ndryshe, si ai luani, edhe ti ke për të rënë në pus!

Lepuri e ktheu atë nga rruga duke i thënë: Në pus është një luan i kreshpëruar.

Hyr në pus dhe merr shpagim prej tij. Ti je më i fortë se ai! Këputja kokën!

Dhe ai imitues u mashtrua nga lepuri, u bë loloja i tij. U entuziazmua dhe mori hov me fantazitë e tij!

Nuk tha dot: Kjo gjë që duket, a s'është reflektim në ujë? A mos është diçka tjetër veç një iluzioni të treguar nga Zoti që e vërtit çdo gjë si të dojë?

3150 O ti i mbërthyer nga gjashtë shqisat, sapo ta urresh një armik, edhe gjashtë shqisat të gënjehen, edhe ti mbetesh mes gënjeshtrash!

Mirëpo armiqësia tek ai është reflektimi i Zotit. Persekutimi i atjeshëm është prodhuar nga atributi persekutim i Zotit.

Faji tek ai është i llojit të fajit tënd. Në fillim të duhet ta fshish e ta pastrosh atë shprehi nga natyra jote!

Shprehia e shëmtuar tek ti u pa tek ai. Sepse ai është pothuaj pasqyrë për ty!

I miri im, mos e sulmo pasqyrën kur të shohësh në të shëmtinë tënde!

3155 Për shembull, ylli i lartë bie në pasqyrë. Kurse ti i hedh dhe reflektimit të yllit.

Dhe thua se ky yll i pabekuar ra në ujë për të përmbysur bekueshmërinë tonë.

Atë reflektim e pandeh për yll dhe vazhdon t'i hedhësh dhe me qëllim që të mbulohet.

Reflektimi fshihet, shkon në botën e fshehtë. Ti pandeh se edhe ylli u shua.

Ai yll i pabekuar ndodhet në qiell. Në atë anë duhet ngritur koka!

3160 Madje, zemra duhet lidhur pas mjedisit jashtë hapësirës. Pambarësia që shfaqet këtu është një reflektim i asaj bote përtej hapësirës.

Dije se e dhëna është e dhënë e Zotit, mirësia është mirësi e Zotit. Sepse është ai që ua ka dhënë këtë reflektim botës së pesë shqisave dhe të të gjashtë anëve të horizontit.

Edhe sikur mirësia e njerëzve të ulët të jetë prej rëre, prapë, pas vdekjes tënde, ato dhunti mbeten pas teje.

Sa mund të mbetet në sy reflektimi? O ti që sheh shtrembër, bëje shprehi për vete që ta shohësh bazën, origjinën.

Pasi që u bën mirësi atyre që luten e përgjërohen, së bashku me gjërat e falura, Zoti u fal atyre edhe një jetë të gjatë.

3165 Edhe dhuntia e tij është e përjetshme, edhe atij që i jep dhunti, i jep përjetësi. Ai edhe të vdekurit i ringjall, drejtoiuni atij.

Po favorizoi Zoti, ai favor të ngjitet ty si shpirt, bëhet një me ty. Pothuaj ai bëhet ti, ti bëhesh ai!

Nëse tek ti nuk ka oreks për bukë ose ujë, prapë të jep një ushqim të pastër veç tyre.

Po qe se majmëria të ikën, Zoti të favorizon nga bota e fshehtë dhe në dobësi të jep një majmëri e një shëndoshje të fshehtë.

Ai e ka bënë aromën ushqim për peritë dhe xhindët, kurse engjëjve u ka dhënë ushqim shpirti.

3170 Të atij shpirti ku mbështetesh ti. Zoti të ringjall ty me ashkun e vet.

Ringjallje ashku kërko prej tij, jo jetë. Atë rizk kërko, jo bukë!

Popullin dije të pastër e të kulluar si uji. Ajo që reflektohet në ujë janë atributet e Zotit, qendër e lartësisë sublime.

Dijet, drejtësia, favoret e tyre u ngjajnë yjeve të reflektuar në ujëvarë.

Padishahët janë të merituar të salltanetit të Zotit; zotëruesit e dijes janë pasqyrë e diturisë së Zotit.

3175 Kohët kaluan. Kjo është një kohë e re. Hëna është po ajo hënë, kurse uji nuk është më ai ujë!

Drejtësia është ajo drejtësi. Edhe njohuria është ajo njohuri. Por edhe popujt që erdhën e shkuan në ato kohë, erdhën e shkuan.

O njeri i mençur, kohët kaluan mbi kohët, kurse këto kuptime janë të përhershme dhe gjithë po ato!

Uji në këtë kanal sa herë ndërroi? Kurse reflektimi i hënës me reflektimin e yjeve ka qenë gjithmonë.

Sepse struktura e tyre nuk është ngritur mbi ujë; ata janë në fushën e qiellit.

3180 Dije se këto kuptime, si yjet e kuptimit, janë në qiejt e kuptimit.

Bukuritë janë pasqyra e bukurisë së tij. Ashku tek to është reflektim i dëshirimit të tij.

Sytë e vetullat, trupi dhe gjymtyrët shkojnë vazhdimisht tek ai. A mos mbetet iluzioni i reflektuar mbi ujë?

Të gjitha përshkrimet janë reflektimet në ujin e lumit. Po t'i fërkosh sytë, e sheh se të gjitha janë po ato.

Ndërkaq, mendja e atij të varfëri tha: Lëre këtë vëngëri. Uthulla është pekmez, pekmezi është uthull!

Muhtesipin e dite të veçantë për shkak të së metës. Ki turp nga padishahu i zellshëm e i durueshëm, o vëngërosh!

Personin që ka shkuar më tej se edhe eteri mbi atmosferë, mos e quaj si minjtë që rrinë në këto errësira!

Atë shihe si shpirt, jo si trup të rëndë. Atë shihe si tru, jo si eshtër!

Mos e shih atë me syrin e Iblisit të mallkuar, mos e quaj atë se është prej dheu!

Mos i thuaj lakuriq nate atij që është shok me diellin. Mos e pandeh atë të cilit i bëhet sexhde si atë i cili bën sexhde!

Edhe kjo i ngjet reflektimeve por nuk është reflektim. Kjo është pamja e Zotit në trajtë reflektimi.

Ai ka parë një diell, nuk ka mbetur i ngrirë dhe pa jetë. Vaji bimor është bërë vaj trëndafili, vaj bimor s'ka mbetur.

Po qe se abdallët e Zotit e ndërrojnë qenien e tyre të vdekshme, ata s'janë më njerëz, ktheje këtë fletë!

Si mund të bëhet dy kiblja e unitetit? Si mund të ndodhë që toka të bëhet diçka së cilës engjëjt t'i bëjnë sexhde?

Njeriu e pa në këtë lumë reflektimin e mollës, por edhe vetëm ky vështrim ia mbushi prehrin me mollë!

Ky vështrim mbushi me mollë qindra thasë. Atëherë, si mund të jetë iluzion ajo që pa në lumë?

Mos e shih kurm dhe mos u bëj nga mohuesit shurdhmemecë që sapo t'u thuhet diçka e drejtë, e mohojnë!

Ai person ka merituar ta njohë të fshehtën "kur qëllove, nuk qëllove ti, por qëlloi Zoti". Vështrimi i tij është vështrimi i Zotit.

Shërbimi ndaj tij është shërbim ndaj Zotit. Ta shohësh ditën, është ta shohësh këtë penxhere!

Kjo penxhere shkëlqen vetvetiu. Drita në të nuk është drita e marrë hua nga dielli apo ndonjë yll tjetër!

Drita që bie në atë penxhere është nga dielli, por e ardhur jo nga një anë apo rrugë e njohur.

Mes kësaj penxhereje dhe diellit ka një rrugë të tillë, që penxheretë e tjera s'e dinë.

Edhe sikur të vijë një re e ta mbulojë diellin, drita e diellit shpërthen nga kjo penxhere!

Mes kësaj penxhereje dhe diellit është një afërsi, një intimitet nga një rrugë tjetër veç kësaj atmosfere dhe këtyre gjashtë anëve!

Ta lavdërosh atë, ta madhërosh atë, është ta lavdërosh dhe ta madhërosh Zotin. Fruti i kësaj tabakaje mbin vetvetiu.

Nga kjo shportë mbijnë mollë tufa-tufa. Nuk është aspak gabim t'ia vësh emrin pemë kësaj shporte!

Kësaj shporte thuaji dru molle. Se, fundja, mes të dyjave ka një rrugë të fshehtë.

Ç'farë të mbijë nga një dru që jep fruta, mbin edhe prej kësaj shporte, edhe kjo shportë jep të njëjtat fruta.

Në këto kushte, shportën shihe si dru fati dhe ulu me kënaqësi nën hijen e saj.

Po qe se buka i jep njeriut butësi, o mik i dashur, pse i thua asaj bukë? Thuaji Mahmude!

Po qe se dheu në rrugë u jep syrit dhe shpirtit shkëlqim, atë dhe dije si syrme!

Kur ajo dritë del nga kjo tokë dhe shkëlqen, atëherë pse ta ngre unë kokën drejt qiellit?

Ajo u asgjësua, o i paturpshëm, mos thuaj për të se është. A mbetet dhe i thatë në një lumë të tillë?

Para këtij dielli a mund të shkëlqejë hëna e re ose përballë Rustemit, a mund të vlejë fuqia e Zalit?

Edhe Zoti dëshiron dhe është epror. Më në fund, e gërryen rrënjën e qenieve dhe i asgjëson që të gjithë!

Mos thuaj dy, mos e njih dy, mos e thirr dy! Dije se robi është asgjësuar në zotërinë e vet!

Edhe zotëria është asgjësuar në dritën e atij që e ka krijuar zotërinë, ka vdekur, është groposur!

Po qe se këtë zotëri e sheh të veçantë nga Zoti, i ke humbur që të gjitha!

Ktheji sytë e zemrën nga toka. Kjo është një kible e vetme, mos e shih si dy kible!

Po e pe si dy, mbetesh në dy anë. Këpucës i bie një zjarr dhe këpuca digjet e mbaron.

I vëngërti i ngjan atij të shkretit nga qyteti Kash.
Emrin e kishte Omer.
Pse ishte i vëngërt, e dërgonin nga një dyqan në tjetrin.
Ai nuk e kuptonte se të gjitha dyqanet që nuk i shisnin bukë, ishin një.
Ai nuk tha dot: "T'u them se u kam treguar gabim, nuk e kam emrin Omer, dhe të pendohem.
Po të shkoj te njëri dyqan e të them kështu, mund të marr bukë
jo vetëm nga ai dyqan, por nga të gjithë.
Por po s'veprova kështu e po më mbeti emri Omer, nuk do të kem dobi edhe sikur të shkoj në vend tjetër veç këtij dyqani.
Do të mbetem pa asnjërin,
sepse jam i vëngërt dhe më duken dyqanet veç nga njëri-tjetri!"

Po qe se në qytetin Kash e ke emrin Omer, edhe sikur të japësh njëqind grosh, askush s'të shet pite.

Po të shkosh në një dyqan, të thuash "unë jam Omeri, shitini bukë këtij Omeri",

Dyqanxhiu të thotë: Ec, shko te dyqani tjetër se një bukë e atjeshme është më e mirë se pesëdhjetë bukë të këtushme!

Atëherë, po qe se s'je i vëngër, do t'i thuash se aty s'ka dyqan tjetër. Mirëpo Omeri ishte i vëngër!

Po qe se atij do t'i kalonte vëngëria dhe bukuria e tij do të binte në zemrën e qytetarit të Kash-it, atëherë edhe Omeri bëhej Ali!

Por dyqanxhiu thërriste kot: O bukëshitësh, jepi bukë këtij Omerit!

Edhe ai, sa ta dëgjonte emrin Omer, e fshihte bukën dhe e dërgonte Omerin në një dyqan tjetër, larg.

Dhe i bërtet: O shok, jepi bukë këtij Omerit! Me fjalë të tjera, kërkon t'i thotë: Dëgjoma zërin dhe kuptoma të fshehtën!

Edhe ai e dërgon Omerin në një dyqan tjetër duke bërtitur: Po vjen Omeri!

Po qe se në një dyqan thua se je Omeri, shko e shëtite tërë Kash-in, po të duash, por bukë s'ke për të gjetur askund!

Por po qe se në një dyqan thua se je Aliu, e merr menjëherë bukën pa para e pa mundim!

Edhe i vëngëri që e sheh një gjë dy, mbetet pa iu plotësuar dëshira, mirëpo ti e sheh njënë dhjetë, more ta bëfsha nënën!

Po qe se në këtë botë që është si ai qyteti Kash, nuk je Ali për shkak të hutimit tënd, dil e shëtit e përsillu si Omeri!

Eja, të qoftë për hajër! Në këtë manastir gërmadhë, për të vëngrin ka mërgime gjithnjë të reja.

Por po të kesh dy sy që e shohin dhe e njohin të drejtën, që të dyja botët i sheh plot me miq!

Dhe shpëton nga dërgimi atje e këtu në Kashanin e mbushur plot frikë e shpresë!

Për shembull, në këtë lumë pe gonxhe ose pemë. Mos e pandeh për iluzion si në çdo lumë!

Reflektimi i këtyre vizatimeve është i vërtetë dhe Zoti të shet fruta prej tyre!

Për shkak të këtij uji, syri çlirohet nga vëngëria. I sheh reflektimet e atjeshme dhe shporta i mbushet me fruta!

Në këto kushte, ky nuk është ujë, por kopësht. Atëherë edhe ti, si Belkizja, mos i shih kokrrat dhe të fillosh të zhvishesh!

Gomarëve në shpinë u janë ngarkuar barrë të shumëllojshme, prandaj eja në vete dhe mos i nga këta gomarë me një shkop!

Barra e njërit gomar janë gurë të çmuar e margaritarë, kurse te tjetri, gur ndërtimi dhe mermer!

Edhe lumenjtë mos i pandeh njëlloj. Në këtë lumë shihe hënën dhe mos thuaj reflektimi i hënës.

Ky nuk është ujë që e pijnë kafshët, por eliksir që e pi Hizri. Ç'të duket aty, është e vërtetë!

Hëna që duket në fund të këtij lumi thotë: Unë jam hëna, jo reflektimi i hënës; unë jam që flet me ty, që të bëhet ty bashkudhëtar!

3245 Ç'të ketë mbi këtë ujë, n'daç hidh dorë mbi to, n'daç mbi reflektimet e tyre që bien brenda ujit!

Mos e krahaso këtë ujë me ujërat e tjera. Dritës së këtij fytyrëhëne thuaji hënë!

Kjo fjalë s'ka fund. Ai i varfri vuajti për vuajtjen e muhtesipit dhe qau për një kohë të gjatë!

Kryeqahjai i Portës i Tebrizit e përpjesëtoi borxhin e atij njeriut tek të gjithë tebrizasit, por u mblodhën shumë pak para. Njeriu i shkretë shkoi te varri i kryeqahjait dhe, te koka e varrit, ia tregoi hallin të vdekurit!

Marrja borxh e atij njeriu u përhap nëpër popull. Kryeqehajai po vuante bashkë me të.

Dhe filloi të sillej nëpër qytet për të mbledhur para për borxhin e tij duke treguar kudo në mënyrë të zjarrtë hallin e atij njeriu!

3250 Mirëpo me këtë lloj lypësie, në dorën e atij burri të shkretë hynë vetëm njëqind florinj.

Kryeqehajai shkoi e ia tregoi gjendjen njeriut. Njeriu iu ngjit kryeqehajait duke e kapur për dy duarsh dhe, duke e marrë për dëshmitar, shkoi te varri i muhtesipit, inspektorit që kishte qenë aq zemërmirë dhe bujar!

Dhe i tha: Po qe se Zoti i jep mundësi një robi të vet dhe ky rob shkon mik te një burrë i bekuar,

I zoti i shtëpisë e vë në rrugën e mikut tërë mallin e pasurinë, madje, ia flijon edhe pozitën!

Atëherë, falenderimi i tij do të thotë falenderim i Zotit, sepse Zoti e ka barazvlerësuar atë mirëbërës me mirëbërësinë e tij!

3255 Ta falenderosh atë do të thotë ta falenderosh Zotin. Nuk ka dyshim se haku i tij do të thotë haku i Zotit!

Falenderoje Zotin për dhuntitë dhe mirësitë, por edhe atë që të bën mirësi, edhe atë përmende!

Mëshira e nënës është nga Zoti, por shërbimi ndaj saj është edhe farz, detyrim fetar, edhe punë me vend!

Prandaj Zoti tha: Sillini salavat Muhammedit, përmendeni Muhammedin me paqe. Sepse Muhammedi është njeriu që i drejtohen të gjithë.

Në kiamet, Zoti e pyet robin: Ç'solle për të mirat që të dhashë?

3260 Robi thotë: O Zot, të falenderova ty me gjithë zemër, sepse ai rizk dhe ajo bukë e kishin origjinën prej teje!

Zoti i thotë: Jo, gjersa s'e ke falenderuar atë që ta ka dhënë drejtpërdrejt, edhe mua s'më ke falenderuar!

Ti i bëre padrejtësi një njeriu bujar, e qortove. Mirëpo, a s'i more të mirat e mia nëpërmjet tij?

Shkurt, edhe ai i varfëri, me të arritur në varrin e mirëbërësit të vet, zuri të qajë e të rënkojë!

Dhe tha: O ti tek i cili mbështetet ky i varfër! O ti, te i cili kihet shpresë, i cili u shkon në ndihmë të mbeturve në rrugë!

3265 O ti që ke vuajtur për rizkun tonë, që na ke kujtuar ne, o ti që je si mirësia, favori dhe rizku i Zotit!

O ti që je nënë e babë dhe farefis për të varfërit! O ti që i ndihmon ata si prindër që të mund të jetojnë e t'i paguajnë borxhet!

O ti që, si deti, u dhuron atyre që i ke afër, margaritarë, kurse atyre që i ke larg, shi!

O diell, kurrizi na qe ngrohur me nxehtësinë tënde! Tek ti ishte shkëlqimi i çdo pallati, ti ishe thesari i çdo rrënoje!

Askush nuk të pati parë t'i vrantoje vetullat, o ushqyes si Mikaili!

3270 O ti, zemra e të cilit qe bërë një me detin e të fshehtës, o ti, mirësia e të cilit qe bërë Feniks në majën e malit të përrallave!

Kurrë nuk të shkonte ndërmend të shqetësoheshe se mos të pakësohej malli kur bëje të mira. Asnjëherë nuk t'u ça tavani i lartë i mirësisë tënde!

Çdo muaj, çdo vit, edhe unë, edhe qindra të tjerë si unë qemë bërë si farefisi yt!

Ti ishe paraja jonë, ç'kishim e ç'nuk kishim, emri ynë, fama jonë, fati dhe fuqia jonë!

Nuk vdiqe ti, por jetesa jonë, forca jonë, ushqimi ynë!

Ti ishe një edhe në kuvend, edhe në mirësi, por vleje sa për një mijë! Gjatë dhurimit të mirësive ishe pothuaj një Hatem!

Hatemi ia jepte gjënë pa jetë njeriut me zemrën të vdekur, i dhuronte disa kokrra ara.

Kurse ti në çdo frymëmarrje dhuron një jetë të tillë, që s'mjafton një jetë e tërë për ta treguar bukurinë e saj!

Ti dhuron një jetë të amshuar, florinj të panumërueshëm!

O person, rreth të cilit bën sexhde qielli! Ti nuk ke trashëgimtar as edhe për një shprehinë tënde!

Favori yt është se i bëhesh çoban popullit, se e mbron atë nga krimbi i ankthit. Dhe një çoban i mëshirshëm si Bashkëbiseduesi i Zotit!

Kur Bashkëbiseduesi i Zotit bënte çobanllëk, një dele ishte ndarë nga tufa. Musai iu vu pas, vrapoi, i hoqi opingat dhe iu engjtën këmbët!

E kërkoi gjer në mbrëmje, por delja i humbi nga sytë!

Më në fund, delja u lodh dhe Bashkëbiseduesi i Zotit e gjeti dhe e kapi.

Dhe u vu t'ia fërkojë me mëshirë shpinën dhe kokën dhe ta dojë si nëna e vet!

Nuk u nxeh e nuk zemërua asnjë thërrime, vetëm e deshi, iu dhimbs, derdhi lot nga sytë!

Dhe tha: Ta zëmë se s'të erdhi keq për mua, po pse i bëre keq vetes tënde?

Në atë çast, Zoti u tha engjëjve: Musait i ka hije pegamberia!

Musai ka thënë: Çdo pejgamber ka bërë patjetër çobanllëk ose në fëmijëri, ose në rini!

Zoti nuk do t'ua kishte dhënë prijësinë e botës pa bërë çobanllëk, pa kaluar nëpër atë provë!

Njëri e pyeti: Po ti, a ke bërë çobanllëk? Musai iu përgjigj: Edhe unë bëra çobanllëk gjatë një kohe!

Zoti i ka bërë ata çobanë para se t'i bënte pejgamberë, me qëllim që t'u dilnin në shesh serioziteti dhe durimi!

Duke u shërbyer njerëzve si çoban, çdo person i ngarkuar me urdhrin e Zotit, duhet të kujdeset edhe për urdhrin e Zotit.

Duke e ruajtur tufën, duhet të jetë i butë si Musai, duhet ta kryejë atë punë me arsye dhe maturi!

Nëse vepron kështu, Zoti i jep atij një çobanllëk shpirtëror mbi hënë, në botën e lartësive sublime!

Kështu dhe i ka shpëtuar pejgamberët nga çobanllëku i bagëtive duke u dhënë çobanllëkun e robve të mirë!

Në këtë çobanllëk ti veprove aq drejt, saqë ai që gjen një të metë tek ti, verbohet.

E di se, si shpërblim, Zoti ka për të të dhënë në atë botë një prijësi të përjetshme!

Edhe unë, duke patur besim në dorën tënde bujare si det, në favorin tënd, në mirësinë tënde,

Mora borxh plot nëntë mijë florinj. Ku je, që, me favorin tënd, kjo baltë të dalë e kulluar?

Ku je, që të qeshësh si blerim dhe të më thuash: Edhe ato merri, edhe dhjetëfishin e tyre!

Ku je, që të më bësh të qesh, që të më bësh mirësi si zotërinjtë?

Ku je, që të më çosh mua në thesarin tënd dhe të më sigurosh edhe nga borxhi, edhe nga varfëria?

Dhe sa herë që unë të të them "mjaft", ti ta shtosh mirësinë dhe të më thuash: "Merre këtë për hatrin tim"!

Si mund të ndodhë që një botë ta nxërë nëntoka? Si mund të ndodhë që qielli të hyjë nën tokë?

Zoti mos e thëntë! Për Zotin, ti nuk ke qenë jashtë kësaj kësaj toke as i gjallë e as tani!

Një zog fluturon në atmosferën e botës së fshehtë, por hija i bie në tokë!

Trupi, kurmi, është hija e hijes së hijes së zemrës. Si do të mund të arrijë kurmi shkallën e zemrës?

Njeriu fle, kurse shpirti i tij shkëlqen si dielli në qiell. Kurse kurmi është nën jorgan!

Shpirti ndodhet i fshehur në boshllëqe si astari, kurse kurmi vazhdon të vërtitet nën jorgan!

3310 Shpirti "është nën urdhrin e Zotit tim", është i fshehur. Prandaj, çfarëdo shembulli që të jap, është e pamundur ta përshkruaj!

Ku është, vallë, ajo buzë që shpërndan sheqer? Buza e atyre përgjigjeve të bukura, e atyre të fshehtave?

Ç'u bënë ato buzë të njoma që përtypnin sheqer, çelësi i drynave të vështirësive tona?

Ku janë ato fjalë si shpatë, ato fjalë që i lëkundin mendjet?

Po rri duke pyetur pa pushim "ku? ku?" si kumria që bën "ku-ku" duke kërkuar folenë e saj!

3315 Ku? Atje ku ndodhen atributet e mëshirës, në botën e përbërë prej fuqisë, kthjelltësisë, mendjes dhe arsyes...

Ashtu siç luani ndodhet gjithmonë në pyll, edhe ai ndodhet gjithmonë atje ku ndodhen zemra dhe mendimi!

Ku do të jetë? Në botën pas së cilës e kanë lidhur shpresën burra e gra në kohën e lëngatës dhe mundimit.

Ku do të jetë? Në atë vend ku i ngul sytë me shpresë shërimi njeriu i sëmurë!

Në botën së cilës iu lute për ta hequr një të keqe, ku prite erën për ta shirë lëmin, për ta vënë në lëvizje anijen!

3320 Në vendin që ta tregoi me shenjë zemra, që gjuha ta tha "Ai!"

S'ka nevojë të kërkosh ku e nga; atje ku i bëhet lutje Zotit për t'i njohur të fshehtat!

Mendja na i sheh edhe lindjen, edhe perëndimin. Nga mendja shkrepin mbi shpirtrat qindra lloj rrufesh.

Ai u fry së bashku me një det dhe e mbuloi bregun. Pastaj u tërhoq bashkë me detin dhe pas mbeti jo mbulimi i bregut, por tërheqja e tij!

Kam nëntë mijë florinj borxh. Dhe s'kam askënd që të më kapë prej dore. Në dorë kam vetëm njëqind florinj të mbledhur nga të gjithë qytetet!

3325 Zoti të tërhoqi e të mori ty, kurse unë mbeta mes këtij rrëmeti. O ti që edhe dheun e ke të bukur, po iki krejt i pashpresë!

Jepi një ndihmë robit tënd të mbushur me mallin dhe dëshirën për ty, o dorëbekuar!

Erdha në kokë të burimeve e të lumenjve, por atje gjeta në vend të ujit, gjak!

Qielli është qiell, por drita e hënës nuk është ajo dritë hëne! Lumi është lumë, por uji nuk është ai ujë!

Ka mirëbërës, po ku është ai kryemirëbërësi? Yjet janë, po dielli, ku është?

3330 O person i gjithënderuar, ti shkove te Zoti, të paktën edhe unë të shkoj te Zoti!

Në të gjitha kohërat njerëzit janë mbledhur nën flamur. Ç'vend grumbullimi i mirë që është ai? Zoti thotë: "Çdo gjë mblidhet në trojet tona"! Zoti është vendi i grumbullimit!

Pikturat mblidhen që të gjitha në dorë të piktorit edhe sikur ta dinë këtë gjë, edhe sikur të mos e dinë!

Dhe Zoti i pangjashëm shënon çdo çast diçka mbi to dhe fshin diçka tjetër!

E nxeh njeriun, ia zhduk kënaqësinë, ia sjell koprracinë, ia fshin bujarinë.

3335 Mendja ime, arsyeja ime nuk rrinë dot asnjë çast pa e prishir këtë shkrim!

A mund të zgjerohet e të rritet vetvetiu shtamba po qe se shtambari nuk punon me të?

Dërrasa është në dorë të marangozit. Ndryshe, si ndodh që të pritet a të bashkohet me një dërrasë tjetër?

Po s'e mori terziu basmën në dorë, e a mund të pritet e të qepet ajo vetvetiu?

Ena e ujit është në dorë të sakait, ujëshërbyesit, o njeri i mençur. Po të mos jetë kështu, si mund të mbushet e të zbrazet ajo?

3340 Edhe ti mbushesh e zbrazesh për çdo çast. Dije se je në dorën e tij të artit!

Sapo të të hiqet kjo lidhëz e syve, do ta kuptosh se je duke kaluar pa pushim nga një gjendje në tjetrën në dorë të artistit!

Po të kesh sy, shih një herë me syrin tënd. Mos shih me syrin e kokëtrashit që s'ka dijeni për asgjë!

Po të kesh vesh, dëgjo me veshin tënd. Pse jepesh pas veshit të të shushaturve?

Bëje zakon të shohësh pa imitim, mbroje mendjen tënde, me atë mendo!

Harzemshahu që Zoti e ndjeftë, ndërsa po shëtiste një ditë,
pa në shpurën që e ndiqte, një kalë të pashoq
dhe i mbeti zemra në bukurinë dhe shkathtësinë e tij.
Shefi i pronave e ftohu padishahun nga ai kalë.
Padishahu e pranoi fjalën e tij duke e lënë mendimin e vet.
Kështu, edhe Hakimi, Zoti e mëshiroftë, në "Ilahiname" thotë:
Po qe se shitësi i skllevërve hiqet ziliqar,
një Jusuf mund ta marrësh për një arshin beze.
Vëllezërit e zhdukën Jusufin nga zilia.
Edhe myshterinjtë nuk e dalluan dot atë bukuri, iu duk i shëmtuar.
Sepse vëllezërit e Jusufit nuk krahasoheshin dot me të!

3345 Një bej kishte një at shumë të bukur. Ai s'kishte shok në tufat e atllarëve të Padishahut.

Një ditë i hipi atit dhe mori pjesë në shpurën e Padishahut. Sytë e Harzemshahut i zunë papritur atë.

Pamja e atit, ngjyra, ia morën sytë Padishahut. Ai s'ia ndau sytë atit gjersa u kthyen.

Cilëndo gjymtyrë që t'ia shihte, do t'i dukej më e bukur se tjetra.

Përveç shkathtësisë, bukurisë dhe shpirtit, Zoti i kishte dhënë atij një pangjashmëri të veçantë, një bukuri krejt tjetër!

3350 Padishahu e hetoi me mendje duke thënë me vete se kush ishte ky që ia kishte prishur mendjen!

Syri më ka parë shumë kuaj të tillë, pra është i ngopur. Ndoshta ka parë dyqind kuaj të tillë si diell dhe është ndriçuar.

Për mua, shpirtrat e mbretërve janë ushtarë. Megjithëkëtë, si ndodh që një gjysmë kali ma shpon syrin pa të drejtë?

A mos ndoshta krijuesi i magjistarëve më bëri magji? Kjo duhet të jetë tërheqja e tij, jo ndjeshmëria e kalit!

Këndoi Fatiha, përsëriti gjatë "La havle". Por Fatihaja që këndoi ia shtoi vuajtjen e zemrës.

3355 Sepse, fundja, ishte Fatihaja që e tërhiqte padishahun. Fatihaja është një me një për t'ia arritur një qëllimi, për të shpëtuar nga një vuajtje, por ishte Zoti i Fatihasë që e kishte futur atë në këtë vuajtje!

Nëse syrit i tregon një tjetër, kjo është punë e tij! Edhe nëse syri nuk sheh tjetër veç Zotit, edhe kjo ndodh me nxitjen e tij!

Padishahu e kuptoi mirë se rrjedha e zemrës ndodh prej Zotit. Puna e Zotit është të krijojë çdo çast gjëra të pashembullta, të pashoqe!

Me dredhinë e tij, i falen kaut apo kalit prej guri!

Sipas heretikut, idhulli nuk mund të ketë një të dytë. Mirëpo te idhulli s'ka as fuqi, as shpirt!

3360 Megjithëkëtë, ç'është ajo gjë që i tërheq fshehtazi dhe pa pushim zemrat? Ai shkëlqen nga kjo botë në tjetrën!

Këtë pusi nuk e sheh dot as mendja, as shpirti. Unë nuk e shoh; ti po e pe, shihe!

Pasi u kthye nga shëtitja, Harzemshahu ua hapi të fshehtën parësisë së salltanetit.

Dhe i urdhëroi menjëherë çaushët ta merrnin atë kalin nga beu e t'ia sillnin.

Çaushët vrapuan si zjarr dhe arritën në vend. Beu si mal u bë si lesh!

3365 U tret nga dhimbja e nga vuajtja. Ai s'pa tjetërkënd veç shefit të pronave që t'i bëhej derman hallit të tij!

Shefi dhe kujdestari i pronave ishte flamuri i tij, secili i përulej, secili ia qante hallin që kishte!

Nuk kishte më të lartë se ai mes parësisë. Në pallatin e padishahut ishte si një pejgamber!

Ai s'kishte lakmi për postin e vezirit, prejardhjen e kishte të pastër, ishte i devotshëm, falej natën dhe, në bujari, ishte si një Hatem!

Mendimi dhe maturia e tij ishin të bekuara dhe të provuara. Ai kishte dhënë prova në çdo rrethanë.

3370 Ishte bujar edhe në dhënien e shpirtit, edhe në dhënien e mallit. Si hëna e re, dëshironte diellin e perëndimit.

Në feudën e vet ishte i vetëm e i varfër. Ishte fshehur në atributet e papasjes dhe dashurisë për Zotin.

Ishte si baba për çdo nevojtar. Në pallatin e padishahut ishte ndërmjetësues që i largonte të gjitha dëmet.

Të këqijat i mbulonte si butësia e Zotit. Shkurt, kishte shprehi krejt të ndryshme dhe të kundërta me ato të popullit!

Sa e sa herë e pati lënë vezirllëkun dhe kishte ikur maleve për t'u falur dhe çdo herë padishahu i kishte dërguar njerëz duke iu lutur që të kthehej.

3375 Sa herë që të ndërhynte për ta falur një faj, padishahut i vinte turp t'ia prishte.

Beu vrapoi kokëzbuluar te kujdestari i pasurisë duke u hequr zvarrë në dhe!

Dhe i tha: Le të marrë gjithë ç'kam në harem dhe le t'u thotë grabitësve të më grabisin ç'të kem!

Vetëm atë kalin, jo, se ai është shpirti im! O ti që më do mua, që ma do të mirën, dije se po të ma marrë atë, unë kam vdekur!

Po të ma marrë dore këtë at, e di fort mirë se s'do të jetoj dot më!

3380 Zoti ta ka falur ty këtë afërsi tashmë; o Mesih, fërkoma menjëherë kokën me atë dorën tënde!

E duroj edhe sikur të ma marrë gruan, nuk çaj kokën edhe sikur të më ikin gjithë florinjtë dhe të ardhurat dhe kjo nuk është fjalë në erë!

Nëse s'beson, nëse e pandeh të gënjeshtërt këtë emocion, provomë, a po flas drejt, apo po gënjej?

Kujdestari ia pa hallin dhe u përlot e qau. Duke fshirë lotët dhe i rënduar shpirtërisht, shkoi në pallat.

Dhe qëndroi kokulur para padishahut. E mbylli gojën, por në shpirt i lutej e përgjërohej fshehtas Zotit të krijesave!

3385 Qëndronte në këmbë duke i ndjerë ato që po mendonte padishahu përbrenda atë çast. Dhe i lutej kështu Zotit:

Zoti ynë, nëse i riu ka shkuar në rrugë të shtrembër, fale! Mbështetja te tjetërkush veç teje s'është e drejtë!

Prandaj ti mos shih bëmat e tij, por atë që është e denjë për ty! Mos prit prej tij të çlirohet vetë nga e keqja, çliroje ti!

Sepse të gjithë njerëzit janë nevojtarë, nga i varfri, te më i pasuri!

Të shpresosh ta gjesh rrugën nga një qiri ndërsa është dielli që zotëron cilësi të larta,

3390 Është të duash ndriçim nga qiriu dhe kandili ndërsa ndodhet sheshit dielli i shkëlqyer.

Por s'ka dyshim se ne s'kemi tjetër mundësi veçse ta braktisim edukatën dhe etikën, të tregojmë herezi ndaj të mirës dhe të shkojmë pas dëshirave dhe pasioneve tona!

Kur shumica e mendjeve kridhet në mendime, e do errësirën si lakuriqi i natës.

Nëse lakuriqi ha natën një krimb dhe dehet, krimbi gjallërohet përsëri në diell!

3395 Dielli që e nxjerr sheshit dritën dhe ndriçimin e vet, e ushqen dhe ngop edhe armikun e vet!

Kurse syri i hapur i skifterit i cili s'është lakuriq nate, e sheh rrugën e drejtë, është i ndriçuar.

Po qe se edhe ai kërkon të rritet e zhvillohet natën si lakuriqi, atëherë, dielli, për t'i dhënë mësim e për ta edukuar, ia tërheq veshin!

Dhe i thotë: Ta zëmë se ai lakuriqi kryeneç e ka një sëmundje; po me ty ç'ndodhi?

Do të të jap ty një dhimbje, do të të fus në një mundim që të mos druhesh më nga dielli!

Jusufi që Zoti e mëshiroftë, kërkon ndihmë nga dikush tjetër veç Zotit dhe i thotë: "Tregoji zotërisë për mua!" Prandaj mbeti pesë vjet në burg duke vuajtur ndëshkimin e kësaj fjale.

3400 Dhe Jusufi iu lut dikujt që ndodhej në birucë.

Kërkoi ndihmë prej tij dhe i tha: Pasi të dalësh prej këtu dhe të të rregullohen punët në pallatin e Padishahut,

Kujtomë edhe mua në prani të tij, përshkruaja hallin tim dhe thuaji të më shpëtojë nga ky burg.

Si mund të ndodhë që një i burgosur i vuajtur të shpëtojë një të burgosur tjetër?

Të gjithë njerëzit që ndodhen në këtë botë, janë të burgosur, ndodhen në birucë. Dhe rrinë e presin vdekjen në këtë botë të vdekshme!

3405 Është shumë e rrallë që një njeri ta ketë trupin në birucë dhe shpirtin në shtatë palë qiej!

Shkurt, edhe Jusufi, ngaqë e pa atë njeri si ndihmës të vet, mbeti në burg mëse pesë vjet.

Shejtani ia nxori atij njeriut Jusufin nga mendja, ai e humbi nga zemra fjalën e Jusufit.

Zoti i drejtë e mbajti për vite në burg atë njeri me shprehi të bukura për shkak se bëri një faj të tillë!

Ç'gabim bëri dielli i drejtësisë që ti re në errësira si lakuriqi?

3410 Ç'të meta dolën nga deti dhe reja që ti kërkon ndihmë nga rëra dhe mirazhi në shkretëtirë?

Masat, ata që nuk kuptojnë, kanë natyrë lakuriqi nate. Ata u drejtohen gjërave të përkohshme, siç janë edhe vetë të përkohshëm. Prandaj, o Jusuf, ti të paktën t'i hapje sytë!

Lakuriqi u drejtohet errësirave, kërkon ndihmë nga gjëra të paqena. Por syrit të skifterit të padishahut ç'i ndodhi?

Dhe, për shkak të këtij faji, mjeshtri e ndëshkoi duke i thënë të mos mbështetet më në shkopin e kalbur, të mos shkelë më në dërrasë të kalbur!

Por edhe Jusufin e bëri të merret me të në mënyrë që të mos i shkaktohet ndonjë lëngatë nga burgimi.

3415 Zoti i dha një afërsi të tillë, një dehje të tillë, që në syrin e tij s'mbeti as errësirë, as burg!

Fundja, burgu nuk është më i ulët, më i keq, më i errët, më i përgjakur dhe më i kundërmuar nga mitra!

Kur Zoti të hapi ty në mitër një penxhere nga ana jote, trupi nisi të të zhvillohej nga dita në ditë!

Në atë burg, me një kënaqësi të pakrahasueshme, ndijimet e trupit t'u hapën kurorë pothuaj si një dru i mbjellë!

Dalja nga mitra të vinte ty shumë e vështirë, ti stepeshe pas për të mos dalë.

3420 Lezeti s'vjen nga jashtë, por nga brenda, kështu dije këtë. Kërkimin në pallate e kala quaje mendjetrashësi.

Njëri është në skaj të faltores i dehur e i hareshëm, kurse tjetri, në kopësht e vreshtë, i var turinjtë, s'ia arrin dot qëllimit, nuk gjen dot kënaqësi!

Pallati s'është ndonjë gjë! Trupin e ka të shembur. Dhe thesari ndodhet nën rrënoja, o zotëri!

A s'e sheh këtë? Sarhoshi në kuvendin e verës gjen kënaqësi kur shembet përtokë!

Shtëpia e mbushur plot trajta, por shembe atë. Shembe, gjeje thesarin, pastaj ndërtoje prapë!

3425 Një shtëpi e mbushur me dekoracione përshkrimesh dhe imagjinate. Me këto piktura i ngjet perdes së hequr mbi paradën e bashkimit!

Në këtë zemër trajtat hidhen e kërcejnë me gëzim. Të gjitha ato janë drita e paradës, shkëlqimi i florinjve.

Uji është i kulluar, por sipër është mbuluar me shkumë e cila bëhet pengesë që diçka të bjerë mbi ujë.

Edhe shpirti i çmuar është i tejdukshëm, entuziast, por trupi i njeriut është një perde e hedhur mbi të!

3430 Dëgjoje proverbën që përsëritet vazhdimisht në gojën e popullit: "Ç'të na vijë, na vjen nga vetja!"

Edhe të eturit që janë dhënë pas kësaj shkume, për shkak të saj janë larguar nga uji i kulluar!

O diell! Megjithëse kemi një kible si ti, një imam si ti, prapëseprapë i falemi natës, bëjmë si lakuriqët e natës!

O ti që të kërkohet ndihmë! Ki mirësinë e bëji të fluturojnë këto lakuriqë në mjedisin tënd që t'i shpëtosh nga qenia si lakuriqë nate!

Ky i ri m'u drejtua mua, ai u shmang nga rruga për shkak të këtij faji, të humbi ty, por ti mos ia vër re!

Në zemrën e luanit të pyllit ndjehet diçka. Këto mendime përshkoheshin edhe në zemrën e kujdestarit, shefit të pasurisë së padishahut.

3435 Në dukje ai ndodhej para padishahut në pritje. Por shpirti i fluturonte në bahçet e botës së fshehtë.

Si engjëjt, në vendin e Elestit, për çdo çast pinte verë dhe dehej përsëpari.

Bota e brendshme i ishte e mbushur me zbavitje, dasma, gostira, kurse bota e jashtme, me ankthe e vuajtje. Brenda trupit kishte një botë të këndshme si brenda varrit!

Ne prisnim në atë botë hutimi se ç'do të nxirrte ai nga bota e fshehtë.

Në atë mes, çaushët e tërhoqën kalin në sallën e pritjes së padishahut.

3440 Me të vërtetë, nuk kishte nën këtë qiell një kalë të atij lloji, me atë trup, me atë ngjyrë!

Ngjyra t7i mirrte sytë! Sikur të kishte lindur nga rrufeja, nga hëna!

Ecte shpejt si hëna, si yjet; sikur s'ishte ushqyer me elb, por me ciklon!

Hëna e kapërcen tërë harkun qiellor brenda një nate.

Hëna i shëtit brenda një nate tërë yjësitë! Mirë, po pse e mohon miraxhin atëherë?

3445 Ajo perlë e pashoqe njëcopet vlente sa qindra hëna. Me një shenjë, hëna u nda më dysh.

E çuditshme është se hënën e ndau, por, meqë ndjenjat e popullit ishin të dobëta, vetëm një mrekulli të vogël si kjo tregoi!

Ndryshe, punët e pejgamberëve dhe të të dtërguarve të tjerë të Zotit janë jashtë edhe qiejve, edhe yjeve!

Dil jashtë nga qiejt që rrotullohen dhe sodit punët e tyre!

Ti je si zogu i vogël në vezë. Ti nuk i dëgjon dot madhërimet e zogjve në qiell!

3450 Mrekullitë nuk tregohen dot këtu. Ti prapë kapërce dhe trego historinë e Harzemshahut.

Le të jetë qen apo kalë, kë të prekë favori i diellit të Zotit, e shndërron në qen të Shokëve të Shpellës.

Pastaj, edhe goditjen e tij mos e pandeh të njëjtë. I ka rënë edhe gurit, edhe smeraldit!

Smeraldi ka nxjerrë një thesar prej tij, kurse guri, vetëm nxehtësi dhe shkëlqim!

Dielli godet edhe murin, por nuk duket e nuk shkëlqen siç ndodh kur godet ujin.

3455 Padishahu i pashoq e pa kalin me admirim për një kohë të gjatë. Pastaj, duke e kthyer kokën nga kujdestari,

I tha: O njeri i madh, a s'është një kalë i bukur? Sikur ka ardhur jo nga toka, por nga xhenneti!

Kujdestari i pasurisë i tha: Padishahu im, rrjedha e zemrës ta tregon ty shejtanin si engjëll!

Po ta vësh re me kujdes, e sheh: Shumë i bukur, shumë i shkathët ky at,

Por, në krahasim me trupin, kokën e ka të metë. Koka i ngjan kokës së kaut!

3460 Kjo fjalë bëri efekt në zemrën e Harzemshahut. Kali humbi vlerë para syve të tij.

Po qe se në një shitblerje bëhet ndërmjetës garazi, keqdashja, dhe e lavdëron gjënë që shitet, një Jusuf mund ta marrësh për tre arshin beze!

Edhe shejtani, në kohën e agonisë, të bëhet ndërmjetës dhe ta rrëmben margaritarin e besimit.

Në atë kohë shtrëngese, kokëtrashi e shet menjëherë besimin e vet për një ibrik ujë!

Mirëpo ai nuk është një ibrik ujë, por iluzion. Ibriku që në atë rast shërben si ndërmjetës, vetëm sa ndjek një hile, kërkon të bëjë një të keqe!

3465 Edhe tani që je i shëndoshë, madje, një gjë të drejtë e jep për një iluzion!

Si fëmijët, e shet gurin e çmuar për të blerë arra!

Dhe s'është çudi, tashmë, që ta bësh një gjë të tillë edhe ditën e vdekjes në agoni!

Në fantazinë tënde ka marrë hov një trajtë. Por në kohën e provës, një gjë e kalbur si punë arre!

Kur ajo fantazmë shfaqet për herë të parë, është si hënë e plotë, por në fund shndërrohet në hënë të re!

3470 Në qoftë se i ndjek këto etapa të shndërrimeve të saj, nuk gënjehesh, shpëton prej saj!

O njeri i besueshëm! Bota është një arrë e kalbur. Mos e provo shumë atë, por rriji larg.

Padishahu e pa kalin me syrin e ndjenjës, kurse kujdestari i pasurisë, me syrin e kuptimit.

Syri i padishahut u drodh, ai pa rrugën vetëm prej dy arshin. Kurse burri që e sheh fundin, pa rrugë prej pesëdhjetë arshin.

Ç'syrme është ajo që ka hequr Zoti në sytë e njeriut, që shpirti sheh rrugën e drejtë pas qindra perdesh!

3475 Syri i të madhit të gjithësisë qe bërë i barazvlershëm me vështrimin e fundit. Prandaj e pa njerëzimin si kërmë!

Padishahu u mjaftua vetëm me dëgjimin një herë të këtij nënçmimi dhe zemra iu ftoh nga kali!

Syrin e vet e la, pranoi syrin e atij.

E la mendjen e vet dhe pranoi fjalën e atij!

Kjo ishte një pretekst, Zoti i vetëm e ftohu padishahun nga kali për shkak të lutjeve të pronarit të kalit. E mbuloi bukurinë e kalit, nuk ia tregoi padishahut. Kurse fjala që tha kujdestari ishte në këtë mes si gërvima e derës

3480 Atë fjalë e bëri perde mbi sytë e padishahut. Pas asaj perdeje, hëna u duk e errët.

Ç'arkitekt i madh që, në botën e fshehtë, me anë të fjalës dhe magjisë, ngre kalara!

Fjalën e tij dije si zhurmën e derës së pallatit të të fshehtave. Dhe ki vëmendjen të kuptosh nëse kjo zhurmë vjen nga hapja apo mbyllja e derës!

Zhurma e derës dëgjohet, dera nuk duket. Këtë zhurmë e dëgjoni, portën s'e shikoni!

3485 Po qe se çanga e urtësisë jep një zë të këndshëm, bëj kujdes! Ta shohim: Cila nga portat e xhennetit u hap?

Edhe sikur të ndodhesh larg nga porta, zhurmën dëgjoja. Ç'lumturi për atë që e ska edhe syrin hapur!

Për sa kohë që të bësh mirë, e sheh se po jeton mirë dhe se zemrën e ke të qetë.

Por po bëre ndonjë të keqe, ajo jetesë, ajo kënaqësi fshihet.

Mos shko sipas pikëpamjes së njerëzve të poshtër duke braktisur pikëpamjen tënde! Sepse këta rrugaçë të tërheqin ty drejt kërmave!

3490 Ti i mbyll sytë që i ke si narcizë dhe thua: O njeri i madh, aman, mbama shkopin, më oriento!

Mirëpo, nëse e ke kujdes atë mbajtësin e shkopit që e zgjodhe për të të çuar ty, e sheh se ai është qorr më keq se ti!

Hidhe dorën si qorr dhe kapu pas gjalmës së Zotit! Dhe mos u përsill rreth ndonjë gjëje tjetër përveç urdhrave dhe ndalimeve të Zotit!

Ç'është gjalma e Zotit? Braktisja e dëshirave dhe pasioneve, që për popullin e Adit u bënë ciklon.

Për shkak të dëshirave dhe pasioneve, populli po rri në burg. Krahu i zogut është lidhur për shkak të dëshirave dhe pasioneve!

3495 Peshku bie në tavë për shkak të dëshirave dhe pasioneve. Nga burrat e ndershëm, ndjenja e turpit ikën për shkak të dëshirave dhe pasioneve!

Syri i nëpunësit të gardës është, për shkak të dëshirave dhe pasioneve, një zjarr me breshëri. Mbërthimi në kryq dhe tmerri i lakut të trekëmbëshit janë për shkak të dëshirave dhe pasioneve!

I pe skenat e trupave mbi tokë, shihi dhe skenat që ekzekutojnë vendimet e botës së shpirtit!

Në botën e fshehtë ka tortura për shpirtin. Por gjersa ti të mos hidhesh e shpëtosh, këto tortura janë të fshehta!

Pasi të shpëtosh, i sheh torturat dhe ndëshkimet, sepse e kundërta shihet me të kundërtën!

3500 Ai që lind në pus dhe në ujë të zi, si do ta kuptojë dhe dallojë hijeshinë e fushës dhe mundimin e pusit?

Po të heqësh dorë nga dëshirat dhe pasionet me frikën nga Zoti, fiton një kupë ujë nga çezmat shëronjëse të Zotit.

Mos eja rrotull duke shkuar pas dëshirave dhe pasioneve. Lëre atë rrugë. Eja drejt portës së Zotit, drejt lumit të Zotit me ujë të pijshëm për udhëtarët!

Mos bëj sipas dëshirave dhe pasioneve dhe të anohesh si fija e barit nga fryn era. Nuk ka dyshim se hija e arshit është më e mirë se kolibet e sajuara prej kashte!

Padishahu tha: Shihe atin dhe jepjani menjëherë të zotit. Shpëtomëni menjëherë nga ky mëkat!

3505 Por nuk tha as kaq me vete: Mos e gënje luanin me këtë kokë kau!

Me hile je duke e sjellë në mes këmbën e kaut. Ec, Zoti nuk i jep kalit brinjët e kaut!

Ky arkitekt i famshëm e bën artin e tij përshtatshmërisht. A vë në trupin e kalit gjymtyrë kau?

Arkitekti i ka krijuar trupat në harmoni. Edhe pallatet i ka ngritur në atë mënyrë që të mund të barten nga një vend në tjetrin!

Mes pallateve ka nxjerrë ballkone, nga njëra anë në tjetrën ka hapur cisterna.

3510 Brenda tyre ka një botë të pafund. Në një çadër ka rrasur kaq shumë boshllëqe!

Herë hënën e tregon si makth, herë fundin e pusit, si kopësht.

Ngaqë syri i zemrës shndërrohet nga një gjendje në tjetrën nga ana e Zotit, ngaqë vazhdimisht e bën magjinë hallall, ,

Mustafai kërkoi nga Zoti që të shëmtuarën ta tregojë të shëmtuar dhe të drejtën, të drejtë!

Dhe tha: Kur në fund të punës ta mbyllim fletën duke e bërë rrotullame, të mos biem në akth nga pendimi!

3515 Edhe ai që e shtyu kujdestarin e pasurisë drejt asa hileje, ishte prapë Zoti, pronari i salltanetit!

Hilja e Zotit është burimi i këtyre hileve. "Zemra është mes dy gishtave të Zotit të madh"!

Zoti që i jep zemrës hile dhe krahasim, di që edhe hirkës të t'i japë zjarr!

Historia e kryeqahjait dhe e borxhliut. Ata kthehen nga varri i inspektorit të bashkisë dhe kryeqahjai e sheh në ëndërr atë.

Edhe ky tregim i bukur kurrsesi s'po merr fund. Me t'u kthyer ai i varfri nga varri i atij personit,

Qehajai e çoi në shtëpinë e vet. Aty i dorëzoi të njëqind florinjtë duke marrë prej tij një letër të vulosur.

3520 I nxori gjellë dhe i tregoi historira. Në zemrën e njeriut të shkretë u hapën qindra trëndafila shprese.

Kishte parë se si, pas vështirësisë, vjen lehtësimi. I tregoi të varfërit historira për këtë.

Kishte kaluar mesnata. Duke thënë historira e duke kuvenduar, i mori gjumi dhe i çoi gjer në kullotën e shpirtit.

Qehajai pa në ëndërr atë muhtesipin e bekuar. Po rrinte në këndin kryesor të dhomës.

Ai i tha: O qehaja i mirë e i këndshëm, i dëgjova një për një çfarë the!

3525 Por nuk kisha leje të të jepja përgjigje. Unë s'mund ta hap gojën pa leje!

Meqë ne e kemi mësuar ecurinë e punëve, na e kanë vulosur gojën!

Nuk na lënë të flasim, që të fshehtat e botës së padukshme të mos zbulohen, që kjo jetë, kjo mënyrë jetese të mos shembet!

Na bënë të heshtim me qëllim që perdja e mosnjohjes të mos griset krejt, që tenxherja e mundimit të mos mbetet gjysmë e pazjerë!

Nuk na mbetën veshë, por ne jemi veshë kokë e këmbë! Goja s'na flet, buzë s'kemi, por jemi fjalë fund e krye!

3530 Ç'të kemi dhënë, e gjetëm këtu. Kjo botë është perde, kurse ajo botë është e vërtetë!

Dita e mbjelljes është dita e fshehjes së asaj që është mbjellur, është dita e hedhjes së farës në tokë!

Kurse koha e të korrave dhe e mbledhjes së prodhimit është dita kur shfaqet e mbjella. Ajo është dita e shpërblimit, dita kur njeriu gjen atë që ka bërë!

Në ëndërr, inspektori i bashkisë i tregon kryeqehajait rrugën
për pagimin e borxheve të atij burrit dhe i tregoi vendin e thesarit.
Ai i la këtë porosi për trashëgimtarët:
"Do të vijë një njeri i tillë, por ju mos e pengoni të marrë ç'të dojë.
Madje edhe sikur të mos pranojë ose të mos dojë ta marrë një pjesë,
ju mos merrni asgjë nga ai thesar. Ai le të marrë sa të dojë.
Sepse unë i kam premtuar Zotit se unë dhe të afërmit e mi
nuk kemi për të marrë asgjë nga ai thesar!"

Tani prej meje dëgjo mirësitë që kam për t'i bërë atij mikut të ri. Ti rrije e shihje kur të vinte ai!

Unë e dija borxhin e tij. Prandaj kisha përgatitur dy-tre margaritarë.

Vlera e tyre arrinte dhe tepronte për borxhin e tij. Ia kisha hyrë kësaj pune që miku të mos më dëshpërohej.

Ai ka borxh nëntë mijë florinj. Thuaji atij: Borxhin paguaje me një pjesë të këtyre.

Teprojnë edhe shumë para. Atë shpenzoji dhe mos harro të lutesh edhe për mua!

Desha t'ia jepja me dorën time dhe këtë e pata shënuar në filan defter!

Por vdekja s'më la kohë që t'ia jepja fshehtazi inxhitë e Adenit

Ata gurë të çmuar i mbështolla me diçka. Ato janë gjëra që i fsheha për borxhin e atij të varfri, emri i të cilit ndodhet i shkruar mbi to.

I groposa nën filan qemer. Vuajtjen e atij miku e vuajta qysh më parë unë!

Vlerën e tyre veç padishahëve askush s'e di. Pra, ki kujdes kur t'i shesësh, mos të të gënjejnë!

Duke marrë një gjë, frikësohesh se mos gënjehesh. Siç na ka mësuar Pejgamberi, merr me të drejtë kthimi për tri ditë.

Mos ki frikë se mos pakësohen a se mos u bie vlera!

Edhe trashëgimtarëve të mi bëju të fala nga ana ime. Dhe tregojua këtë porosi atyre fije e për pe.

Të mos kapen pas sasisë së atyre florinjve. Le t'i stivojnë të gjitha para atij miku.

Po të thotë se nuk do aq shumë, le t'i thonë të marrë dhe t'i japin sa të dëshirojë!

Unë nuk marr prapë asnjë thërrime nga ajo që jap. Qumështi që del nga sisa nuk kthehet prapë në sisë!

Ai që merr prapë atë që ka dhënë, sipas fjalës së Pejgamberit, është sikur të ketë ngrënë të vjellën e vet si qeni.

Po qe se e mbyll portën duke thënë se s'i duhen dhe s'i pranon florinjtë, merrini ato dhe zbraziani mu në derë!

Dhe, pastaj, kush të kalojë andej pari, t'i marrë ato për vete. Personat principialë nuk e marrin prapë gjënë që e kanë dhuruar.

Për të i vura unë dy vjet më parë mënjanë ato para dhe ato gurë të çmuar duke e bërë këtë kushtim në emër të Zotit.

Po qe se trashëgimtarët e mi dëshirojnë të marrin diçka prej tij dhe e shohin këtë gjë si të mundshme, pësojnë një dëm prej njëzetfish të asaj që kanë për të marrë!

Po qe se nuk tërhiqen pa ma prekur zemrën, për ta do të ketë qindra porta mirënjohjeje të hapura!

I lutem Zotit me fjalët më të zgjedhura e më të ëmbla dhe shpresoj që t'ia japë hakun atij që i takon!

Pas këtyre fjalëve, kryeqehajait i tregoi edhe dy gjëra të tjera për të cilat s'kam për ta hapur gojën.

Edhe ato dy gjëra të mbeten sekret, edhe Mesnevia të mos zgjatet aq shumë.

Qehajai u hodh përpjetë dhe u zgjua duke i përplasur duart. Aty këndonte gazel, aty bërtiste e qante!

Miku i tha: Ç'sevda ke, o qehaja, që u ngrite i dehur e në një mënyrë të bukur!

Ç'pe mbrëmë në ëndërr, o burrë i shquar? Ç'pe që nuk të nxënë, kështu, as qyteti, as fusha?

Elefanti yt a mos pa Indinë në ëndërr që u largove kështu nga rrethi i miqve të tu?

Qehajai i tha: Pashë një ëndërr të bukur, pashë një diell që më lindi në zemër!

Pashë në ëndërr atë muhtesibin, inspektorin e zgjuar, atë i cili e dha shpirtin për të arritur te i dashuri!

Pashë zotërinë që i jep ato që i kërkohen, që kur e thërresin për një punë, vlen sa për një mijë vetë!

3565 Duke folur e rrëfyer kështu si i dehur, duke e kapërcyer vetveten, më në fund, dehja ia mori mendjen, arsyen.

Dhe ra gjerë e gjatë mu në mes të odës. Njerëzit iu mblodhën rrotull.

Pasi erdhi në vete pas një farë kohe, tha: O det mirësie e bukurie, o ti që i turbullon mendtë!

O ti që në zgjim jep gjumë, që në botën e pandjeshmërisë fal tërheqje ndjesore!

O ti që në varfërinë poshtëruese jep pasuri zemre dhe nënshtetësinë e bër zinxhir varfërie!

3570 Të kundërtën e vë brenda të kundërtës, ujit djegës i jep nxehtësinë e zjarrit!

Në zjarrin e Nemrudit është i fshehur kopshti; të ardhurat shtohen duke shpenzuar, duke dhuruar!

Eshtë për këtë arsye që ai padishahu i shpëtimit, Mustafa, ka thënë: "O zotërues dhuntish, bujaria është fitim, është qar!"

Malli kursesi nuk pakësohet duke dhënë sadaka. Bamirësia nuk e dëmton mallin, përkundrazi, e shpëton nga humbja.

Floriri shtohet e fryhet duke dhënë zeqat. Namazi është ai që e shpëton njeriun nga të këqijat!

3575 Dhënia e zeqatit ta mbron qesen. Edhe namazi yt të shpëton ty nga ujqit, të shërben si çoban!

Molla e ëmbël është e fshehur mes degëve dhe gjetheve. Jetesa e përjetshme është brenda vdekjes.

Në një mënyrë, plehu është bërë ushqimi i tokës dhe me atë ushqim, toka ka lindur një frut!

Qenia është e fshehur te mosqenia, ekziston te bërja e sexhdes.

Hekuri dhe guri janë, në pamje, errësirë, por në botën e brendshme janë dritë, janë drita e botës!

3580 Në frikë janë të fshehura qindra siguri. Në të zezën e syrit ka shumë ndriçime.

Brenda kaut të trupit ka shehzade. Thesarin e ke groposur në një vend të rrënuar.

Dhe, në këtë mënyrë, thua që gomari të mos e kuptojë se ku ndodhet thesari, por të ikë që atje; domethënë, që Iblisi ta shohë kaun, por jo padishahun!

Një padishah u lë këtë porosi tre djemve të tij:
"Filan vend të atdheut përdoreni në këtë mënyrë,
në filan vend caktoni këta lloj gjykatësish.
Vetëm, ju lutem, për hir të Zotit,
në filan kala mos shkoni, mos u përsillni rreth saj!"

Një padishah kishte tre djem. Që të tre ishin të arsyeshëm e të edukuar.

Secili ishte më i çmuar se të tjerët dhe, në bujari, trimëri, burrëri, ishte më i epërm se të tjerët!

3585 Shehzadetë, të bijtë e pashait, u mblodhën në dhomën e pritjes së padishahut. Ishin pothuaj tre qirinj, drita e syve të padishahut!

Trupi i atit që i ngjet drurit, merr, nëpërmjet një rruge të fshehtë, ujë dhe ushqim nga dy sytë e të birit.

Ky burim që shpërthen nga biri, rrjedh e shkon gjer në bahçet e nënës dhe babait.

Në këtë mënyrë, bahçet e zemrës dhe jetës së nënës dhe babait blerojnë e njomështohen. Për shkak të këtyre dy lumenjve, sytë e tij njomen dhe derdhin lot.

Po qe se burimi sëmuret e keqësohet, edhe degët dhe gjethet e atij druri thahen.

3590 Ai dru fillon të thahet, sepse nga trupi i të birit ujitej dhe ushqehej.

Sa rrugë të tilla të fshehta ka që, o të shkujdesur, janë lartësuar në shpirtin tuaj!

Sa ujëra tërhoqe prej qielli e prej toke që trupi t'u mbush kështu!

Megjithëkëtë, kjo është hua, e përkohshme. Duhet shtrydhur pak e nga pak, sepse e fituara duhet lënë.

A e ke parasysh atë qenie për të cilën zoti ka thënë "I fryva Ademit nga shpirti im"? Ja, ai, shpirti mbetet. Pra, edhe ti shih nga shpirti se të tjerat janë të kota!

3595 Po them "të kota" në lidhje me shpirtin, jo në lidhje me Zotin artist që i ka bërë ato!

Arifi kërkon ndihmë nga burimi i jetës së përhershme,
nuk lyp diçka nga çezmat e ujërave të pabesa,
nuk i mban sytë tek to dhe nuk interesohet për to.
Shenja e kësaj është
"druajtja prej kësaj bote që është vendi i krenarisë dhe vetëmashtrimit"!
Kush mbështetet në këto burime të përkohshme,
burimin e përjetshëm nuk e kërkon dot si duhet!
Në shpirt duhet të kesh një punë,
Ndryshe, nuk të hapet portë nga këto gjëra të përkohshme.
Çezmja e vetme brenda shtëpisë
Është më e mirë se lumi që vjen nga jashtë!

Burimi që është baza e çdo gjëje shpërthen, por sa i lumtur do të ishe po të mos të bënte ty nevojtar për këto rrugë uji!

Ti je duke pirë ujë nga qindra burime. Sa të të pakësohen nga ato njëqind burime, aq pakësohet kënaqësia tek ti.

Por sapo të shpërthejë një burim i mirë nga brenda, të shpëton ty nga vëzhgimi i burimeve të tjera!

Kur drita e syve të të jetë nga balta, edhe gjëja që ka për të të dhënë ty do të jetë vetëm vuajtje zemre!

3600 Po qe se kalasë i vjen ujë nga jashtë, kjo është një gjë e mirë në kohë sigurie dhe paqeje,

Por po të vijë armiku e ta rrethojë kalanë dhe ata që janë në kala, të zhyten në gjakun e tyre,

Ushtarët armiq e presin ujin që vjen nga jashtë duke siguruar që ata të kalasë të mos kenë siguri në atë ujë.

Dhe pikërisht në atë kohë, një pus me ujë të kripur brenda kalasë është më i mirë se njëqind lumenj me ujë të ëmbël jashtë.

Ushtarët e vdekjes që i presin shkaqet, vijnë si dimri që vjen për të prerë degët dhe gjethet!

3605 Atëherë, pranvera nuk i ndihmon dot pemët, përveçse fytyra që i ngjan pranverës e të dashurit në botën e brendshme!

Prandaj, kësaj faqe toke prej dheu i është thënë "vend i krenarisë dhe vetëmashtrimit", sepse kur ti arrin në kohën kur ke për të shtegtuar, e heq këmbën prej teje!

Më parë vraponte sa në të djathtë e në të majtë tënde duke të thënë se ta hiqte vuajtjen, mirëpo s'të hoqi gjë, se!

Në kohët e vuajtjes të thoshte "larg qofshin vuajtjet prej teje, të qofshin dhjetë male larg!"

Por sapo të të vijë ushtria e dhimbjes dhe ta mbylli gojën, bën sikur s'të ka parë ndonjëherë!

3610 Zoti tregoi një shembull të tillë edhe për shejtanin. Të fut ty në luftë me dredhi!

A s'të pati thënë "unë jam me ty, të ndihmoj ty, në rreziqe dal para teje, rreziqeve ua vë gjoksin unë";

"Bëhem mburojë për shigjetat dhe, po të biesh ngushtë, të shpëtoj";

"Atje ku të rrëshqet këmba ty, e sakrifikoj shpirtin! Ti je Rustem, luan! Ec para, qëndro si burrë!"

Duke t'u shprehur kështu, me këto lojëra, të fut ty në rrugën e mohimit dhe herezisë; ajo dredhi të fut ty në thesin e mashtrimit!

3615 Dhe, kur ta hedhësh këmbën e të biesh në hendek, e hap gojën dhe fillon të qeshë me të gajasur!

Ti i thua: Eja, o ti, tek ti e kam shpresën. Kurse ai të thotë: Ik, ik, se jam mërzitur prej teje!

Ti s'pate frikë nga drejtësia e Zotit, kurse unë kam frikë. Hiqi duart prej meje!

Edhe Zoti ka thënë: Tek ai s'ka shenjë të mire! Si do të shpëtosh tani nga kjo dredhi?

Ditën e Llogarisë, edhe atij që bën i nxihet fytyra, edhe punës së tij. Që të dy goditen me gurë!

3620 Për sa i përket drejtësisë, edhe ai që pret rrugën dhe grabit ndodhet në pusin e largësisë, edhe ai që e humb rrugën, dhe ai vend mundimi ç'vend i keq për t'u shtrirë është!

Edhe kokëtrashi që e ngatërron rrugën duhet ta presë shpresën, edhe ai që ua ngatërron rrugën të tjerëve!

Këtu edhe gomari ka rënë në baltë, edhe i zoti i gomarit. Edhe këtu janë në indiferentizëm, edhe atje zhyten në baltë dhe ngecin!

Me përjashtim ata që kthehen mbrapsht, që heqin dorë prej saj. Ata dalin nga stina e vjeshtës dhe arrijnë në pranverën e mirësisë dhe favorit të Zotit!

Bëjnë pendesë dhe Zoti ua pranon pendesën. Ndjekin urdhrat e tij dhe ai ç'zotërues urdhrash i mirë që është!

3625 Sapo të pendohen dhe të nisin të qajnë e të rënkojnë, nga rënkimi i fajtorëve dridhet edhe arshi.

Si dridhja e nënës mbi fëmijën e vet! I kapin për dore ata dhe i tërheqin në lartësi!

Dhe u thonë: Ju shpëtoi Zoti pa u gënjyer ju, pa u mashtruar. Ja, bahçet e mirësisë, ja Zoti që i mbulon dhe i fal fajet!

Pas kësaj, juve ju vjen furnizimi dhe ushqimi i përjetshëm i papakësuar nga atmosfera e Zotit, jo nga çatia e nga ulluku!

Sapo që deti t'i ngrerë të gjitha ndërmjetësitë me përpjekjen e vet, sapo që të fillojë nga mirësia dhe favori i vet, atëherë edhe i eturi, si peshku, e braktis mashtrapën që ka në dorë!

Shehzadetë, duke i lënë lamtumirën të atit, shkojnë për ta shëtitur vendin dhe padishahu, duke u ndarë prej tyre, u lë të njëjtat porosi.

3630 Tre djemtë kurdisën të dalin në udhëtim në atdheun e të atit të tyre.

Për t'i vënë në rregull punët e divanit dhe jetesës, do t'i shëtisnin qytetet dhe kalatë e babait të tyre.

Ia puthën dorën Padishahut dhe u përshëndetën. Ai Padishah që i dëgjohej fjala, u tha:

Shkoni ku t'jua dojë zemra. Allahu ju pastë nën kujdes. Shkoni të qetë!

Vetëm mos harroni që është një kala që i thonë "çark mendjeje". Atje, kaftani i sa e sa trimave u vjen i ngushtë në trup. Kujdes, mos shkoni atje!

3635 Për dashuri të Allahut, mos shkoni te kalaja e quajtur "me piktura". Qëndroni larg saj, kini frikë nga rreziqet.

Fytyra, ana e pasme, bedenat, tavanet, dyshemetë e asaj kalaje janë të stolisura që të gjitha me piktura njerëzish.

Edhe Zelihaja e pati stolisur odën e saj me piktura që Jusufi të shihte e të mahnitej.

Ajo kishte përdorur mashtrimin ngaqë Jusufi s'e kishte parë, e kishte mbushur odën me portretet dhe pikturat e veta!

Kishte vepruar ashtu që ngado që të shihte Jusufi fytyrëbukur, të shihte pa e patur në dorë, fytyrën e saj!

3640 Edhe Zoti e bëri syrin për intelektualët, kurse anën e poshtme, të merituar për provat e tij.

Dhe tha: Çdo kafshë dhe bimë, kudo që të vështrojë e kudo që të shkojë, bukurinë e Zotit të shohë, prej saj të ushqehet.

Prandaj tha: "Ngado që të ktheheni, është ana e Zotit, atje është Zoti"!

Po qe se heshtni dhe pini ujë nga një bardak, në ujë shihni Zotin.

Mirëpo kush s'është ashik, vështron në ujë, por sheh atje vetëm fytyrën e vet!

3645 Por nëse trajta e ashikut asgjësohet në qenien e Zotit, na thuaj, trajtën e kujt ka për të parë në ujë?

Në diell, ashikët shohin bukurinë e Zotit. Ashtu siç ndodh që, me anë të artit të Zotit të zellshëm e të durueshëm, hëna bie në ujë dhe duket aty, edhe Zoti duket në diell!

Vetëm se zelli dhe durimi i Zotit janë për njerëzit ashikë dhe besnikë, nuk shfaqet te shejtani dhe kafsha!

Edhe shejtani, madje, po u bë ashik, e shpon topin. Shndërrohet në Xhebrail, shejtania i vdes!

Në këtë pozicion del në pah enigma "shejtani im u bë musliman në dorën time". Me mirësinë e Zotit, jezitllëku s'mbetet, Jeziti bëhet Bajazit!

3650 O njerëz, kjo fjalë s'ka fund. Ruhuni në atë kala nga portretet e njerëzve!

Mos jua preftë udhën dëshira e të bini në një të keqe të përjetshme!

Ruajtja nga rreziku është farz, detyrim fetar. Dëgjojeni prej meje këtë fjalë të patëkeqe!

Nëse kërkon shpëtim, shëndeti dhe mprehtësia e mendjes janë më të mira se ruajtja nga pusia e belasë.

Po qe se i ati nuk do t'ua thoshte këto fjalë, po të mos u thoshte të ruheshin nga ajo kala,

3655 As ndërmend nuk do ta sillnin për të shkuar në atë kala. As zemra nuk do t'u anohej për andej.

Sepse nuk ishte ndonjë kala e njohur. Dhe ndodhej në një vend shumë të veçuar e pa lëvizje. Ndodhej larg kalave e rrugëve.

Por me t'u thënë i ati "mos shkoni", ndjenë dëshirë dhe pasion për të shkuar.

Për shkak të këtij ndalimi, në zemër iu zgjua interesim dhe thanë se patjetër duhej mësuar enigma e saj.

Kush është ai që s'e bën atë gjë për të cilën i thuhet "mos e bëj"? Njeriu është lakmitar për gjënë e ndaluar!

3660 Thënia "mos" nuk i prir njerëzit e mirë dhe të bekuar ndaj gjësë së ndaluar, kurse ata që jepen pas dëshirave dhe pasioneve të veta, i shtyn dhe i zvarrit për në atë anë!

Kështu, fjala "mos" i tërbon shumë vetë, kurse me këtë fjalë, shumë vetë me zemrën të zgjuar hyjnë në rrugë të drejtë!

A ikën nga kallamishtja pëllumbi i mësuar në kallamishte? Nga kallamishtja ikin pëllumbat e pamësuar, të egër.

Edhe shehzadetë i thanë të atit: Si urdhëron, nën shërbimin tënd, si të na thuash ti!

Ne s'dalim jashtë urdhrit tënd. Indiferentizmi ndaj favoreve dhe të mirave të tua është herezi!

3665 Por meqë kishin besim në vetvete, nuk thanë "në dashtë Zoti", Zotin as që e përmendën.

Thënia "në dashtë Zoti", ky kujdes dhe kjo maturi e shumëfishtë u parashtrua qysh në fillim të Mesnevisë.

Njëqind libra sikur të jenë, gjithë gjithë bëjnë sa një kapitull. Po kështu, në të gjitha anët drejtimi është një, drejtohet në një mihrab.

Të gjitha këto rrugë të çojnë në një shtëpi të vetme. Këta mijëra kallinj kanë ardhur nga një farë e vetme!

Ka mijëra lloje gjellësh. Por, në fund të fundit, që të gjitha janë gjellë!

3670 Pasi të hash një gjellë dhe të ngopesh, pesëdhjetë gjellë të tjera të ftohen.

Por kur je i uritur, të zë vëngëria, një gjellë të duket si mijëra gjellë!

Në librin e parë patëm treguar për sëmundjen e asaj skllaves, për paaftësinë dhe gjendjen e mjekëve...

Mjekët u ngjanin kuajve pa shalë. Ata s'dinin asgjë për atë që kishin sipër!

Qiellza u ishte plagosur nga mëgojëza, thundrat u dhembnin nga rruga.

3675 Në këto kushte, nuk thoshin se "ai që kemi sipër është një kalorës që i tregon aftësitë e veta", nuk dinin gjë për të.

Nuk thoshin se "ky mjerimi ynë nuk na vjen prej mëgojëzës, por prej kalorësit të dashur që kemi sipër"!

Nuk thoshte kush se shkuan për të mbledhur trëndafilë, por ata që iu dukën trëndafilë, na qenkëshin gjemba!

Askush nuk i mblodhi mendtë në kokë të thoshte "kush na bie me shqelma grykës?"

Mjekët ishin bërë robër të shkaqeve, s'e kishin parë dot hilen e Zotit.

3680 Po të lidhësh në stallë një ka dhe, pastaj, në vendin ku e ke lidhur atë të gjesh një gomar,

Dhe, në vend që ta hetosh se kush e ka bërë atë fshehurazi, të tregohesh i përgjumur dhe moskokëçarës, kjo gjë është gomarllëk.

Sigurisht që nuk thua se "ai që e ka bërë këtë, nuk duket, por mund të jetë dikush nga qielli"!

E hodhe shigjetën drejt nga e djathta dhe pe se shkoi në të majtë!

Ngave me kalë për të gjuajtur një dre dhe re viktimë e derrit të egër!

3685 Vrapove për të fituar diçka dhe jo vetëm që s'fitove, por hyre në burg!

Ua hape gropën të tjerëve dhe re vetë brenda!

E sheh se ti përdore shkaqet, por Zoti nuk të lejoi t'ia arrish qëllimit! Mirë, po pse s'dyshove mbi shkaqet?

Sa e sa vetë u bënë padishahë me fitimet që arritën, kurse sa e sa vetë mbetën lakuriq ndërsa vrapuan pas fitimit!

Sa e sa vetë u bënë Karunë prej grave që morën dhe sa e sa vetë hynë në borxhe për shkak të grave që morën!

3690 Atëherë, shkaku luan si bishti i gomarit. Bën mirë të mos mbështetesh shumë te bishti i gomarit!

Madje, edhe nëse u ngjitesh shkaqeve, mos u bëj trim se nën to ka shumë rreziqe!

Ja, pra, kjo druajtje dhe maturi është e fshehta e thënies "në dashtë Zoti". Sepse kazaja dhe kaderi ia tregon njeriut gomarin cjap!

Edhe sikur dikush të jetë trim dhe i mençur, sapo që kazaja dhe kaderi t'ia mbyllin sytë, nga hutimi, gomari i duket cjap!

Është Zoti që i rrotullon sytë. Mirë, po kush i rrotullon zemrën dhe mendimet?

3695 Pusi të duket një shtëpi e hijshme, laku, një karrem i këndshëm.

Kjo nuk është sofizëm, por ndryshimet që bën Zoti. Po e vërteta? Kjo që të tregon ai!

Kush i mohon të vërtetat, ka rënë plotësisht pas një iluzioni!

Por nuk pyet: A ka ndonjë iluzion që e pandeh iluzion çdo gjë? Fërkoji sytë dhe shih!

Shehzadetë, duke bërë sipas thënies "njeriu synon atë që i ndalohet",
shkojnë te kalaja që u ishte ndaluar të shkonin;
ata marrin nëpër këmbë të gjitha këshillat dhe porositë e të atit
dhe më në fund, bien në gropën e belasë.
Pyetjes "a ju erdhi një frikësues" i përgjigjen me të qara dhe pendim:
"Na erdhi, por, po ta kishim dëgjuar, po t'i kishim pasur mendtë në vend,
nuk do të hynim mes atyre të xhehennemit!"

Kjo fjalë s'ka fund. Shehzadetë u nisën për rrugë për të shkuar te ajo kala.

3700 Ecën drejt pemës, ngrënia e frutit të së cilës ishte e ndaluar.

Ata dolën nga tavlla e njerëzve principialë.

U emocionuan krejtësisht nga thënia e të atit që të mos shkonin në atë kala, prandaj, përkundrazi, i kthyen sytë drejt saj.

Ata i qëndruan kundër fjalës së atij Padishahu të zgjedhur. I drejtuan sytë kah kalaja që e përvëlonte durimin e njeriut.

Për inat të arsyes që i pranon këshillat, e lanë ditën dhe u kredhën në natën sterrë të errët!

Kalaja e bukur Zatussuver kishte pesë porta që dilnin në det dhe pesë porta që dilnin në tokë.

3705 Pesë portat, si pesë shqisat tona, ndodheshin në botën e ngjyrave dhe aromave, kurse pesë portat e tjera, kërkonin të fshehta si shqisat tona të brendshme!

Dhe i soditën ato mijëra piktura dhe vizatime, shëtitën vend më vend, duke parë portrete, u bënë të pavendosur.

Mos u deh shumë me këto kupa vere trajtash që të mos bëhesh sajues idhujsh dhe adhurues idhujsh!

Kalo prej kupave të trajtave, mos u jep pas tyre. Vera ndodhet në kupë, por s'është bërë prej kupe.

Gojën hapja atij që të jep verë. Pasi të vijë vera, kupat s'mbeten mangët.

3710 O Adem, kuptimi që bën zemër është imi, pra, kërkomë mua, lëre lëvozhgën, trajtën e grurit!

Pasi që rëra të bëhet miell për Ibrahimin, o burrë i mençur, dije se gruri s'është asgjë!

Trajta formohet nga ai që s'ka trajtë. Po kështu, tymi del nga zjarri!

E sheh këtë botë trajte në shtat, fillon t'ia shohësh të metat, lodhesh, mërzitesh!

Por mungesa e trajtës të jep ty një mahnitje të plotë. Qindra mjete dalin në shesh nga mungesa e mjeteve.

3715 Zoti end pa duar në botën e mungesës së duarve. Ai shpirt i shpirtrave rregullon trajtën e njeriut.

Po kështu, si rrjedhojë e ndarjes dhe e bashkimit, në zemër enden lloj-lloj iluzionesh.

Por ajo ç'ka nuk lë asnjë gjurmë, a i ngjet gjurmës? A i ngjajnë klithmat dhe bërtitjet dëmit?

Klithma ka trajtë, kurse dëmi është pa trajtë. Atyre që u dhimbset dëmi, kafshojnë me dhëmbë gishtërinjtë e vet, por dëmi nuk ka gishtërinj!

O ti që kërkon provë, kjo nuk është një provë e përshtatshme, por këtë munda të gjej për atë që e ka arsyetimin të ngushtë!

3720 Arti i Zotit pa trajtë mbjell një trajtë dhe, ndërkaq, ajo mbin me ndjenja dhe vegla.

Sipas dëshirës, trupi i përshtatet trajtës së mbjellë duke u bërë i mirë a i keq!

Po t'i jepet trajtë dhuntie, trupi falenderon, po t'i jepet trajtë mundimi, duron.

Po qe se Zoti shfaqet me trajtën e dhembshurisë, e vë njeriun në rrugë. Po qe se shfaqet në trajtë shigjete, njeriu rri përballë me mburojë.

3725 Po të shfaqet te bukuritë, njeriu kridhet në kënaqësi e dëfrim. Po të duket me trajtën e të fshehtës, njeriu hyn në vetmi!

Trajta e nevojëtarisë e çon njerin në fitim. Fuqia e krahut, te grabitja e mallit të këtij apo atij.

Trajtat që lindin nga këto iluzione të llojllojshme dhe e fusin njeriun në punë, janë aq shumë sa është e pamundur të numërohen.

Ecuritë e pafundme, aftësitë dhe artet e pafundme janë gjithmonë hije të trajtave të lindura në mendime.

Një fis kanë ndenjur këndshëm në kënd të ballkonit. Shih se si hija e secilit ka rënë në tokë.

3730 Ajo është trajta e mendimit, e idesë që rri mbi ballkonin e shëndoshë. Ç'të bëjë ajo, duket poshtë.

Puna duket në tokë, në mur, kurse ideja është e fshehtë. Por përsa i përket efektit dhe arritjes, të dyja janë e njëjta gjë.

Rrjedhoja e trajtave të dhëna për t'u pirë një kuvendi nga kupa e kënaqësisë dhe dëfrimit, është kapërcimi i vetvetes nga njeriu, dehja e tij.

Trajtat e gruas dhe burrit dhe të bashkimit të të dyve, formojnë tjetërsimin e tyre në çastin e bashkimit.

Rrjedhoja e trajtës së bukës dhe kripës që janë dhunti, është fuqia, e cila nuk ka trajtë.

3735 Në luftë, trajta e shpetës dhe mburojës merr fund me mungesë trajte, domethënë, me arritjen e epërsisë mbi armikun!

Medreseja, vajtje-ardhja në medrese, trajtat e shumëllojshme të medresesë palosen e mbyllen pasi njeriu të bëhet zotërues i dijeve.

Ndërsa këto trajta janë robër të mungesës së trajtës, si ndodh që thonë për zotëruesin e asaj dhuntie se nuk ekziston?

Këto trajta kanë gjetur ekzistencë nga mungesa e trajtës. Mirë, po ç'është kjo kundërvënie, ky mohim ndaj atij që ua ka dhënë atyre këtë ekzistencë?

Hë, edhe mohimi i trajtës prej tij ndodh, prej tij shfaqet. Edhe kjo punë, fundja, është një reflektim i tij!

3740 Dije se trajtat mure, tavan, etj. të çdo ndërtese janë hije të mendimit të arkitektit.

Në kohën kur mendohen këto, guri, dërrasa dhe qerpiçi nuk ndodhen sheshit, mirëpo kjo kështu është.

Ajo ç'ka kryen punë siç dëshiron, është mungesa e trajtës. Trajta ngjet me një vegël në dorën e saj.

Herë-herë ajo qenie pa trajtë tregon bujari nga fshehtësia e mosqenies, u shfaqet trajtave.

Çdo trajtë ndihmohet prej saj dhe, në këtë mënyrë, bëhet e qenë nga lartësia e saj sublime, nga bukuria e saj, nga fuqia e saj!

3745 Ndërkaq, përsëri, qenia pa trajtë e fsheh fytyrën. Nga nevojëtaria e tyre, trajtat fillojnë lypjen në botën e aromave dhe ngjyrave!

Po qe se një trajtë kërkon lartësim nga një trajtë tjetër, kjo është mbrapshtia vetë, është humbje rruge e plotë.

O i parrënjë, atëherë, përse ia parashtron nevojën një nevojtari tjetër?

Meqë trajtat janë rob, mos i thuaj Zotit trajtë. Mos e pandeh trajtë atë, mos tento t'ia përngjasosh diçka atij!

Lutu, përgjërohu, lufto ta asgjësosh vetveten, sepse prej mendimit nuk del në shesh diçka tjetër veç trajtave!

3750 Po qe se nuk zhvillohesh, nuk rritesh dot në një trajtë tjetër, trajta që lind tek ti pa qenë ti, sigurisht që është më e mirë!

Ti shkon në një qytet, arrin në trajtën e atij qyteti. O udhëtar, ajo çka të tërheq ty aty është mungesa e trajtës.

Kuptimisht mund të shkosh edhe gjer në botën e mungesës së hapësirës, madje. Sepse kënaqësia dhe pëlqimi janë një botë e ndryshme nga bota e kohës dhe hapësirës!

Ti shkon në trajtën e një të dashuri duke e dëshiruar me gjithë zemër të bëhesh shok me të, bashkëshort apo bashkëshorte me të!

Je indiferent ndaj synimit, por, kuptimisht, ja tek shkove përsëri në mungesë trajte!

Në këto kushte, në të vërtetë, është Zoti të cilit i falet çdokush. Sepse ata që shkojnë rrugës, shkojnë për kënaqësi, ecin drejt mungesës së trajtës.

Mirëpo disa i kanë mbërthyer sytë te bishti. Koka është baza, por ata e kanë humbur kokën.

Koka është humbur nga këta perversë. Por koka kryeson nëpër rrugën e bishtit.

Bishti ndihmohet nga koka, koka, nga bishti. Ndërkaq, janë një palë që e kanë humbur edhe kokën, edhe bishtin!

Sapo që të gjithë dhe gjithçka të humbasë, i gjejnë të gjithë dhe gjithçka! Nga rruga e asgjësimit të çdo qenieje dhe trajte, vrapojnë për të e përgjithshmja dhe e arrijnë.

Në pallatin e kalasë Zatussuver, shehzadetë shohin portretin e vajzës së padishahut kinez, që të tre e humbin mendjen pas saj dhe fillojnë ta kërkojnë duke pyetur: "I kujt është ky portret?"

Kjo fjalë s'ka fund. Në kala, shehzadetë panë një portret shumë të bukur e shumë tërheqës.

Ata kishin parë vajzë më të bukur se ajo, por kur e panë këtë portret, sikur u zhytën në një det të thellë!

Sepse atyre u ishte dhënë opium në këtë qase. Qaset shihen, kurse opiumi s'shihet.

Ajo kala e bëri ç'pati bër të bërë dhe secilin prej të treve e hodhi në pusin e belasë!

Shigjeta e vështrimit erdhi në zemër pa hark dhe u ngul. Aman, o ti që s'di, aman!

Në kohët e vjetra sa e sa popuj që erdhën e shkuan i dogji trajta prej guri. U hodhi zjarr edhe fesë, edhe zemrës së tyre!

Tashmë nëse kjo trajtë bëhet e gjallë, ç'nuk bën? Intriga e saj është e ndryshme çdo herë!

Pasioni për trajtën u ngul si heshtë në zemrën e shehzadeve.

Secili derdhte lot si re, hante gishtat me dhëmbë dhe thoshte: Ajme, sa keq!

Atë që pate parë padishahu më parë, ne e pamë tani. Sa e sa betime na bëri ai padishah i pashoq neve!

Prandaj pejgamberët kanë shumë të drejta mbi ne. Ata kanë lajmëruar për fundin tonë!

Nga fara që mbolle, mbin vetëm gjembishte; po fluturove në këtë anë, këtu e tutje nuk ka rrugë, ruk do të gjesh dot vend ku të fluturosh!

Farën merre prej meje që të të japë prodhim. Fluturo me flatrat e mia që shigjeta të hidhet e shkojë në atë anë!

Ti nuk mund ta dish se ai ekziston patjetër, se ekzistenca e tij është e domosdoshme, por në fund thua se me të vërtetë ai paska pasur një ekzistencë të domosdoshme!

Në të vërtetë, ai je ti, por kjo vetëdije iluzore e ti-së që, më në fund ke për ta braktisur pasi ta njohësh qenien e vërtetë, nuk është ai!

Kjo qenia jote e pasme është një qenie e pabazë e ardhur për të të çuar ty te qenia e mëparshme dhe e vërtetë dhe, kështu, për të të njoftuar ty për ekzistencën e një qenieje të tillë!

Në ti-në tënde është e fshehur një ti tjetër. Iu bëfsha kurban personit që duke u bërë i qenë me një qenieje të tillë, e sheh veten!

Atë që i riu sheh në pasqyrë, plaku e ka parë më parë në qerpiç!

Ne dolëm jashtë urdhrit të padishahut tonë. Ne u treguam mosmirënjohës ndaj favoreve të babës sonë!

Fjala e tij na u duk pa rëndësi, mirësive të tij të pashoqe nuk u dhamë rëndësi!

Dhe ja ku ramë të gjithë në hendek tani për tani! Ramë në aksidente pa luftë, u vramë!

I besuam mendjes sonë, u mbështetëm në idenë tonë dhe ramë në këtë rrezik!

Ashtu siç e pandeh veten të shëndoshë ai që kapet nga veremi, ashtu dhe ne e pandehëm veten të shëndoshë, e pandehëm të lirë!

Por sëmundja e fshehtë tani u shfaq, u lidhëm, u zumë në lak, pastaj e tregoi veten!

Hija e kallauzit është më e mirë se përmendja e Zotit. Një bindje është më e dobishme se qindra pjata me gjellë!

Syri që sheh është më i mirë se treqind shkopinj qorrash për të treguar rrugën. Është syri që e dallon margaritarin nga guri i zakonshëm!

Shkurt, mes vuajtjesh, u vunë të hetojnë se kush ishte ai në këtë botë, se portreti i kujt ishte ai portret.

Pasi pyetën e hetuan gjerë e gjatë, një ditë hasën në rrugë një plak syçelë. Ai ua zbërtheu këtë enigmë.

Ai e gjeti atë të fshehtë jo me rrugën e dëgjimit, por me anë të frymëzimit. Të fshehtat qëndronin krejt të hapura para syve të tij!

Ai tha: Edhe yjësia e quajtur Plejada e ka zili këtë. Ky është portreti i vajzës së sundimtarit kinez!

Ajo është e fshehtë si shpirti, si fëmija në barkun e nënës. Në pallatin e vet, ndodhet pas perdesh.

Pranë s'i del dot as mashkull, as femër. Sundimtari e ka fshehur atë që të mos e zënë intrigat.

Sundimtari zilepset shumë pas saj! As zogu s'mund të fluturojë mbi çatinë e ndërtesës ku ndodhet ajo!

Mjerë për zemrën që bie pas një sevdaje të tillë! Askush mos rëntë në një sevda të tillë!

Në një sevda të tillë bie ai që mbjell farën e paditurisë, që i sheh të parëndësishme e të panevojshme ato këshilla!

Ai i besoi mendjes së vet duke thënë: Me mendjen time sigurisht që e mbaroj një punë!

Mirëpo një thërrime e asaj mirësie, madje, është më e mirë se treqind masa paraprake që mund të lindin nga mendja!

O zotëria im, lëre hilen tënde! Ec drejt mirësisë së Zotit, atje vdis.

Kjo s'arrihet me hile të numërueshme. Pa vdekur ti vetë, s'ke dobi!

Në Buhara ishte një sundimtar i madh.
Cili lypës të hapte gojën e të kërkonte diçka,
s'përfitonte dot asgjë nga mirësia e tij e përgjithshme.
Një dijetar i varfër e harroi këtë dhe nga ambicja dhe nxitimi,
kërkoi diçka kur po kalonte shpura e sundimtarit.
Sundimtari i madh e ktheu kokën mënjanë.
I varfëri çdo ditë përdorte një hile të re, herë vishej si grua me çarçaf,
herë shtihej si qorr duke lidhur sytë,
por sundimtari i zgjuar e njihte atë menjëherë.

Ai personi i madh në Buhara i trajtonte shumë mirë ata që kërkonin gjë prej tij!

Bënte shumë të mira të panumërta, bënte gjeste bujarie gjer natën vonë, shpërndante florinj.

Florinjtë i mbështillte në copa letre dhe ashtu ua jepte. Shkurt, sa qe në këtë botë, gjithmonë të mira të tilla bënte!

Ishte si dielli, si hëna e pastër. Edhe ata, ndriçimin që e marrin nga Zoti, a s'ja shpërndajnë popullit?

Kush është që i fal flori tokës? Dielli. Edhe floriri në mineral është prej tij, edhe thesari nën gërmadha!

Çdo mëngjes u bënte të mira një pjese të varfërish. Në këtë mënyrë, s'donte që asnjë palë të mos mbetej pa gjë.

Një ditë u bënte të mira të të vuajturve e të sëmurëve, një ditë tjetër, grave të veja.

Një ditë më pas u jepte me bujari alevive të varfër dhe të varfërve që përpiqeshin të mësonin,

Të pasnesërmen u jepte para atyre me duart bosh, kurse një ditë më pas, i ndihmonte borxhlinjtë.

Kishte vetëm një kusht: Askush të mos e hapte gojën për të kërkuar diçka!

Në anë të udhës nga do të kalonte, të gjithë të varfërit rreshtoheshin si mur dhe prisnin në heshtje.

Po qe se njëri do të hapte gojën për të kërkuar diçka, s'kishte për të marrë dot asnjë thërrime!

Kushti i tij ishte konkluzioni: "Kush hesht, shpëton!" Qesja dhe qasja e tij ishin të heshtura.

U bë si u bë, një ditë, një plak i tha: Jam i uritur, më jep zeqat!

E penguan plakun, por ai fliste me sa i hante zëri. Populli mbeti i çuditur.

Bujari i madh i tha: Or babë, ç'plak i paturpshëm qenke! O plak, ti turpërohesh më pak se unë!

E hëngre dhe e gëlltite këtë botë, tani lakmon ta shtiesh në dorë edhe botën tjetër!

Kur e dëgjoi këtë fjalë, i dha shumë mall atij plaku. Njeriu i shkretë i mori të gjitha mallrat për vete e shkoi.

Përveç atij plaku, askush s'mori dot prej tij asnjë gjysmë floriri, as një copë basmë!

Ishte dita e dijetarëve, një hoxhë po qante me të madhe.

Qau e vajtoi shumë, por pa gjë! Tha ç'i erdhi nëpërmend, por pa dobi!

Të nesërmen e lidhi këmbën me lecka të vjetra dhe u bashkua me të çalët.

I lidhi këmbës copa dërrase djathtas e majtas duke dashur, në këtë mënyrë, ta tregonte veten të sëmurë me këmbë të thyer.

Padishahu e pa, e njohu dhe nuk i dha asgjë. Të nesërmen ai e mbuloi njërin sy me një copë të zezë.

Padishahu e njohu përsëri, por nuk i dha asgjë meqë kish bërë gabim që e kishte hapur gojën dhe kishte kërkuar.

Qindra hile përdori dhe, më në fund, u mbulua me çarçaf si gratë.

Duke u futur mes grave të veja, e fshehu dorën, e përkuli kokën dhe ndenji ashtu.

Padishahu e njohu prapë dhe nuk i dha sadaka. Hoxhës iu dogj zemra nga vetmia.

Më në fund, vajti te një qefinxhi. Dhe i tha: Më mbështill me një qilim dhe më lër në mes të rrugës.

Mos e hap gojën fare por prit këtu kur të kalojë ai bujari i madh.

Ndoshta më vë re dhe pandeh se këtu ka një të vdekur dhe lë diçka si para për qefin.

Çfarë të lërë, gjysmën do të ta jap ty. Qefinxhiu ishte një i varfër që priste para. E pranoi propozimin.

E mbështolli hoxhën me një qilim dhe e vuri në mes të udhës. Dhe padishahut i ra udha andej.

Ai hodhi ca florinj mbi qilim. Hoxha nxori me nxitim dorën dhe i rrëmbeu florinjtë.

Ai burrë i nxituar nuk la mundësi që t'i merrte qefinxhiu e t'i fshihte florinjtë e dhënë.

Pasi e nxori dorën dhe i mori florinjtë, e nxori kokën nga qilimi.

Dhe i tha padishahut: O ti që m'i mbylle mua portat e bujarisë, shih si i mora?

Bujari i madh i tha: E drejtë, i more, por asgjë nuk më këpute dot nga porta pa vdekur, o inatçi!

Ja, kjo është e fshehta "vdisni para se të vdisni"! Sepse ganimetet merren pas vdekjes!

O mashtrues, përballë Zotit asnjë aftësi s'vlen veç vdekjes!

Fitimi i një mirësie falas është më i mirë se qindra punë e përpjekje, sepse puna dhe përpjekjet kanë edhe gabime! Këtu është frika!

Ajo mirësi varet nga vdekja. Këtë rrugë e provuan burra të besueshëm.

Por edhe vdekja nuk vjen pa mirësinë e tij. Aman, ti mbetu ti dhe askund mos qëndro pa u mbështetur në atë mirësi!

Mirësia është goxha smerald për këtë gjarpër. Pa e parë smeraldin, a bëhet qorr gjarpëri?

Ishin dy vëllezër, njëri qose, tjetri, i ri.
Ata qëndruan në odën e një beqari.
Natën, i riu stivoi qerpiç pas shpine.
Pas pas kohe, beqari u afrua në majë të gishtave te i riu
dhe ia hoqi copat e qerpiçit.
Me t'u zgjuar, i riu nisi të grindet me beqarin
pse ia kishte hequr qerpiçët.
Beqari e pyeti: Ti pse i vure këto qerpiçë?

Një të riu e një qoseje u ra rruga te një grup njerëzish. Atje ndenjën, bënë konak.

Grupi i zgjedhur iu vu fjalëve e bisedave. U bë mbrëmje, madje kaloi një e treta e natës.

3845 Nga frika e rojes, ata dy të rinjtë qëndruan në atë dhomë beqari, aty fjetën.

Në mjekrën e qoses kishte katër qime. Kurse fytyra pothuaj i ngjiste hënës pesëmbëdhjetë.

I riu ishte i shëmtuar. Në shpinë grumbulloi plot njëzet copë qerpiçë.

Nga beqarët, një homoseksual u ngrit natën nga mesi i turmës dhe eci dalëngadalë. Me oreks të madh, iu afrua pranë djaloshit dhe i hoqi qerpiçët mënjanë.

Kur ia hodhi dorën djalit, djali u hodh nga vendi dhe i tha: O qen bir qeni, kush je ti?

3850 Pse i hoqe prej këtu ato tridhjetë qerpiçë? Ai homoseksuali i tha: Po ti, pse i grumbullove ato tridhjetë qerpiçë?

Djali tha: Jam i sëmurë, i dobët. Duke rënë për të fjetur, mora masa!

Homoseksuali e pyeti: Kur je i sëmurë, kur të ngrihet temperatura, pse nuk ke shkuar në spital?

Ose nuk shkove në shtëpinë e një mjeku mirëbërës? Po të shkoje, do të kishe shpëtuar nga sëmundja!

Djali i tha: As unë s'e di ku të shkoj! Kudo që të shkoj, më zë një e keqe!

3855 Një pusht si ti, një pis, një njeri pa fe më vjen e më ngulet në kokë si kafshë grabitqare!

Edhe në teqe, madje, që është vendi më i mirë, nuk gjeta shpëtim për asnjë çast!

Dervishi që përpiqej të jetonte me një grusht bollgur, m'i nguli sytë duke lëshuar spermë prej syve e duke i ndukur organet e turpshme.

Po të jesh i ndershëm, të shohin me bisht të syrit dhe luajnë me veglat.

Dhe në qoftë se teqja është e tillë, eja e krahasoje ti se si mund të jenë popullsia e pazarit, tufa e gomerëve dhe divani i torollakëve!

3860 Ku gomari e ku nderi e devocioni! Ku di gomari nga frika, drojtja, lutja?

Arsyeja ta do që edhe femra duhet të ketë drejtësi dhe besë, edhe burri. Po ku është arsyeja?

Po qe se kësaj here iki me femrat, me gratë, bie në prova të vështira si Jusufi.

Për shkak të një gruaje, Jusufi ra në burg, vuajti shumë. Kur me të ndodh kështu, mua më varin pesëdhjetë herë në litar!

Gratë më sulmojnë nga e paditura, kurse meshkujt kërkojnë të më vrasin.

3865 Shkurt, as prej grave mundem të shpëtoj, as prej meshkujve. S'e di se ç'të bëj! Unë s'jam as prej këtyre, as prej atyre!

Pastaj djali pa nga qoshja dhe tha: Ai me ato dy qime në nofull shpëtoi…

Edhe nga qerpiçi shpëtoi, edhe nga grindja për qerpiçin, për më tepër, shpëtoi nga sulmi prej një homoseksuali të ndyrë si ti!

Qoftë edhe për dukje, katër a pesë qime në nofull janë më të dobishme e më të mbara nga tridhjetë qerpiçë të bëra stivë përreth shpinës së njeriut!

Një thërrime nga mirësia e Zotit është më e mirë nga adhurimet dhe faljet e mijëra njerëzve që i besojnë adhurimit dhe faljes së vet!

3870 Sepse shejtani e merr qerpiçin e adhurimit, madje edhe sikur dyqind tulla të jenë, i zë, i shpërndan dhe i hap rrugë vetes.

Edhe sikur çdo anë ta kesh të mbushur me qerpiç, prapë ato janë vënë prej teje, kurse ato katër-pesë qime janë e dhënë e Zotit.

Në të vërtetë, secila nga ato qime është një mal, sepse janë ferman ndihme të kryepadishahut.

Edhe sikur ti t'i vësh një dere qindra dryna, vjen një i shushatur dhe i shkul që të gjithë!

Por nëse një nëpunës i shtetit e dyllos derën, asaj s'i afrohen dot as kryetrimat, se u lëviz zemra vendit!

3875 Katër a pesë qime që janë mirësi e Zotit, futen mes teje dhe të këqijave, bëhen mal; ato i ngjajnë dritës që duket nëpër fytyra!

O njeri me krijim të mirë, mos tento të vësh qerpiç, por edhe mos fli i sigurt nga shejtani i shëmtuar!

Ec, fito nja dy qime nga bujaria e Zotit dhe pastaj mos rri në ankth, por fli i sigurt!

Gjumi i njeriut të ditur është më i mirë se adhurimi. Sidomos po qe se ajo dituri është e tillë që e zgjon njeriun nga indiferentizmi!

Qëndrimi pa lëvizur i atij që di not është më i mirë se lufta e axhamiut, të pamësuarit, me duar e këmbë!

3880 Se axhamiu luan duar e këmbë, por prapë mbytet, kurse ai që di not, pluskon mbi det si zhytës.

Dija është një det pa breg e pa anë. Kurse ai që dëshiron dituri, i ngjet atij që bën punën e zhytësit në det.

Edhe sikur ta ketë jetën të gjatë mijëra vjet, ai që e dëshiron dhe e kërkon diturinë, nuk heq dorë nga kërkimi, nuk ngopet kurrsesi!

Në hadithin e vet, i Dërguari i Zotit ka thënë: "Ja dy lakmitarë që s'ngopen kurrë!"

Mustafai - Zoti e mëshiroftë - tha:
"Ka dy të etur që nuk ngopen kurrë;
njëri që dëshiron këtë botë, tjetri që kërkon dituri!"
Kjo dituri duhet të jetë e ndryshme nga dituria e kësaj bote
në mënyrë që në thënie të mos ndodhë përsëritje.
Sepse edhe dija e kësaj bote është vetë kjo botë.
Po qe se dituria që e kërkonte ai do të ishte e kësaj bote, atëherë do të thuhej:
"Njëri dëshiron këtë botë, tjetri kërkon nga kjo botë".
Kjo do të ishte e njëjta gjë.

U tha: "Ai që e dëshiron botën dhe shkëlqimin e kësaj bote, me atë që kërkon të marrë dituri".

3885 Po të shihet me vëmendje kjo ndarje, dituria për të cilën flitet këtu, është tjetër nga dituria e kësaj bote.

Ç'mund të jetë tjetër veç botës? Ahireti, bota e pasme… Ajo që të veçon ty prej këtu, që të bëhet kallauz!

Tre shehzadetë bisedojnë për punën.

Tre shehzadetë që ranë në vuajtje, iu kthyen njëri-tjetrit. Mundimi i secilit ishte i njëjtë, dhimbja, e njëjtë!

Që të tre ishin të një mendimi, kishin rënë në të njëjtën sevda. Që të tre kishin rënë në një hall, ishin zënë nga e njëjta sëmundje!

Ishin të heshtur. Por të tre kishin rënë në të njëjtin rrezik. Edhe në fjalë, argumenti i secilit ishte i njëjtë.

3890 Për një farë kohe, që të tre derdhën lot, shpërthyen gjak në krye të sofrës së fatkeqësisë.

Gjatë një kohe, që të tre u dogjën me zjarrin e zemrës, morën frymë të nxehtë si prej avulli!

Gjendja e vëllait të madh.

Vëllai i madh tha: O vëllezër të mbarë, a nuk jemi ne që u jepnim të tjerëve këshilla prej trimi?

Kur ndonjëri nga njerëzit tanë na ankohej për hallet, për varfërinë, për frikën dhe lëkundjen e tokës,

A s'i thoshim "qaj pak e duro shumë, se durimi është çelësi i qetësimit"?

3895 Ç'u bë tani ky durimi-çelës? A mos u prish? Për t'u çuditur!

A s'ishim ne që edhe mes zjarrit në kohë të luftës thoshim "një trëndafil i këndshëm si flori"?

A nuk u thoshim në atë kohën e vështirë të luftës ushtarëve që të mos u zverdhej fytyra?

Në kohët kur kuajt nuk gjenin vend tjetër ku të shkelnin veçse mbi koka njerëzish,

A nuk e inkurajonim ushtrinë tonë me valle që të sulmonin me furi si shigjeta vdekjeprurëse?

3900 Gjithë botës i thoshim të duronin, i këshillonim se durimi është drita e zemrës dhe e gjoksit?

Tani radhën e kemi ne. Pse turbullohemi, pse mbulohemi me çarçafë si gratë e shëmtuara?

O zemër! A s'i vure në lëvizje të gjithë? Eja, vihu vetë në lëvizje, tani, ki turp nga vetja!

O gjuhë! A s'i jepje këshillë kujtdo? Ja, tani të erdhi radha ty, pse hesht?

O mendje! Ku është ajo këshilla jote që përtypte sheqer? Koha jote është tani! Ç'u bë ai entuziazmi yt?

3905 O ti që i heq nga zemra qindra droje. Tani është radha jote, eja, luaje mjekrën!

Po qe se tregohesh i ulët dhe s'e luan mjekrën, do të thotë se e vë në lojë mjekrën tënde të mëparshme!

Në kohën e dhënies së këshillave, kërceje hej-hej, kurse kur të duhet ta përballosh punën, qan si gratë: vaj-vaj!

U bëheshe derman vuajtjes së të tjerëve; tani vuajtja të erdhi në derë, por ti po hesht!

U bërtisje ushtarëve dhe i nxisje për luftë. Pse t'u pre fjala? Pa bërtiti edhe vetes sate!

3910 Nga coha që e ende qysh prej pesëdhjetë vjetësh me mendjen tënde, bëj një jelek të ngushtë e vishe të të shohim!

Veshët e miqve kënaqeshin nga zëri yt. Nxirre dorën dhe shkule veshin!

Vazhdimisht ishe krye, pra bëje veten edhe bisht dhe humbi më pak këmbën, dorën, mjekrën, mustaqet!

Në këtë tokë të shtrirë, tani është loja jote. Shndërroje veten në një gjë boshe dhe mbushu me gëzim!

Një padishah e solli me shtrëngim një dijetar në kuvend dhe e uli. Sakiu i vuri para dijetarit një kupë verë. Dijetari u zemërua. Padishahu e urdhëroi sakiun ta detyronte dijetarin të pinte. Sakiu e goditi disa herë në kokë dijetarin dhe e bëri që të pinte verë.

Një padishah kishte ndenjur në kuvend, kishte pirë dhe ishte bërë sarhosh. Ndërkaq, para portës po kalonte një i jurist, dijetar, hoxhë.

3915 Padishahu urdhëroi: Silleni këtë në kuvend dhe jepini të pijë verë të kuqe alle!

Deshi, s'deshi, dijetarin e sollën në kuvend. Ai u ul në kuvend me një surrat të varur e të hidhur si helm, si gjarpër.

Padishahu i ofroi verë. Hoxha u nxeh dhe nuk e pranoi. E ktheu fytyrën mënjanë edhe nga padishahu, edhe nga sakiu, verëshërbyesi.

Dhe tha: Gjatë tërë jetës kurrë nuk kam pirë verë. Për mua, helmi i pastër është më i këndshëm se vera!

Ejani në vete, mua jepmëni helm në vend të verës, ta pi e të vdes dhe të shpëtoj edhe prej vetes sime, edhe prej jush!

3920 Ia filloi poteres pa pirë verë duke marrë, në atë kuvend, një pamje vdekjeje, lugati!

Si egoistët dhe materialistët e këqinj. Sapo që të ulen me njerëzit e zemrës, kështu bëhen ata!

Njerëzve të vet më të afërt, Zoti do t'u servirë në botën e fshehtësisë vetëm nga vera që pijnë hyritë.

Ata u servirin nga ajo verë atyre të mbeturve pas perdes, atyre që nuk e shohin të vërtetën, por ndjenja nuk ndjen gjë tjetër prej fjalës verë!

Ata që nuk e shohin të vërtetën, kthejnë kokën mënjanë ndaj orientimit të tyre, sepse nuk e shohin dot me sy mirësinë e tyre!

3925 Po të kishte një rrugë nga veshët gjer në grykët e tyre, këshillat e tyre do të bënin efekt mbi zemrat e tyre.

Por këta lloj njerëzish janë kokë e këmbë zjarr, jo dritë, bukuri. Dhe në zjarrin djegës vetëm lëvozhgat hidhen!

Tuli doli nga lëvozhga. Fjala e përbërë nga lëvozhga, humbi e mbaroi. A mos zhvillohet stomaku nga lëvozhga?

Zjarri i xhehennemit djeg vetëm lëvozhgën. Zjarri nuk ka asnjë punë me përmbajtjen.

Po qe se zjarri e ndez përmbajtjen, dije se e ndez për ta pjekur, jo për ta djegur!

3930 Ky rregull është i përhershëm për sa kohë të zotërojë urtësia dhe vendimi i Zotit. Kështu ka qenë në të kaluarën, kështu do të jetë edhe në të ardhmen!

Ndërsa përmbajtja e tejdukshme, madje lëvozhgët, përkëdhelen prej tij, si mund ta djegë përmbajtjen. Kjo është larg tij!

Madje, nëse ka mirësinë dhe, nga kjo mirësi, i bie në kokë, i jep oreks, e bën të pijë nga ajo verë e kuqe!

Po s'i ra në kokë, si atij hoxhës, ia lidh gojën. As verë s'i jep të pijë, as mundësi të flasë në atë kuvend padishahësh!

Padishahu i tha sakiut: O gjurmëbekuar, pse hesht? Eja, rregulloja humorin atij, sille në qejf!

3935 Në çdo mendje është një sundues i fshehtë. Kujt të dojë ia merr mendjen me hile.

Edhe dielli i lindjes, edhe ndriçimi i botës prej tij janë lidhur në zinxhirin e tij si robër.

Kur i këndon në kokë gjysmë magjie, e sjell qiellin në kryq dhe e rrotullon.

Mendja që vë nën ndikimin e vet një mendje tjetër, ka gjetur fuqi prej tij, ai është mjeshtri i tavllës!

Sakiu i dha hoxhës në kokë ca grushta dhe pastaj i ofroi kupën e verës duke i thënë: Merre tani! I mjeri hoxhë, nga frika e grushtave, e mori kupën dhe e piu verën.

3940 Dhe pastaj u bë sarhosh, erdhi në qejf dhe nisi të qeshë si vreshtë! Dhe u vu të thotë vjersha argëtuese!

Dhe erdhi në një gjendje që ta mbërthejë edhe luanin! Nga hareja, nisi t'i kërciste gishtërinjtë, pastaj shkoi në nevojtore për të bërë ujët.

Në nevojtore ishte një skllave si hëna pesëmbëdhjetë. Kjo vajzë që ishte një ndër shërbëtoret e padishahut, ishte shumë e bukur!

Kur e pa skllaven, hoxhës i mbeti goja hapur. I iku mendja dhe tentoi t'i hidhej skllaves.

Tërë jetën beqar kishte mbetur, ishte shumë nevojtar. Veç kësaj, ishte bërë sarhosh, prandaj menjëherë ia hodhi dorën skllaves.

3945 Skllavja nisi të përpëlitet, të bërtasë, por pa dobi.

Në kohën e bashkimit, femra në dorë të mashkullit i ngjet brumit në dorë të bukëpjekësit.

E gatuan brumin herë me të butë, herë me të fortë dhe nga poshtë duarve të tij dalin tinguj kërcitës.

Herë e zgjat brumin mbi dërrasën e brumit, herë e mbledh si shuk.

Herë i hedh ujë, herë mbjell kripë mbi të. Pastaj e hap mbi lopatë dhe e fut në zjarr.

3950 Dëshiruesi dhe e dëshiruara kështu përleshen e përdridhen duke qenë njëri mbi të e tjetri, nën të!

Kjo lojë nuk luhet vetëm mes burrit e gruas. Këtë lojë e luajnë të gjithë dashnorët!

Është detyrim që vdekëtarët të përleshen e përdridhen në këtë mënyrë!

Ndërkaq, lojërat janë të ndryshme, ashtu si dhe mënyrat dhe mjeshtëritë e përleshjes dhe përdredhjes!

Fola për burrin dhe gruan si shembull për t'i thënë burrit që të mos e trajtojë keq gruan.

3955 A nuk ta dorëzuan atë si amanet ty natën e gjerdekut?

O njeri i besueshëm, ç'të bësh ti, të mirë a të keqe, edhe Zoti ta bën ty!

Përfundimisht, ngaqë ishte i dehur, hoxha iu hodh sipër skllaves në nevojtore dhe s'i mbeti as nder, as devocion.

Iu hodh sipër bukuroshes së lindur nga hyrija. Zjarri i tij ra mbi atë pambuk!

Shpirti arriti shpirtin, trupat nisën të ngjiten e të kapërthehen. Që të dy përpëliteshin si zogj me kokë të prerë.

3960 Në zemrën e hoxhës nuk mbeti as kuvendi i verës, as padishahu, as luani, as turpi, as feja, as droja, as frika ndaj vdekjes.

Syri iu përflak, u bë që të mos shohë asgjë. Fundja, në këto kushte syri nuk sheh as Hasan, as Hysen!

Kthimi i hoxhës në kuvend u vonua. Edhe pritja e padishahut e kaloi kufirin.

Dhe u ngrit e shkoi atje për të parë se ç'po bëhej. Dhe e pa kiametin që po ndodhte!

Nga frika, hoxha u hodh përpjetë menjëherë dhe shkoi në kuvend dhe e rrëmbeu aty për aty kupën e verës si zjarr!

3965 Padishahu ishte nxehur si xhehennem, ishte etuar edhe për gjakun e hoxhës që e kishte bërë atë punë, edhe për gjakun e vajzës.

Me ta parë padishahun e nxehur, hoxha u tromaks dhe kupa e verës iu kthye në kupë të hidhur e të përgjakur!

Dhe i tha sakiut: Nxitohu, sille në qejf padishahun, ç'më rri ashtu si hu gardhi? Shpejtohu!

Padishahu buzëqeshi dhe i tha: O njeri i madh, më erdhi mirë, vajza të qoftë e jotja!

Unë jam padishah, puna ime është drejtësi, mirësi. Bujaria ime i jep mikut po atë që ha edhe unë!

3970 Si mund të ndodhë që gjënë që s'e piva dot me ëmbëlsi, t'ia jap mikut si ushqim?

Ç'të ha unë në sofrën time vetiake, atë ua jap për të ngrënë edhe miqve e të dashurve!

Edhe sikur të jetë e bërë, edhe sikur të jetë e pabërë. Unë i ushqej shërbëtorët dhe skllevërit me atë që ha vetë.

Edhe skllevërit dhe shërbëtorët i vesh me qyrk dhe atllas siç vishem vetë, jo me rroba të vjetra e të pavlera!

Unë kam turp nga Pejgamberi i sjellshëm. Ai ka thënë: Visheni shërbëtorin me ato që visheni vetë!

3975 Mustafai e këshilloi bashkësinë e tij që i kishte si bij, kështu: Ushqejini ata që keni ndër vete me atë që hani vetë!

I solle të tjerët në gjendje të këndshme, i shkathtësove me durim, i nxite me durim!

Tani trego burrëri dhe sille në gjendje të këndshme edhe veten. Mendjen e kredhur në mendimin e durimit, bëje kallauz për vete!

Po qe se kallauzi i durimit të bëhet flatër, shpirti të ngjitet mbi arsh e mbi kursi!

Shih Mustafanë, durimi iu bë kalë shale dhe ky kalë shale e ngjiti atë qiej!

Pas kësaj aventure, shehzadetë nisen për në Kinë për t'u takuar me të dashurën, për t'ia arritur qëllimit të tyre. Afrimi ndaj synimit me të gjitha mundësitë edhe sikur rruga të jetë e mbyllur, është gjë e mirë.

3980 Thanë këto fjalë dhe ecën menjëherë. Ja, pra, o mik, ç'kishte për të ndodhur, atëherë ndodhi!

Zgjodhën durimin, u bënë nga të drejtët. Pastaj ecën drejt qyteteve të Kinës.

I lanë nënë e baba, e braktisën venden e vet dhe zunë rrugën e asaj të dashure të fshehtë.

Si Ibrahim Et'hemin, ashku i bëri ta humbnin fronin. Ranë në gjendje pa duar e pa këmbë, të varfër e të mjerë!

Ose si një i dehur që e hodhi veten në zjarr si pejgamberi Ibrahim.

3985 Ose si robi i durueshëm i Zotit të Lartë, Ismaili, e bënë veten kurban për ashkun, përkulën qafën para hanxharit të tij!

Imrulkajsi ishte fisnik arab. Ishte shumë i bukur.
Ishte pothuaj Jusufi i kohës. Gratë arabe, si Zelihaja,
vdisnin për të. Ai ishte edhe poet.
E tij është kasideja që fillon me vargun
"Prit, të qaj duke e kujtuar të dashurën dhe konakun e saj!"
Të dashuruara thellësisht pas tij, gratë thoshin
se për cilën e kishte shkruar kasiden.
Por ai e dinte se ato ishin të bukura vetëm si trajtë,
pothuaj si portrete të vizatuara në gurë.
Më në fund, i zhgënjyer nga realiteti,
Imrulkajsi një mesnatë iku nga vendi
i fshehur nën një hirkë duke braktisur edhe të birin.
Ai emigroi në një vend tjetër.
Atje kërkoi dikë që të ishte i pastër nga të gjitha të metat.
"Zoti ia jep mëshirën e vet kujt të dojë dhe, në këtë mënyrë,
e merr mes robve të tij të zgjedhur!"

Ashku e tërhoqi Imrulkajsin nga vendi i Arabisë, me buzë të thara e të etur.

Më në fund, arriti në Tebuk dhe filloi të punojë si punëtor qerpiçi. Dhe i thanë padishahut:

Një nga padishahët arabë, Imrulkajsi, erdhi në këtë vend për të fituar. U bë gjah për ashkun, po punon si punëtor qerpiçi!

Padishahu u ngrit dhe, kur ishte bërë natë, shkoi tek ai. Dhe i tha: O Padishah fytyrëbukur,

Ti je Jusufi i kohës. Të dy vendet iu përulën bukurisë sate!

Trimat t'u bënë rob për shpatën tënde; gratë u kthyen në skllavinja të fytyrës tënde që i ngjet hënës pa re!

Bëj konak pranë nesh që edhe ne të arrijmë mirësi e lumturi! Me bashkimin me ty, shpirti të na rinohet qindra herë!

Edhe unë jam robi yt, edhe vendi dhe salltaneti im! O ti që s'tregon konsideratë për sa e sa vende, për sa e sa salltanete!

Tha shumë urtësi të tilla, kurse Imrulkajsi rrinte i heshtur! Por përnjëherësh e ngriti mbulesën e të fshehtës së tij nga sytë!

Iu afrua në vesh dhe i tha gjithçka për ashkun dhe vuajtjen. Si veten, edhe atë e bëri ta humbiste mendjen!

Dhe padishahu i Tebukut ia kapi dorën dhe u bë mik me të. Si ai, edhe padishahu la fron e qemer!

Dhe këta dy padishahë zunë udhën e vendeve të largëta. Fundja, nuk ishte hera e parë që ashku bënte një faj të tillë!

Ashku është mjaltë për të mëdhenjtë, qumësht për të vegjëlit! Ashku është barra e fundit që i ngarkohet anijes dhe që bëhet shkak për fundosjen e saj ngaqë është më e rëndë se vetë anija!

Veç këtyre të dyve, ashku ka bërë që padishahë të panumërt t'i humbin vendet dhe salltanetet e tyre!

Edhe shpirti i këtyre tre shehzadeve filloi të mbledhë si zogjtë, kokrra përreth vendit të Kinës.

Ata s'kishin fuqi të hapnin gojën e t'i thoshin të fshehtat, sepse sekreti që kishin brenda ishte shumë i rëndësishëm e i rrezikshëm!

Në atë çast, qindramijëra kokë ishin një pullë. Ashku i nxehtë si prush i skuqur, e kish vënë shigjetën në hark, e kishte tendosur harkun!

Edhe në kohë kënaqësie, kur s'është i nxehur, ashku ka për çdo çast një shprehi të tillë mizore, që...

Ç'mund të bëjë kur nxehet? A t'jua them unë?

Por bjeshka e shpirtit i qoftë falë luanit që e vrau ky ashk, që e preu shpata e këtij ashku!

Kjo lloj vetëvrasjeje është më e mirë se mijëra jetë. Mbretëritë iu bëfshin kurban një robërie të tillë!

Shehzadetë ia thoshin njëri-tjetrit lehtë e lehtë dhe me rrugë alegorie sekretet e tyre duke u frikësuar qindra herë, duke e drojtur qindra herë!

Për të fshehtat, nuk ka konfident tjetër veç Zotit. Rënkimit vetëm qielli i përgjigjet në kohë!

Duke ia njoftuar diçka njëri-tjetrit, përdornin një zhargon të vetin.

Edhe populli i thjeshtë e kishte mësuar një pjesë të kësaj "gjuhe zogjsh" kështu që kishte shitur mendjemadhësi, kishte tentuar të mbahej më të madh.

Por fjala e tyre përbëhet prej trajtave të zërave të zogjve. Njeriu i zakohshëm e i paformuar nuk di gjë për botën e zogjve.

Ku ka një Sulejman që ta kuptojë gjuhën e zogjve! Edhe shejtani jeton si mbret, por s'është Sulejman!

Shejtani i ngjet Sulejmanit, ulet në fron, është i ditur në hile, por nuk ka merituar deklaratën "Ne ia mësuam atij gjuhën e zogjve!"

Sulejmani kishte merituar përgëzimet e Zotit, prandaj kishte arritur të meritonte të fshehtën "Ne ia mësuam atij gjuhën e zogjve!"

4015 Ti nuk i ke parë zogjtë e fshehtë, prandaj shihi ata zogj të ajrit dhe kuptoje prej tyre!

Vendi i Simurgëve është Mali i Përrallave. Çdo imagjinatë nuk hedh dot dorë atje!

Atë pozitë e sheh vetëm imagjinata që e sheh atë bashkim. Edhe pasi e ka parë, prapë, në mes futet ndarja!

Por kjo nuk është ndarje që e pret plotësisht punën. Kjo punë, kjo pozitë është e garantuar nga çdo ndarje!

Që ai kallëp i llojit shpirtëror të mbetet i përhershëm, dielli e tërheq veten për një çast nga bora.

4020 Ti kërko prej tyre një rregullsi për shpirtin tënd; por mos tento të vjedhësh zhargon prej fjalëve të tyre!

Edhe Zelihaja ia kishte ngjitur çdo gjëje emrin Jusuf.

Emrin e tij e kishte shkruar në një trajtë të fshehtë dhe ua kishte treguar të afërmve atë të fshehtë.

Po qe se thoshte "qiriri u zbut prej zjarrit" kjo fjalë donte të thoshte se "i dashuri u mësua me ne, u dashurua ndaj nesh"!

Po të thoshte "hëna lindi, shiheni" ose "shelgu lotues bleroi",

4025 Do të thoshte se "sa bukur që lëvizin gjethet", sa këndshëm digjet bari i temjanit"...

Trëndafili ia tha të fshehtën bilbilit, padishahu i tha të dashurës një të fshehtë...

Sa i bekuar fati ynë! Shtroni shtresat...

Ujëshërbyesi sakai, solli ujë; lindi dielli...

Dje mbrëmë zjenë një tenxhere, gjella zjeu mirë sa që të tretej në gojë...

4030 Bukët, pa kripë; qielli rrotullohet nga e kundërta...

Po të thoshte se i dhimbte koka, se dhimbja e kokës i kish kaluar, gjithmonë e kishte fjalën për diçka tjetër!

Po qe se e lavdëronte kënd, e lavdëronte; po qe se ankohej për dikënd, tregonte për ndarjen e tij.

Sikur qindramijëra emra të thoshte, synimi, dëshira ishte vetëm Jusufi.

Po të uritej, thoshte emrin e tij. Po të ishte e ngopur, dëgjonte me të, dehej nga kupa e tij.

4035 Etjen me emrin e tij e kalonte. Sherbeti i shpirtit emri i tij ishte!

Po të vuante, menjëherë e qetësonte vuajtjen me emrin e tij.

Madje, në kohën e dimrit, emri i të dashurit i bëhej qyrk. Në botën e dashurisë, këto punë bën emri i të dashurit!

Edhe njerëzit e ulët e përmendin çdo çast atë emër, por kjo s'ka ndikim, sepse te ata nuk ka ashk.

Me emrin e tij, Isai bëri mrekullira. Çdo mrekulli, me emrin e tij e kreu!

4040 Sapo që një shpirt të arrijë te Zoti, përmendja e këtij është përmendja e atij; përmendja e atij është përmendja e këtij!

Kështu, shpirti zbrazet nga vetja dhe mbushet me ashkun e të dashurit. Ç'ka në shtambë, ajo kullon jashtë!

E qeshura jep aromën e shafranit të bashkimit, kurse e qara, kundërmimin e qepës së largësisë.

Mirëpo në zemrën e secilit prej këtyre ka qindra qëllime e dëshira. Kjo nuk është doktrinë ashku dhe dashurie!

Ashtu siç i duhet dielli ditës, edhe ashkut i duhet i dashuri. Dielli është si perçe për atë fytyrë.

4045 Kush nuk e dallon dot fytyrën me perçe të të dashurës, adhuron diellin. Hiq dorë prej tij!

Ajo është edhe dita, edhe ushqimi i ashikut. ajo është edhe zemra e ashikut, edhe djegia e zemrës së tij!

Për peshqit, uji është edhe bukë, edhe ujë; edhe rrobë, edhe ilaç, edhe gjumë!

Ashiku u ngjet fëmijëve: thith qumësht nga gjiri. Ai nuk njeh në të dy botët gjë tjetër veç qumështit!

Por është edhe kjo, që fëmija edhe e njeh qumështin, edhe s'e njeh. në këtë anë nuk ka vend për parapëlqim.

4050 Ky libër që tregon për thesare, e ka lënë shpirtin të mahnitur me qëllim që ta gjejë edhe hapësin, edhe të hapurin, që të jetë i denjë edhe për pronarin e thesarit, edhe për thesarin!

Në këtë ecje, shpirti nuk bëhet admirues. Jo që s'bëhet admirues, por shpirti që e shtie në dorë librin që tregon për thesarin, bëhet det, jo lumë dhe rrebesh!

Sapo ta gjejë atë që gjen, vetë humbet. Si ujë i rrëmbyer, mbytet në det e mbaron!

Fara u asgjësua, pastaj mbiu dhe u bë fik. Kjo është thënia: "Edhe unë s'të dhashë flori pa vdekur ti!"

Shehzadetë arrijnë në Kinë dhe fshihen në kryeqendrën administrative të vendit. Pasi durojnë për një kohë të gjatë, vëllai i madh e humb durimin dhe u thotë dy të tjerëve: "Lamtumirë, unë po shkoj. Do të shkoj e do t'ia bëj të njohur veten sundimtarit! Ose këmba më çon te qëllimi, ose atje do të lë edhe kokën siç kam lënë zemrën!" Vëllezërit e këshillojnë por pa dobi. O ti që i qorton të dashuruarit, lëri ata! Një fis që e ka tërbuar Zoti, si mund ta vësh në rrugë ti?

Vëllai i madh u tha: Më erdhi në majë të hundës nga të priturit!

4055 Tashmë s'jam duke u interesuar për asgjë se m'u sos durimi. Ky durim pothuaj më hodhi në zjarr!

Nga durimi, më lanë fuqitë. Ç'më ka rënë në kokë, u bë mësim për ashikët!

Për shkak të ndarjes, u ngopa me jetën. Të jetosh i ndarë është hipokrizi.

Pse të më vdesë mua vuajtja e ndarjes? Prema kokën që ashku të më falë një kokë!

Feja ime është të jetosh me ashk. Eshtë turp për mua të mbetem i gjallë me këtë shpirt, me këtë kokë, të jetoj me këto!

4060 Shpata e fshin pluhurin dhe dheun nga shpirti i ashikut, sepse shpata i shkul fajet nga rrënja!

O i mirë, kam një jetë të tërë që po i bie daulles së ashkut duke thënë: "Jeta ime është të vdekja ime!"

Kur të hiqet pluhuri i kurmit, hëna ime shkëlqen. Hëna e shpirtit tim gjen një ajër të pastër!

Shpirti pretendon se është zog uji. Atëherë, a bërtet nga frika e tufanit të belasë?

Anija është copëtuar, ç'rëndësi ka nëse bën aksident? Anija e tij po vë këmbën në ujë!

4065 Me këtë pretendim m'u ngjallën shpirti dhe kurmi. Atëherë, si mund të heqë dorë unë nga kjo çështje, si mund të hesht?

Shoh ëndërr, por jo në gjumë. Pretendoj, por nuk jam gënjeshtar!

Edhe sikur të ma presësh kokën njëqind herë, unë jam si qiriri, më shumë ndriçoj, e bëj më të ndritshëm përreth!

Edhe sikur zjarri ta mbështjellë lëmin nga para e nga pas, lëmi i hënës është i mjaftueshëm për udhëtarët!

Dredhia e të vëllezërve e fshehu Jusufin nga profeti Jakub.

4070 Atë e fshehën me dredhi. Por këmisha më në fund u gjet!

Dy vëllezërit e vegjël e këshilluan vëllain e madh: Mos u bëj indiferent ndaj rreziqeve ku ke për të rënë!

Eja në vete, mos na hidh kripë mbi plagë! Mos tento ta pish këtë helm duke u mbajtur për trim ose duke rënë në dyshim.

Po të mos bësh sipas porosive të një shehu që ka dijeni për çdo gjë, si mund të ecësh në rrugë kur sytë e zemrës s'i ke të hapura?

Mjerë për atë zog që tenton të fluturojë në lartësi pa i dalë flatrat, dhe bie në rrezik!

4075 Mendja është krahë e flatra për njeriun. Po qe se njeriu s'ka mend vetë, duhet ta udhëzojë një mendje tjetër!

Ose bëhu i epërm, ose kërkoje epërsinë. Ose kupto vetë, ose kërko dikë që kupton!

Është e kotë të tentosh ta hapësh këtë portë pa e pasur çelësin e mendjes, është e padrejtë, nuk hapet!

Shihe të gjithë botën të kapur në kurth për shkak të dëshirave dhe pasioneve!

Gjarpri është ngritur mbështetur mbi gjoks si vdekja dhe, për të gjuajtur zogj, ka marrë në gojë një gjethe.

4080 Është ngritur si fije bari mes barërave dhe zogu e pandeh për kërcell.

Sapo që të ulet mbi gjethen për ta ngrënë, bie në gojën e gjarprit e të vdekjes!

Një krokodil e hap gojën. Mes dhëmbëve ka plot krimba të gjatë.

Mbeturinat e të ngrënave mes dhëmbëve të tij zënë krimba që e mbushin plot mjedisin.

Dhe zogjtë e shkretë i shohin krimbat, e shohin atë ushqim dhe e pandehin për kullotë atë tabut!

4085 Atëherë, sa t'i mbushet goja plot me zogj që ulen për të ngrënë krimba, krokodili e mbyll papritmas gojën.

Pra, këtë botë të mbushur plot bukë e ushqime, dije si gojën e hapur të krokodilit!

O ti që fiton furnizim! Të mos kesh siguri nga dredhia e krokodilit të kohës duke rënë pas krimbave dhe ushqimit!

Dhelpra futet nën tokë, kurse mbi tokë ka rrënjë e fara mashtruese.

Më në fund, një laraskë e pakujdesshme vjen e ulet aty dhe, atëherë, ajo dredharakja e mbërthen menjëherë për këmbe!

4090 Kur tek kafshët ka qindramijëra hile, ç'hile ka tek ata që janë mbi kafshët?

Si Zejnelabidini, në dorë Kur'an, por në brez, një hanxhar dërrmonjës!

Vjen tek ti e të thotë "imzot"! Por në zemër ka një Babiloni plot me magjira dhe mashtrime!

Pamja e helmit vrasës është mjaltë, qumësht. Eja në vete dhe mos ec pa biseduar me një plak që di nga këto punë!

Të gjitha shijet e dëshirave dhe pasioneve janë hile, janë hipokrizi. Çdo shije i ngjet dritës së vetëtimës së rrethuar gjithandej nga errësira!

4095 Drita e vetëtimës që vjen e shkon menjëherë, është një gjë e rreme dhe kalimtare. Përreth saj ka errësira, kurse rruga jote është e gjatë!

Me dritën e saj as libër nuk lexon dot, as at nuk nget dot për në ndonjë konak.

Si faj që je kapur vetëm pas dritës së vetëtimës, dritërat e lindjes e largojnë fytyrën prej teje.

Po të mos kesh kallauz, drita e vetëtimës të tërheq hap pas hapi për në gropë.

Herë bie në përrua, herë në mal. Herë bie në këtë anë, herë në atë anë.

4100 O ti që kërkon pozitë, ti s'e sheh kallauzin. Madje, edhe sikur ta shohësh, e kthen fytyrën mënjanë.

Dhe ti thua: Megjithëse unë në këtë rrugë kam ecur gjashtëdhjetë milje rrugë, ky kallauz ende më thotë i çorientuar!

Po qe se ia vë veshin fjalës së këtij njeriu të çuditshëm, më duhet ta filloj rrugën nga e para.

Mirëpo unë e harxhova jetën në këtë rrugë. Sidoqë të jetë, ik që aty!

Po, bëre rrugë, por sipas pandehmës tënde që i ngjet vetëtimës! Vihu në rrugën e vahjit së cilës i përngjet një të dhjetën rruga që ke ndjekur ti, dhe ec!

4105 Megjithëse e pate lexuar ajetin "pandehma nuk e di të drejtën", bëre sipas një vetëtime të tillë dhe mbete pa lindjen.

O njeri i prapambetur, ose hyr në gjeminë tonë, ose lidhe atë gjemi pas gjemisë sonë!

Por kur thuhet kjo fjalë, ai që e dëgjon, thotë: Si ta lë këtë madhëri, si të vij pas teje si qorr?

Sigurisht, është më mirë që qorri të ecë me kallauz. Sepse po bëri ky një gabim, tjetri bën njëqind!

Ti pothuaj ikën nga pleshti te akrepi, ikën nga një lagështirë e zhytesh në det!

4110 Ikën nga të këqijat e tyt eti për t'u futur mes homoseksualëve, njerëzve të këqinj e të ndyrë!

Si Jusufi, për shkak të një shqetësimi të brendshëm, duke dashur të shëtisësh e të luash, bie në pus!

Ti bie në pus si ai për shkak të një shëtitjeje, po ku është mirësia e Zotit që të të bëhet mik ty si Isufit?

Po qe se Isufi do të shkonte në atë shëtitje pa marrë leje nga i ati, nuk do të dilte dot nga pusi gjer në ringjallje!

I ati i dha leje pët t'ia kënaqur zemrën dhe i tha: Meqë zemra ta do shëtitjen, shko, të qoftë për hajër!

4115 Cilido qorr, po qe se largohet nga një Mesih, mbetet çifutërisht larg rrugës së drejtë!

Edhe nëse sheh, ndriçimi i syrit të tij është i pamundur. Kurse ai mbeti tërësisht i verbuar për shkak të kësaj tërheqjeje.

Isa i thotë atij: Eja e mbahu fort pas meje! O qorr, ajo syrme e lartë është te unë!

Edhe sikur të jesh qorr, me mrekullinë time arrin në dritë, njihesh me këmishën e Jusufit-shpirt!

Tek lartësia që vjen tek ti pas asaj gjendjeje të ulët, për ty ka lumturi! ajo lumturi të tregon rrugë ty!

4120 Braktise lumturinë pa duar e këmbë, o gomar kokëtrashë, braktise!

Të mos kesh mësues e prijës tjetër veç plakut të urtë, por jo plak nga mosha, por plak i rrugës së drejtë!

Kush i falet errësirës, po hyri nën urdhrin e plakut, e sheh ndriçimin!

Kusht është dorëzimi jo hyrja një pune të gjatë. Vrapimi drejt mbrapshtisë nuk bën dobi!

Këtej e tutje unë nuk e kërkoj rrugën e robërisë. Kërkoj plak, kërkoj plak, kërkoj plak!

4125 Piri ose plaku udhërrëfyes është shkalla për t'u ngjitur në qiej. Prej ku fluturon e ngjitet në ajër shigjeta? Prej harkut!

A nuk udhëtoi në qiej ai Nemrudi truprëndë në sajë të Ibrahimit?

Ai u ngjit mjaft lart, por çdo njeri nuk ngjitet dot nga ky qiell lart!

Ibrahimi i tha atij: O udhëtar, është më mirë për ty nëse unë bëhem prijësi yt, nëse më ndjek mua!

Po qe se më bën shkallë mua për t'u ngjitur në lartësi, ngjitesh në qiell pa fluturuar!

4130 Siç kalon zemra nga perëndimi në lindje si shigjetë pa bukë e pa ushqim!

Siç ndodh që, pas perëndimit të diellit, ndjenjat e njerëzve shëtisin në gjumë nga një qytet në tjetrin.

Siç ndodhi me atë njeriun e zemrës i cili, pa lëvizur nga vendi, kaloi nëpër qindra botë nga rrugë të fshehta!

Po qe se një vajtje e tillë nuk është e mundur, nga kush vijnë këto lajme të ardhura nga ai vend?

Në këto lajme, në këto rrëfime të drejta, qindramijëra pleq kanë rënë në marrëveshje.

4135 Në këto burime nuk ka as edhe një gjë të kundërt siç ndodh me njohuritë e ngritura me anë të pandehmës.

Ai kërkim i përngjet kërkimit të kibles në natën e errët. Kurse kjo është një gjendje e tillë që i ngjet mesit të ditës kur qabja shihet qartë tek qëndron atje!

Ngrihu, o Nemrud, bëji krahë njerëzit e tu se këta përtacë nuk të bëhen shkallë ty!

O njeri i dobët, mendja e pjesshme i ngjet përtacit që gjithmonë ha kërmë, pastaj fluturon!

Kurse mendja e abdallëve është si krahu i Xhebrailit. Merr rrugë milje-milje dhe fluturon gjer në sidre!

4140 Unë jam skifteri i padishahut. Bukuroshi im, gjurma ime është e bekuar. Unë s'pyes për kërma!

Lëre përtacin, të bëhem unë ndihmësi yt. Një krah imi është më i mirë se qindra përtacë!

Pse do të vazhdosh të ngasësh kalë verbërisht? Edhe për art duhet usta, edhe për fitim.

Mos e turpëro veten para Kinës! Kërko një burrë të mençur, mos u ndaj prej tij!

Bëj siç të të thotë Platoni i kohës. Eja në vete, lëri dëshirat dhe pasionet, vepro sipas dëshirës së tij!

4145 Padishahu ynë nuk ka lindur në Kinë me forcë dhe duke besuar gjithkush.

Ai nuk ka asnjë djalë. Madje s'ka afruar asnjë grua!

Kush thotë për padishahun se kja djem e vajza, e ka bërë qafën për shpatë të mprehtë.

Kurse padishahu thotë: Meqë e the këtë fjalë, vërtetoje se kam grua.

Po e vërtetove se kam vajzë, garantohesh nga shpata ime e mprehtë.

Ose mos dysho, se, ndryshe, ta pres qafën! Ta heq hirkën nga shpirti!

O ti që thua plot fjalë të gënjeshtërta! Ti kurrë nuk ke për ta shpëtuar dot kokën nga shpata!

O ti që thua pa pushim fjalë të paqena për shkak të mosdijes! Shihe hendekun e mbushur plot me koka të prera!

Për shkak të kësaj potereje, nga fundi gjer në grykë është i mbushur me koka të prera ky hendek!

Të zotërit e këtyre kokave gjithë këtyre punëve iu futën! Për shkak të kësaj çështjeje i dhanë kokat!

Eja në vete dhe hapi sytë e pësimit e shihi këto dhe mos tento t'ia hysh një çështjeje të tillë.

O vëlla, ti ia hyre kësaj pune, mirëpo do të na e bësh jetën helm.

Edhe sikur dikush të ecë njëqind vjet i verbër e pa ditur gjë, nuk quhet se ka bërë rrugë.

Mos shko në luftë pa armë. Mos u hidh në rrezik si ata që nuk kanë frikë!

Vëllezërit ia thanë këto fjalë, por ai shehzade i paduruar u tha: Unë ndjej neveri nga këto fjalë!

Gjoksi i ngjet një mangalli me prush. Të mbjellat u poqën, tashmë kohë drapëri!

Në zemër kishte një durim, tani as ai nuk mbeti. Në vend të durimit erdhi e u ul ashku.

Atë natë që lindi ashku, durimi më vdiq. Durimi vdiq! Zoti ju dhëntë jetë juve!

O ti që flet! Unë hoqa dorë edhe nga të folurit, edhe nga dëgjimi. Tashmë mos tento të rrahësh hekur të ftohtë!

Hej, more, hej! Unë jam kthyer kokëposhtë, lërma këmbën. Ku ka në gjymtyrët e trupit tim një ide të mençur?

Unë jam deve dhe tërheq barrë me sa të kem fuqi. Por po të bie, s'ngrihem dot më!

Edhe sikur të ketë qindra hendeqe me koka të prera, janë thjesht një dëfrim përballë vuajtjes sime!

Tash e tutje unë s'kam për t'i rënë më nga frika nën qilim daulles së dëshirave dhe pasioneve.

Unë tashmë do ta ngul flamurin në shkretëtirë. Ose do ta lë kokën, ose do ta shoh të dashurin!

Është më mirë që gryka e cila s'është e denjë për ta pirë atë verë, të pritet me shpata e hanxharë!

Është më mirë që syri i cili nuk ndriçohet me bashkimin me të, të dhembë, të verbohet!

Këpute nga rrënja veshin që nuk është konfident i të fshehtës së tij! Ai nuk duket i këndshëm në kokë!

Është më e këndshme që dora e cila nuk e ka atë bujari, të pritet me satërin e kasapit!

A s'është ajo këmba që nuk i përkushtohet ecjes së tij, që nuk shkon me gjithë zemër në kopshtin e narcizave të tij?

Është më e drejtë që ajo këmbë të futet në mengene. Ajo lloj këmbe më në fund i bëhet mjerim kokës!

Për personin që punon e përpiqet për një punë,
edhe sikur ta dijë se dëshira do t'i plotësohet nga Zoti
nga një anë tjetër dhe si rrjedhojë e një pune tjetër,
prapëseprapë, e gjithë imagjinata dhe shpresa
i janë lidhur pas asaj rruge të njohur prej tij,
në atë portë vazhdon të trokasë.
Por Zoti i madh mund t'ia japë atë rizk
edhe nga një portë tjetër që nuk e mendon fare.
"Robi furnizohet nga një vend që s'e vë fare në hesap!"
"Robi merr masa, Zoti vendos!"
Mund të ndodhë që robi të mbajë një qëndrim adhuruesi
dhe të thotë: "Unë trokas në këtë portë,
por Zoti mund të ma japë atë që dëshiroj, nga një portë tjetër!"
Zoti i lartë e furnizon atë edhe nga kjo portë,
edhe nga porta të tjera!
Në fakt, të gjitha portat janë portat e një konaku!

Ose ia arrij qëllimit në këtë rrugë, ose, si skifteri, kthehem nga ajo rrugë dhe vij prapë në vendin tim!

Ndoshta arritja e qëllimit varet nga rruga. Po qe se s'ndodhem në udhëtim, ndoshta ndodhem në vendin ku rri.

Ta kërkoj të dashurin në atë mënyrë që të mos heq dorë nga ky kërkim gjersa ta di se s'ka nevojë ta kërkoj.

A më hyn në vesh ai bashkim pa ardhur rrotull rreth kohës aktuale?

Si mundem ta kuptoj të fshehtën e këtij bashkimi pa rënë në vende të largëta?

4180 Zoti tregoi se ndodhet bashkë me robtë e vet, pastaj e vulosi zemrën e robit që zemra ta reflektojë këtë të fshehtë, që të mos ngopet me kaq, që ta hetojë dhe kërkojë këtë të fshehtë.

Zemra u nis në udhëtime, kapërceu rrugë... Pastaj e hapi vulën e zemrës.

Si dy gabimet në llogari. Pas atyre dy gabimeve, llogaria ndriçohet e rregullohet; ja, kështu.

Por pas udhëtimit, thotë: Ta dija këtë llogari, a do ta kërkoja atë?

Mirë, por ta kuptosh atë, varet nga udhëtimi. Ky kuptim nuk mund të arrihet me mendim të mprehtë!

4185 A s'varej dhënia e borxhit të shehut nga e qara e atij fëmijës?

Fëmija hallvaxhi qau me vajtim, pra e paguan borxhin e atij shehut të madh!

Kjo histori moralo-shpirtërore u dha më parë brenda Mesnevisë.

Që të mos bësh lakmi në një vend tjetër veç tij, prej diku të bie në zemër një frikë.

Por kjo i jep lakmisë një dobi tjetër, ai qëllim del në shesh nga një njeri tjetër!

4190 O ti që lidhesh fort pas një vendi, që e shpreson qëllimin prej aty, që thua të marrësh fruta nga ajo pemë e lartë!

Qëllimi nuk të bëhet prej aty, por Zoti ta jep prej një vendi tjetër!

Mirë... po pse ta dha atë lakmi kur atë gjë nuk do të ta jepte nga ana që ti shpresoje?

Me qëllim që në zemrën tënde të krijohet mahnitje, për të treguar një urtësi e një fuqi!

O ti që kërkon dobi! Me qëllim që zemra të të mahnitet se nga ka për të t'u plotësuar qëllimi!

4195 Në këtë mënyrë, e njeh dobësinë dhe padituriné tënde dhe besimi që ke mbi të padukshmen të shtohet krejtësisht.

Edhe zemra të të mahnitet atje ku ka për të t'u plotësuar interesi. Dhe thua: Ç'do të dalë, vallë, nga kjo lakmi, nga kjo shpresë?

Shpreson rizk prej rrobaqepësisë dhe mendon se sa të jesh gjallë, përshkohesh me rrobaqepësinë.

Ndërkaq, rizku të vjen prej argjendarisë, kurse kjo as nuk të kishte shkuar nëpërmend!

Mirë, po meqë rizku s'kishte për të të ardhur nga rrobaqepësia, ç'ishte ajo lakmi për të?

4200 Për shkak të një urtësie të pashoqe, të pangjashme në diturinë e Zotit. Se ashtu e kishte shkruar Zoti atë në pafillimshmëri!

Zoti e krijoi këtë urtësi që mendimi të të mahnitet, që e gjithë aftësia, puna dhe përpjekja jote të ktheheshin në mahnitje.

Dhe thua: Vallë, a me këtë përpjekje ta arrij bashkimin me të dashurin, apo me rrugë tjetër pa përpjekje fizike?

Nuk them se do t'ia arrij qëllimit nga kjo rrugë, por vetëm përpëlitem duke menduar se nga ka për të më ardhur!

A nuk përpëlitet zogu me kokë të prerë sa andej-këtej për të parë se ku do t4i shpëtojë shpirti nga trupi?

4205 Dhe thua: Unë ose ia arrij qëllimit me këtë dalje, ose ia arrij qëllimit nën një yjësi tjetër!

Një njeri pa dikë në ëndërr. Ai i tha:
"Ti kërkon të bëhesh i pasur dhe këtë qëllim do ta arrish në Egjipt.
Atje ka një thesar në filan mëhallë, në filan shtëpi."
Kur njeriu arriti në Egjipt, dikush i tha:
"Në Bagdad, në filan mëhallë, në filan shtëpi, ka një thesar!"
Ia tha edhe emrat e mëhallës dhe të të zotit të shtëpisë.
Njeriu mendoi me vete: "Shkaku i ardhjes në Egjipt paska qenë të mësoj se thesarin duhet ta kërkoj në vend tjetër nga shtëpia ime.
Kuptohet se thesarin nuk do ta gjej në Egjipt!"

Ishte një plangprishës që e kishte ngrënë krejt trashëgimin dhe kishte mbetur lakuriq.

Fundja, pasuria e trashëguar s'ka besë, ikën e shkon pa u kuptuar duke e lënë trashëgimtarin me gisht në gojë!

Trashëgimtari nuk ia di vlerën pasurisë së trashëguar sepse e ka shtënë në dorë lehtë, nuk ka lypur, nuk ka bërë përpjekje, nuk është munduar...

Edhe Zoti ta ka dhënë shpirtin badjava, prandaj ti nuk ia di vlerën!

4210 Dhe, kështu, plangprishësit i ikën paratë që kishte në dorë, i ikën rrobat, i ikën dhe shtëpitë dhe mbeti i vetëm si korba mbi gërmadha!

Atëherë, ai tha: O Zot, më dhe mall e pasuri, bukë, ushqim, por që të gjitha shkuan! Ose ki mirësinë e jepmë mundësi të përshkohem, ose dërgomë vdekjen!

Dhe pasi zemra iu zbraz prej gjithçkaje, u vu të lutej duke e përmendur vetëm Zotin: Zoti im, shpëtomë, Zoti im, ndihmomë!

Pejgamberi pati thënë se besimtari i ngjan kallamit i cili bëhet fyell e rënkon kur brenda të mbetet bosh!

Muzikanti s'ka ç'e do kallamin e mbushur. Kujdes, mos u bëj i mbushur. Edhe dëmi që vjen nga dora e Zotit është i këndshëm!

4215 Bëhu bosh dhe eja në gjendje të këndshme mes dy gishtave të Zotit! Sepse tërë gjithësia është e dehur nga vera e mosqenies.

Edhe atij plangprishësit i iku azgania, nga sytë iu derdhën lot. Lotët ujitën prodhimin e fesë.

Shkaku që lutja e besimtarit pranohet me vonesë.

Sa e sa njerëz parimorë e të sinqertë ka që qajnë, lotojnë, luten. Dhe avulli i sinqeritetit të lutjes së tyre ngjitet gjer në qiell!

Aroma e temjanit nga lotimi i fajtorëve arrin gjer në lartësitë qiellore.

Atëherë, engjëjt fillojnë t'i përgjërohen Zotit me lot: O Zot që e pranon çdo lutje, tek i cili gjendet mbështetje e strehim!

4220 Robi yt besimtar po lutet. Ai s'ka mbështetje tjetër veç teje!

Ti u bën mirësi edhe të huajve, madje. Çdo i uritur prej teje e kërkon atë që dëshiron!

Zoti urdhëron: Vonesa e mirësisë sime për të është jo për ta poshtëruar atë; kjo është në dobi të tij!

Nevoja e zgjoi atë nga gjumi i indiferentizmit dhe e ktheu nga unë, e kapi për flokësh dhe, tërhiq e tërhiq, e solli në anën time!

Po t'ia jap atë që dëshiron, prapë kthehet, jepet pas asaj loje dhe kridhet në indiferentizëm.

4225 Në të vërtetë, është duke qarë e lotuar me zemër të thyer duke iu lutur Zotit, ndihmëtarit të nevojtarëve, por, s'ka gjë, le të qajë e lotojë!

Mua më vjen i këndshëm zëri i tij. Më vjen mirë kur thotë "O Zot!", kur m'i zbulon të fshehtat e veta!

Duke m'u lutur, duke m'i treguar ç'i kanë ndodhur, më thotë lloj-lloj gënjeshtrash.

Kanarinat dhe bilbilat i fusin në kafaz për zërin e bukur.

Por a mos i fusin në kafaz korbat dhe sorrat? S'është dëgjuar ndonjëherë një gjë e tillë!

4230 Po qe se te bukëpjekësi që e do të bukurën, shkojnë dy vetë, nga të cilët, njëri plak dhe tjetri, djalosh i bukur,

Dhe kërkojnë bukë, bukëpjekësi rrëmben menjëherë një bukë dhe ia jep plakut.

Por ai e jep menjëherë tjetrit, djaloshit të bukur? Atë e vonon.

Dhe i thotë: Prit pak se në shtëpi po pjekun bukë taze!

Edhe sikur tani të vijë buka e ngrohtë, mos ik, por ulu se ja tek vjen edhe hallva!

4235 Kështu e vonon atë duke u përpjekur ta gjuajë nga një rrugë e fshehtë.

Dhe i thotë: Kam pak punë me ty! O i bukuri i botës, prit pak!

Ja, pra, mësoj se për këtë arsye besimtarët vonohen në arritjen e qëllimit që s'i dihet në është i mirë apo i keq!

Personi që i tha se në Egjipt ka thesar, qan nga varfëria në portë të Zotit.

Plangprishësi e hëngri trashëgiminë dhe e mbaroi. U varfërua dhe filloi t'i lutej e t'i përgjërohej Zotit me lot.

Fundja, kush trokiti në këtë portë që shpërndan mëshirë dhe Zoti s'iu përgjigj? Porta hapet dhe atij që ka trokitur i lëshohen qindra pranvera!

4240 Pa një ëndërr ku dikush i tha: Ti në Egjipt do të bëhesh i pasur!

Ec, shko në Egjipt! Atje do të rregullohen punët. Zoti ta pranoi lutjen. Ai është Zot që i pranon lutjet!

Në filan vend është një thesar i madh, prandaj duhet të shkosh gjer në Egjipt!

O njeri i pamarrëvesh, ngrihu menjëherë nga Bagdati dhe shko në Egjipt, në kallamishten e sheqerit!

Njeriu u ngrit nga Bagdati e shkoi gjer në Egjipt. Kur e pa Egjiptin, iu kruajt kurrizi!

4245 Duke u mbushur me shpresë nga premtimi i suflerit që i "fryu në vesh" në ëndërr, shkoi në Egjipt për ta hequr shqetësimin.

Sufleri i kishte thënë se në filan mëhallë, në filan vend ishte i groposur një thesar shumë i rrallë e shumë i çmuar!

Ai shkoi gjer atje, por ama s'i mbeti para as për t'u përshkuar, prandaj vuri si qëllim të lypte.

Por s'ia mbante fytyra, kishte turp. Duroi, u dëshpërua.

Ndërkaq, nisi përsëri të përpëlitej nga uria. Nuk i mbeti zgjidhje tjetër veç lypësisë.

4250 Dhe mendoi: Po dal natën që të mos më njohin nga errësira dhe ashtu po lyp.

Ta përmend Zotin si zogu i natës dhe, sigurisht, kam për të marrë gjysmë dërhemi nga ndonjë portë!

Me këtë mendim, doli jashtë dhe u lëshua nëpër mëhallë. Me këtë mendim filloi t'i përshkonte të katër anët.

Herë turpi i bëhej pengesë, herë uria e shtynte më tej.

Gjersa kaloi një e treta e natës, kështu bëri: një hap para e një hap pas duke qenë i pavendosur për të lypur apo për të rënë në gjumë i uritur!

Njeriu arriti në Egjipt dhe natën doli në rrugë për të lypur.
Atë e kapi roja. Njeriu hëngri dru të mirë nga roja, por, pastaj, ia arriti qëllimit!
"Ka gjëra të tilla që nuk ju pëlqejnë, por ato janë të mbara për ju."
Zoti i madh ka urdhëruar: "Pas vështirësisë, Zoti i fal njeriut lehtësi!"
Dhe: "Nuk ka dyshim se, bashkë me vështirësinë ka edhe lehtësi!"
Edhe Pegamberi (a.s.) ka thënë: "O mundim dhe vështirësi, ashpërsohu se lehtësohesh!"
Kur'ani dhe të gjithë librat e zbritur nga qielli këtë tregojnë!"

4255 Papritmas, atë e zuri roja në sokak. Nuk duroi dot, e goditi me grushta, e fshikulloi mirë e mirë me fshikull!

Në ato net të errta, populli kishte parë shumë dëme nga vjedhësit.

Në ato net të frikshme, roja i kërkonte me këmbëngulje vjedhësit!

Kalifi kishte thënë: Kë të shihni të sorrollatet netëve nëpër sokakë, kapeni dhe prejani duart edhe sikur të jenë nga njerëzit e mi!

Padishahu e kishte kërcënuar fort rojen duke i thënë se pse tregoheshin aq të mëshirshëm me vjedhësit.

4260 I kishte thënë: Pse u bindeni gënjeshtrave të tyre ose pse merrni rushfet prej tyre?

Dhembshuria për vjedhësit dhe keqndjellësit është goditje për të dobëtit, mungesë mëshire për ta!

Eja në vete dhe mos hiq dorë nga shpagimi për shkak të këtij shqetësimi. Mos shih shqetësimin e një njeriu, por shqetësimin dhe mundimin e përgjithshëm!

Prije dhe hidhe gishtin e kafshuar për ta larguar të keqen, kujdesu që trupi të mos të përdhunohet e të të shkatërrohet!

Ja, që, për rastësi, atë ditë vjedhësit ishin shtuar shumë. Kishin dalë shumë vjedhës të paturpshëm!

4265 Ja, pra, në një kohë të tillë e zuri roja atë njeri, i dha grushta të panumërt, e rrahu me shkop mirë e mirë!

Kurse ai i varfri bërtiste duke i thënë: Mos më rrih se do të të them të drejtën!

Atëherë, roja i tha: Mirë, pra, më thuaj, pse ke dalë natën në sokak?

Ti nuk je i këtushëm, je jabanxhi. Thuaj të drejtën, me ç'dredhi dole?

Parësia e kishin qortuar rojen se pse ishin shtuar vjedhësit atë kohë.

4270 Njeriut i thanë: Ky shtim është për shkakun tënd dhe të të tjerëve si ti. Në fillim na trego shokët e tu të këqinj!

Ndryshe, shpagimin e të gjithëve e marrim prej teje! Në këtë mënyrë, florinjtë e pronarëve të tyre do të jenë në siguri!

Kurse njeriu, pas shumë betimeve me gojën plot, u tha: Unë nuk jam as djegës shtëpish, as grabitës!

Unë nuk jam as vjedhës, as mizor. Unë jam një bagdatas i varfër në Egjipt!

Hadithi:
"Gënjeshtra i jep njeriut dyshim, kurse e vërteta, besim!"

Ai u tregoi atyre për ëndrrën që kishte parë, për suflerin që i kishte thënë se në Egjipt ishte një thesar. Rojes iu qetësua zemra dhe e kuptoi se ai njeri thoshte të drejtën!

4275 Nga betimi i tij nuhaste drejtësi e ndershmëri. Nga fjala e tij kuptohej ze zemra e digjej si temjan!

Zemra gjen prehje e qetësi nga fjala e drejtë siç qetësohet nxehtësia e të eturit me ujë!

Vetëm zemra e sëmurë nuk e kupton të drejtën. Ajo nuk mundet t'i ndajë, madje, profetin nga njeriu i pagdhendur!

Ndryshe, sikur ai lajm i këputur e i ardhur nga burimi i vet, të arrijë në hënë, e ndan hënën në dy pjesë!

Hëna ndahet në dy pjesë, kurse zemra e mbetur nën mbulesë, nuk ndahet, sepse ajo s'është e dashur, sepse Zoti e ka prapësuar!

4280 Sytë e rojes u përlotën, u bënë si burim, por jo prej fjalës së thatë, por prej frikës së zemrës.

Një fjalë këputet nga xhehennemi dhe vjen gjer në buzët e njeriut. Edhe një fjalë tjetër këputet nga qyteti i shpirtit dhe vjen në buzë!

Këto buzë janë një zonë e ndërmjetme mes detit që i shton shpirtit shpirtra, dhe detit të mundimeve.

Pothuajse i ngjajnë pazarit fshatar në qytete. Aty mblidhen për shitblerje nga të gjitha anët.

Gjithë po aty gjenden coha me të meta, akçeja që e prish qesen e burrit, dhe coha e çmuar dhe e shtrenjtë si margaritari.

4285 Nga ky treg fshatar del me fitim më shumë ai që kupton nga tregtia, që i sheh dhe i njeh akçen kallpe nga atçja e vërtetë.

Tregu fshatar bëhet vendfitimi për këtë lloj njeriu. Kurse për tjetrin, për shkak të verbërisë, është vendi i fajit dhe dëmit!

Çdonjëra nga pjesët e gjithësisë janë një për një nyje për kokëtrashin, kurse për ustain, për të zgjidhur nyje.

Për njërin janë sheqer, për tjetrin, helm. Për njërin janë favor, për tjetrin, persekutim!

Çdo gjë pa shpirt i tregon pejgamberit historira. Qabja i jep dëshmi haxhiut, i flet fjalë.

4290 Edhe faltorja i jep dëshmi falësit të namazit, i thotë se i vinte prej rrugëve të largëta.

Zjarri i bëhet Halilit trëndafil dhe aromë, kurse për ndjekësit e Nemrudit, është vuajtje, vdekje!

I miri im, shumë herë me radhë e thashë këtë gjë, por nuk ngopem dot së thëni!

Për të mos u tharë e tretur, ke ngrënë vazhdimisht bukë, gjithmonë bukë... Si ndodh që të mos mërzitesh?

Për shkak të rregullit në natyrën tonë, përsëri uritesh dhe, me këtë uri, të digjet mosdurimi nga përsëritja.

4295 Tek kush të ketë vuajtje urie, çdo gjymtyrë dhe organ i trupit përshtatet me tjetrin dhe rigjallërohet.

Shija vjen nga uria, jo nga një e ngrënë e re. Buka e elbit e ngrënë me uri është më e shijshme se sheqeri.

Edhe ajo mërzitje nuk është nga përsëritja e fjalës, por nga mungesa e urisë dhe e mostretjes.

Ti nuk mërzitesh nga marrja haraç prej dyqanit, nga mashtrimi i popullit me thashetheme.

Edhe sikur gjashtëdhjetë vjet të merresh me përgojime, të hash mishin e njerëzve, prapë nuk ngopesh!

4300 Për t'i gjuajtur femrat, bën lojëra, thua fjalë të bukura shumë herë më radhë dhe në asnjë mënyrë nuk të vjen ngopje e mërzitje!

Fjalën që e thua të fundit e thua më i djegur se të parën, më me shkathtësi dhe qindra herë më me zjarr se të parën.

Vuajtja e rinon ilaçin e vjetër. Vuajtja e thyen çdo degë të mërzitur e të neveritur.

Alkimia që i rinon të vjetrit, është vuajtje. Atje ku ka vuajtje, ç'punë ka mërzitja?

Eja në vete dhe mos bëj ftohtësisht "ah" nga mërzitja. Kërko vuajtje, kërko vuajtje, kërko vuajtje!

4305 Ilaçet e kota sajojnë mashtrime për të kërkuar shërim për vuajtjet. Janë grabitës rruge, përpiqen të marrin haraç!

Uji i kripur, kur pihet, është i ftohtë, vjen i këndshëm, por etjen nuk e pret.

Vetëm sajon një hile, bëhet pengesë për kërkimin e ujit të ëmbël që bën të mbijnë qindra bimë të blerta!

Edhe çdo flori kallp, krejt si kjo, ku të ketë flori të vërtetë e të mirë, bëhet pengesë për dallimin e tij.

O myrit, qëllimi yt m'i pret me dredhi duar e krahë që të të marr.

4310 Thotë "e heq unë vuajtjen tënde" por ajo s'është vuajtje, është llum. Në pamje të ndjek ty, por në të vërtetë, të vë poshtë ty!

Ec, ik nga shpëtimi i gënjeshtërt në mënyrë që vuajtja të të bëhet shpëtim, të shërohet, të shpërndajë aroma të mira.

Roja i tha: Vërtet, ti nuk je as vjedhës, as njeri i keq. Je burrë i mirë, por i pamarrëvesh, kokëtrashë!

I ke besuar një ëndrre, je kapur pas një iluzioni, ke kaluar kaq rrugë për të ardhur gjer këtu. Më duket se s'ke mend!

Sapo që roja tha se kishte vite që dëgjonte se në Bagdad kishte një thesar,

4315 Se thesari gjendej i groposur në filan mëhallë, njeriu erdhi në vete, sepse roja po i fliste për mëhallën e vet!

Roja vazhdoi: Ec, thonë, thesari ndodhet në shtëpinë e filanit! Tani njeriu erdhi në vete plotësisht. Sepse ai armik po i fliste për shtëpinë dhe emrin e vet!

Roja thoshte: Unë e pashë shumë herë me radhë këtë ëndërr. Thanë se në Bagdat është një thesar i tillë,

Por unë as që luajta vendit! Kurse ti dëgjon një fjalë në ëndërr dhe menjëherë ngrihesh e vjen gjer këtu!

Edhe ëndrra e njeriut kokëtrashë është siç e ka mendjen, të pavlerë si mendjen, që s'vlen për asgjë!

4320 Dije se, meqë gruaja i ka të dobët edhe mendjen, edhe shpirtin, ëndrra e saj është më poshtë, më e pavlerë se ëndrra e burrit.

Nuk mund të ketë ndonjë vlerë në ëndrrën e njeriut mendjeshkurtër. Ç'del nga mendjeshkurtësia? Një ëndërr si era!

Njeriu tha me vete: Thesari qenka në shtëpinë time, pse të ankohem e të qahem nga varfëria?

Paskam qenë duke vdekur mu në kokë të thesarit! Sa i paditur që paskam qenë! Sa të mbuluara që i paskam pasur sytë!

Dhe njeriu u deh nga kjo lumturi, s'i mbeti më vuajtje. Dhe këndoi pa buzë e pa fjalë qindramijëra falenderime drejtuar Zotit!

4325 Dhe tha me vete: Paska qenë e nevojshme të heq gjithë këto shqetësime për t'ia arritur së mirës që më ka rënë në pjesë! Kurse eliksiri paska qenë mu mejhanen time!

Ec, unë meritova një dhunti të madhe! E quaja veten të falimentuar dhe me gjithë atë verbëri, gjeta këtë dhunti!

N'daç më thuaj kokëtrashë, n'daç njeri i ulët! Tani që ai thesar u bë imi, ti thuaj ç'të duash!

Unë e pashë qëllimin tim pa asnjë dyshim. O gojëkeq, ti thuaj ç'të duash!

O burrë i çmuar, ti thuamë mua njeri me halle! Sipas teje, jam njei me halle, por jam i kënaqur nga vetja!

4330 Por po të kishte ndodhur e kundërta, ty ky vend të të ishte bërë trëndafilishte, kurse mua, një vend i mjerë, ç'do të bëja? mjerë për mua atëherë!

Shembull.

Një njeri i poshtër i tha një ditë një të varfëri: Këtu askush s'të njeh ty.

I varfëri i tha: Jam i huaj, mund të mos më njohin, por unë e njoh veten se kush jam!

Po të ishte ndryshe, po të pësoja plagë e vuajtje, tjetri të shihte, kurse unë të isha qorr, të mos e shihja veten, ç'do të bëja?

Po deshe, më quaj kokëtrashë. Jam kokëtrashë, por me fat. Të jesh me fat është më mirë se kryeneçësia dhe këmbëngulja!

4335 Kjo që thashë, është sipas pandehmës tënde, ndryshe, fati im m'i jep ndihmë mendjes!

Pasi e gjeti atë që kërkonte dhe pasi punët iu rregulluan ashtu që s'do t'ia merrte mendja askujt, i habitur tej mase, njeriu kthehet në vendin e vet duke u gëzuar dhe duke e falenderuar Zotin.

Duke i bërë sexhde Zotit, duke e falenderuar dhe madhëruar Zotin, njeriu u kthye nga Egjipti në Bagdat.

Gjatë gjithë rrugës mendohej i mahnitur se si kishte ndodhur që t'ia arrinte qëllimit kështu, nga një rrugë e kundërt, dhe ecte si i dehur.

Thoshte: Nga më dha shpresë mua, nga më dha mall e pasuri?

Ç'urtësi ishte kjo që orientimin e qëllimit e pandeha në vend tjetër, e ngatërrova rrugën dhe dola nga shtëpia i gëzuar?

4340 Rashë me vrap në rrugë të gabuar, kurse largohesha çdo çast e më shumë nga dëshira ime!

Pastaj prapë Zoti, me bujarinë e tij, ma ktheu atë mprapshti në favor dhe krijoi pretekst për të më futur në udhë të drejtë!

Mbrapshtinë e bën rrugë besimi, ecurinë e shtrembër e bën kohë vjeljeje prodhimi mirësish.

Dhe, në këtë mënyrë, dëshiron që asnjë njeri mirëbërës të mos jetë krejt e sigurt dhe që asnjë vjedhës e tradhtar të mos heqë dorë nga lutja.

Që t'i thonë favorizues i fshehtë, brenda helmit fsheh kundërhelmin!

4345 Edhe mirësinë dhe favorin jo të fshehtë të namazit, edhe gjykimin që nuk ndodhet në namaz, madje, ia ka dhënë mëkatit!

Mohuesit synuan t'i poshtëronin njerëzit e besueshëm e të lartë, por ky poshtërim u bë vetë lartësimi, u bë shkak për shfaqjen e mrekullive.

Synimi i tyre te mohimi ishte poshtërimi i fesë, por vetë ky poshtërim zbuloi lartësinë e pejgamberëve!

Po të mos ishte mohimi i njerëzve të këqinj, ç'nevojë do të kishte për mrekullitë?

Po qe se armiku mohues nuk do të kërkonte provimin e të drejtës, a do të ngrihej kadiu të kërkonte dëshmitarë?

4350 Mrekullia është një dëshmitar që e vërteton në mënyrë të padyshimtë drejtësinë e njeriut të çështjes!

Ata që s'e njihnin të vërtetën, i dënuan pejgamberët, prandaj dhe Zoti i favorizoi pejgamberët, u dha mrekulli.

Dredhia e Faraonit ishte treqind shtresash. Por të gjitha u bënë shkak për poshtërimin e tij, për shkuljen e tij nga rrënjët!

Ai solli të gjithë magjistarët e mirë e të këqinj për ta prishur dhe asgjësuar mrekullinë e Musait.

Në këtë mënyrë, ai deshi ta demaskonte mrekullinë e shkopit të Musait, t'ua nxirrte njerëzve nga zemrat konsideratën për të.

4355 Mirëpo ajo dredhi u bë shkak për shfaqjen e mrekullisë së Musait dhe e shtoi edhe një herë më shumë konsideratën për shkopin e tij.

Për ta shkatërruar Musain dhe popullin e tij, tërhoqi ushtri gjer në bregun e Nilit.

Mirëpo kjo u bë shkak që bashkësia e Musait të fitonte siguri, kurse ai vetë, të futej nën tokë, të shkonte në shkretëtirën e shkatërrimit.

Si do të realizohej kalimi fantastik i bashkësisë së Musait po qe se Faraoni do të qëndronte në Egjipt dhe nuk do të vinte aty?

I ra pas bashkësisë së Musait, pothuajse i treti nga frika, por, në këtë mënyrë, Zoti tha se siguria vjen nga frika!

4360 Favor i fshehtë i thonë atij që Zoti i cili nuk ka nevojë për asgjë, tregon zjarr i cili, në të vërtetë, është dritë!

Shpërblimi i personit që druhet nga Zoti, nuk është diçka e fshehtë dhe e pabërë.

Ti shih magjistarët që ranë në gabime dhe favorin që u bëri ai pas gabimeve!

Çuarja në bashkim duke e dashur dhe ushqyer nuk është diçka që të mos shpresohet. Kurse ai u dha mundësi magjistarëve të arrinin bashkimin me të ndërsa po ua prisnin duar e këmbë!

Eshtë e natyrshme që personi që ka këmbë, të ecë me këmbë. Ti shih se si ecën magjistarët pasi u ishin prerë tëmbët!

Arifët kanë kaluar nëpër një det gjaku, prandaj ndodhen në një siguri të përhershme.

4365 Siguria e tyre është formuar nga vetë frika. Përgjithësisht, çdo çast, ajo siguri është në shtim.

O njeri i pastër, e pe sigurinë e fshehur nga frika, tani shihe edhe frikën e fshehur në shpresë.

Ai zotëri përdori dredhinë deshi ta bënte Isain të kapej. Isai hyri në shtëpi, e fshehu fytyrën.

Edhe ai, për t'ia marrë kurorën, hyri në shtëpi. Por i shembëlleu Isait dhe u bë kurorë e trekëmbëshit!

Dhe u lut: Aman, mos më varni mua, unë nuk jam Isai, unë jam një zotëri i shquar i çifutëve!

4370 Kurse ata thanë: Ecni, sulmoni, ky është Isai; kërkon të shpëtojë nga duart tona me dredhi! Tërhiqeni shpejt për në trekëmbësh!

Sa e sa ushtri ka që marshojnë për të arritur fitore. por hanë kokën e vet, kurse të tjerët ndajnë të mbeturat e tyre.

Sa e sa tregtarë ka që, me shpresën për fitim, pandehin se do të bëjnë festë, por e djegin veten si temjan.

Në botë ka shumë gjëra të tilla të kundërta. Njeriu e pandeh gjënë helm, kurse ajo është vetë mjalti!

Sa e sa ushtri pranojnë vdekjen, por dalin në dritë, arrijnë fitore!

4375 Edhe Ebreheja erdhi me elefantë për ta poshtëruar Qaben, për ta shembur përtokë siç shembet i gjalli për i vdekur.

Deshi ta shembte Qaben, t'i kthente mbrapsht të gjithë njerëzit që aty.

Dëshiroi që të gjithë vizitorët të mblidheshin në vendin e vet, pranë tij, të zbatonin urdhrat e tij, të faleshin në tempullin që kishte ndërtuar ai.

Deshte të merrte shpagim nga arabët pse i kishin dhënë flakë tempullit të tij.

Por kjo luftë e tij u bë shkak për lartësimin e Qabes, për nderimin më të madh të asaj shtëpie të Zotit!

4380 Mekasit ishin të lartë një herë, u bënë njëqind herë dhe lartësia e tyre u zgjat gjer në kiamet!

Kurse edhe Ebreheja, edhe tempulli i tij hynë më keq në fund të dheut. Pse? Nga mirësia e kazasë dhe kaderit!

Nga malli dhe pasuria që solli me vete Ebreheja që i ngjante një egërsire, të varfërit arabë u bënë të pasur.

Ai pandehte se udhëhiqte ushtri, por po u çonte mekasve mall, pasuri dhe flori!

Ai s'dinte asgjë nga kjo lojë e kazasë dhe kaderit në kundërshtim me qëllimet e tij. Gjatë rruës vështronte vazhdimisht madhështinë dhe shkëlqimin e tij!

4385 Më në fund, ai njeriu i shkretë arriti në shtëpinë e vet, e gjeti thesarin dhe, me favorin e Zotit, i vu punët në vijë!

Vëllezërit i dhanë vëllait të madh këshilla një pas një,
por ai nuk duroi dot.
Si i marrë, duke mos qenë në vete, u largua prej tyre
dhe e hodhi veten pa leje në pallatin e sundimtarit.
Por kjo ndodhte jo se ishte i paturpshëm,
jo se nuk e vlerësonte veprimin,
por se ishte shumë i dashuruar.

Të dy vëllezërit i thanë: Në shpirt kemi këshilla që të tregojnë udhën si yjet!

Po të mos i themi, loja nuk do të vijë e rregullt. Po t'i themi, do të të vuajg zemra!

Për shkak të thënies, ramë në vuajtje si bretkosa në ujë. Edhe për shkak të heshtjes, mjerohemi, pothuajse po mbytemi!

Po të mos themi, sipas nesh, nuk ka bukuri paqja dhe rregulli. Po të themi, nuk do të bësh sipas fjalës sonë!

4390 Ndërsa ata vazhdonin të flisnin kështu, vëllai i madh u hodh menjëherë nga vendi dhe u tha: O vëllezër, lamtumirë! Edhe bota është diçka e pavlerë, edhe gjërat në botë!

U hodh si shigjeta nga harku. Dhe atë çast s'kishte fuqi për të folur!

Si i dehur, shkoi te sundimtari i Kinës. Si i dehur.e puthi vendin menjëherë.

Fundja, halli dhe dridhja e tyre ishte e njohur një për një qysh më parë për sundimtarin.

Delja vazhdon të kullosë në kullotë, por çobani ia di hallin!

4395 Ai që thotë "Që të gjithë jeni çobanë dhe përgjegjës për tufën", e njeh gjendjen e tufës. E di nëse po kullot apo ka rënë në luftë!

Në dukje ndodhet larg tufës por, si defi, është mu në mes të dasmës!

Ka dijeni për djegien, për flakën e tyre, por është e nevojshme që të qëndrojë ashtu, prandaj duket sikur s'interesohet.

Edhe ai sundimtar i madh ishte pothuajse mes tyre. Por e tregonte posaçërisht veten sikur s'dinte gjë.

Fundi i tenxheres varet nga pamja e zjarrit. Por kuptimi, e vërteta, efekti i zjarrit janë në shpirt të tenxheres.

4400 Forma është jashtë, kuptimi, brenda. E vërteta e të dashurës që duhet me shpirt, është brenda damarëve si gjaku!

Shehzadeja ra në gjunjë para sundimtarit. Dhjetë dijetarë u vunë për ta përshkruar hallin e tij.

Sundimtari e dinte plotësisht se ç'kishte hequr ai më parë, por edhe dijetarët bënin detyrën e tyre!

O njeri i pastër, një thërrime dritë kulture shpirtërore në shpirtin tënd është më e mirë se qindra dijetarë.

T'ia vësh veshin dijetarit është provë e faktit se ndodhesh pas perdes, se ke rënë në fantazi dhe pandehma.

4405 Kush sheh me sytë e shpirtit, syri i sheh çdo gjë qartë.

Shpirti nuk i kënaqet me miratimin e njerëzve. Besimi i formohet nga syri i zemrës.

Shkurt, dijetari e hapi gojën për ta përshkruar gjendjen e tij në prani të atij sundimtari të zgjedhur.

Dhe tha: Sundimtari im, ky është kapur pas mirësisë tënde, nuk e meriton të hidhet jashtë! Tregoje veten si sundimtar që je!

E ka hedhur dorën në vithe të këtij shteti. Fërkoja kokën e dehur me dorën tënde!

4410 Sundimtari tha: Këtij djali të ri do t'i jap pozitën që të kërkojë, vendin që të dëshirojë!

Do t'i jap njëzetfishin e mallit dhe pasurisë që ka braktisur, a më shumë.

Dijetari i tha: Qysh prej kur sundimtaria jote mbolli farat e ashkut në zemrën e tij, a ka mundësi që ai të kapet pas një iluzioni tjetër veç dashurisë për ty?

Adhurimi për ty tek ai ka ardhur në gjendje të tillë, që edhe sundimtaria, madje, i vjen e ftohtë!

Ai ka marrë fund edhe si sundimtar, edhe si bir sundimtari. Ai ka rënë pas teje, është shpërfytyruar!

4415 Ai është pothuaj një sofi, ka rënë në ekstazë, e ka hedhur hirkën! A mund ta marrë hirkën edhe një herë tjetër?

Po qe se kërkon ta marrë hirkën që e ka dhënë, po qe se është penduar, unë jam gënjyer.

Ai po thotë: O shok, nëma prapë atë hirkë mua! Ekstaza ku rashë nuk vlen sa kjo hirkë!

Ky mendim është shumë larg ashkut! Ashiku nuk bie në një mendim të tillë. Po qe se atij i vjen një mendim i tillë, e fshiftë dheu!

Ashku vlen më shumë se qindra hirka-kurm që janë të gjallë, që kanë mendje dhe ndjenja.

Pa le hirka e pasurisë së pafundme të kësaj bote, ç'është? Vetëm një dhimbje koke që sjell një dehje prej pesë groshësh!

Pasuria e kësaj bote është e bekuar për ata që i falen kurmit. Kurse ne jemi admirues të salltanetit të ashkut që s'ka shuarje.

Sundimtari im, ky djalosh është guvernator ashku. Mos e elimino atë. Mos e preokupo me gjë tjetër përveç ashkut të vet!

Pozita që s'e tregon fytyrën tënde, është një pozitë e ulët. Është post, por, në të vërtetë, është vetë eliminimi!

Shkaku që s'ka ardhur gjer këtu gjer tani, që ka mbetur vonë, është paaftësia dhe konsiderata se e ka pasur trupin të papastër!

Edhe sikur në një minierë të shkosh pa bërë përgatitje, një copë mineral, madje, s'e merr dot!

Si puna e martesës me një vajzë të burrit që s'është i aftë si mashkull! Ta zëmë se vajza është shumë e bukur, e ka trupin si argjend, ç'dobi ka për të?

Kandili që s'i kanë vënë vaj ulliri dhe fitil, s'jep as shumë dritë, as pak!

Po qe se dikush që nuk nuhat dot, hyn në trëndafilishte, s'merr ndonjë kënaqësi prej atyre aromave të mira!

Kjo punë i ngjan bukuroshes përballë një të pandershmi, shurdhit përballë orkestrës!

Po qe se zogu apo shpendi që jetojnë në tokë, bien në det, ç'mund të bëjnë tjetër veçse të mbyten?

Ai që shkon në mulli pa pasur grurë, nuk fiton gjë tjetër veç zbardhjes me miell të flokëve dhe mjekrës!

Mulliri i fatit ua zbardh flokët dhe mjekrën atyre që s'kanë grurë, i dobëson.

Por ne erdhëm tek ky mulli me grurin tonë. Ky mulli na fal neve mall e pasuri, na jep punë e fuqi!

Më parë duhet të kesh aftësi për të hyrë në xhennet, që të sigurosh një gjalléri nga xhenneti!

Ç'merr vesh fëmija i porsalindur nga vera, qebapi, pallatet, kubetë?

Shembujt e kësaj nuk kanë fund, prandaj preje fjalën shkurt! Ec dhe përpiqu të fitosh aftësi!

Ja, dhe ky djalosh ndenji gjer tani për të fituar aftësi. Dëshira ia kaloi kufijtë, por nuk arriti të fitojë aftësi!

Edhe aftësia fitohet nga sundimtari. A mund të ketë aftësi në kurmin pa shpirt?

Favoret e sundimtarit e shtytën ankthin e tij. Vetë u rrëmbye, ndoshta e rrëmben edhe ai sundimtarin!

Gjahu i dukshëm qartë si ti, kapet e lidhet.

Kush kërkon principatë, para se ta fusë në dorë principatën, bie rob patjetër!

Kreun e botës dije për të kundërtën. Çdo robi emrin ngjitja sundimtar i botës.

O kurm me ecuri të kundërt dhe mendim të mbrapshtë! Qindramijëra të lirë i ke bërë rob!

Lëre për pak kohë këtë dredhi, këtë mashtrim dhe para se të vdesësh, jeto pak frymë edhe si i lirë!

Po qe se për ty, si për gomarin, nuk ka rrugë në liri, vetëm mund të hysh e të dalësh si kova në pus!

Për një kohë të shkurtër, braktise shpirtin tënd, ec dhe gjej një të ngjashëm tjetër të unit tënd.

Radha ime mbaroi, pra, më jep leje dhe në vend tim bëj dhëndër dikë tjetër!

O trup që i futesh çdo lloj pune, lërmë mua! Ma çove kot jetën, pra, kërko tjetër veç meje!

Kadiu jepet pas gruas së Xhuhasë dhe mbetet në sëndyk; ndihmësi i kadiut e blen sëndykun. Vitin tjetër, gruaja e Xhuhasë, duke shpresuar në fitimin e vitit të kaluar, shkon përsëri te kadiu, i cili kësaj radhe i thotë: "Mua lërmë të qetë, drejtoju tjetërkujt!"

Për shkak të varfërisë, Xhuhaja përdorte çdo vit dredhinë, i lëpihej së shoqes dhe i thoshte:

4450 Bukuroshja ime, meqë ke armë, shko, gjuaj dhe të mjelim qumësht nga gjahu që ke për të zënë!

Zoti të ka dhënë vetulla si hark, vështrim si shigjetë. Pse t'i dha këto përveçse për të gjuajtur burra?

Ec dhe ngri një lak për një zog të çmuar. Tregoja karremin, por, kujdes, mos të të hajë ty!

Tregohu sikur do ta bësh t'ia arrijë qëllimit, prishja shijen e gojës. Zogu i zënë në lak, a ha kokrra më?

Shkurt, gruaja e Xhuhasë, me ankesën për të shoqin se ia jep zemrën lloj-lloj qëllimeve, arriti te zyra e kadiut, gjykatësit.

4455 Tregimin preje shkurt. Kadiu u rrëmbye nga fytyra dhe sytë e asaj bukurosheje dhe ra në lak!

Dhe i tha: Kur në gjykatë ka potere, ankesën s'ta dëgjoj, s'ta kuptoj dot!

O shtatselvi! Po të vish vetëm, mund t'i tregosh ankesat ndaj burrit.

Gruaja i tha: Në shtëpinë tënde hyn e del i mirë e i keq, kushdo, për t'i treguar ankesat.

Dhe shtëpia e kokës është e mbushur plot me sevdara. Po kështu, zemra e mbushur me dyshime e lëkundje, është plot e përplot me grindje.

4460 Gjymtyrët e tjera nuk bien në mendime, janë të qeta. Por zemrat lodhen e drobiten nga vajtje-ardhjet.

Ik në syrin, në erën e frikës nga Zoti. Ajo erë që i derdh lulet.

Këto lule i bëhen pengesë mbirjes së luleve të reja. Mirëpo pema e zemrës për ato është rritur, ka hedhur shtat.

Mos ua jep veten këtyre mendimeve, bjer në gjumë. Kur të jesh në gjumë, kundërshtoje zgjimin.

Si Shokët e Shpellës, edhe ti ec i zgjuar që të të pandehin se po fle.

4465 Kadiu tha: Mirë, moj e bukura ime, ç'të bëjmë? Gruaja tha: Shtëpia e kësaj shërbëtoreje është bosh fare!

Armiku shkoi në fshat, roje s'ka. Eshtë një fole shumë e mirë për të mbetur vetëm kokë më kokë!

Po qe e mundur eja sonte atje. Në punën e bërë natën nuk ka as rregulla, as dyfytyrësi.

Të gjithë vëzhguesit janë të dehur me verën e gjumit. Zezaku natë ua ka këputur qafën të gjithëve.

Shkurt, ajo buzësheqere, me ato buzë të ëmbla i këndoi kadiut magjira çudibërëse.

4470 Iblisi i pati treguar sa e sa herë përralla Ademit, por ai e hëngri frutin e ndaluar nga Zoti kur i tha Havaja ta hante.

Gjaku i parë i derdhur në botë me padrejtësi, u derdh për shkak të femrës dhe me dorën e Kabilit

Sa herë që Nuhu deshte të skuqte qebap në tavë, Vahile hidhte gurë në të!

Dredhia e gruas ishte eprore ndaj punës së tij, e turbullonte ujin e kulluar të këshillës së tij.

I thoshte fisit fshehurazi: Aman, ruajeni fenë nga këta të mbrapshtë!

Kadiu shkon në shtëpinë e gruas së Xhuhasë; i nxehur keq, Xhuhai e godet fort dorezën e derës dhe kadiu fshihet në sëndyk.

4475 Dredhitë e femrës nuk kanë fund. U bë natë. Kadiu i mençur u ngrit dalngadalë dhe doli në rrugë për t'u takuar me gruan.

Gruaja ndezi dy qirinj. Kishte përgatitur të ngrëna dhe fruta. Kur erdhi kadiu, i tha: Ç'është e vërteta, ne jemi të dehur pa pirë!

Mu këtë kohë, Xhuhai erdhi dhe filloi t'i binte derës fort. Kadiu u hodh nga vendi dhe u vu të kërkonte një vend për t'u fshehur.

Por s'kishte asnjë vend për t'u fshehur përveç një sëndyku. Nga frika, kadiu u fut në sëndyk.

Ndërkaq, Xhuhai u fut në shtëpi dhe filloi të fliste me zemërim: O grua, o ti që më bie në qafë edhe verës, edhe dimrit!

4480 Ç'kam unë dhe s'e flijoj për ty? Pse ankohesh vazhdimisht prej dorës sime?

Më thua fjalë të këqija, herë më thua i falimentuar, herë, sharlatan!

Kam, ç'kam, unë kam dy të këqija: njërën prej teje, tjetrën prej Zotit!

Ç'farë kam tjetër veç këtij sëndyku për të cilin mund të më hidhet dyshim, i cili mund të zgjojë dyshim?

Edhe njerëzit pandehin se brenda në të kam florinj, ashtu dyshojnë.

4485 Në dukje, sëndyku është mjaft i bukur, por brenda nuk ka as cohë, as flori, as argjend; krejt bosh!

Si trupi i bukur dhe i pashëm i hipokritit. Në atë sepet ka vetëm gjarpër, nuk mund të gjesh gjë tjetër!

Nesër do ta marr këtë sëndyk e do ta djeg mu në mes të tregut!

Të shohin edhe besimtari, edhe qafiri, edhe çifuti se në këtë sëndyk nuk ka tjetër veç mallkimit!

Gruaja i tha: O burrë, hiq dorë prej kësaj! Xhuhai i tha duke iu betuar: Vallahi kam për ta bërë!

4490 Dhe, kur u gdhi, vrapoi si era, solli hamall dhe ia ngarkoi menjëherë sëndykun në shpinë!

I ndodhur jashtëzakonisht ngushtë, kadiu thërriste që brenda sëndykut: Hamall, hamall!

Hamalli pa majtas e djathtas dhe po mendonte: Nga vjen ky zë, vallë?

A po më bën zë ndonjë sufler, apo më thërret fshehtazi një peri?

Pasi zëri u dëgjua njëri pas tjetrit, erdhi në vete dhe tha se kjo s'ishte punë sufleri!

4495 Dhe, më në fund, e kuptoi se zëri vinte nga sëndyku dhe se në sëndyk dikush ish fshehur.

Nga halli i dashurisë, një dashnor duhet të ishte futur aty nga jashtë!

Kushte vuajtur, pra, e kishte kaluar jetën në sëndyk. Sepse në botë kishte parë vetëm një sëndyk.

Koka që s'ngjitet dot në lartësitë qiellore, dije se është kapur pas iluzionesh dhe ka hyrë në sëndyk.

Edhe sikur të dalë nga sëndyku i trupit, nga verbëria vetëm mund të shkojë pranë një të verbri!

4500 Kjo fjalë s'ka fund! Kadiu thirri: O hamall, o ti që po e bart sëndykun!

Hyr në gjykatë dhe ia trego menjëherë hallin tim ndihmësit tim!

Të vijë, ta marrë sëndykun nga ky njeri pa mend dhe, pa e hapur, siç është, ta çojë në shtëpi!

O Zot, dërgo një popull me shpirt që të na blejë ne nga ky sëndyku-kurm!

Kush mund ta blejë popullin nga sëndyku i magjisë përveç pejgamberëve?

4505 Një ndër një mijë vetë, me syrin e zemrës të hapur, mund ta dijë se ndodhet brenda në sëndyk!

Ai në fillim ka parë botën dhe të kundërtat i janë bërë të qarta.

Dija është malli i humbur i besimtarit. Për këtë shkak, besimtari e di dhe e kupton se ç'ka humbur.

A mërzitet, a përpëlitet nga kjo mungesë fati ai që s'ka parë kurrë ditë të mirë?

Ose shpirti i personit i cili ka rënë në robëri qysh në fëmijëri ose që ka lindur rob prej nëne,

4510 Nuk e ka parë kënaqësinë e të qenit i lirë. Sheshi i tij është sëndyku i trajtave!

Mendjen e ka vazhdimisht të burgosur në trajta dhe shëtit vazhdimisht nga kafazi në kafaz!

Në Kur'an është thënë: "Dilni po ju mjaftuan forcat!" Kjo fjalë e Zotit u drejtohet njerëzve dhe xhindve.

Zoti ka thënë: "Pa fuqinë e Zotit dhe vahjin që vjen prej qiellit, për ju nuk ka vrimë për t'u ngjitur lart në qiej!"

4515 Njeriu që shkon nga sëndyku në sëndyk, nuk i takon qiellit, por sëndykut!

E çara e sëndykut i jep njeriut dehje vazhdimisht përsëpari. Por ai që ndodhet në sëndyk, nuk e kupton këtë!

Po s'u dha pas këtyre sëndykëve, atëherë, si kadiu, fillon të kërkojë shpëtim.

Ai që e njeh këtë shenjë, e kupton se ndodhet në sëndyk dhe nuk rri pa frikë e pa bërtitje.

Si kadiu, dridhet fund e krye; nga se do t'i lehtësohet shpirti qoftë edhe për një çast? Gjithmonë për atë ka mall!

Ndihmësi i kadiut shkon në pazar dhe e blen sëndykun nga Xhuhai.

4520 Naibi, ndihmësi i kadiut, shkoi dhe pyeti: "Sa bën ky sëndyk?" Xhuhai i tha: "Japin më shumë se nëntëqind florinj!

Por unë nuk e jap nën një mijë! Në e marrsh, hape, shihe dhe derdhi paratë!"

Naibi i tha: "O hirkëshkurtër, të kesh turp, vlera e sëndykut është sheshit!"

Xhuhai i tha: "Jo, shitblerja pa e parë mallin është e paligjshme. nuk është e drejtë që mallin ta shesim nën rrogoz!

Ta hap e ta shohësh. Po s'e vleu, mos e blij! As ty mos të të bëhet dëm, o babush!"

4525 Naibi i tha: "O ti që i mbulon të fshehtat, mos e hap të fshehtën! Por merru vesh me mua! Unë do ta marr këtë kështu siç është, të mbyllur!

Mbuloje që edhe ty të ta mbulojnë të metën. Mos e qesh tjetrin pa qenë i sigurt për veten!

Sa e sa vetë kanë mbetur si ti në këtë sëndyk dhe e kanë futur veten në bela!

Atë që kërkon të ta bëjnë ty, bëjua edhe ti të tjerëve, le të jetë mundim ose dëm!

Sepse Zoti është në vëzhgim, në pusi! Para se të vijë dita e kiametit, ia jep secilit atë që i takon!

4530 Arshi i tij është shumë i madh, arshi i tij ka mbuluar çdo gjë. Froni i bamirësisë së tij është përhapur te të gjitha gjallesat!

Një qoshe e arshit ka arritur edhe tek ti. Eja në vete dhe dhe mos e luaj dorën për gjë tjetër veç fesë dhe drejtësisë, favorit dhe të mirës!

Dhe gjithmonë shih punën tënde. Pasi të veprosh me drejtësi, kujdesu për qetësinë e zemrës, kurse, pas padrejtësisë, vështro vrasjen e ndërgjegjes!"

Xhuhai tha: "Drejt e the! Kjo që bëra unë, ishte qortim, por dije se ai që e ka bërë i pari është më i padrejti!"

Naibi i tha: "Tek e tek, të gjithë bëjmë padrejtësi! Ne gëzohemi me faqen e zezë tonën!"

4535 Si zezakët. Edhe ai është i gëzuar e i hareshëm. Fytyrën e vet s'e sheh vetë, por ia shohin të tjerët!"

Shkurt, aventura e kësaj shitblerjeje u zgjat. Më në fund, naibi dhe njëqind florinj dhe e bleu!

O ti që i pëlqen punët e këqija! Edhe ti je vazhdimisht në sëndyk; ty vazhdojnë të të blejnë e të të shesin ata që ndodhen në botën e fshehtë!

Mustafai (s.a.) tha: "Nuk ka dyshim se, për kë të jem unë zotëri, edhe Aliu është zotëria i tij!" Hipokritët dhe hezitantët e qortuan: "A nuk qe e mjaftueshme që, të bindur ndaj tij, iu bëmë skllevër e shërbëtorë, që na bën tani skllevër e shërbëtorë të një personi i cili nuk ka shpëtuar ende nga fëmijëria?"

Prandaj Pejgamberi që kishte të drejtën për të gjykuar, e quajti edhe veten zotëri, edhe Aliun!

Dhe tha: "Zotëria dhe miku i cilit të jem unë, është edhe Aliu, biri i tim ungji!"

4540 Kush është zotëri? Ai që të çliron ty, që të zbërthen dhe hedh tutje prangat e këmbëve!

Eshtë profetësia që e tregon rrugën e lirisë. Besimtarët gjejnë liri prej profetëve.

O besimtarë, gëzohuni! Bëhuni të lirë si selvia, si rrapi shekullor!

Por, çdo çast, si trëndafilishtja e bleruar, e zbukuruar, e stolisur, falenderojeni ujin pa gjuhë e pa buzë!

Selvitë dhe bimësia e gjelbër e falenderojnë vazhdimisht pa gojë ujin si dhe drejtësinë e pranverës!

4545 Kanë veshur rroba të bukura, vallëzojnë si të dehura me fundet përveshur dhe përhapin aroma të këndshme përreth!

Trupi u është kthyer në një enë plot margaritarë frutash dhe çdo pjesë u ka mbetur shtatzënë me sundimtarin e pranverës!

Se mos Merjemet kanë mbetur me barrë në Mesihun vetvetiu, pa burrë! Ato heshtin, por, në fakt, bisedojnë shumë qartë!

Hëna jonë ka lindur pa fjalë. Çdo gjuhë, me fuqinë tonë ka gjetur mundësinë për të thënë fjalë!

Të folurit e Isait ishte me fuqinë e Merjemes. Të folurit e Ademit ishte nga drita e atij çasti!

4550 O burra të besueshëm! Mes bimëve ka edhe shumë bimë të tjera me qëllim që të falenderoni!

Reflektimi i tij këtu është fjala "I ngopuri u bë i thjeshtë"! Fjala e këtushme është "Lakmitari u lartësua"!

Mos bëj kaq shumë sa ç'të thotë nefsi; mos rri indiferent ndaj atyre që të blejnë ty!

Vitin tjetër, duke shpresuar përsëri ta sigurojë jetesën me të njëjtën mënyrë,

gruaja e Xhuhasë shkoi te kadiu dhe kadiu e njohu.

Një vit më pas, me të rënë në vështirësi, Xhuhaja e ktheu fytyrën nga e shoqja dhe i tha: "O grua e mençur!

Përpiqu edhe një herë të na e rregullosh jetesën! Shko te kadiu dhe ankohu për mua!"

4555 Gruaja mori edhe gra të tjera me vete dhe doli para kadiut. njërën nga gratë e bëri përkthyese për vete.

Në këtë mënyrë, duke mos folur vetë, por me përkthyes, gruaja donte që kadiu të mos e njihte dhe të mos i kujtohej ç'kishte pësuar më parë!

Vështrimi i femrës është intrigues, por kur femrës i dëgjohet edhe zëri, kjo aftësi intriguese shumohet njëqindfish!

Po s'u gjend mundësi për ngritjen e zërit, vështrimi i femrës nuk sjell dobi më vete!

Kadiu i tha kështu "përkthyeses" së Xhuhasë: "Shko e sille edhe armikun tënd që t'ju dëgjoj të dyve dhe ashtu të jap vendim!"

4560 Kur erdhi Xhuhaja, kadiu nuk e njohu menjëherë sepse kur erdhi Xhuhaja, ai ndodhej në sëndyk.

Vetëm sa ndodhej brenda në sandëk i kishte dëgjuar pak a shumë fjalët e tij mbi çmimin dhe shitblerjen.

Ai e pyeti Xhuhanë: "Pse nuk ia dhe gruas nafakanë të plotë?" Xhuhaja i tha: "Unë jam kokë e këmbë rob i sheriatit!

Po të vdes, nuk kam as qefin të më mbulojnë! Në këtë lojë, duke thënë shesh-besh, më gëlltitën!"

Me t'i dëgjuar fjalët e Xhuhasë, kadiu e njohu menjëherë. Dhe ia kujtoi hilen dhe lojën e një viti më parë!

4565 Dhe i tha: "Ti atë lojën shesh-besh e luajte vjet dhe mua më hodhe në lak!"

Radha ime kaloi. Hiq dorë prej meje dhe këtë vit, kumarin luaje me dikë tjetër!

Arifi ka shpëtuar nga shesh-beshi dhe ka mbetur i vetëm. Tashmë ai ruhet nga shesh-beshi i kësaj tavlle!

Ai ka shpëtuar nga pesë shqisat dhe gjashtë anët e horizontit! Me anë të pesë shqisave, ai të jep lajme nga përtej bota tjetër!

Shenjat që përdor ai janë shenjat të përjetshme. Ai i ka kapërcyer të gjitha fantazitë, është ndarë prej të gjithave atyre!

4570 Gjersa njeriu të mos ketë dalë nga ky pus me gjashtë qoshe, si mund të dalë Jusufi jashtë?

Vjen dikush mbi qiellin pa shtyllë e pa mbështetje dhe kurmi i tij, si kovë, gjen një zgjidhje brenda pusit!

Jusufët kanë hedhur dorë në kovën e tij dhe, në këtë mënyrë, kanë shpëtuar nga pusi dhe janë bërë sundues në Egjipt!

Kovat e tjera janë vetëm për të nxjerrë ujë nga pusi. Mirëpo kova e tij nuk pyet as për ujin, por kërkon atë që është në pus!

Kovat zhyten në pus për ushqim. Kurse kova e tij është edhe ushqim, edhe jetë për shpirtin e peshkut!

4575 Kovat varen nga qielli i lartë. Ato janë mes kovës së tij dhe dy gishtave të fuqishëm të Zotit.

Ç'është kova, ç'është litari, ç'është qielli? Ky shembull është shembull krejt prej uji, o burrë i madh!

Por ku të gjej një shembull të saktë? I ngjashmi i tij as ka ardhur, as ka për të ardhur!

Qindramijëra burra janë të fshehur në një burrë. Qindra harqe dhe shigjeta janë futur dhe fshehur brenda një shigjete!

Fjala "kur qëllove, nuk qëllove ti, por qëlloi Zoti", është një provë. Qindramijëra lëmenj ndodhen në një grusht grurë!"

4580 Një diell ndodhet i fshehur brenda një molekule. Ndërkaq, papritmas, ajo molekulë e hap gojën.

Dhe, në prani të atij dielli, sapo të kërcejë nga vendi ku fshihet, edhe qiejt bëhen thërrime, edhe toka!

Atëherë, si ndodh që një shpirt i tillë të bëhet i denjë për kurmin? Eja në vete, o kurm, dhe largoji të dy duart prej këtij shpirti!

O kurm që je strehë për shpirtin, mjaft më! Sa mund të futet deti në matara?

O mijëra Xhebrailë tek njeriu! O mesihë të fshehur në një kallëp të thjeshtë!

4585 O mijëra Qabe të fshehura në kishë! O ti që e mashtron Iblisin dhe e shtyn në gabime!

Ti je vend sexhdeje në vendin përtej hapësirës! Dyqani i Iblisit është shembur për shkak tënd!

Shejtani tha: "Pse ta bëj unë për vete këtë dhé? Pse t'i vë një trajte emrin fe?

Mirëpo kjo nuk është trajtë, prandaj fërkoji mirë sytë dhe vështro! Vështro dhe shih ngritjen e dritës së madhështisë!

Shehzadeja mbeti në pallatin e sundimtarit.

Shehzadeja u mahnit pas kësaj në prani të padishahut. Që të shtatë qiejt i pa në një grusht dhé!

4590 S'ishte mundësia për ta hapur gojën në asnjë çështje. Por shpirti nuk rrinte pa folur me shpirtin qoftë edhe për një çast!

Në kujtesë i erdhi në mënyrë shumë të fshehtë kjo gjë: "Të gjitha këto janë vetëm punë kuptimi, po trajta e tyre, ç'është?

Kjo trajtë është një trajtë e tillë që të bën ty të neveritesh nga trajta. Kjo zgjon në atë mënyrë që e zgjon secilin që fle!

Fjala jote e shpëton njeriun nga fjala. Sëmundja jote i heq sëmundjet.

Sëmundja e ashkut është shpirti edhe i shëndetit. Mundimet e ashkut janë mundime për të cilat mallëzohet çdo rehati.

4595 O trup, më në fund laji duart nga shpirti! Po qe se s'i lan dot, kërko një shpirt tjetër nga ky!

Shkurt, padishahu i bëri shumë lëvdata atij. Shehzadeja ndizej e digjej prej tij si hëna!

Ndërkaq, djegia dhe përvëlimi i ashikëve është zhvillim. Po kështu, edhe hëna, duke u ndezur e flakëruar, merr një fytyrë të re!

Të gjithë të sëmurët shpresojnë shërimin. Kurse i sëmuri i ashkut lutet me të qarë që t'ia shtojnë vuajtjen!

S'kam parë sherbet më të bukur e më të këndshëm se ky helm. Nuk mund të ketë shëndet më të mirë se kjo sëmundje!

4600 Nuk ka adhurim më të mirë se ky faj. Vite të tëra po të krahasohen me këtë çast, janë sa një çast i vetëm!

Për një farë kohe mbeti pranë padishahut me zemrën të përcëlluar, me shpirtin të vënë mbi një tabaka!

Padishahu një herë ia pret kokën dikujt. Kurse unë i jam kurban padishahut çdo çast e përsëpari!

Unë jam i varfëri i gjashtë anëve, por, si kokë, jam i pasur! Koka ime vlen sa për qindramijëra koka!"

Në botën e ashkut nuk vihet duke vrapuar me dy këmbë! Nuk i hyhet një loje tjetër ashku!

4605 Çdo njeri ka dy këmbë e një kokë. Është i rrallë ai që zotëron mijëra kokë dhe këmbë!

Prandaj, ngjarjet shuhen e ikin plotësisht. Por ky ashk nxehet edhe pak më shumë!

Në botën e përtej hapësirës, ashku është mineral nxehjeje. Shtatë xhehenneme janë tym nga një shkëndijë e saj!

Ura e Siratit është nderë mbi xhehennem. Duke kaluar besimtari, xhehennemi i thotë: "Kalo shpejt se shkëlqimi i bukurisë tënde do të na e shuajë zjarrin!"

O njeri i pastër, prandaj xhehennemi dobësohet e shuhet nga zjarri i ashikut!

Xhehennemi thotë: O njeri i madh, kalo shpejt, përndryshe, do të më shuhen zjarret nga zjarri yt!

4610 Pa shihe se squfuri i xhehennemit përbëhet vetëm prej mohimit dhe herezisë! Kjo frymë, madje, e shuan atë!

Edhe ti lërja menjëherë squfurin kësaj sevdaje që as xhehennemi të të mos sulmojë dot, as zjarri!

Edhe xhenneti i thotë atij: Kalo si era, ndryshe, çdo gjë që kam do të më shkatërrohet e mbarojë!

Ti je i zoti i lëmës, kurse unë, mbledhësi i kallinjve. Unë jam një idhull, kurse ti, hapësira kineze!

Nga ai edhe xhehennemi dridhet, edhe xhenneti. Nga ai s'ka shpëtim as për këtë, as për atë!

4615 I kaloi jeta dhe nuk gjeti dot një rast të përshtatshëm. Durimi ishte shumë përvëlues, kurse te shpirti nuk kishte durim!

Ndenji e priti për një farë kohe duke shtrënguar dhëmbët. Por i mbaroi jeta pa ia arritur asaj.

Ndërkaq, trajta e të dashurit iu fsheh atij dhe ai u bë bashkëshoqërues me kuptimin e të dashurit.

Le të jenë rrobat prej cohe ose të endura prej qimesh; është më e këndshme të ndiqet ai lakuriq!

Unë u zhvesha nga trupi, ai u zhvesh nga fantazitë. Dhe tha: Po më hedhin në më të përtejshmin e pozitave të bashkimit.

4620 Këto tema mund të bisedohen gjer këtu. Çdo gjë që mund të shfaqet këtej e tutje, duhet fshehur.

Thuaj sa të duash, s'bën dobi. Edhe sikur qindramijëra përpjekje të bësh e të përpiqesh t'i shpjegosh, prapë nuk del në shesh!

Ati dhe yzengjia shkojnë gjer në breg të detit. Për më tej të duhet një kalë prej dërrase!

Ndërsa kali prej dërrase nuk ecën në tokë. Por është udhërrëfyes nëpër detra!

Edhe kjo heshtje është kalë prej dërrase. Heshtja është sugjerimi nëpër detra.

4625 Çdo heshtje që të mërzit ty është kah po hedh bërtitjet e ashkut të asaj bote!

Ti mendon se pse është duke heshtur ajo, kurse ajo thotë se ku i ka veshët ky që s'dëgjon!

Dhe vazhdon të thotë: Unë u shurdhova së bërtituri, kurse ai s'di gjë, madje! Fundja, këtë nuk e dëgjojnë dot as ata që e kanë dëgjimin të mirë, ata që i kanë veshët me vrima!

Dikush bërtet në gjumë. Diskuton për qindramijëra tema, thotë me qindramijëra fjalë!

Kurse ai që i qëndron pranë, as që merr vesh gjë! Kështu, pra, i zgjuari i cili nuk di gjë për atë zhurmë, është i fjeturi i vërtetë!

4630 Sa për atë që i thyhet ati prej dërrase, ai mbytet krejtësisht në det dhe bëhet peshk!

Atëherë, ai as hesht, as flet. Ai pothuajse s'ka shembull. Gjendja e tij s'përshkruhet me fjalë.

Ai nuk është as i këtyre dy llojeve. Eshtë diçka e çuditshme. Përshkrimi i kësaj është jashtë edukate!

Edhe ky shembull mbeti ujë, s'doli asfare i qëlluar, por, ndërkohë, në botën e shqisave nuk mund të gjendet shembull më i mirë se ky!

Vëllai i madh vdes dhe meqë vëllai i vogël ishte i sëmurë,
në funeralin e vëllait të madh shkoi vetëm vëllai i mesëm.
Sundimtari i shfaq konsideratë vëllait të mesëm,
i cili admiron mirësinë e sundimtarit dhe mbetet në pallat dhe,
në sajë të fuqisë dhe këndvështrimit të sundimtarit,
shtie në dorë qindramijëra të mira të dukshme e të padukshme.

I vogli ishte i sëmurë. Vetëm i mesmi shkoi në funeralin e vëllait të madh!

4635 Padishahu e pa dhe e njohu. Por mendoi: Kush duhet të jetë me saktësi ky? Edhe ky duhet të jetë nga ai det, edhe ky është peshk!

Ciceroni i ditur e i kulturuar tha: Ky është biri i atij babai. Ky është vëllai i vogël i tij.

Padishahu tha: Ti je për ne dhuratë prej tij. Dhe me këtë, ia fitoi zemrën atij.

Pas komplimentit të padishahut, në trupin e shehzadesë të djegur e të përcëlluar u duk një shpirt tjetër nga shpirti i mëparshëm.

Dhe në zemër ndjeu një frymëzim të tillë të lartë që sofiu nuk e fiton dot me qindra vetësakrifikime!

4640 Thurësi, muri, mineralet në male… Çdo gjë çahej para tij si shegë!

Çdo gjë, çast pas çasti, ishte kah çahej para tij thërrime-thërrime, ndahej më dysh si kubetë dhe para tij hapeshin qindra porta!

Porta herë bëhej penxhere, herë merrte gjendjen e dritës. Toka herë bëhej grurë, herë peshore!

Qielli i cili u dukej syve si shumë i vjetër, shumë i thatë, para syve të tij çdo çast ndahej në një trajtë të re!

Kur shpirti çlirohet nga kallëpi, paracaktimi hyjnor i jep njeriut, sigurisht, një sy të tillë!

4645 Qindramijëra gjëra të botës së fshehtë i u bënë të dukshme para syve. Ç'të shihte syri i njerëzve konfidencialë të Zotit, pa edhe syri i tij!

Gjërat që i kishte mësuar nëpër libra, morën trajta dhe filluan t'i duken ndër sy.

Ai trim u kishte hequr syve një syrme me forcë të lartë veprimi nga pluhuri i kalit të padishahut.

Dhe kishte përveshur fundin e shëtiste në një kopsht të tillë dhe për çdo pjesë që shihte, bërtiste duke kërkuar edhe më!

Kopshti i formuar nga blerimi dhe lulet, është për një çast, mirëpo trëndafilishtja e formuar prej mendjes është vazhdimisht e blertë, e bukur, e këndshme.

4650 Trëndafilat e mbirë nga toka thahen e mbarojnë. Trëndafilat e mbirë në zemër janë të përhershëm e të këndshëm.

Dije se ato dijet e ëmbla që i mësuam ne, përbëhen nga një, dy e tri tufa nga ajo trëndafilishte!

Ia kemi mbyllur vetes portën e trëndafilishtes, prandaj u jemi përmalluar këtyre dy-tri tufave!

Turp na qoftë që çelësat e nje kopshti të tillë na bien nga dora për çështje buke!

Po qe se të shpëtojnë ty nga halli i bukës qoftë edhe për një çast, atëherë, edhe ti fillon të vish vërdallë nëpër çarçafë dhe bie pas sevdasë së femrës!

4655 Dhe, ndërkaq, të hapet oreksi, të nis të të dallgëzojë deti i dëshirës! Dhe atë kohë ty të duhet një qytet plot me bukë dhe femra!

Ishe gjarpër, mbase u bëre kuçedër. Një kokë kishe, tani ke shtatë koka!

Kuçedra me shtatë kokë është xhehennemi, skëterra. Ambicja jote janë kokrrat e drithit, karremi, kurse xhehennemi, laku!

Shkatërroje lakun, digje karremin dhe hapi dyert e kësaj shtëpie

Meqë, o burrë, je i varfër, jo ashik; je kah jep lajme pa zë si mali.

4660 A nxjerr zë dega nga vetvetja? O njeri që beson, ai zë është reflektimi i zërit të dikujt tjetër.

Edhe fjala jote, ja, kështu, si e tij, reflektimi i zërave të të tjerëve! Gjithë mundësitë dhe punët e tua, po kështu, reflektime dhe të kundërta!

Edhe zemërimi yt, i kundërt me të tjerët, edhe kënaqësia jote! I ngjasin kënaqësisë së prijësit me zemërimin e çobanit.

Ç'i bëri çobanit ajo dele e dobët? Më në fund, e mbushi me urrejtje, e futi në mundim.

Gjer kur do të sorrollatesh me përfytyrimin e një gëzimi? Puno që ky gëzim të realizohet e vërtetohet!

4665 Po qe se fjala jote është vetë gjendja jote, atëherë ti fluturon dhe shëtit me krahët e tu!

Edhe shigjeta zë gjah me krahun e tjetërkujt. Prandaj s'i takon pjesë nga mishi i zogut!

Skifteri sjell gjah nga vendet malore. Ndërkaq, drerin ia jep për të ngrënë padishahut!

Fjala jashtë vahjit, mesazhit hyjnor, është e llojit të dëshirave dhe pasioneve. Si gjërat e krijuara nga toka, shpërndahet thërrime-thërrime nëpër ajër dhe mbaron!

Po qe se kjo që po themi të duket e gabuar, lexo disa rreshta nga ajeti "Dhe yjet..."

4670 Lexo dhe kupto se Muhammedi nuk ka folur sipas dëshirave dhe pasioneve të veta, por se çdo fjalë e tij ka qenë vetëm vahj, mesazh hyjnor!

O Ahmed, meqë s'e ke prerë shpresën nga vahji, këtë kërkim e këtë analogji lërua atyre që i takojnë kurmit!

Gjëja e ndyrë bëhet hallall në kushte nevojëtarie të pakapërcyeshme. Kur qabja e bashkimit ndodhet në mes, kible nuk kërkohet!

Por atë që kapet pas sajimit duke bërë sipas ndjenjave dhe pasioneve pa hetuar dhe pa formuar një opinion të drejtë,

E merr era dhe e vdes siç bëri me popullin e Adit. Ai s'është Sulejman që era t'ia çojë fronin!

4675 Për Adin, era qe një hamall poshtërues, si qengji në dorën e kasapit!

Tjetri e merr qengjin në prehër si fëmijë, megjithatë, edhe ai e çon për ta therur.

Era uturinte mbi popullin e Adit dhe e persekutonte. Ata e pandehnin miq, por e kishin armik!

Po qe se miku e kthen postiqen papritmas nga ana tjetër, ai shok dhe mik i keq i bën ata copë-copë!

Qetësoje erën pa të thyer e copëtuar siç ia bëri popullit të Adit. Sepse era është një provë shumë e prapë!

4680 Hudi i këshilloi ata dhe u tha: O fisi im krenar, kjo erë ka për t'jua marrë nga dora gjënë e rrëmbyer!

Era është ushtar i Zotit. Vetëm për shkak të dyfytyrësisë u pajtua vetëm disa ditë dhe e kaloi mirë me ju.

Ajo është e pajtuar në pamjen e brendshme me krijuesin e saj, ajo nuk del nga fjala e dhënë atij. Vjen si vdekja dhe vë dorë mbi ju!

Shih si hyn në gojë. Në çdo frymëmarrje hyn e del madhërisht!

Edhe gryka është e sigurt prej saj, edhe dhëmbët. Por a nuk i tha Zoti të hynte në dhëmbë?

4685 Një grimcë erë bëhet mal, rëndohet sa mali. Dhimbja e dhëmbit e sëmur dhe e shkatërron njeriun, e bën të qajë e të vajtojë!

Kjo është po ajo erë e cila vjen e shkon e sigurt në vetvete. Ishte shpirti i të mbjellave, u bë vdekja e tyre!

Ti ia puth dorën dikujt. Por nëse njeriu nxehet, ajo dorë që puthe, khehet në topuz kundër teje!

Shkurt, o Zot që e sheh të keqen e erës, o Zot që e dëshiron ndihmën, largoje këtë erë, qetësoje këtë dhimbje dhëmbi!

O gojë, ti s'digje gjë fare për këtë erë që vinte duke fryrë e shkonte! Tani e kuptove, ë? Prandaj mbyllu, shtrëngoji dhëmbët dhe bëj pendesë!

4690 Nëa sytë e mprehtë të atij që i dhemb dhëmbi, rrjedhin lot si shi. Ata që e mohojnë dhimbjen dhe vuajtjen, Zoti i bën të kërkojnë ndihmë dhe mëshirë!

O i ardhur, s'i pranove fjalët e të urtëve; tani që re në mjerim, pranoje mesazhin e Zotit!

Era thotë: Unë jam e dërguar dhe përfaqësuese e Zotit. Herë sjell lajme të mira, herë, të këqija!

S'e urdhëroj unë veten, s'jam e pavarur. Unë jam nën urdhrin e Zotit! Unë s'jam indiferente ndaj urdhrit të tij siç je ti indiferent ndaj urdhrit të padishahut tënd!

Po qe se i ngjet Sulejmanit, po qe se merr pamjen dhe vjen në gjendjen e tij, të bart mbi krye si Sulejmanin!

4695 Unë vij përkohësisht tek ti dhe bëhem malli yt dhe të bëj të njohur me mua e me të fshehtat e mia!

Por po kundërshtove, po tentove të bësh armiqësi, të shërbej vetëm katër-pesë ditë!

Pastaj të përmbys si Adin, kridhem brenda ushtrisë si armik dhe dal!

Në këtë mënyrë, kur besimi të bëhet tharm vuajtjeje, atëherë besimi yt te e fshehta fuqizohet!

4700 Atëherë fundja, çdokush qan, ngashëren dhe e pohon varfërinë e vet. Si besimi dhe vajtimi i vjedhësit dhe grabitësit në çastin e varjes nën lakun e trikëmbëshit!

Por po të besosh në botën e fshehtë më parë dhe po e njohe atë botë, i siguron të dy botët dhe bëhesh i pavarur!

Dhe, atëherë, fiton sundim dhe sovranitet jo për dy ditë të përkohshme dhe në mënyrë të parregullt, por përjetësisht!

Dhe, atëherë, shpëton nga lufta dhe rrëmuja dhe bëhesh i zoti i punës tënde. Bëhesh i pavarur, sovran dhe i bie si të duash daulles tënde!

Neve kjo botë na vjen e ngushtë si gryka. Eh, sikur gryka dhe goja të hanin dhé!

4705 Fundja, kjo gojë ha dhé. Por ha dhé të stolisur me ngjyra, të futura në trajta të ndryshme!

O bir, ky qebap, kjo verë, ky sheqer janë dhé i stolisur e i bojatisur!

Pasi t'i hash dhe t'i tretësh, bëhen mish, por me origjinën prej dheu!

Edhe bëjnë gjëra të ndryshme nga dheu, edhe, pastaj, i thërmojnë të gjitha si dhé.

Të gjithë individët e kombësive dhe racave të ndryshme kanë të njëjtën ngjyrë në varr!

4710 Kushtoji vëmendje kësaj dhe mësoje se ajo ngjyrë e ajo bukuri janë trejtësisht një mbulesë fytyre, janë një gjë e shëmtuar!

Ngjyra e virgjër është vetëm ngjyrë e Zotit. Ngjyrat e tjera veç asaj dije se janë të përkohshme dhe të varura si çanga.

Ngjyra e drejtësisë, ndershmërisë, devocionit dhe besimit evident tek ata që bëjnë adhurim, është e qëndrueshme përjetësisht.

Edhe ngjyra e dyshimit, mohimit dhe dyfytyrësisë është e përjetshme për të pabindurit dhe kundërshtuesit.

Si faqja e zezë e Faraonit rebel. Trupi i ka marrë fund, por ngjyra vazhdon t'i qëndrojë e përjetshme!

4715 Drita në fytyrën e bukur të njerëzve të drejtë e të ndershëm u mbetet gjer në ditën e kiametit edhe sikur të mos e kenë trupin.

Ja, pra, vetëm ajo bukuri është e bukur, ajo shëmti është e shëmtuar. Ajo rri vazhdimisht duke qeshur, kjo, fytyrëvrenjtur!

Zoti i jep tokës një ngjyrë, një shkëlqim, dhe e shndërron atë në margaritar. Kurse ata me natyrë femërore i lëshon në tokë, i fut në luftë!

Ata pjekin çyrekë prej brumi në formë devesh dhe luanësh. Me t'i parë ata, fëmijët kafshojnë gishtat nga ambicja!

Mirëpo në gojë edhe luani bëhet bukë, edhe deveja! Por kjo fjalë nuk ka efekt tek fëmijët!

4720 Fëmija ndodhet mes padijes, pandehmës dhe dyshimit. Lavdi Zotit që e kanë fuqinë të dobët, përndryshe…

Falenderuar qoftë Zoti që nuk kanë hile dhe forcë! Ndryshe, fëmija do të kishte qindra luftëra dhe fatkeqësi!

Mjerë për çdo kundërshtar për këta fëmijë të cilët, me forcën e tyre, u bëhen bela atyre!

Po të bashkohen arma me injorancën, faraoni djeg gjithë botën!

O i varfër, falendero që, me anë të varfërisë, shpëtove nga faraonizmi, nga herezia!

4725 Falendero që je viktimë dhe jo mizor. Je i mbrojtur nga herezia dhe vënia në provë!

Barku i zbrazët nuk mund të hyjë në fjalën e Allahut! Druri nuk e ndihmon dot zjarrin e tij!

Barku i zbrazët është burgu i shejtanit. Sepse halli i bukës është pengesë për hilen dhe mashtrimin e tij.

Dije se barku i mbushur është pazari i shejtanit. Tregtarët e shejtanit merren me krijimit e zhurmës aty!

Tregtarët mashtrues që nuk shesin asgjë, vetëm sa ua turbullojnë mendjen njerëzve!

4730 Natën, duke bërë magji, e shtyjnë qypin të ecë si at. Me anë të dritës së hënës, errësirën afër agimit e shndërrojnë në cohë.

E thurin tokën si ibërshim; njerëzve falës u hedhin pluhur syve!

Ua ndërrojnë ngjyrën dhe aromën drurëve. Copat e dheut dhe të gurëve na i tregojnë të këndshme, na bëjnë smirëzinj!

I pastër nga cilësitë e mangëta është ai Zot që i jep tokës një ngjyrë, në bën të lëshohemi pas saj si fëmijë dhe na kundërve ndaj njëri-tjetrit!

E mbushim prehrin me dhé si fëmijët. Me sytë tanë, ai dhé duket flori i dalë nga minerali!

4735 Fëmija nuk ka ndonjë mundim ndaj burrave të rritur. Sepse Zoti nuk i vë bashkë fëmijët me burrat, nuk i mban në të njëjtën shkallë!

Edhe sikur të jetë i vjetër, fruti i pjekur është i mirë, kurse i papjekur mbetet aguridhe!

Edhe sikur të jetë njëqindvjeçar, ai frut i papjekur e i thartë është prapë fëmijë, aguridhe, në krahasim me personin mendjemprehtë!

Edhe sikur t'i thinjen mjekër e flokë, nuk ka shpëtuar ende nga fëmijëria e frikës dhe shpresës!

Dhe thotë: Vallë, a kam për t'u pjekur, apo do të mbetem aguridhe? A do të më pjekë dhe skuqë, vallë, mua, bujaria e Zotit?

4740 Apo mos do të mbetem në këtë botë largësie në gjende paaftësie? Apo mos Zoti do ta shndërojë këtë korie në vreshtë?

S'kam shpresë nga asnjë anë. Vetëm ai bujar i madh thotë: "Mos e humbni shpresën!"

Zotëria ynë vazhdimisht na e tërheq veshin që të mos e humbim shpresën!

Ç'është e vërteta, ne ndodhemi në gropë pikërisht nga mungesa e shpresës. Por po të na thërrasë ai, shkojmë me gjithë dëshirë!

Duke vrapuar shpejt për te çadra ku do të gjejmë qetësi, ecim si kujat e zbutur e të mësuar me sjellje të hijshme!

4745 E hedhim hapin për atje, mirëpo atje nuk ecet, nuk hidhet hap! Shtrojmë kupat e verës, por atje kupa vere s'ka!

Sepse atje, të gjitha gjërat i përkasin botës së shpirtit. Gjithçka në botën e kuptimit është kuptim brenda në kuptim!

Forma është hije, kurse kuptimi është diell! Dritë pa hije ka në vendet e shembura!

Sepse atje s'mbetet gur mbi gur! Dritës së hënës nuk i bëhet një hije e shëmtuar!

Gurët, tullat dhe qerpiçi duhen shkulur nga nën gërmadhat dhe duhen nxjerrë jashtë! Sepse, pastaj, në vend të tyre vjen ndriçimi dhe mesazhi hyjnor!

4750 Për ta shuar këtë hije, mali bëhet copë-copë. Por edhe copëtimi i malit copë-copë është diçka pa rëndësi për këtë dritë!

Drita e Zotit i cili nuk ka nevojë për asgjë, e goditi malin edhe jashtë, edhe brenda që të bëhej copë-copë!

Po t'i bjerë njeriut të uritur në dorë një kallëp bukë, i shtohet po aq edhe ambicja, aq sa t'ua hapë të tjerëve edhe sytë, edhe duart!

Kjo gjendje e vlen të bëhesh copë-copë qindramijëra herë. O faqe e tokës mos i rri për karshi faqes së qiellit, largohu që aty!

Ngrihu që drita e qiellit t'i djegë hijet! O natë, armike e ditës, ti formohesh nga hija e saj!

4755 Kjo faqe e tokës i përngjet djepit për fëmijët, kurse për burrat e urtë, është një vend shumë i ngushtë!

Zoti i tha faqes së tokës djep për fëmijët. Kurse fëmijëve të djepit u lëshoi qumësht!

Për shkak të këtyre djepave u ngushtua shtëpia, o sovrani im! Prandaj rriti shpejt këta fëmijë!

O djep, mos e ngushto shtëpinë, që të rriturit të kenë ku të vërtiten!

**Nga mirësia e sundimtarit,
në zemrën e shehzadesë lindi një ndjenjë
vetëkënaqësie dhe pavarësie.
Prandaj filloi të lëkundej, të mos e falenderonte
sundimtarin
dhe të mbante qëndrim arrogant.
Sundimtari e kuptoi këtë me rrugën e frymëzimit dhe
iu mërzit shpirti.
Shpirti i padishahut, pa e ditur trajta e tij, i dha një
goditje shehzadesë.**

Në shpirtin e shehzadesë erdhi një frymëzim i tërthortë nga shpirti i padishahut.

Ashtu siç merr dritë hëna nga dielli, edhe shpirti i shehzadesë që i ngjiste hënës, ndriçohej nga drita e padishahut, ushqehej nga shpirti i tij.

Çast pas çasti, shpirtit të tij të dehur i vinte ushqim shpirtëror nga shpirti i atij sundimtari të pashoq!

Vetëm se jo nga ushqimi që hanin krishterët dhe politeistët, por që hanin engjëjt!

Prandaj, në zemrën e shehzadesë u shfaq një ngopje dhe vetëkënaqësi, nga e cila u përhap tek ai një krenari e tepruar.

Dhe tha: "A nuk jam dhe unë padishah e bir padishahu? Si ndodhi që ia dhashë frerët këtij padishahu?

Tashmë për mua lindi një hënë që ndrit pa pushim... Pse t'i përkas dheut dhe pluhurit?

Tani ujët rrjedh në atë drejtim që dua unë! S'kam nevojë t'i lutem askujt! Pse t'u nënshtrohem përkëdheljeve të tjetërkujt?

S'kam më dhimbje koke; përse ta lidh kokën? Kaloi ajo kohë kur m'u zverdh fytyra dhe kur m'u lagën sytë!

Fytyra më shkëlqeu si hënë, buzët m'u bënë sheqer. Tashmë më duhet të hap një dyqan tjetër dhe të ri!"

Dhe, kështu, iu zhvillua uni, filluan t'i lindin lëkundje e dyshime. Filloi të flasë marrëzira!

Nga ajo pozitë gjer në vendin ku ndodhen ambicja dhe smira, ka qindra fusha, qindra shkretëtira! Mirëpo, ja që syri i pangopur arrinte gjer atje!

Si ndodh që deti i padishahut ku derdhen të gjitha ujërat, të mos e dijë se ç'ka në lumë e në rrebesh?

Dhe zemra e padishahut u dëshpërua për shkak të herezisë së lindur në mendimin e tij të virgjër!

Dhe tha: "O i pafytyrë! Sa çudi! A kjo është ajo që meritoj ndaj të miravë që të kam bërë?

Unë të dhashë sa e sa thesare të këndshme, kurse ti ja ç'më bëre me sjelljet e tua të ulta!

Unë të vura në prehër një hënë të tillë që s'do të ketë perëndim gjer në kiamet!

Kurse ti, si shpërblim për atë dritë të shkëlqyer, më hodhe pluhur e dhé, më ngule gjemba!

Unë të ngrita shkallë që të ngjitesh në qiell, kurse ti rrëmbeve harkun dhe shigjetat për të luftuar kundër meje!"

Te padishahu u shfaq halli i durimit dhe kjo u reflektua te ai.

Për shkak të zemërimit, shpendi i forcës nisi të rrihte krahët dhe shkoi e ia grisi perdet shehzadesë që rrinte në atë vatër të qetë!

Dhe shehzadeja i bukur e ndjeu menjëherë në zemër shenjën e të keqes së bërë!

Dhe u pakësua detyra e dhuntisë dhe favorit. Vendbanimi i gëzimit u mbush me ankthe.

Dhe dehja që i kishte ardhur nga ajo vera, i kaloi dhe ai erdhi në vete. Për shkak të atij faji, koka iu bë vendbanimi turbullisë së shkaktuar nga dehja.

Hëngri grurë dhe u zhvesh nga rrobat e xhennetit. Xhenneti iu bë shkretëtirë!

Ai e kuptoi se ai sherbet e sëmuri, se ai helmi i egoizmit kishte bërë efekt të thellë mbi të!

Shpirti që i ngjiste në palloi në trëndafilishten e përkëdheljes, iu kthye në korb në rrënojën e alegorisë!

Dhe e larguan nga xhenneti si Ademin. Dhe nisi të ngasë qetë për të mbjellë mbi tokë!

Dhe u vu të vajtojë duke thënë: "O usta indian, e bëre luanin rob të bishtit të kaut!

O ego me frymë të ftohtë, i bëre pabesi padishahut që po klith tani!"

Për një grurë, të kapi ambicja, ngrite kurth! Por çdo kokërr gruri që shpërndave në kurth, t'u bë akrep kundër teje!

4790 Në kokë të fryu era e egoizmit, kurse tani shih prangat me të cilat të janë lidhur këmbë e duar!

Dhe e pyeste veten: "Pse i dola kundër padishahut?"

Pastaj erdhi në vete, bëri pendesë. Dhe këtë pendesë e shoqëroi edhe me diçka tjetër!

Të të vijë keq për vuajtjen e shkaktuar nga egërsia e besimit, sepse ajo vuajtje nuk ka shërim!

Njeriu s'duhet të ketë rroba të rregullta! Sepse sapo të shpëtojë nga durimi, hidhet menjëherë në kryevend!

4795 Njeriu nuk duhet të ketë duar e thonj. Sapo të ketë duar e thonj, as fe mendon, as drejtësi!

Është më mirë që njeriu të vdesë mes ngatërresash. Nefsi, egoja, është mëkatar, e mohon të mirën!

Zoti e pyet Azrailin se kush i dhimbset më shumë kur ua merr shpirtrat njerëzve; Azraili i përgjigjet Zotit.

Zoti i tha Azrailit: "Ej, Nakip, i pari i kësaj pune, kush të dhimbset nga ky popull i vuajtur?"

Azraili i dha këtë përgjigje: "Zemra më digjet për secilin, por kam frikë se mos e nënvleftësoj urdhrin!

Madje them se sikur Zoti të më sakrifikonte mua për të rinjtë!"

4800 Zoti i tha se kush i dhimbsej më shumë. Për kë i digjej më shumë zemra, për cilin rob i përvëlohej më shumë.

Azraili tha: Një ditë, ndërsa një gjemi jepte e merrte mes dallgëve të fuqishme, mora urdhër dhe e bëra gjeminë copë-copë.

Më the që t'ua marr shpirtrat të gjithëve përveç një gruaje dhe një fëmije.

Të dy mbetën mbi një copë dërrasë. Dallgët filluan ta zvarrisin dërrasën sa andej-këtej.

Pastaj më urdhërove që t'ia marr shpirtin nënës dhe ta lë vetëm djalin.

4805 Unë e ndava fëmijën nga e ëma, por edhe ti e di se sa e dhimbshme më erdhi kjo mua!

Kam parë tymërat e shumë zive por dhimbja e asaj fëmije s'më doli nga brenda!

Zoti i tha: "Unë e rrita atë fëmijë me favorin dhe mirësinë time! Dallgës i thashë ta hidhte në një pyll.

Ai pyll ishte plot me bimë dekorative, aroma të këndshme, trëndafila dhe pemë frutore të këndshme.

Atje kishte burime uji të kthjellët e të ëmbël. Fëmijën e rrita mes qindra përkëdheljesh dhe begatish.

4810 Qindramijra zogj këngëtarë i mbushnin me këngë të bukura ato kopshte.

I shtrova atij shtrat prej trëndafilash. E sigurova atë nga goditja e intrigave.

Diellit i thashë të mos i shkaktonte dëm atij. Flladin e urdhërova të frynte lehtë e lehtë.

Renë e urdhërova të mos lëshonte shi mbi të, rrufesë i dhashë urdhër të mos lëshonte aq shumë tufa drite.

O dimër, i thashë, mos e prish krejt këtë blerim. O verë, i thashë, mos e thaj këtë kopësht!

Kerametet e sheh Shejbani Rait - Zoti ia bekoftë shpirtin e vyer!

4815 Si Shejbani Rai, apo jo! Edhe ai, ditën e xhuma, në kohën e namazit, hiqte një vijë përreth tufës së bagëtisë që të mos e sulmonin ujqit grabitqarë!

As delet s'dilnin nga vija jashtë, as ujqit dhe vjedhësit s'futeshin nga vija brenda!

Si rrethi që këndonte dhe frynte Hudi. Edhe ai, me atë vijë i pati shpëtuar ndjekësit e tij nga cikloni.

Ai u pati thënë atyre të heshtin dhe durojnë tetë ditë brenda atij rrethi dhe, ndërkohë, të vështronin torturën që zhvillohej jashtë.

Cikloni i ngrinte lart ata që ndodheshin jashtë vijës dhe i përplaste për gurësh duke ua ndarë mishin nga kocka!

4820 Një pjesë i përplaste me njëri-tjetrin në ajër duke ua bërë kockat copë-copë.

Nga ai persekutim edhe qielli dridhej. Mesnevia është e pamjaftueshme për ta përshkruar atë persekutim.

O erë e ftohtë, po qe se e bën këtë nga vetvetja, eja dhe hyr brenda vijës së hequr prej Hudit!

O ti që i beson natyrës! Ose shihe këtë mbretërim që është mbi natyrën dhe bashkohu me ata që besojnë, ose prishi këto ajete nga Kur'ani!

Ndaloji ata që këndojnë Kur'an që të mos i këndojnë këto. Lute mësuesin, jepi para që të mos i zhvillojë në mësim këto ajete!

4825 I dobët je dhe habitesh se nga të vjen kjo dobësi, apo jo! Dobësia jote shkaktohet nga dita e kiametit.

O kryeneç, para teje ka të dobët. Erdhi koha që të fshehtat të dalin sheshit. Ja kiameti!

Ç'lumturi për atë që ka për ushqim këtë dobësi dhe mahnitje! Në të dy botët ai ka fjetur nën hijen e të dashurit!

Më në fund, ai e ka parë dobësinë e vet, ka vdekur dhe ka zgjedhur fenë e plakave.

Si Zelihaja e cila, sapo e goditi bukuria e Jusufit, shpëtoi nga pleqëria, gjeti rrugë për në rini, u rinua!

4830 Jeta është në vdekje dhe në mundim. Eliksiri është brenda errësirave.

Zoti i madh e rriti Nemrudin pa nënë e pa dado.

Shkurt, ai kopësht, si vreshta e arifëve, ishte e mbrojtur edhe nga erërat e nxehta të shkretëtirës, edhe nga cikloni.

Një tigër kishte lindur të vegjlit. I thashë: Jepi qumësht këtij fëmije! U bind!

I dha gji, i dha vend, më në fund, fëmija u zhvillua, u bë i madh në trup dhe i fortë si tigër.

Kur iu pre gjiri, i thashë një perije ta mësonte të fliste. Perija e mësoi.

4835 E ushqeva dhe e rrita atë në gjelbërim. A mund ta nxënë fjalët artin dhe mjeshtërinë time?

Unë ia çova Ejubit ujqit e padëmshëm dhe i dhashë atij dashuri babai ndaj tyre.

Edhe ujqit e donin atë siç e do biri të atin. Edhe atyre ua dhashë këtë dashuri. Ja, pra fuqi, ja, pra, forcë!

Unë ua mësova nënave sjelljen amësore. Mendo, pra, se si ndodh favori im!

I bëra qindra mirësi, i krijova qindra lidhje që, në këtë mënyrë, ta shihte drejtpërdrejt favorin tim!

4840 Ta shihte e të mos hynte, nisur nga shkaqet, në luftëra dhe grindje dhe çdo ndihmë ta priste vetëm nga unë!

Desha të mos kishte asnjë justifikim para meje dhe të mos ankohej për çdo mik të keq.

Dhe pa se si u ushqye dhe u rrit me këto qindra lidhje dhe interesime. E kuptoi se si e ushqeva pa ndërmjetës.

O robi i Zotit të madh, si falenderim për këtë, u bë Nemrud, u ngrit të digjte Halilin.

Kështu, edhe ky shehzade u respektua si falenderim ndaj padishahut, kërkoi ngritjen akoma më lart të pozitës.

4845 Dhe tha: Unë pse të varem nga dikush tjetër? Edhe unë kam një atdhe, edhe unë zotëroj një të ardhme të re.

Siç e treuam më parë, meqë u respektua dhe u ngrit lart, favoret e padishahut iu mbuluan në zemër e shkuan.

Edhe Nemrudi, po kështu, për shkak të padijes dhe verbërisë, i shkeli me këmbë ato favore.

Tani u bë qafir, mohues, grabit, pretendon për hyjnitet.

Ia hyri ngjitjes në qiejt e lartë dhe luftës kundër meje.

4850 Për ta gjetur dhe vrarë Ibrahimin, qindramijra fëmijë të pafajshëm vrau.

Sepse astrologu kishte parë vitin e fatit të tij dhe i kishte thënë se do të lindte një armik që do të luftonte kundër tij,

Prandaj, duhet të mblidhte veten dhe të merrte masa për ta larguar dushmanin. Dhe ai vriste çdo të lindur pavarësisht se kush ishte!

Dhe rriti vetë atë fëmijë që do të sillte mesazhin hyjnor. Gjakrat e të tjerëve i mbetën në qafë.

A mos atë mbretërim e kishte gjetur nga i ati që krenaria e zhyti në errësira atë vetë dhe sojin e sorollopin?

4855 Të tjerëve u bëhen mburojë nëna dhe babai. Por ai i gjeti prej nesh margaritarët që i ndodheshin në jakë e në mëngë!

Nuk ka dyshim se nefsi që është një shok i keq, është një ujk grabitës. Ti atë shihe dhe jo të zësh pretekst çdo shok.

Në botën e mbrapështisë, për çdo kokë ka një qylaf. Po them për nefsin, egon, qafir i shëmtuar dhe punëkeq!

O i varfër, ja, për këtë po flas. Mos ia zgjidh qaforen qenit nga qafa!

Ky qen, edhe sikur të edukohet, prapë mbetet qen. Bëj sipas thënies "ç'lumturi për atë që e poshtëron nefsin e vet!" Ai është damarkeq!

4860 Po të rrotullohesh rreth yllit Kanop si lëkurë e regjur Taifi, e sjell në vend farzin, detyrimin.

Më në fund, ylli Kanop e shpëton atë nga e keqja e lëkurës. Në këtë mënyrë, kthehesh në çizme që veshi në këmbë i dashuri!

I gjithë Kur'ani përshkruan të këqijat e nefsit. Hape Librin dhe shihe, mirëpo ku është ai sy tek ti?

Kur'ani gjen rast dhe tregon për personat e poshtër që e hoqën hollë në luftën kundër pejgamberëve!

Kohë më kohë, nga e keqja e nefsit të paedukatë, në botë janë përhapur papritmas flakë!

Shehzadeja përfitoi nga zemra e padishahut dhe iku nga bota pa i zotëruar plotësisht vlerat dhe virtytet.

4865 Tregimin preje shkurt. Zelli i atij padishahu të zellshëm, një vit më vonë e çoi shehzadenë në varr.

Kur padishahu erdhi nga bota e mosqenies në botën e qenies, syri i tij gjakderdhës si ylli Mars e kishte derdhur atë gjak.

Kur ai padishah i pashoq pa nga shigjetorja, vuri re se një shigjetë i mungonte.

Dhe e pyeti Zotin se ku ishte shigjeta dhe i erdhi përgjigjja: "Shigjeta në grykën e tij është shigjeta që hodhe ti!"

Ai padishahu zemërgjerë e fali por pa dobi. Shigjeta kishte takuar në vendin jetësor.

4870 Shehzadeja u vra. Por padishahu mbajti zi për të dhe u vu të vajtojë. Ai vetë ishte vrasësi, ai vetë ishte edhe kujdestari i të vrarit!

Po të mos jenë të dy, nuk plotësohet. Ai edhe e vret popullin, edhe ia mban zinë!

Edhe dëshmori i bërë meit falenderonte duke thënë se e kishte qëlluar me shigjetë në trup e jo në kuptim!

Trupi fizik, më në fund do të shkojë në vendin ku ka për të shkuar. Kurse kuptimi do të jetojë përjetësisht e gëzuar.

Vetëm trupi ishte i zemëruar. I dashuri u takua me të dashurin pa u prekur.

4875 Në të vërtetë, shehzadeja u kap pas vitheve të padishahut të padishahëve, por, më në fund, iu hapën sytë dhe zuri rrugën e duhur dhe shkoi.

Vëllai i tyre i tretë ishte më dembeli i të treve, por edhe formalisht ai e mori shpërblimin, edhe kuptimisht.

Një njeri lë si porosi që, pas tij, mallin e tij ta marrë më përtaci i të tre djemve të tij.

Ndërsa ishte duke vdekur, një njeri po linte porosi.

Kishte tre djem që ngjanin si selvi që ecin. Atyre ua kishte lënë shpirtin dhe mallin.

Ai tha: Sa stofë e sa flori të kemi në dorë, janë të më dembelit prej këtyre të treve.

4880 Ai ia tha porosinë kadiut dhe, pasi dha shumë këshilla, piu sherbetin e vdekjes.

Djemtë i thanë kadiut: O bujar, që të tre jemi jetimë. Ne nuk dalim jashtë vendimit të babait tonë!

Vendimi është i tij dhe ne e pranojmë me gjithë zemër! Për ne, urdhri i tij është në veprim!

Si Ismaili, edhe sikur të na bëjë kurban, nuk i dalim kundër Ibrahimit tonë!

Kadiu tha: Secili nga ju të thotë një tregim për dembelizmin

4885 Dhe ta shohim se kush është më dembel. Ta kuptojmë gjendjen e secilit, më parë, që të mos na mbetet dyshim.

Arifët, njerëzit e urtë të pajisur me kulturën shpirtërore, nuk i kushtojnë rëndësi asnjërës botë.

Ata janë dembelë në të dy botët. Sepse mbledhin prodhim pa mbjellë. Ata e kanë bërë dembelizmin dëftesë sepse punën e tyre e mbaron Zoti.

Populli nuk e bën punën e Zotit, prandaj heqin dorë nga lypja mëngjes e mbrëmje.

Thojeni dembelizmin tuaj dhe t'jua kuptoj të fshehtën, ta mësoj gradën e dembelizmit tuaj.

4890 S'ka dyshim se gjuha është perde për çdo zemër. Po ra perdja, kuptohen të fshehtat.

Një perde e vogël fare sa një copë mishi e pjekur mbulon qindra diej.

Madje, edhe sikur fjala të jetë gënjeshtër, era që i vjen fjalës tregon nëse është e drejtë apo e gënjeshtërt.

Era që vjen nga livadhet dhe gjlbërimi dallohet nga era që fryn nga vatra e zjarrit.

Aroma e gënjeshtërt prej parfumi ose hudhre që e gënjen kokëtrashin me fjalë të drejtë, kuptohet nga fryma.

4895 Po s'e kuptove dot mikun me dy fytyra nga dyfytyrësia e tij, kuptoje nga era e fëlliqur që vjen prej tij.

Bërtitja e pushtëve dallohet nga bërtitja e burrave të vërtetë siç dallohen zërat e dhelprës dhe luanit nga njëri-tjetri.

Ose gjuha i ngjet kapakut të tenxheresë. Po lëvizi, po u hap, e kupton se ç'gjellë ka brenda!

Njeriu mendjemprehtë e kupton nga avulli nëse në tenxhere ka gjellë të ëmbël apo gjellë të thartë me uthull.

Po qe se dikush dëshiron të marrë një poçe, e godet me dorë dhe e kupton menjëherë nëse ka të krisur.

4900 Njëri nga djemtë tha: Unë njeriun e kuptoj menjëherë nga fjala. Po të heshtë, brenda tri ditësh e kuptoj çfarë burri është!

Tjetri tha se e kupton po të flasë; po të mos flasë, e shtrëngon dhe e detyron të flasë.

Kadiu i tha: Por në qoftëse ai e ka dëgjuar këtë hile, e mbyll gojën, hesht, nuk thotë asnjë fjalë!

Një nënë i tha të birit: Po qe se natën të shfaqet ndonjë fantazmë,

Po qe se në varrezë ose në një vend të frikshëm sheh një fantazmë të zezë që shfaq urrejtje,

4905 Mbaje të fortë zemrën dhe hidhju sipër. Menjëherë ka për t'u larguar prej teje!

Fëmija i tha: Po qe se edhe e ëma i ka thënë kështu fantazmës që i ngjan divit,

Sa ta sulmoj unë, edhe ai më kap për fyti duke e vënë në vend fjalën e s'ëmës. Ç'të bëj unë atëherë?

Ti më thua që të qëndroj i fortë e të mos kem frikë. Edhe ajo fantazmë e shëmtuar e ka, sigurisht, një nënë.

Është po i njëjti që i jep mend edhe shejtanit, edhe njeriut. Ai që del mundës mbi armikun edhe po s'pati forcë, del mundës me favorin e tij!

4910 Në atë anë që të ndodhet ai, për hir të Zotit, në atë ec edhe ti, në atë anë ndodhu.

Kadiu tha: Po qe se ai njeri dredhon, nuk flet dhe ta kupton dredhinë tënde,

Si do t'ia mësosh të fshehtën? Thuaj të drejtën! Djali tha: Para tij hesht dhe ulem.

Për atje ku dua të dal, e bëj durimin shkallë; "Durimi është çelësi i lehtësimit!"

Por ndërsa po rri në prani të tij, nga zemra më shpërthen një fjalë që s'i përket gëzimit dhe ankthit të kësaj bote,

4915 E di se ashtu siç është ai që i dërgoi Jemenit yllin Kanop, është ai që ma dha mua këtë fjalë!

Ajo fjalë që këputet nga zemra e më vjen, nga ajo anë vjen. Sepse nga zemra në zemër ka penxhere!

FUND

Plotësimi i Sulltan Veledit.

Një farë kohe, kjo Mesnevi heshti si im atë. Veledi tha: O ti që e ke frymën gjallë dhe me frymën tënde i ngjall të vdekurit!

Pse nuk flet më, pse e mbylle portën e dijes hyjnore?

Ai tha: Pas këtaj, fjala ime është ulur rrafsh si deveja, ka rënë të flerë. Gjer në ringjallje nuk do të flas me njeri!

Koha e mërgimit erdhi, ora e kërcimit nga lumi ra. "Çdo gjë shkatërrohet, vetëm e vërteta e tij është e përhershme, e pashkatërrueshme!"

Fryma pa gjuhë e pa buzë e asaj çka mbetet pas kësaj fjale, lind në zemrën e atij që është i gjallë.

Edhe rrëfimi arriti fundin, edhe jeta. Dhe erdhi lumturia: më në fund, do të shpëtoj nga vetja!

Do të përsillem në botën e shpirtit. Do të kaloj nga kjo lagështirë dhe do të zhytem në det.

Sepse kjo botë, me lagështirë është e gjallë, është e këndshme; është lagur nga një det, prandaj është e mirë dhe e bukur.

Në qoftë se shpirti bëhet i gjallë në dhé e në lagështirë, shih se në ç'gjendje vjen në botën e detit!

Deti i ngjet qytetit, kurse lagështira, portës. Dije se lagështira është një pikë, kurse deti s'ka anë e s'ka fund!

Lëre këtë lagështirë që është si shpirt, zhytu në detin e të dashurit dhe gjej pavdekësinë!

Shpirti i kësaj ane është formuar nga shpirti i detit. Tashmë edhe ti, nga rruga e shpirtit kërkoje atë lartësi!

Kërkoje dhe të të marrë ty e të të çojë në atë vend ku ndodhet. Të kërkosh det në tokë është e kotë!

Çdo pjesë e tokëse çon njeriun në botën e tokës, dheut. Kurse dallga e detit të shpirtit e bashkon me të dashurin.

Përmende dhe shpëto nga burgu i kësaj bote të vdekshme dhe bëhu i përjetshëm në botën e shpirtit!

Farërat e jetëgjatësisë po i mbjell në vend shterpë; më në fund, do të shkatërrohesh e do të shkosh!

Pse këtë jetëgjatësi të vyer e të paçmuar e çon dëm çdo çast pa asnjë përfitim?

O burrë i punës! Të jap trëndafilishte, ti merr gjemba! A s'është dëm ky sipas teje?

Jeta e shpenzuar për këtë botë, mbaron e shkon. Ç'lumturi për atë person që dëshiron origjinën e vet!

Po qe se jetëgjatësinë e caktuar e jep në rrugën e Zotit, bëhet e pacaktuar, e pafundme!

Jeta dhjetëditëshe që kalon me adhurim ndaj Zotit, merr një gjendje të panumërueshme e të pakufizuar.

Po erdhe në vete dhe ia hyn një allishverishi në këtë pazar, nga një gjemb fiton qindramijra trëndafilë!

Po mbolle këtë lloj fare, me favorin e Zotit, qindramijra kokrra fiton.

Gjëja që ka fund, mund të numërohet. Kjo dhunti dhe mirësi është e panumërueshme.

O copë e ndarë nga e tëra, shko te e tëra jote; shpëto nga pasuria dhe uni dhe arri te Zoti!

Për sa kohë që të mbetesh në shtambën e trupit si uji i ndenjur në shtambë, futesh në thashetheme; si drithërat, je në luftë, je në paqe!

Këto vizatime, këto trajta, o burrë i dëgjuar, u ngjajnë kokrrave të drithit mbi ujë.

Ose shkumave mbi detin e botës së brendshme gjersa sekreti i brendshëm të dalë jashtë!

Shkumat dhe, për shkak të nxehtësisë dhe erës së keqe, gjërat e ngrënshme, duken brenda në furrë!

E ëmbël ose e thartë... Sido që të jetë, ashtu u duken të riut e plakut.

Në mënyrë të njëjtë, edhe shpirtrat e njerëzve dallohen nga punët dhe fjalët e tyre!

Si dhe sa është shpirti i njeriut përsa i përket gradës? Ç'është ai njeri, besimtar, qafir apo shenjtor? Nga puna dhe fjala e tij kuptohet.

Si dhe sa është shpirti i njeriut përsa i përket gradës? Ç'është ai njeri, besimtar, qafir apo shenjtor? Nga puna dhe fjala e tij kuptohet.

Mos e ndaj nga deti ujin brenda shtambës që ai ujë i ëmbël të mos marrë erë, të mos prishet.

35 Uji i ëmbël prishet po s'iu shtua sipër ujë tjetër, i ikin ngjyra e bukur, aroma dhe shija.

Ahmedi tha: "Ai që i ka dy ditët njëlloj, është gënjyer, ka rënë në dyshime!"

Nga kokëtrashësia lind mosnjohja e fakteve. Ky lloj njeriu i ngjan torbës të mbushur me ajër.

Çdo çast mbetet pas radhës së parë. Çdo gjë që të ketë si radhë, shpërbëhet si shkumë.

Mundimi i shtohet çdo çast dhe vjen në gjendje edhe më të keqe. Gjithmonë merr një gjendje pak më të shëmtuar, pak më të keqe!

40 Njeriu i përzënë nga ajo portë, shkon drejt xhehennemit. Pa e hequr vuajtjen e detit, vuan mes zjarrit.

Para se puna të arrijë në këtë gradë, para se shkujdesja të të bëhet perde dhe litar nëpër këmbë,

Arri në origjinë si Halili, hiq dorë nga ylli dhe qielli yt i sëmurë.

Këmbën e mirësisë shkele edhe në majë të diellit, edhe të hënës. Dhe vëre kokën në pragun e asaj porte!

Këtë pasje, këtë ego shpenzoje në rrugën e Zotit dhe mos qëndro i ndarë nga Zoti si Iblisi!

45 Ujin e shpirtit derdhe në detin e shpirtit dhe bëhu një det pa anë e pa fund!

Dyvargshet që nuk ndodhen në ekzemplarin e botuar nga R.A. Nicholson duke mbajtur për bazë ekzemplarin e shkruar pesë vjet pas vdekjes së Mevlanasë.

150 . O zemër, rrjedhoja e domosdoshme e shpirtit është aftësia kuptuese. Prandaj, kush është më i marrëvesh, shpirti i tij është më i fuqishëm!

Në fakt, bota e shpirtit përbëhet fund e krye nga aftësia kuptuese. Kush nuk ka shpirt, është bosh nga njohuritë, nuk ka as njohuri.

E pe neveritjen e këtij njeriu të dëshpëruar, shihe edhe neveritjen e kësaj dore të prerë!

Edhe vjedhësi, edhe katili kështu neveriten ndaj jetës në kohë të hidhura!

383 . Gjuetari iu përgjigj: O hileqar, kjo fjalë që the nuk është gjithmonë kështu, pra, mblidhi mendtë në kokë!

Vetmia është më e mirë se miku i keq. Njeriu bëhet i keq po ndenji me njeriun e keq!

485 . Mendja e tij, si e gomarit, është te bari. Kaloje këtë dhe mos mbet pa aftësi!

486 . Prandaj, çdo gjë tjetër veç asaj të vërtete, është e vdekshme. Edhe pasuria është e tij, edhe pronari i cili është reflektimi i pronarit të vetëm të pasurisë!

O bir, hija është reflektimi i njeriut, por nga hija nuk nxjerr dot asnjë dobi!

Eja në vete dhe me ta parë hijen, kërko njeriun! Lëre shkakun, por ec drejt atij që e ka krijuar shkakun!

Fytyra e mikut tënd trupor është e kthyer në drejtim të vdekjes. Biseda e tij është boshe, ai duhet braktisur!

502 . Eshtë mirë që rruga e sunnetit, traditës profetike, të jetë me xhemaat, me shokë! Gjithsesi, është më e pëlqyeshme që kali të ndodhet me kuaj!

Por mos e bëj bashkudhëtar njeriun e mbrapshtë. Mos i zgjo të shkujdesurit që flenë!

Kërko një bashkudhëtar që të të ndihmojë. Gjeje shokun e ndjenjave dhe bëje bashkudhëtar atë që kërkon Zotin e vetëm!

504 . Vjen vërdallë me ty vetëm për interes të vet. Mblidhi mendtë në kokë dhe eja në vete! Sherbeti i tij është, në të vërtetë, helm, mos e pi!

813 . Mblidhi mendtë në kokë! Mos shih trajtën e qypit, por vetë qypin! Në të ka një det pa anë e pa fund!

Ai det i pastër s'ka as fillim, as mbarim. Ai është i pastër nga këto dy kufizime. Ata që janë të privuar prej tij, janë në mundim dhe persekutim!

Njerëzit e zemrës rrjedhin si lumë dhe arrijnë te ai. Bashkohen pa dyzim me detin e shpirtit dhe bëhen një, njësohen!

Njerëzit e zemrës rrjedhin si lumë dhe arrijnë te ai. Bashkohen pa dyzim me detin e shpirtit dhe bëhen një, njësohen!

1110. (Në fund të nëntemës pas këtij numri). Këtë rrugë arrije nga gjallëria e zemrës, sepse gjallëria e trupit është cilësi shtazore.

1166. Pasi ai tha kështu dhe e la të mbajturit më të madh, edhe Mustafai hoqi dorë nga qortimi i tij.

Nëntema pas nr. 1506: Sofiu shkon te ai që i kishte rënë me shpullë dhe e çon te kadiu.

1637. E pe atë shpullë, shihja edhe kënaqësinë! Bashkë me mishin e tulëve erdhi edhe mishi i këmbëve, o njeri i sigurt në vetvete!

2193. Era ishte tufan, vija ishte shkop. Sa e sa lloje gjemish të tilla ka, sa tufane!

2413. Ky luan ishte më i fortë se qetë, por radha ishte e qeve, ishte koha kur do të shfaqej fuqia e tyre!

2485. Ku janë gjërat për t'u habitur të kupës qiellore, ku janë gjërat për t'u habitur nga kjo tokë në buxhak?

2512. I fal atij flori dhe thesare pa numër dhe, më në fund, ai bëhet bej në vend, lartësohet!

2542. Si shpërblim, do t'i fal atij thesare! Ç'gjëra shfaqen nga lajmet e tij?

2562. Ai tregoi millin, kurse thikën e fshehu. Pa dyshim, ai duhet shtrënguar!

2688. Unë nuk jam dakord me këtë takim. Unë jam një njeri i çuditshëm i rrëmbyer nga dashuria për ty!

2744. Kur të vëllezërit deshën ta marrin Jusufin me vete për ta shëtitur dhe pejgamberi Jakup i kundërshtoi,

Ata i thanë: Pse nuk na beson ne kur të kërkojmë ta çojmë Jusufin për të shëtitur dhe dëfryer?

2787. Flakëroje shpirtin nga drita e asaj hëne. Sepse shpirti erdhi në vendin e zënies së hënës dhe u nxi.

3144. Reflektimin nuk e pa jashtë, por brenda në pus. Dhe vrapoi në pus si luani kokëtrashë!

Sa e sa herë e ende trupin dhe shpirtin nga toka, dielli dhe qielli!

A mos pandeh se i more këto badjava dhe s'kanë për t'i marrë përsëri prej teje?

Stofi i vjedhur nuk mbetet gjithmonë pronë e vjedhësit por e tërheq atë gjer te trekëmbëshi!

3774. Ai është ti por jo ti si trup. Ti jo si trup është më i lartë edhe se ti, edhe se unë!

Ti e pandeh si qenien tënde këtë ti-në që duket, por kjo qenie i përket botës së hapësirës, mirëpo ti je në botën pa kufizim vendi dhe hapësire.

O margaritar, pse ke frikë dhe pse dridhesh nga sedefi? Qenien mos e pandeh kallam, por dije se është sheqer!

Kjo qenie tek ti është qenie e huaj. Gjeje qenien tënde dhe lëre këtë dyzim.

4327. Në daç më quaj kokëtrashë, në daç, të mençur! Unë e gjeta atë që më kërkonte zemra!

4905. Sepse kush ecën drejt pa pasur frikë, fantazma që i ngjet divit ikën menjëherë!